

Interinstitutionele schrijfwijzer

NL

Interinstitutionele schrijfwijzer

Europese Unie

Deze pdf bevat de inhoud van de *Interinstitutionele schrijfwijzer* zoals die op de website te zien is op de datum waarop hij het laatst is geüpdatet.

Datum van laatste update: 2.7.2025

Omdat de website voortdurend wordt bijgewerkt, raden wij u aan om eventuele wijzigingen online te raadplegen, met name op de nieuwspagina:

<https://style-guide.europa.eu/nl/news>

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2025

© Europese Unie, 2025

Afbeelding omslag: © istockphoto.com/TCmake_photo

Ecolabels, punt 5.3.2: FSC © FSC Belgium asbl/vzw; PEFC © PEFC Belgium

Overname met bronvermelding toegestaan.

Voor het gebruik of de reproductie van onderdelen die niet het eigendom zijn van de Europese Unie, kan het nodig zijn rechtstreeks om toestemming van de respectieve houders van het recht te verzoeken.

Print	ISBN 978-92-78-42825-9	doi:10.2830/389412	OA-09-22-124-NL-C

PDF	ISBN 978-92-78-42827-3	doi:10.2830/548	OA-09-22-124-NL-N

Website “Interinstitutionele schrijfwijzer”: ISSN 1831-5380

Referenties

Juridische basis

Besluit 69/13/Euratom, EGKS, EEG van 16 januari 1969 houdende instelling van het Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen (PB L 13 van 18.1.1969, blz. 19), ingetrokken en laatstelijk vervangen door Besluit 2009/496/EG, Euratom van het Europees Parlement, **de Europese Raad**, de Raad, de Commissie, het Hof van Justitie **van de Europese Unie**, de Rekenkamer, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's van 26 juni 2009 betreffende de organisatie en de werking van het Bureau voor publicaties van de Europese Unie (PB L 168 van 30.6.2009, blz. 41):

“Artikel 1

Het Bureau voor publicaties van de Europese Unie is een interinstitutioneel bureau dat als doel heeft onder de best mogelijke voorwaarden te zorgen voor het uitgeven van de publicaties van de instellingen van de Europese Gemeenschappen en van de Europese Unie.”

*

Het Coördinatiecomité voor publicaties van de Commissie heeft het begrip “publicatie” als volgt gedefinieerd: “Een vermenigvuldigd geschrift waarvan de uitgave budgettaire implicaties heeft en dat essentieel voor externe verspreiding bestemd is.”

Het Bureau voor publicaties heeft onder andere als taak:

- de formaten te normaliseren;
- de opmaak van de publicaties te harmoniseren.

NB: De benaming “Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen” is uit hoofde van bovengenoemd besluit per 1 juli 2009 gewijzigd in “Bureau voor publicaties van de Europese Unie”.

Werkwijze

De volgende instanties zijn bij de schrijfwijzer betrokken:

- het **Interinstitutioneel Comité**, dat wordt benoemd door het Directiecomité van het Publicatiebureau en waarin de volgende instellingen vertegenwoordigd zijn: het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie, de Europese Commissie, het Hof van Justitie van de Europese Unie, de Europese Centrale Bank, de Europese Rekenkamer, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Europees Comité van de Regio's;
- de **sectie Coördinatie van de schrijfwijzer**, een onderdeel van het Publicatiebureau;
- de **interinstitutionele taalgroepen** (één per taal), waarvan de leden worden benoemd door de leden van het Interinstitutioneel Comité.

Het Interinstitutioneel Comité benoemt officiële vertegenwoordigers die rechtstreeks aan de werkzaamheden van de taalgroepen deelnemen. Het comité kan in geval van ernstige problemen als scheidsrechter optreden.

De sectie Coördinatie is verantwoordelijk voor het beheer van de werkzaamheden. Zij stelt de agenda op, ziet erop toe dat de besluiten van de verschillende groepen met elkaar in overeenstemming zijn en actualiseert en ontwikkelt de werkwijze. De sectie is ook belast met het beheer van de website van de schrijfwijzer en neemt deel aan de ontwikkeling ervan.

De taalgroepen zijn verantwoordelijk voor het opstellen en bijhouden van hun taalversie onder aansturing van de sectie Coördinatie. De vertegenwoordigers van het Publicatiebureau in deze groepen coördineren de werkzaamheden en houden de sectie Coördinatie op de hoogte. In de taalgroepen zitten

vertegenwoordigers van de verschillende taaldiensten van de instellingen, zoals juristen-vertalers, vertalers, terminologen en correctoren.

Daarnaast worden verschillende besluitvormingsinstanties, zoals het secretariaat-generaal, de dienst Protocol en de diensten voor buitenlandse betrekkingen van de Commissie, regelmatig over bepaalde onderwerpen geraadpleegd. Ook met diverse internationale organisaties worden nauwe contacten onderhouden, onder andere over normalisatiekwesties (ISO).

Inleiding

Met het *Vademecum voor de uitgever* ging in 1993 een taalkundig harmonisatieproces van start dat in 1997 resulteerde in de *Interinstitutionele schrijfwijzer*. Deze werd aanvankelijk in elf talen uitgegeven en vervolgens geleidelijk uitgebreid tot 24 talen. De *Interinstitutionele schrijfwijzer* is uniek te noemen vanwege het aantal taalgemeenschappen dat betrokken is bij de uitwerking ervan. Hij is bedoeld als naslagwerk voor het geschreven woord voor alle instellingen, organen en instanties van de Europese Unie.

Voor het opstellen van de schrijfwijzer is een interinstitutioneel comité in het leven geroepen, dat voor elke instelling en voor elke taal vertegenwoordigers heeft aangewezen die hun werkzaamheden onder toezicht van de sectie Coördinatie van het Publicatiebureau uitvoeren.

Het harmonisatieproces van de soms sterk uiteenlopende werkwijzen vindt plaats tegen de achtergrond van de meertaligheid van de instellingen, die vergelijkbare teksten in alle officiële talen vereist zonder daarbij de eigenheid van elke taal op zich geweld aan te doen.

In deel I staan de regels die bij de opstelling van de in het Publicatieblad gepubliceerde besluiten strikt moeten worden toegepast, en in deel II staan de belangrijkste technische en redactionele normen voor algemene publicaties. Deel III bevat de eenvormige werkafspraken die de 24 taalgroepen gezamenlijk voor alle talen hebben weten te maken en deel IV bevat de onderlinge afspraken voor elke taal apart. Deel III is een echte katalysator om met alle instellingen samen de harmonisatie tussen alle talen voort te zetten.

De afspraken in deze schrijfwijzer hebben in principe voorrang op alle elders voorgestelde of eerder gebruikte opties; zij moeten in alle stadia van het schrijfproces worden toegepast.

Deze schrijfwijzer is in de eerste plaats bedoeld als een proces van dynamische interactie tussen alle gebruikers, omdat hij als zodanig permanent moet worden geactualiseerd. De auteurs verzoeken derhalve iedereen om een actieve bijdrage, door alle nuttige informatie door te geven, alle fouten of lacunes te signaleren en suggesties kenbaar te maken aan:

Office des publications de l'Union européenne (Bureau voor publicaties van de Europese Unie)

Coordination «Code de rédaction» (Coördinatie schrijfwijzer)

(Unité A.1.002)

L-2985 Luxemburg

LUXEMBURG

Contact per e-mail:

- [algemene vragen](mailto:op-isg-coordination@publications.europa.eu)
([OP-ISG-coordination@publications.europa.eu](mailto:op-isg-coordination@publications.europa.eu)),
- [vragen die verband houden met de Nederlandse taal](mailto:op-code-de-redaction-nl@publications.europa.eu)
(op-code-de-redaction-nl@publications.europa.eu).

Inhoudsopgave

Referenties	4
Inleiding	6
Deel I – Publicatieblad	12
Preamble	13
1. Structuur van het Publicatieblad	18
1.1. Algemene structuur	18
1.2. L-serie	19
1.2.1. Indeling van de handelingen	19
1.2.2. Nummering van de handelingen	22
1.2.3. Inhoud	24
1.3. C-serie	30
1.3.1. Indeling van de documenten	30
1.3.2. Nummering van de documenten	31
1.3.3. Inhoud	32
2. Opbouw van een handeling	35
2.1. Titel	35
2.2. Preamble (aanhalingen en overwegingen)	36
2.2.1. Aanhalingen	36
2.2.2. Overwegingen	37
2.3. Artikelen (dispositief)	38
2.4. Formule betreffende het verbindende karakter van verordeningen	39
2.5. Slotformule (plaats, datum en handtekening)	41
2.6. Bijlagen	42
2.7. Onderverdelingen in de handelingen	43
3. Redactionele handleiding	45
3.1. Verwijzingen naar het Publicatieblad	45
3.2. Regels voor verwijzing naar een handeling	48
3.2.1. Vorm van de titel	48
3.2.2. Verwijzing naar een handeling	50
3.2.3. Verwijzingen naar onderverdelingen van een handeling	52
3.2.4. Verwijzingen naar wijzigingen van een handeling	53
3.3. Wijzigingsbepalingen	53
3.3.1. Wijzigingen in de tekst	54
3.3.2. Toevoegingen en nummering	56
3.4. Volgorde van vermelden	56
3.4.1. Volgorde van de Verdragen	56
3.4.2. Volgorde van auteur	57
3.4.3. Landen	58
3.4.4. Talen en meertalige teksten	58
3.4.5. Munteenheden	58
3.5. Opsommingen	58
3.5.1. Opsommingen – presentatie	59

3.5.2.	Opsommingen van handelingen	60
3.6.	Definitie van een woord of een uitdrukking	60
3.7.	Internationale overeenkomsten	60
	Overzichtstabellen	61
	Deel II – Algemene publicaties	68
4.	Vorbereiding en identificatie van documenten	69
4.1.	Auteurs, opdrachtgevers, Publicatiebureau en drukkerijen	69
4.1.1.	Auteurs en het Publicatiebureau	69
4.1.2.	Projectbeheer bij het Publicatiebureau	70
4.1.3.	Correctie bij het Publicatiebureau	70
4.2.	Originele documenten (kopij)	71
4.2.1.	De productieketen	72
4.2.2.	Logische structuur van documenten	72
4.2.3.	Opstellen van de tekst	74
4.2.4.	Camera-readydocumenten	76
4.3.	Soorten publicaties	76
4.3.1.	Monografieën	77
4.3.2.	Doorlopende bronnen	77
4.3.3.	Combinaties van seriële publicaties en monografieën	77
4.4.	Door het Publicatiebureau toegekende identificatienummers	77
4.4.1.	Internationaal standaardboeknummer (ISBN)	78
4.4.2.	Internationaal standaardnummer voor seriële publicaties (ISSN)	80
4.4.3.	Digital object identifier (DOI)	81
4.4.4.	Catalogusnummer	82
4.5.	Door het Hof van Justitie van de Europese Unie toegekend identificatienummer	82
5.	Structuur van een publicatie	84
5.1.	Omslag	84
5.1.1.	Componenten van de omslag	84
5.1.2.	Gebruik van kleuren op de omslag	86
5.2.	Titelblad	87
5.3.	Achterzijde van het titelblad	88
5.3.1.	Componenten	88
5.3.2.	Informatie betreffende op papier gedrukte producten	89
5.4.	Auteursrecht	90
5.4.1.	Auteursrechtverklaring	90
5.4.2.	Toestemming en voorwaarden voor hergebruik	92
5.4.3.	Auteursrechtelijk beschermde elementen die in een publicatie worden gebruikt	94
5.4.4.	Andere disclaimers	96
5.5.	Begin en einde	96
5.5.1.	Opdracht	96
5.5.2.	Voorwoord, bericht aan de lezer, inleiding	96
5.5.3.	Inhoudsopgave	97
5.5.4.	Bibliografie	97
5.5.5.	Index	97
5.6.	Indeling van de tekst	97

5.7.	Opsommingen	99
5.8.	Benadrukken	100
5.9.	Verwijzingen	100
5.9.1.	Verwijzingen naar de regelgeving van de Europese Unie	101
5.9.2.	Verwijzingen naar de Verdragen	102
5.9.3.	Verwijzingen naar de jurisprudentie van het Hof van Justitie en het Gerecht	103
5.9.4.	Bibliografische verwijzingen	106
5.10.	Citaten	110
5.11.	Artistiek materiaal (illustraties)	111
5.12.	Tabellen	112
Deel III — Regels voor alle talen		113
6.	Typografische aanwijzingen en het nazien van teksten	114
6.1.	Lezen van het manuscript	114
6.2.	Elektronische manuscripten	114
6.3.	Correctietekens	114
6.4.	Spaties bij interpunctie	116
6.5.	Schrijfwijze van getallen	116
7.	Afkortingen van landen, talen en munteenheden	118
7.1.	Landen	118
7.1.1.	Benaming en te gebruiken afkortingen	118
7.1.2.	Volgorde van de staten	120
7.2.	Talen	122
7.2.1.	Volgorde van de taalversies en ISO-codes (meertalige teksten)	122
7.2.2.	Opsomming van talen in een tekst (eentalige teksten)	124
7.2.3.	Vermelding van de talen van publicatie	124
7.2.4.	Regeling van het taalgebruik door de instellingen	125
7.3.	Munteenheden	126
7.3.1.	Euro en cent	126
7.3.2.	Volgorde van de munteenheden en ISO-codes	127
7.3.3.	Schrijfwijze van munteenheden	129
8.	Voetnoten	131
8.1.	Verwijzing naar voetnoten	131
8.2.	Volgorde van de verschillende noten	131
9.	Overige regels	133
9.1.	Adressen	133
9.1.1.	Adressen: algemene regels	133
9.1.2.	Adressen in eentalige documenten	134
9.1.3.	Adressen in meertalige documenten	136
9.1.4.	Adressen in de lidstaten: schrijfwijze en voorbeelden	137
9.1.5.	Adressen in de lidstaten: bijzondere kenmerken	139
9.2.	Elektronische adressen	141
9.3.	Telefoonnummers	142
9.4.	Bibliografische notities en verwijzingen naar het Publicatieblad	143

9.5.	Administratieve structuur van de Europese Unie: officiële benamingen en volgorde van vermelding	143
9.5.1.	Instellingen en organen	143
9.5.2.	Interinstitutionele diensten	146
9.5.3.	Gedecentraliseerde instanties (agentschappen)	146
9.5.4.	Uitvoerende agentschappen	149
9.5.5.	Agentschappen en organen van Euratom	149
9.5.6.	Andere instanties	150
9.6.	Directoraten-generaal en diensten van de Commissie: officiële benamingen	150
Deel IV – Regels voor de Nederlandse taal		154
10.	Tekst	155
10.1.	Leestekens	155
10.1.1.	Komma	155
10.1.2.	Punt	155
10.1.3.	Puntkomma	156
10.1.4.	Dubbelepunt	156
10.1.5.	Ronde haakjes	156
10.1.6.	Vierkante haken	156
10.1.7.	Aanhalingstekens	157
10.1.8.	Gedachtestreepje	157
10.1.9.	Schuine streep	157
10.2.	Hoofdletters	157
10.2.1.	Eigennamen	158
10.2.2.	Nationale en internationale instellingen en instanties, instellingen en adviesorganen van de Europese Unie	158
10.2.3.	Overige instanties en organen van de Europese Unie (agentschappen, bureaus, comités, commissies, werkgroepen) en de Europese fondsen	159
10.2.4.	Dienstonderdelen	160
10.2.5.	Anderstalige benamingen	161
10.2.6.	Ambten en functies	161
10.2.7.	Verdragen, overeenkomsten, akkoorden, protocollen, handvesten, verklaringen, conferenties	162
10.2.8.	Programma's en beleidsinstrumenten	162
10.2.9.	Afkortingen: initiaalwoorden, letterwoorden en verkortingen	163
10.2.10.	Tijdgebonden procedures en evenementen	163
10.2.11.	Diversen	163
10.3.	Los, aaneen of streepje	164
10.3.1.	Samenstellingen	164
10.3.2.	Diversen	168
10.4.	Afkortingen	169
10.4.1.	Afkortingen	169
10.4.2.	Namen van organisaties en instanties	169
10.5.	Getallen	170
10.5.1.	Cijfers of woorden	170
10.5.2.	In cijfers geschreven getallen	171
10.5.3.	In woorden geschreven getallen	171
10.5.4.	Breuken	171
10.6.	Diversen	171

10.6.1.	Dubbele meervoudsvormen	171
11.	Referentiewerken	173
Bijlagen		175
Bijlage A1	Grafische handleiding van het Europese embleem	176
Bijlage A2	Logo's	180
Bijlage A3	Afkorting en symbolen	188
Bijlage A4	Initiaal- en letterwoorden	190
Bijlage A5	Landenlijst, gebieden en munteenheden	199
Bijlage A6	Landen- en gebiedencodes	215
Bijlage A7	Munteenhedencodes	219
Bijlage A8	Taalcodes (Europese Unie)	227
Bijlage A9	Instellingen, organen, interinstitutionele diensten en instanties: meertalige lijst	228
Bijlage A10	Regio's	275
Bijlage B1	Latijnse nummering	284
Bijlage B2	Diversen (Publicatieblad)	285
Bijlage B3	Rectificaties	287
Bijlage C	Diversen	292
Index		295

Deel I

Publicatieblad

In dit deel van de schrijfwijzer worden het *Publicatieblad van de Europese Unie*, de daarin gepubliceerde documenten en de specifieke redactionele voorschriften ervoor beschreven. Het moet worden gelezen in samenhang met de delen III en IV en met de bijlagen, die integraal van toepassing zijn op de teksten van het Publicatieblad. De regels van deel I gelden ook voor andere publicaties.

Preamble

Historisch overzicht

1952

Na de inwerkingtreding van het EGKS-Verdrag wordt er een publicatieblad gecreëerd voor het publiceren van adviezen, besluiten enz.

Op 30 december verschijnt de eerste uitgave van het Publicatieblad. Van 1952 tot en met 19 april 1958 verschijnt het onder de titel *Publicatieblad van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal*.

De officiële talen zijn Duits, Frans, Italiaans en Nederlands.

1958

Na de inwerkingtreding van het EEG-Verdrag en het EGA-Verdrag wordt de titel van het Publicatieblad omgedoopt tot *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

De eerste uitgave van het nieuwe Publicatieblad verschijnt op 20 april.

1968

In januari verschijnen de series L (*Wetgeving*) en C (*Mededelingen en bekendmakingen*) voor de eerste keer. Het eerste nummer van de [L-serie](#) verschijnt op 3 januari.

Het eerste nummer van de [C-serie](#) verschijnt op 12 januari.

1978

Op 7 januari verschijnt het eerste nummer van een nieuwe serie, de [S-serie](#) (*Supplement op het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*), waarin voortaan de aankondigingen van overheidsopdrachten worden gepubliceerd.

De aanbestedingen en de bekendmakingen van het Europees Ontwikkelingsfonds, bijvoorbeeld, werden voordien in de L-serie (tot eind 1974) en in de C-serie (tot eind 1977) gepubliceerd.

1981

De Celex-databank (*Communitatis Europaeae Lex*), het meertalige interinstitutionele systeem van geautomatiseerde documentatie voor het Gemeenschapsrecht, wordt toegankelijk voor het publiek.

Celex wordt door de Commissie beschikbaar gesteld en kan online en op magneetband worden geraadpleegd.

1986

De S-serie is beschikbaar in elektronische vorm ([TED-databank](#) — Tenders Electronic Daily).

1987

De series L en C verschijnen ook op microfiche.

1991

In januari wordt de serie [C ... A](#) ingevoerd.

1992

In oktober wordt Celex van de Commissie overgeheveld naar het Publicatiebureau.

1997

De S-serie verschijnt ook op cd-rom.

1998

De series L en C zijn beschikbaar op het internet ([EUR-Lex](#))-site.

Vanaf 1 juli verschijnt de S-serie niet meer op papier, maar enkel op cd-rom en op het internet (TED-databank).

1999

Vanaf 31 augustus verschijnt een nieuwe C-serie "[C ... E](#)", uitsluitend elektronisch gepubliceerd.

2001

De series L en C zijn beschikbaar op cd-rom.

2002

Vanaf 1 januari is de toegang tot EUR-Lex gratis.

2003

Op 1 februari wordt het Publicatieblad, krachtens het Verdrag van Nice, omgedoopt tot *Publicatieblad van de Europese Unie*.

2004

Vanaf 1 mei (datum van de uitbreiding) is het Publicatieblad verkrijgbaar in twintig talen. Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 930/2004 van de Raad wordt in een afwijking voorzien voor de Maltese versie van het Publicatieblad; voor een periode van drie jaar (van 1.5.2004 t/m 30.4.2007) zijn de instellingen van de Europese Unie alleen verplicht om de verordeningen die gezamenlijk door het Europees Parlement en de Raad zijn vastgesteld, in het Maltees te publiceren.

De gekleurde band op de rug van het Publicatieblad verdwijnt vanaf 1 mei en de taalversies zijn sindsdien herkenbaar aan een ISO-code op de voor- en achterkant van de omslag.

Op 1 mei worden de twintig taalversies in de gegevensbanken Celex en EUR-Lex opgenomen.

In juli verschijnt de laatste papieren versie van het Repertorium op de geldende Gemeenschapswetgeving. Daarna kan het Repertorium in EUR-Lex worden geraadpleegd.

Op 1 november wordt de gegevensbank Celex geheel opgenomen in de gegevensbank EUR-Lex en vanaf 31 december wordt de oude gegevensbank Celex niet meer bijgewerkt.

2007

Vanaf 1 januari verschijnt het Publicatieblad in 23 talen, als gevolg van de toetreding van Roemenië en Bulgarije en het besluit het afgeleide recht in het Iers te publiceren. Een soortgelijke afwijking als voor het Maltees geldt voor de Ierse uitgave: gedurende vijf jaar (1.1.2007 t/m 31.12.2011) zijn de instellingen alleen verplicht om verordeningen die gezamenlijk door het Europees Parlement en de Raad zijn vastgesteld, in het Iers te publiceren (Verordening (EG) nr. 920/2005 van de Raad).

Op 1 januari wordt een nieuwe structuur ingevoerd voor de indeling van de handelingen die in het Publicatieblad worden bekendgemaakt.

2009

Van 1 december, de datum van inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon, tot en met 31 december wordt een nieuwe voorlopige rubriek L V in het Publicatieblad opgenomen, met als titel "Handelingen die vanaf 1 december 2009 zijn vastgesteld krachtens het Verdrag betreffende de Europese Unie, het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en het Euratom-Verdrag". Deze rubriek werd op 31 december stopgezet.

2010

Op 1 januari wordt een nieuwe structuur ingevoerd voor de indeling van de handelingen die in het Publicatieblad worden bekendgemaakt, waarin de door het Verdrag van Lissabon ingevoerde wijzigingen zijn opgenomen.

2012

De afwijkingsmaatregel voor het Iers, die in 2007 werd ingevoerd, wordt bij Verordening (EU) nr. 1257/2010 van de Raad verlengd voor een nieuwe periode van vijf jaar (van 1.1.2012 t/m 31.12.2016).

2013

Vanaf 1 juli wordt het Publicatieblad, na de toetreding van Kroatië, in 24 talen uitgegeven.

2014

De productie van de C ... E-serie wordt per 1 april stopgezet.

2016

De series L ... I en C ... I worden op 1 januari in het leven geroepen.

In maart wordt de [European Legislation Identifier](#) (Europese identificatiecode voor wetgeving — ELI) in gebruik genomen op de portaalsite [EUR-Lex](#).

2017

De afwijkingsmaatregel voor het Iers wordt bij Verordening (EU, Euratom) 2015/2264 van de Raad opnieuw verlengd. De bedoeling is echter dat het toepassingsgebied ervan geleidelijk aan wordt beperkt en dat deze maatregel op 31 december 2021 afloopt.

2022

Met ingang van 1 januari is de afwijking voor het Iers niet langer van toepassing.

2023

Met ingang van 1 oktober wordt voor het Publicatieblad de bekendmaking per rechtshandeling ingevoerd.

De series L ... I, C ... A en C ... I worden stopgezet.

Opdrachtgevende instellingen, organen en instanties

De lijst van instellingen, organen en instanties staat in [punt 9.5](#).

Europees Parlement (Brussel, Luxemburg, Straatsburg)

De teksten worden door diverse diensten toegezonden aan het Publicatiebureau.

Europese Raad (Brussel)

De teksten worden door het secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie toegezonden.

Raad van de Europese Unie (Brussel)

De teksten worden door het secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie toegezonden.

Europese Commissie (Brussel, Luxemburg)

Teksten van de Commissie die in het Publicatieblad moeten verschijnen, worden door het secretariaat-generaal toegezonden. Dit geldt voor zowel de juridisch bindende handelingen ([L-serie](#)) als de voorstellen, mededelingen en bekendmakingen van de Commissie ([C-serie](#)) en de aankondigingen van overheidsopdrachten of bekendmakingen van het Europees Ontwikkelingsfonds ([S-serie](#)).

Hof van Justitie van de Europese Unie (Luxemburg)

De teksten worden door de griffie van het Hof van Justitie toegezonden.

Europese Centrale Bank (Frankfurt am Main)

De teksten worden door het directoraat-generaal Secretariaat en Taalkundige Diensten of door het directoraat-generaal Juridische Zaken toegezonden.

Europese Rekenkamer (Luxemburg)

De teksten voor het Publicatieblad worden door de eenheid “Communicatie en verslagen” toegezonden.

Hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (Brussel)

De teksten worden door het secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie toegezonden.

Europees Economisch en Sociaal Comité (Brussel)

De teksten van de verschillende eenheden worden door de griffie toegezonden.

Europees Comité van de Regio's (Brussel)

De teksten van de verschillende eenheden worden door de griffie toegezonden.

Europese Investeringsbank (Luxemburg)

De teksten worden door de betrokken auteurs toegezonden.

Europese Ombudsman (Straatsburg) en Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (Brussel)

De teksten worden door de betrokken auteurs toegezonden.

Instanties

Lijst van de bureaus en agentschappen: zie de [punten 9.5.3 tot en met 9.5.6](#).

Meertalige lijst van instellingen, organen, interinstitutionele diensten en instanties: zie [bijlage A9](#).

LegisWrite en EdiT

LegisWrite is software waarmee wordt gezorgd voor een uniforme structuur en opmaak van officiële documenten (al dan niet van wetgevende aard) die in de verschillende instellingen worden opgesteld, gewijzigd en uitgewisseld.

Meer informatie over LegisWrite is te vinden op de GoPro-site (Guide to procedures), die toegankelijk is voor het personeel van de EU-instellingen en -organen:

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/wikis/display/REGISTRY/Rules+on+form> (en)

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/wikis/pages/viewpage.action?pageId=216418878> (en)

Het op XML gebaseerde wetgevingsinstrument EdiT werd in 2021 ingevoerd en zal geleidelijk LegisWrite vervangen. Meer informatie over EdiT is te vinden op GoPro:

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/wikis/display/REGISTRY/EDIT+EN> (en)

Naslagwerken

De belangrijkste naslagwerken (of gegevensbanken en websites) voor de teksten die in het Publicatieblad verschijnen, zijn:

- a) voor spelling- of taalkwesties:
  - *Het Groene Boekje, Woordenlijst Nederlandse Taal*, 2015;
  - *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal*, vijftiende, herziene uitgave, 2015;
  - *Buitenlandse aardrijkskundige namen*,
  - *Groot Lexicon van Eigennamen*, Kramers Lexicon, 1998;
  - Nederlandse Taalunie: <https://namen.taalunie.org/>;
  - <https://www.onzetaal.nl> (website van het Genootschap Onze Taal);
  - <https://taalunie.org> (website van de Nederlandse Taalunie);
- b) voor wetgevingstechnische vraagstukken:
  - [Gemeenschappelijke praktische handleiding van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie ten behoeve van eenieder die bij de opstelling van wetgevingsteksten van de Europese Unie is betrokken](#), Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2015;
  - [Gemeenschappelijk handboek voor de presentatie en de opstelling van handelingen die worden vastgesteld volgens de gewone wetgevingsprocedure](#) (Parlement, Raad, Commissie), uitgave 2023 (*);
  - Modellen voor de besluiten van de Raad van de Europese Unie (Raad), uitgave 2023;
  - [Regels van wetgevingstechniek](#), 1997 (Commissie) (*);
- c) voor afkortingen en letterwoorden:
  - Meertalig afkortingenlexicon, 1994 (Raad);
  - [IATE](#) (Interactive Terminology for Europe): een gegevensbank voor de verzameling en verspreiding van terminologie in gedeeld beheer tussen de instellingen, organen en agentschappen van de Europese Unie;
- d) voor de verificatie van titels, inhoud, wijzigingen enz. van besluiten:
  - [EUR-Lex](#): geeft rechtstreeks toegang tot het recht van de Europese Unie. EUR-Lex biedt uitgebreide zoekfuncties (Celex) voor het raadplegen van het Publicatieblad en omvat met name de teksten van de Verdragen, de wetgeving, de voorbereidende besluiten en de jurisprudentie.

Daarnaast worden ook sommige nummers van het Publicatieblad op het gebied van landbouw, visserij, handelsovereenkomsten, de gecombineerde nomenclatuur, de overeenkomsten met derde landen enz. als een permanent naslagwerk gebruikt.

(*) Interne link/werkdocument alleen toegankelijk voor het personeel van de Europese instellingen.

1. Structuur van het Publicatieblad

EU-handelingen en documenten worden in verschillende series in het Publicatieblad bekendgemaakt.

1.1. Algemene structuur

Het *Publicatieblad van de Europese Unie* bestaat uit drie series:

- [L-serie](#): *Wetgeving*,
- [C-serie](#): *Mededelingen en bekendmakingen*,
- [S-serie](#): *Supplement op het Publicatieblad van de Europese Unie*.

De L- en C-serie worden dagelijks, van maandag tot en met vrijdag, en in dringende gevallen ook op zaterdag, zondag en feestdagen, als afzonderlijke rechtshandelingen gepubliceerd.

Bekendmaking van het Publicatieblad per rechtshandeling

Tot 30 september 2023 waren de dagelijkse edities van het Publicatieblad verzamelingen van documenten die op dezelfde dag werden bekendgemaakt. Met de invoering van de bekendmaking per rechtshandeling op 1 oktober 2023 bevat elke uitgave van het Publicatieblad slechts één document.

De bekendmaking per rechtshandeling verhoogt zowel de flexibiliteit als de snelheid van het publicatieproces. Alle documenten worden voortaan afzonderlijk bekendgemaakt, waardoor het gebruik van extra series voor dringende publicaties overbodig wordt. Daarom zijn de series L ... I en C ... I met ingang van 1 oktober 2023 stopgezet en blijven alleen de algemene L- en C-serie bestaan. De C ... A-serie is eveneens stopgezet.

Verwijzingen naar het Publicatieblad worden gebaseerd op de serie en het nummer van het document (behalve bij internationale overeenkomsten en rectificaties), de publicatiedatum en de ELI-code. De verwijzing naar bladzijden is achterhaald. Zie [punt 3.1 “Verwijzingen naar het Publicatieblad”](#) voor meer informatie over verwijzingen.

L-serie

De L-serie omvat de volgende rubrieken:

- wetgevingshandelingen (L I),
- niet-wetgevingshandelingen (L II),
- andere handelingen (L III),
- rectificaties.

Zie [punt 1.2](#) “L-serie”.

C-serie

De C-serie omvat de volgende rubrieken:

- resoluties, aanbevelingen en adviezen (C I),
- mededelingen (C II),
- voorbereidende handelingen (C III),
- informatie (C IV),
- bekendmakingen (C V),
- rectificaties.

Door de verscheidenheid aan handelingen is de vormgeving (typografische presentatie) in de C-serie veel gevarieerder dan in de L-serie, maar voor beide series gelden dezelfde regels.

Zie [punt 1.3](#) “C-serie”.

De C-serie vóór 1 oktober 2023

De C-serie werd aangevuld met de series C ... A, C ... E (uitgave op 1 april 2014 stopgezet) en C ... I. Het beletselteken staat voor het nummer van het dagelijkse Publicatieblad, C-serie, van dezelfde datum:

- Serie C ... A (A staat voor “annexe” (bijlage)).
Deze serie was bestemd voor de publicatie van algemene vergelijkende onderzoeken, kennisgevingen van vacatures en gemeenschappelijke rassenlijsten (voor landbouwgewassen of voor groentegewassen enz.).
- Serie C ... E (E staat voor “électronique”).
Deze uitsluitend elektronische serie was bestemd voor de publicatie van bepaalde teksten, zoals standpunten van de Raad in het kader van de gewone wetgevingsprocedure of notulen en aangenomen teksten van het Europees Parlement. Deze zijn beschikbaar op de EUR-Lex-website (en op de maandelijkse dvd die destijds werd geproduceerd).
- Serie C ... I (I staat voor “isolé”).
PB C 137 van 27.5.2010
PB C 137 A van 27.5.2010
PB C 137 E van 27.5.2010
PB C 119 I van 5.4.2018

S-serie

In de S-serie (S staat voor “supplement”) worden de aankondigingen van overheidsopdrachten bekendgemaakt, alsmede informatie van het Europees Ontwikkelingsfonds en andere instellingen, organen en instanties. De S-serie is beschikbaar op internet ([TED-databank](#)).

1.2. L-serie

De L-serie bevat wetgevingshandelingen, niet-wetgevingshandelingen en andere handelingen, die worden ingedeeld in rubrieken en onderafdelingen.

1.2.1. Indeling van de handelingen

Handelingen worden ingedeeld per rubriek (L I, L II enz.) en per onderafdeling daarvan (verordeningen, richtlijnen enz.) in de onderstaande volgorde (zie ook “[Structuur van het Publicatieblad op EUR-Lex](#)”).

Publicatieblad — L-serie

L I— Wetgevingshandelingen

- Verordeningen
- Richtlijnen
- Besluiten
- Begrotingen

L II — Niet-wetgevingshandelingen

- Internationale overeenkomsten
- Verordeningen
- Richtlijnen
- Besluiten
- Aanbevelingen
- Richtsnoeren
- Reglementen van orde en reglementen voor de procesvoering
- Handelingen van bij internationale overeenkomsten ingestelde organen
- Interinstitutionele akkoorden

L III — Andere handelingen

- Europese Economische Ruimte

NB: Rubriek **L IV — Handelingen die vóór 1 december 2009 zijn aangenomen krachtens het EG-Verdrag, het EU-Verdrag en het Euratom-Verdrag** werd na 1 januari 2010 tijdelijk gebruikt om handelingen op te nemen die vóór 1 december 2009 waren aangenomen krachtens het EG-Verdrag, het EU-Verdrag en het Euratom-Verdrag. Deze rubriek is nu verouderd.

Onder elke rubriek worden de handelingen ingedeeld op basis van:

- soort (verordening, richtlijn, besluit, begroting enz.), en
- volgorde van auteur (zie [punt 3.4.2](#)): Europees Parlement, Europese Raad, Europees Parlement en Raad, Raad, Europese Commissie, Hof van Justitie van de Europese Unie, Europese Centrale Bank, Rekenkamer enz.

NB: Bij rubriek L II worden de handelingen in de onderafdelingen “verordeningen”, “richtlijnen” en “besluiten”, voor de desbetreffende auteurs en overeenkomstig de hierboven vermelde volgorde, als volgt ingedeeld:

- 1) rechtstreeks op de Verdragen gebaseerde handelingen;
- 2) gedelegeerde handelingen;
- 3) uitvoeringshandelingen.

Zie “[Overzichtstabellen](#)” voor voorbeelden.

Rubrieken

De L-serie van het Publicatieblad bevat de volgende rubrieken:

L I — Wetgevingshandelingen

Deze rubriek omvat de “wetgevingshandelingen” in de zin van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, dat wil zeggen verordeningen, richtlijnen en besluiten die worden vastgesteld:

- hetzij volgens de gewone wetgevingsprocedure (gezamenlijk vastgesteld door het Europees Parlement en de Raad),
- hetzij volgens een bijzondere wetgevingsprocedure (vastgesteld door de Raad met deelneming van het Europees Parlement of vastgesteld door het Europees Parlement met deelneming van de Raad).

Wetgevingshandelingen omvatten tevens de jaarlijkse begroting van de Europese Unie (alsook de desbetreffende gewijzigde begrotingen), aangezien die wordt goedgekeurd volgens een bijzondere wetgevingsprocedure.

NB: De “jaarlijkse begroting” van de Europese Unie werd voorheen de “algemene begroting” genoemd. In 2022 werd de titel van de handeling tot definitieve vaststelling van de begroting dienovereenkomstig aangepast (“Definitieve vaststelling van de jaarlijkse begroting van de Europese Unie”).

Vóór 1 december 2009 werd de begroting van de Europese Unie bekendgemaakt in rubriek L II (niet-wetgevingshandelingen), waarbij de handeling tot vaststelling ervan als titel “Definitieve vaststelling van de algemene begroting van de Europese Unie” kreeg. De staten van ontvangsten en uitgaven van de agentschappen, die werden bekendgemaakt in de L-serie, worden nu in de C-serie bekendgemaakt.

L II — Niet-wetgevingshandelingen

Deze rubriek omvat de “niet-wetgevingshandelingen”, in de zin van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, dat wil zeggen verordeningen, richtlijnen, besluiten die niet worden vastgesteld volgens een wetgevingsprocedure (gedelegeerde handelingen (artikel 290), uitvoeringshandelingen (artikel 291) en de handelingen die rechtstreeks gebaseerd zijn op de Verdragen (handelingen betreffende internationale overeenkomsten, GBVB-besluiten ...)), alsook andere handelingen (richtsnoeren van de ECB, aanbevelingen ...).

L III — Andere handelingen

Deze rubriek omvat de “andere handelingen”, zoals die van de Europese Economische Ruimte.

1.2.2. Nummering van de handelingen

De nummers worden door het Publicatiebureau toegekend.

Met uitzondering van internationale overeenkomsten en rectificaties krijgen alle handelingen en andere teksten een door het Publicatiebureau toegekend nummer. Dit nummer is uniek en het maakt deel uit van de titel of staat aan het einde van de titel tussen vierkante haken. Het is tegelijkertijd het nummer van het Publicatieblad waarin de handeling of andere tekst is bekendgemaakt.

Nummering

Het nummer van een handeling omvat drie elementen, in onderstaande volgorde:

- de afkorting van het domein tussen haakjes (“EU” voor de Europese Unie, “Euratom” voor de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, “EU, Euratom” voor de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, “GBVB” voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid);
- het jaartal van bekendmaking, dat vier cijfers telt;
- het volgnummer voor een bepaald jaar, dat zoveel cijfers telt als nodig.

(domein) JJJJ/N

NB: Voor bepaalde handelingen bevat het door het Publicatiebureau toegekende nummer geen domein en wordt het aan het eind van de titel tussen vierkante haken geplaatst. Dit nummer wordt niet beschouwd als onderdeel van de titel en wordt niet vermeld in verwijzingen naar de betrokken handeling.

[JJJJ/N]

Vóór 1 januari 2015

De nummering van de handelingen varieerde naargelang van de soort handeling; die nummers worden nog steeds gebruikt wanneer naar deze handelingen wordt verwezen.

Algemene beginselen

- a) Als het volgnummer voorafgaat aan het jaartal, wordt de afkorting “nr.” gebruikt:
Verordening (EU) nr. 16/2010 van de Commissie
Besluit nr. 284/2010/EU van het Europees Parlement en de Raad
Omgekeerd wordt, als het jaartal voorafgaat aan het volgnummer, de afkorting “nr.” niet gebruikt:
Besluit 2010/300/EU van de Commissie
- b) Het jaartal bestaat uit vier cijfers (twee vóór 1 januari 1999):
Verordening (EG) nr. 23/1999 van de Commissie
Besluit 2010/294/EU van de Raad
Verordening (EG) nr. 2820/98 van de Raad

NB: De afkortingen voor het domein zijn in de loop der jaren gewijzigd, naargelang er nieuwe Verdragen zijn aangenomen of bestaande Verdragen zijn gewijzigd:

- vóór 1 november 1993: de afkortingen “EEG”, “EGKS” en “Euratom”,
- vanaf 1 november 1993 (datum van inwerkingtreding van het Verdrag van Maastricht): “EEG” wordt “EG”. De afkortingen “JBZ” (voor justitie en binnenlandse zaken), “GBVB” (voor gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid) en “LSO” (voor tussen lidstaten ondertekende overeenkomsten) worden toegevoegd,
- 24 juli 2002: met het aflopen van het EGKS-Verdrag wordt de desbetreffende afkorting niet meer gebruikt,
- 1 december 2009: als gevolg van de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon wordt de afkorting “EU” ingevoerd, terwijl “EG” niet meer wordt gebruikt. Wat betreft de afkortingen die zijn ingevoerd bij het Verdrag betreffende de Europese Unie, blijft “GBVB” bestaan, maar “JBZ” en “LSO” verdwijnen.

Nummering

De handelingen krijgen een volgnummer toegewezen uit een van de bestaande series en de volgorde van de elementen is afhankelijk van de soort handeling.

Verordeningen

Deze verordeningen worden als volgt genummerd: de afkorting van het domein (tussen haakjes), het volgnummer en het jaartal:

Verordening (EU) nr. 641/2010

De nummering van de verordeningen is in de loop der jaren als volgt geëvolueerd:

- van 1952 tot en met 31 december 1962:
Verordening nr. 17
- van 1 januari 1963 tot en met 31 december 1967 (de afkorting van het Verdrag en het jaartal worden toegevoegd):
Verordening nr. 1009/67/EEG
- vanaf 1 januari 1968 (de plaats van de vermelding van de afkorting van het Verdrag is gewijzigd):
Verordening (EEG) nr. 1470/68

Richtlijnen

Bij richtlijnen wordt het jaartal gevolgd door het volgnummer en de afkorting van het domein:

Richtlijn 2010/24/EU van de Raad

Vanaf 1 januari 1992 tot en met 31 december 2014 werd het nummer toegekend door het secretariaat-generaal van de Raad.

Bij bepaalde oudere richtlijnen wordt het woord “Richtlijn” voorafgegaan door een telwoord:

Eerste Richtlijn 73/239/EEG van de Raad

Besluiten

Bij besluiten bekendgemaakt onder rubriek L I, wordt het volgnummer gevolgd door het jaartal en de afkorting:

Besluit nr. 477/2010/EU van het Europees Parlement en de Raad

De volgens een wetgevingsprocedure vastgestelde besluiten krijgen een nummer van dezelfde serie als verordeningen (Besluit nr. 477/2010/EU van het Europees Parlement en de Raad, Verordening (EU) nr. 478/2010 van de Commissie, Verordening (EU) nr. 479/2010 van de Commissie enz.).

Bij besluiten bekendgemaakt onder rubriek L II, wordt het jaartal gevolgd door het volgnummer en de afkorting:

Besluit 2010/294/EU van de Raad

Begroting

De definitieve vaststelling van de algemene begroting en van de gewijzigde begrotingen krijgen een nummer dat in de inhoudsopgave en op het titelblad (bv. 2010/117/EU, Euratom), maar niet in de referentie wordt vermeld.

Dubbele nummering

Sommige handelingen kunnen twee nummers krijgen:

- het volgnummer toegekend door het Publicatiebureau, bv. “(EU) 2015/299”, en
- een nummer toegekend door de opdrachtgever, bv. “ECB/2015/5”, “ATALANTA/4/2015” enz.

Voor de handelingen van de Europese Centrale Bank, alsook voor de besluiten van het Politiek en Veiligheidscomité, wordt het nummer dat is toegekend door de opdrachtgever, tussen haakjes en aan het eind van de titel vermeld:

Verordening (EU) 2015/534 van de Europese Centrale Bank [...] (ECB/2015/13)

Besluit (EU) 2015/299 van de Europese Centrale Bank [...] (ECB/2015/5)

Richtstoer (EU) 2015/732 van de Europese Centrale Bank [...] (ECB/2015/20)

Besluit van het Politiek en Veiligheidscomité (GBVB) 2015/711 [...] (ATALANTA/4/2015)

NB: Bij besluiten, richtsnoeren en aanbevelingen van de Europese Centrale Bank die vóór 1 januari 2015 zijn bekendgemaakt, wordt enkel het nummer vermeld dat is toegekend door de opdrachtgevende instelling.

- (4) Besluit (EU) 2016/1975 van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/39) ⁽²⁾ verwijst naar de bevoegdheden van de directie overeenkomstig artikel 3, lid 2, van Besluit ECB/2013/54 van de Europese Centrale Bank ⁽³⁾. Besluit ECB/2013/54 werd ingetrokken bij Besluit (EU) 2020/637 (ECB/2020/2024). [...]

(2) Besluit (EU) 2016/1975 van de Europese Centrale Bank van 8 november 2016 betreffende de subdelegatie van de bevoegdheden tot verlening van een voorlopige accreditatie (ECB/2016/39) (PB L 304 van 11.11.2016, blz. 9, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2016/1975/oj>).

(3) Besluit ECB/2013/54 van de Europese Centrale Bank van 20 december 2013 betreffende accreditatieprocedures voor producenten van beveiligde euro-items en euro-items en tot wijziging van Besluit ECB/2008/3 (PB L 57 van 27.2.2014, blz. 29, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec/2013/106\(3\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2013/106(3)/oj)).

Voor bepaalde handelingen wordt het nummer dat het Publicatiebureau toekent, zonder domeinvermelding en tussen vierkante haken aan het eind van de titel vermeld. Dat zijn: besluiten van diverse raden en comités die bij internationale overeenkomsten in het leven zijn geroepen, handelingen betreffende de Europese Economische Ruimte (EER) of de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA), en reglementen van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (VN/ECE):

Besluit nr. 1/2015 van het ACS-EU-Comité van ambassadeurs [...] [2015/1909]

Besluit van het Gemengd Comité van de EER nr. 159/2014 [...] [2015/94]

Besluit van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA nr. 226/17/COL [...] [2018/564]

Reglement nr. 78 van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (VN/ECE) [...] [2015/145]

Vóór 1 januari 2015

De handelingen betreffende de Europese Economische Ruimte (EER) of de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) en de reglementen van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (VN/ECE) hebben maar één nummer, dat wordt toegekend door de opdrachtgever.

Niet-genummerde handelingen

Internationale overeenkomsten (zie “[L II — Niet-wetgevingshandelingen](#)” in punt 1.2.3) en rectificaties worden niet genummerd.

Voor internationale overeenkomsten geldt dat de Europese Unie niet eenzijdig een nummer kan toekennen, aangezien zij slechts een van de partijen bij de overeenkomst is.

Vóór 1 oktober 2023

Naast internationale overeenkomsten en rectificaties kregen ook de volgende documenten geen nummer:

- informatie omtrent de datum van inwerkingtreding van een internationale overeenkomst, en
- reglementen van orde en reglementen voor de procesvoering.

1.2.3. Inhoud

Hier worden een lijst en voorbeelden van in de L-serie gepubliceerde handelingen gepresenteerd, gegroepeerd in de relevante rubrieken en onderafdelingen.

L I — Wetgevingshandelingen

a) Verordeningen

Het betreft de verordeningen die gezamenlijk door het Europees Parlement en de Raad worden vastgesteld (gewone wetgevingsprocedure), dan wel afzonderlijk door een van de twee instellingen met deelneming van de andere (bijzondere wetgevingsprocedure):

Verordening (EU) 2015/475 van het Europees Parlement en de Raad

Verordening (EU) 2017/1939 van de Raad

b) Richtlijnen

Het betreft de richtlijnen die gezamenlijk door het Europees Parlement en de Raad worden vastgesteld (gewone wetgevingsprocedure), dan wel afzonderlijk door de Raad, met deelneming van het Europees Parlement (bijzondere wetgevingsprocedure):

Richtlijn (EU) 2015/254 van het Europees Parlement en de Raad

Richtlijn (EU) 2015/121 van de Raad

c) Besluiten

Het betreft de besluiten die gezamenlijk door het Europees Parlement en de Raad worden vastgesteld (gewone wetgevingsprocedure), dan wel afzonderlijk door een van de twee instellingen met deelneming van de andere (bijzondere wetgevingsprocedure):

Besluit (EU) 2015/601 van het Europees Parlement en de Raad

Besluit (EU, Euratom) 2015/457 van de Raad

d) Begrotingen

Deze onderafdeling omvat de jaarlijkse begroting en de gewijzigde begrotingen van de Europese Unie, voorafgegaan door het besluit houdende definitieve vaststelling:

definitieve vaststelling (EU, Euratom) 2023/278 van de jaarlijkse begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023

definitieve vaststelling (EU, Euratom) 2023/1752 van de gewijzigde begroting nr. 2 van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023

Het nummer wordt toegewezen aan de definitieve vaststelling, nl. de handeling die de jaarlijkse of gewijzigde EU-begroting voorafgaat. De eigenlijke jaarlijkse EU-begroting heeft geen enkel nummer, terwijl de gewijzigde begrotingen een nummer krijgen toegewezen door de opdrachtgever ("Gewijzigde begroting nr. 2 van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023").

L II — Niet-wetgevingshandelingen

a) Internationale overeenkomsten

Onder "internationale overeenkomsten" (hierna "overeenkomsten" genoemd) wordt hier o.a. verstaan: overeenkomsten gesloten door de Europese Unie en/of de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, verdragen ondertekend door de lidstaten, overeenkomsten, verdragen en protocollen vastgesteld door de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten in het kader van de Raad bijeen, interne overeenkomsten tussen de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten in het kader van de Raad bijeen, overeenkomsten in de vorm van een briefwisseling enz.

Overeenkomsten zoals hierboven bedoeld, worden niet genummerd. Ze krijgen van het Publicatiebureau alleen het nummer van het Publicatieblad (dit nummer wordt vermeld in de hoofding van het Publicatieblad).

Deze onderafdeling omvat:

- besluiten met betrekking tot een overeenkomst waaraan de tekst van de overeenkomst is gehecht:

Besluit (EU) 2015/209 van de Raad van 10 november 2014 betreffende de ondertekening, namens de Europese Unie, en de voorlopige toepassing van de Overeenkomst inzake wetenschappelijke en technologische samenwerking tussen de Europese Unie en de Faeröer, waarbij de Faeröer geassocieerd worden met Horizon 2020 — Het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie (2014-2020)

Overeenkomst inzake wetenschappelijke en technologische samenwerking tussen de Europese Unie en de Faeröer, waarbij de Faeröer geassocieerd worden met Horizon 2020 — Het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie (2014-2020)

Besluit (EU) 2015/105 van de Raad van 14 april 2014 betreffende de ondertekening namens de Unie en de voorlopige toepassing van een Protocol bij de Overeenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Azerbeidzjan, anderzijds, inzake een Kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en de Republiek Azerbeidzjan over de algemene beginselen voor de deelname van de Republiek Azerbeidzjan aan programma's van de Unie

Protocol bij de Overeenkomst inzake partnerschap en samenwerking tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Azerbeidzjan, anderzijds, inzake een Kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en de Republiek Azerbeidzjan over de algemene beginselen voor de deelname van de Republiek Azerbeidzjan aan programma's van de Unie

- besluiten met betrekking tot een overeenkomst waaraan de tekst van de overeenkomst niet is gehecht:

Besluit (EU) 2015/1796 van de Raad van 1 oktober 2015 betreffende de sluiting van de Overeenkomst voor wetenschappelijke en technologische samenwerking tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, teneinde de Zwitserse Bondsstaat te associëren met Horizon 2020 — Het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie en het programma voor onderzoek en opleiding van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie ter aanvulling van Horizon 2020, en teneinde een regeling uit te werken voor de deelname van de Zwitserse Bondsstaat aan door Fusion for Energy uitgevoerde ITER-activiteiten

- informatie betreffende de inwerkingtreding van overeenkomsten:

Informatie betreffende de inwerkingtreding van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en Saint Lucia inzake de vrijstelling van de visumplicht voor kort verblijf [2023/2212]

NB: Dit is de enige informatie die in de L-serie wordt bekendgemaakt.

b) Verordeningen

Het betreft bepaalde verordeningen van de Raad (verordeningen rechtstreeks gebaseerd op de Verdragen en uitvoeringsverordeningen), verordeningen van de Commissie (verordeningen rechtstreeks gebaseerd op de Verdragen, gedelegeerde verordeningen en uitvoeringsverordeningen) en verordeningen van de Europese Centrale Bank:

Verordening (EU) 2015/106 van de Raad

Uitvoeringsverordening (EU) 2015/81 van de Raad

Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/281 van de Commissie

Uitvoeringsverordening (EU) 2015/52 van de Commissie

Verordening (EU) 2015/534 van de Europese Centrale Bank [...] (ECB/2015/13)

De verordeningen van de ECB die ook door de instelling een nummer krijgen toegewezen ("ECB/2015/13"), worden dus gepubliceerd met twee nummers (zie "[Dubbele nummering](#)" in punt 1.2.2).

c) Richtlijnen

Het betreft bepaalde richtlijnen van de Raad (richtlijnen rechtstreeks gebaseerd op de Verdragen en uitvoeringsrichtlijnen) en richtlijnen van de Commissie (richtlijnen rechtstreeks gebaseerd op de Verdragen, gedelegeerde richtlijnen en uitvoeringsrichtlijnen):

Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad
Richtlijn (EU) 2015/565 van de Commissie
Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2015/573 van de Commissie
Uitvoeringsrichtlijn (EU) 2015/1168 van de Commissie

d) Besluiten

Deze besluiten zijn:

- de besluiten van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, de besluiten van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, de besluiten genomen in onderlinge overeenstemming door de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten:

Besluit (EU, Euratom) 2015/578 van de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten

- bepaalde besluiten van het Europees Parlement:

Besluit (EU) 2015/1614 van het Europees Parlement

- de besluiten van de Europese Raad:

Besluit (EU) 2018/509 van de Europese Raad

- bepaalde besluiten van het Europees Parlement en de Raad:

Besluit (EU) 2015/468 van het Europees Parlement en de Raad

- bepaalde besluiten van de Raad (besluiten rechtstreeks gebaseerd op de Verdragen, met inbegrip van de GBVB-besluiten, en de uitvoeringsbesluiten):

Besluit (EU) 2015/1025 van de Raad

Uitvoeringsbesluit (EU) 2015/156 van de Raad

Besluit (GBVB) 2015/76 van de Raad

- de besluiten van de Commissie (besluiten rechtstreeks gebaseerd op de Verdragen, gedelegeerde besluiten en uitvoeringsbesluiten):

Besluit (EU) 2015/119 van de Commissie

Gedelegeerd Besluit (EU) 2015/1602 van de Commissie

Uitvoeringsbesluit (EU) 2015/103 van de Commissie

- de besluiten van de Europese Centrale Bank:

Besluit (EU) 2015/299 van de Europese Centrale Bank [...] (ECB/2015/5)

De besluiten van de ECB die ook door de instelling een nummer krijgen toegewezen ("ECB/2015/5"), worden dus gepubliceerd met twee nummers (zie "[Dubbele nummering](#)" in punt 1.2.2).

NB: Vóór 1 december 2009 werd onderscheid gemaakt tussen twee soorten besluiten (waarvoor in sommige talen, waaronder het Nederlands, verschillende termen werden gebruikt: beschikking/besluit): enerzijds beschikkingen, die een artikel bevatten waarin de adreassaats of adressaten werden vermeld aan het einde van het dispositief, en een kennisgevingsnummer onder de titel, en anderzijds besluiten, waarvan het dispositief werd ingeleid door de formule “besluit/besluiten:”. Met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon is dit onderscheid weggefallen.

De instellingen stellen enkel nog besluiten vast en het dispositief wordt ingeleid met de formule “heeft/hebben het volgende besluit vastgesteld”.

In verband met de strikte regels van artikel 297, lid 2, VWEU inzake de ondertekening en bekendmaking van besluiten “indien deze niet de adreassaats vermelden”, bestaan bij de Commissie echter ook besluiten zonder adreassaats waarvan het dispositief wordt ingeleid met de formule “besluit:”, zoals bij de “oude” besluiten vóór 1 december 2009.

e) Aanbevelingen

Het betreft aanbevelingen van de Raad op grond van de artikelen 121, 126, 140 en 292 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, aanbevelingen van de Commissie (artikel 292) en aanbevelingen van de Europese Centrale Bank (artikel 292):

Aanbeveling (EU) 2015/1029 van de Raad

Aanbeveling (EU) 2015/682 van de Commissie

De aanbevelingen van de ECB die een nummer krijgen toegewezen door de instelling, worden dus gepubliceerd met twee nummers (zie “[Dubbele nummering](#)” in punt 1.2.2).

De andere aanbevelingen worden bekendgemaakt in de C-serie.

f) Richtsnoeren

Het betreft de richtsnoeren van de Europese Centrale Bank. Deze handelingen, die een nummer krijgen toegewezen door de instelling “ECB/2015/20”, worden dus gepubliceerd met twee nummers (zie “[Dubbele nummering](#)” in punt 1.2.2):

Richtsnoer (EU) 2015/732 van de Europese Centrale Bank [...] (ECB/2015/20)

g) Reglementen van orde en reglementen voor de procesvoering

Het betreft reglementen van orde en reglementen voor de procesvoering van de instellingen en organen; reglementen van orde van de instanties worden gepubliceerd in de C-serie. Reglementen van orde en reglementen voor de procesvoering krijgen aan het einde van de titel een nummer tussen vierkante haken.

Comité van de Regio's — Reglement van orde [JJJJ/N]

reglement van orde van de Rekenkamer van de Europese Unie [JJJJ/N]

wijziging van de instructies voor de griffier van het Gerecht [JJJJ/N]

Als het reglement van orde gehecht is aan een handeling, wordt het opgenomen in de rubriek waarin de handeling wordt gepubliceerd en krijgt het geen nummer:

Besluit (EU) 2015/354 van de Raad van 2 maart 2015 betreffende de goedkeuring van het reglement van orde van het onder auspiciën van de Europese Investeringsbank ingestelde Comité van de investeringsfaciliteit (*handeling waarbij het reglement van orde in de bijlage is opgenomen*)

h) Handelingen van bij internationale overeenkomsten ingestelde organen

In deze onderafdeling worden besluiten van bij internationale overeenkomsten ingestelde organen en reglementen van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (VN/ECE) bekendgemaakt. Deze handelingen hebben twee nummers (zie “[Dubbele nummering](#)” in punt 1.2.2):

Besluit nr. 1/2015 van het ACS-EU-Comité van ambassadeurs [...] [2015/1909]

Besluit nr. 1/2015 van het Gemengd Comité EU-Zwitserland [...] [2015/542]

Reglement nr. 78 van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (VN/ECE) [...] [2015/145]

Besluit nr. 3/JP/2018 [...] [2019/347]

i) Interinstitutionele akkoorden

In interinstitutionele akkoorden worden bepaalde aspecten van overleg en samenwerking tussen de EU-instellingen geregeld. Deze akkoorden vormen het resultaat van een consensus tussen deze instellingen, d.w.z. ze vormen een soort gezamenlijk intern reglement.

Het zijn de instellingen die bepalen of deze akkoorden, afhankelijk van hun context, reikwijdte en gevolgen, in de L-serie of de C-serie worden bekendgemaakt.

L III — Andere handelingen

Europese Economische Ruimte

Deze onderafdeling omvat:

- de besluiten vastgesteld in het kader van de Europese Economische Ruimte (EER):

Besluit van het Gemengd Comité van de EER nr. 159/2014 [...] [2015/94]

- de besluiten vastgesteld in het kader van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA):

Besluit van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA nr. 226/17/COL [...] [2018/564]

Besluit van het Permanent Comité van de EVA-staten nr. 2/2015/SC [...] [2015/2024]

- het reglement voor de procesvoering van het EVA-Hof.

Deze handelingen, met uitzondering van het reglement voor de procesvoering van het EVA-Hof, hebben twee nummers (zie "[Dubbele nummering](#)" in punt 1.2.2).

In de handelingen van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA heeft het jaartal van het nummer van de handeling slechts twee cijfers: nr. 226/17/COL ("COL" verwijst naar het college van de Toezichthoudende Autoriteit).

Rectificaties

Rectificaties kunnen qua lengte en inhoud van taal tot taal afwijken; het komt vaak voor dat een rectificatie in slechts één of een aantal taalversies voorkomt. Het zijn de enige documenten in het Publicatieblad die niet in alle talen parallel lopen.

Rectificaties worden niet genummerd, omdat zij niet als afzonderlijke rechtshandelingen worden beschouwd. Ze krijgen wel het nummer van het Publicatieblad in de vorm JJJJ/9NNNN, met een uit vijf cijfers bestaand volgnummer dat altijd begint met een 9.

1.3. C-serie

De C-serie omvat een grote verscheidenheid aan documenten die in diverse rubrieken en onderafdelingen worden gegroepeerd.

1.3.1. Indeling van de documenten

De C-serie van het Publicatieblad omvat een breed scala aan documenten. Hier volgt een niet-uitputtende lijst van documenten per rubriek en per onderafdeling (zie voor de volgorde van plaatsing de "[Structuur van het Publicatieblad op EUR-Lex](#)").

Publicatieblad — C-serie

C I — Resoluties, aanbevelingen en adviezen

- Resoluties
- Aanbevelingen
- Adviezen

C II — Mededelingen

- Interinstitutionele akkoorden
- Gemeenschappelijke verklaringen
- Mededelingen van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie

C III — Voorbereidende handelingen

- Initiatieven van de lidstaten
- Europees Parlement
- Raad
- Europese Commissie
- Hof van Justitie van de Europese Unie
- Europese Centrale Bank
- Rekenkamer
- Hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid
- Europees Economisch en Sociaal Comité
- Comité van de Regio's
- Europese Investeringsbank
- Instanties van de Europese Unie

C IV — Informatie

- Informatie afkomstig van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie
- Informatie afkomstig van de lidstaten
- Informatie over de Europese Economische Ruimte (*eerst die afkomstig van de instellingen; daarna die afkomstig van de lidstaten*)
- Informatie afkomstig van derde landen

C V — Bekendmakingen

- Bestuurlijke procedures
- Gerechtelijke procedures
- Procedures in verband met de uitvoering van de gemeenschappelijke handelspolitiek
- Procedures in verband met de uitvoering van het gemeenschappelijk mededingingsbeleid
- Andere handelingen

Binnen elk van deze onderafdelingen worden de documenten opgenomen in volgorde van auteur (zie [punt 3.4.2](#)).

1.3.2. Nummering van de documenten

Algemene nummering

Met uitzondering van rectificaties krijgen alle documenten die in de C-serie worden bekendgemaakt, een door het Publicatiebureau toegekend referentienummer.

Dit nummer bestaat uit:

- a) de letter “C” voor de C-serie;
- b) het jaar van publicatie, bestaande uit vier cijfers;
- c) het volgnummer in het jaar van publicatie, dat zoveel cijfers omvat als nodig is.

C/JJJJ/N

Dit nummer wordt tussen haakjes en gecentreerd onder de titel geplaatst.

Het nummer is identiek aan het nummer van het Publicatieblad, dat in de hoofding van het Publicatieblad staat.

Vóór 1 oktober 2023

Het referentienummer omvatte:

- a) het jaar van publicatie:
  - i) tot en met 31 december 1998: de laatste twee cijfers,
  - ii) vanaf 1 januari 1999: de vier cijfers;
- b) het nummer van het Publicatieblad;
- c) een nummer dat de volgorde van publicatie in het Publicatieblad aangeeft.

98/C 45/01

2010/C 2/08

Specifieke nummering

Sommige documenten hebben een eigen nummer in de titel:

- standpunten van de Raad in het kader van de gewone wetgevingsprocedure:

Standpunt (EU) nr. 11/2010 van de Raad in eerste lezing

NB: Vroeger bestonden er in het kader van de medebeslissingsprocedure gemeenschappelijke standpunten van de Raad:

Gemeenschappelijk Standpunt (EG) nr. 14/2005 van de Raad

- steunmaatregelen van de staten:

steunmaatregel C 32/09

NB: Let op de nummering: C 55/99, C 55/2000 (enkel voor het jaar 2000 worden de vier cijfers gebruikt), C 55/01 ...

- zaken van het Hof van Justitie, het Gerecht of het Gerecht voor ambtenarenzaken:

zaak C-187/10 (Hof van Justitie)

zaak T-211/10 (Gerecht — sinds 15.11.1989)

zaak F-29/10 (Gerecht voor ambtenarenzaken — van 23.7.2005 tot en met 31.8.2016)

vóór 15.11.1989 (uitsluitend voor het Hof van Justitie): zaak 84/81

NB: Het in 2004 opgerichte Gerecht voor ambtenarenzaken heeft, na overdracht van zijn bevoegdheden aan het Gerecht, op 1 september 2016 zijn werkzaamheden gestaakt.

- adviezen en speciale verslagen van de Rekenkamer:

Advies nr. 01/2022 (vóór 1 januari 2022: Advies nr. 1/2021)

Speciaal verslag nr. 02/2022 (vóór 1 januari 2022: Speciaal verslag nr. 2/2021)

- zaken van het EVA-Hof:

zaak E-5/10

- aankondigingen van algemene vergelijkende onderzoeken (bekendgemaakt in de serie C ... A tot 30 september 2023):

EPSO/AD/177/10

- vacatures:

COM/2010/10275

- besluiten van de Administratieve Commissie voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels:

Besluit nr. H8 van 17 december 2015 (bijgewerkt met kleine technische verduidelijkingen op 9 maart 2016) betreffende de werkmethoden en de samenstelling van de Technische Commissie voor de gegevensverwerking van de Administratieve Commissie voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels

- gewijzigde begrotingen van de agentschappen:

staat van ontvangsten en uitgaven van het Europees Geneesmiddelenbureau voor het begrotingsjaar 2010 — Gewijzigde begroting nr. 1

- oproepen tot het indienen van voorstellen:

oproep tot het indienen van voorstellen IX-2011/01 — Subsidies aan politieke partijen op Europees niveau

NB: Tot 23 juli 2002 (datum waarop het EGKS-Verdrag afliep) bestonden er “instemmingen” van de Raad:

Instemming nr. 22/96

Instemming. nr. 6/2002

1.3.3. Inhoud

Hier wordt een lijst gepresenteerd van de soorten documenten die in de C-serie zijn gepubliceerd, gegroepeerd in de relevante rubrieken en onderafdelingen.

C I — Resoluties, aanbevelingen en adviezen

Deze rubriek omvat:

- resoluties (bijvoorbeeld: resoluties (niet-wetgevingsresoluties) van het Europees Parlement, resoluties van de Raad en van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten in het kader van de Raad bijeen, resoluties van de Raad, resoluties van het

Europees Economisch en Sociaal Comité, resoluties van het Europees Comité van de Regio's ...);

- aanbevelingen (bijvoorbeeld: aanbevelingen van het Europees Parlement aan de Raad, aanbevelingen van de Raad, aanbevelingen van de Commissie, aanbevelingen van de Europese Centrale Bank ...);
- niet-verplichte adviezen (bijvoorbeeld: advies van de Raad, advies van de Commissie, advies van de Europese Centrale Bank, advies van de Rekenkamer, advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité, advies van het Europees Comité van de Regio's, advies van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming ...).

C II — Mededelingen

Deze rubriek omvat:

- interinstitutionele akkoorden (met inbegrip van de besluiten tot wijziging van deze akkoorden); het zijn de instellingen die bepalen of deze akkoorden, afhankelijk van hun context, reikwijdte en gevolgen, in de L-serie of de C-serie worden bekendgemaakt;
- gemeenschappelijke verklaringen;
- mededelingen van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie (bijvoorbeeld: bepaalde besluiten van het Europees Parlement, mededelingen van de Raad, bepaalde besluiten van de Commissie, mededelingen van de Commissie, gemeenschappelijke rassenlijsten voor landbouwgewassen en groentegewassen, toelichting op de gecombineerde nomenclatuur (GN), de uniforme toepassing van de gecombineerde nomenclatuur, besluiten om geen bezwaar aan te tekenen tegen een aangemelde concentratie, goedkeuring van steunmaatregelen van de staten, besluiten van beheersorganen, inleiding van een procedure ...).

C III — Voorbereidende handelingen

Deze rubriek omvat:

- initiatieven van de lidstaten;
- voorbereidende handelingen van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie (bijvoorbeeld: wetgevingsresoluties, standpunten en resoluties van het Europees Parlement, standpunten van de Raad, verplichte adviezen en aanbevelingen van de Europese Centrale Bank, verplichte adviezen van de Rekenkamer, verplichte adviezen van het Europees Economisch en Sociaal Comité, verplichte adviezen van het Europees Comité van de Regio's ...).

C IV — Informatie

Deze rubriek omvat:

- informatie afkomstig van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie (bijvoorbeeld: verklaringen van de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten in het kader van de Raad bijeen, handelingen van de Raad, besluiten van de Raad, jaarverslagen van de Raad, verslagen betreffende het begrotings- en financieel beheer van de instellingen en organen van de Europese Unie, notulen van de vergaderingen van het Europees Parlement, besluiten van het Europees Parlement, besluiten van de Commissie, mededelingen van de Commissie betreffende de benoeming van leden, omrekeningskoersen van de euro, samenvattingen van door de Europese Unie genomen besluiten met betrekking tot vergunning voor het op de markt brengen, benoeming van rechters van het Hof van Justitie van de Europese Unie, jaarverslag van de Rekenkamer, verslagen van de Rekenkamer, door de Europese Centrale Bank toegepaste rentevoet, besluiten van de Administratieve Commissie voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels, handelingen van organen en instanties, reglementen van orde van organen en instanties ...);
- informatie afkomstig van de lidstaten (bijvoorbeeld: inlichtingen over toegekende steunmaatregelen van de staten, openbaredienstverplichtingen, uittreksels van

uitspraken van nationale rechters, overzicht van goederenvoorraden in de EU, diverse nationale procedures, lijsten van goederen ...);

- informatie over de Europese Economische Ruimte (met als volgorde: eerst de informatie afkomstig van de instellingen (Gemengd Comité van de EER, Toezichthoudende Autoriteit van de EVA, Permanent Comité van de EVA-lidstaten ...), daarna de informatie afkomstig van de lidstaten van de EER of van de EVA);
- informatie afkomstig van derde landen.

C V — Bekendmakingen

Onder deze rubriek wordt het volgende bekendgemaakt:

- bestuurlijke procedures (bijvoorbeeld: aankondiging van algemeen vergelijkend onderzoek, aanwerving, vacature, oproep tot het indienen van voorstellen, oproep tot het indienen van blijken van belangstelling, bericht van inschrijving, leidraad voor algemene vergelijkende onderzoeken, reservelijsten ...);
- gerechtelijke procedures (mededelingen over zaken van het Hof van Justitie van de Europese Unie, mededelingen over zaken van het EVA-Hof ...);
- procedures in verband met de uitvoering van de gemeenschappelijke handelspolitiek (berichten betreffende antidumpingprocedures, voorstellen tot het seponeren van een klacht, berichten van inleiding van een antisubsidieprocedure, berichten betreffende compenserende maatregelen ...);
- procedures in verband met de uitvoering van het gemeenschappelijk mededingingsbeleid (steunmaatregelen van de staten, voorafgaande aanmelding van een concentratie, standpunten van de regeringen van de lidstaten, ontvangstbevestiging van klachten ...);
- andere handelingen (bijvoorbeeld: berichten ter attentie van personen, groepen en organisaties die op een lijst staan, bekendmaking van een verzoek, samenvatting van bestekken, mededelingen over een openbare raadpleging, bericht van inschrijving, adviezen betreffende een door een lidstaat ingediend verzoek ...).

Rectificaties

Rectificaties kunnen qua lengte en inhoud van taal tot taal afwijken; het komt vaak voor dat een rectificatie in slechts één of een aantal taalversies voorkomt.

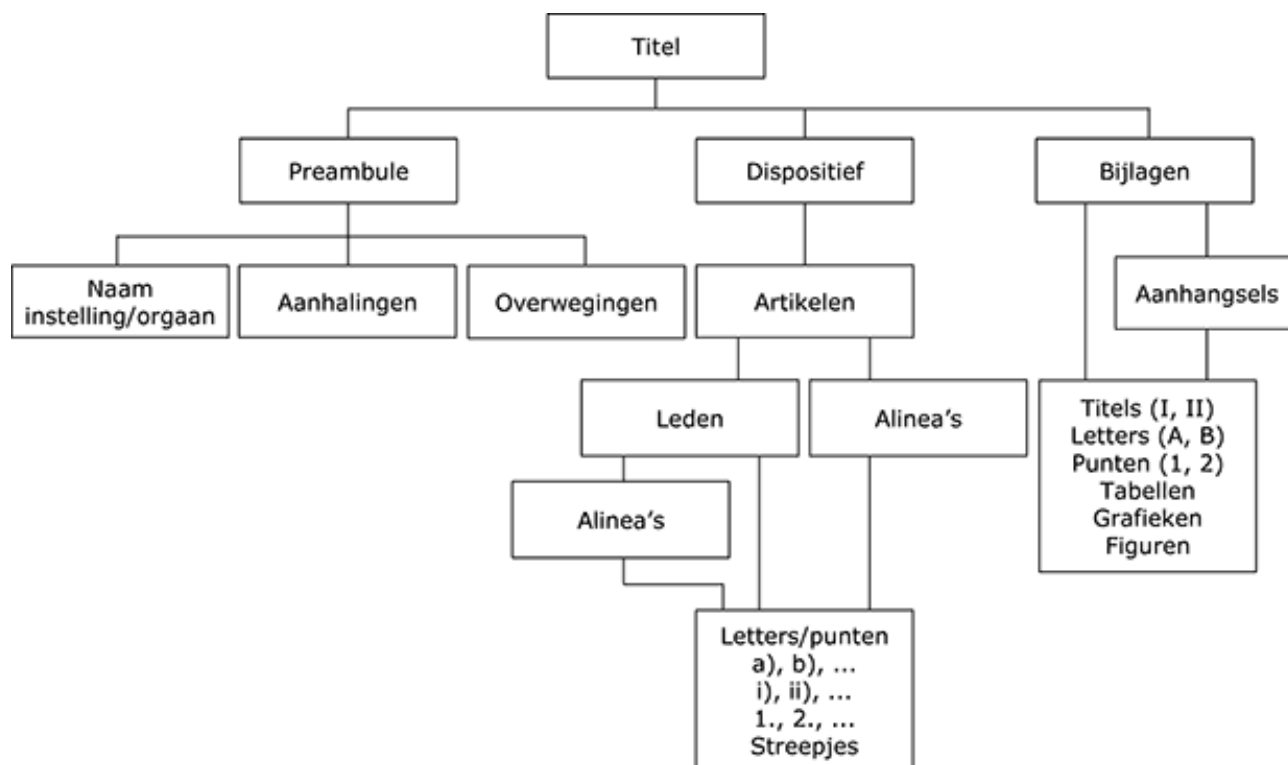
Rectificaties worden niet genummerd. Ze krijgen wel het nummer van het Publicatieblad in de vorm C/JJJJ/9NNNN, met een uit vijf cijfers bestaand volgnummer dat altijd begint met een 9.

Zie "[bijlage B3](#)" voor meer voorbeelden van rectificaties.

NB: Niet-geratificeerde Verdragen, geconsolideerde verdragen, alsmede wijzigingen in de Verdragen, worden bekendgemaakt in de C-serie (zonder vermelding van rubriek).

2. Opbouw van een handeling

Dit schema geeft een overzicht van de onderverdelingen van een handeling. Naargelang van de complexiteit van de tekst kunnen de preambule en het dispositief met elementen zoals delen, titels, ondertitels, hoofdstukken of afdelingen worden gestructureerd.

2.1. Titel

De volledige titel van een handeling bestaat uit:

- de soort handeling (verordening, richtlijn enz.);
- het nummer (bestaande uit de afkorting van het domein (EU; Euratom; EU, Euratom; GBVB), het jaartal en het volgnummer van de handeling);
- de naam van de auteur van de handeling;
- de datum waarop de handeling is vastgesteld (voor gezamenlijk door het Europees Parlement en de Raad vastgestelde handelingen: de datum van ondertekening);
- het onderwerp;
- voor handelingen met een dubbele nummering: het nummer toegekend door de auteur (zie “[Dubbele nummering](#)” in punt 1.2.2).

De regels voor het citeren van en verwijzen naar een titel van een handeling staan in [punt 3.2](#).

Indien een titel van een handeling wordt gewijzigd door een andere handeling of bij rectificatie, moet nadien steeds de gewijzigde of gerectificeerde titel worden genoemd.

NB: Op de eerste bladzijde van een handeling kan het woord “codificatie” of “herschikking” voorkomen onder de titel. Dit woord wordt altijd in kleine letters, vetgedrukt en tussen haakjes onder de titel geplaatst. Het wordt niet vermeld bij verwijzing naar de betrokken handeling.

2.2. Preambule

In een handeling wordt onder “preambule” de tekst tussen de titel en het dispositief van de handeling verstaan.

2.2.1. Aanhalingen

De aanhalingen geven aan:

- 1) de **rechtsgrondslag** van de handeling:
  - a) handelingen van primair recht (Verdragen, toetredingsakten, protocollen bij de Verdragen) en internationale overeenkomsten (akkoorden, protocollen bij overeenkomsten, conventies) die de algemene grondslag vormen van de handeling:

Gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie, [en met name artikel/de artikelen ...],

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, [en met name artikel/de artikelen ...],

Gezien het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, [en met name artikel/de artikelen ...],

Gezien de Toetredingsakte van Oostenrijk, Finland en Zweden,

De afkorting van het Verdrag/de Verdragen wordt niet vermeld.

Indien meer dan één Verdrag wordt aangehaald, moeten die Verdragen op afzonderlijke regels en in deze volgorde worden genoemd: Verdrag betreffende de Europese Unie, Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie.

Deze handelingen van primair recht worden zonder verwijzing naar een voetnoot aangehaald. Internationale handelingen, met inbegrip van de aangehechte protocollen, mogen in verkorte vorm worden genoemd met verwijzing naar een voetnoot;
  - b) eventueel handelingen van afgeleid recht die de specifieke rechtsgrondslag van de handeling vormen. Zij worden in de lange vorm aangehaald met verwijzing naar een voetnoot met de vindplaats van de handeling in het Publicatieblad:

Gezien Richtlijn 2010/30/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de vermelding van het energieverbruik en het verbruik van andere hulpbronnen op de etikettering en in de standaardproductinformatie van energierelevante producten (1),

[...]

(1) PB L 153 van 18.6.2010, blz. 1, ELI:<http://data.europa.eu/eli/dir/2010/30/oj>.

- 2) de **voorafgaande procedurehandelingen** (bijvoorbeeld voorstellen, initiatieven, verzoeken, aanbevelingen, goedkeuringen of adviezen overeenkomstig de Verdragen) eventueel gevolgd door verwijzing naar een voetnoot:

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,
Gezien het advies van het Europees Parlement (1),
Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité (2),
[...]

(1) Advies van 5 mei 2010 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

(2) Advies van 17 februari 2010 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

Indien het Verdrag voorschrijft dat een instelling of orgaan moet worden geraadpleegd en dit resulteert in een advies, wordt dit in de desbetreffende aanhaling opgenomen met de woorden “Gezien het advies van [...]” gevolgd door een voetnoot met verwijzing

naar het desbetreffende Publicatieblad, of bij gebreke daarvan, de mededeling “Advies van [datum] (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).”.

Indien het Verdrag voorschrijft dat een instelling of orgaan moet worden geraadpleegd, maar dit geen advies oplevert, luidt de aanhaling als volgt: “Na raadpleging van [...]” (zonder verwijzing naar een voetnoot en zonder nadere aanduiding);

3) bij wetgevingshandelingen:

a) de toezending van het ontwerp aan de nationale parlementen:

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

b) de gevolgde procedure:

i) de gewone wetgevingsprocedure:

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure (3),

[...]

(3) Standpunt van het Europees Parlement van 10 maart 2009 (PB C 87 E van 1.4.2010, blz. 191) en standpunt van de Raad in eerste lezing van 15 februari 2010 (PB C 107 E van 27.4.2010, blz. 1). Standpunt van het Europees Parlement van 7 juli 2010 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad) en besluit van de Raad van 8 november 2010.

ii) de gewone wetgevingsprocedure, met het bemiddelingscomité:

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure in het licht van de gemeenschappelijke ontwerp tekst goedgekeurd door het bemiddelingscomité op 24 januari 2011 (2),

[...]

(2) Standpunt van het Europees Parlement van 23 april 2009 (PB C 184 E van 8.7.2010, blz. 312) en standpunt van de Raad in eerste lezing van 11 maart 2010 (PB C 122 E van 11.5.2010, blz. 1). Standpunt van het Europees Parlement van 6 juli 2010 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad), besluit van de Raad van 31 januari 2011 en wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 15 februari 2011 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

iii) de bijzondere wetgevingsprocedure:

Handelend volgens een bijzondere wetgevingsprocedure,

Alle aanhalingen beginnen met een hoofdletter en eindigen met een komma.

2.2.2. Overwegingen

In de overwegingen wordt de motivering gegeven voor de inhoud van het dispositief (de artikelen) van de handeling.

De overwegingen worden ingeleid met de woorden “Overwegende hetgeen volgt:”. Zij worden genummerd en elke overweging begint met een hoofdletter en eindigt met een punt, behalve de laatste, die eindigt met een komma. Als een overweging bestaat uit meerdere zinnen, eindigen deze met een punt, terwijl ook nu weer de laatste overweging eindigt met een komma.

a) De overwegingen worden als volgt weergegeven:

Overwegende hetgeen volgt:

(1) Verordening (EG) nr. 763/2008 stelt gemeenschappelijke regels vast voor de tienjaarlijkse indiening van uitvoerige bevolkings- en huisvestingsgegevens.

(2) Om de kwaliteit van de door de lidstaten bij de Commissie (Eurostat) ingediende gegevens te controleren, moeten de modaliteiten en de structuur van de kwaliteitsverslagen worden vastgesteld.

[...]

(4) De in deze verordening vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het Comité voor het Europees statistisch systeem,

In de tekst worden de overwegingen als volgt aangehaald (cijfers zonder haakjes):

overweging 1, overweging 2 enz.

b) Als er slechts één overweging is, wordt die niet genummerd en springt die niet in. Zij vormt een alinea onder de inleidende zin “Overwegende hetgeen volgt:”, begint met een hoofdletter en eindigt met een komma:

Overwegende hetgeen volgt:

Om tegemoet te komen aan de behoeften aan statistieken voor de relevante gedetailleerde onderwerpen die zijn opgenomen in bijlage I bij Verordening (EU) 2019/1700, moet de Commissie voor het referentiejaar 2023 het aantal en de benamingen van de variabelen voor de gegevensreeks in het domein van het gebruik van informatie- en communicatietechnologie vaststellen,

NB: — Tot en met 6 februari 2000 begonnen de overwegingen met een hoofdletter en eindigden met een puntkomma, behalve de laatste overweging; die eindigde met een komma (deze vorm wordt nog wel gebruikt in bepaalde handelingen van de Raad):

Overwegende dat de Commissie [...]; (voor de eerste en volgende overwegingen)

Overwegende het advies [...], (voor de laatste overweging)

Aangezien deze overwegingen niet genummerd waren, werden zij als volgt aangehaald: in de eerste overweging, in de tweede en derde overweging enz.

In bepaalde handelingen (onder andere antidumping- en antisubsidieverordeningen) werden toen al de overwegingen ingeleid met de woorden “Overwegende hetgeen volgt:”; de overwegingen waren genummerd en elke overweging begon met een hoofdletter en eindigde met een punt (dit is de thans gangbare praktijk geworden).

Er was een overgangperiode tussen december 1998 en 6 februari 2000 gedurende welke beide vormen werden gebruikt.

— In de resoluties van het Europees Parlement betreffende het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting, die in de L-serie worden gepubliceerd, worden de aanhalingen voorafgegaan door een streepje en hebben de overwegingen geen nummer maar een letter:

- gezien de definitieve jaarrekeningen van de Europese Politieacademie voor het begrotingsjaar 2008,
- gezien het verslag van de Rekenkamer over de jaarrekening van de Europese Politieacademie betreffende het begrotingsjaar 2008, vergezeld van de antwoorden van de Academie,
- gezien de aanbeveling van de Raad,

A. overwegende dat de Academie [...],

B. overwegende dat de Rekenkamer in zijn verslag over de jaarrekeningen van de Academie [...],

2.3. Artikelen (dispositief)

Algemeen

Het dispositief, dat het normatieve deel van de handeling vormt, is verdeeld in artikelen. Als het dispositief eenvoudig is en zich niet leent tot een verdeling in meerdere artikelen, bestaat het uit een “enig artikel”.

NB: Wanneer een handeling meer dan één artikel omvat, worden de artikelen opeenvolgend genummerd in Arabische cijfers (artikel 1, artikel 2, artikel 3 enz.). De nummering loopt door van het begin tot het einde van het dispositief.

De artikelen kunnen worden gegroepeerd in delen, titels, hoofdstukken en afdelingen (zie de overzichtstabel in [punt 2.7](#)).

Elk artikel kan worden onderverdeeld in leden (genummerd in Arabische cijfers), alinea's (ongenummerd), letters, punten, streepjes (voor de benaming van de verschillende delen van het

artikel, zie het schema in [onderafdeling 2, punt 2.7](#), en de bladzijde “[Overzichtstabellen — Opbouw van een handeling](#)”).

Slotartikel (richtlijnen en besluiten)

In richtlijnen en, indien van toepassing, in besluiten wordt in het laatste artikel aangegeven tot wie ze zijn gericht.

Richtlijnen

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

of

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten overeenkomstig de Verdragen.

(Wanneer de richtlijn niet gericht is tot alle lidstaten: lidstaten die niet de euro als munt hebben, nauwere samenwerking ...)

of

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten die *[bijvoorbeeld “beschikken over binnenwateren als bedoeld in artikel 1, lid 1, van Richtlijn 2006/87/EG”]*.

of

Deze richtlijn is gericht tot *[officiële benaming van de staat/staten]*.

Besluiten

- Besluiten gericht tot alle lidstaten:

Dit besluit is gericht tot de lidstaten.

- Besluiten gericht tot bepaalde lidstaten:

Dit besluit is gericht tot de lidstaten overeenkomstig de Verdragen.

of

Dit besluit is gericht tot *[officiële benaming van de staat/staten]*.

- Besluiten gericht tot bepaalde particulieren:

Dit besluit is gericht tot *[volledige naam en adres van de onderneming]*.

NB: — In dat geval worden de volledige benamingen van de lidstaten (zie [punt 7.1.1](#)) in protocollaire volgorde gebruikt:

Dit besluit is gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland, de Italiaanse Republiek en Roemenië.

- Het laatste artikel van de richtsnoeren van de Europese Centrale Bank vermeldt eveneens tot wie deze zijn gericht:

Dit richtsnoer is gericht tot alle centrale banken van het Eurosysteem.

2.4. Formule betreffende het verbindende karakter van verordeningen

In verordeningen wordt het slotartikel gevolgd door de volgende formule:

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.
of

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat, overeenkomstig de Verdragen.

[In de gevallen waarin een verordening niet van toepassing is op en in alle lidstaten (bijvoorbeeld lidstaten die niet de euro als munt hebben (zie bijvoorbeeld Verordening (EU) nr. 1210/2010 van het Europees Parlement en de Raad), nauwere samenwerking ...).]

Deze zin maakt geen deel uit van het slotartikel en wordt op een speciale manier weergegeven. Hij wordt apart en gecentreerd geplaatst met een smallere tekstbreedte dan die van de artikelen.

2.5. Slotformule (plaats, datum en handtekening)

Aan het eind van een handeling staat het volgende:

- eerst de woorden “Gedaan te ..., ...” voor de plaats en de datum van ondertekening,
- vervolgens de handtekening(en).

Plaats en datum

In de handelingen van afgeleid recht worden de plaats en de datum als volgt aangegeven:

Gedaan te Brussel, 1 september 2010.

zijnde de datum waarop de handeling is ondertekend (indien gezamenlijk vastgesteld door het Europees Parlement en de Raad) of vastgesteld (alle andere gevallen).

In Verdragen, internationale overeenkomsten enz. worden de dag, de maand en het jaar voluit geschreven:

Gedaan te Brussel, vierentwintig maart tweeduizend tien, in tweevoud, in de Engelse taal.

De plaats van ondertekening van de handelingen van de instellingen kan de volgende zijn: Brussel (in het algemeen), Luxemburg (in april, juni en oktober worden de zittingen van de Raad in Luxemburg gehouden), Straatsburg (met name voor het Europees Parlement, ook indien het samen met de Raad ondertekent) of Frankfurt am Main (voor de meeste handelingen van de Europese Centrale Bank).

Handtekeningen (niet-uitputtende lijst)

In de handelingen van afgeleid recht:

Europees Parlement	Europese Raad	Raad
<i>Voor het Europees Parlement</i>	<i>Voor de Europese Raad</i>	<i>Voor de Raad</i>
<i>De voorzitter</i>	<i>De voorzitter</i>	<i>De voorzitter</i>
...	...	...
(voorletter(s) en volledige achternaam)	(voorletter(s) en volledige achternaam)	(voorletter(s) en volledige achternaam)

Commissie		
Verordeningen, richtlijnen, besluiten zonder adressaat	Besluiten met adress(a)te(n)	
<i>Voor de Commissie</i>	<i>Voor de Commissie,</i>	<i>Voor de Commissie</i>
<i>De voorzitter</i>	<i>namens de voorzitter,</i>	...
...	...	(volledige naam)
(volledige naam)	(volledige naam)	<i>Vicevoorzitter</i>
	<i>Lid van de Commissie</i>	
<i>Voor de Commissie,</i>	<i>Voor de Commissie,</i>	<i>Voor de Commissie</i>
<i>namens de voorzitter,</i>	<i>namens de voorzitter,</i>	...
...	...	(volledige naam)
(volledige naam)	(volledige naam)	<i>Lid van de Commissie</i>
<i>Vicevoorzitter</i>	<i>Directeur-generaal</i>	
	<i>Directoraat-generaal ...</i>	

Gemengd Comité van de EER	Europese Centrale Bank	
	Verordeningen, richtsnoeren	Besluiten, aanbevelingen
<i>Voor het Gemengd Comité van de EER</i> <i>De voorzitter</i> ... (volledige naam)	<i>Voor de Raad van gouverneurs van de ECB</i> <i>De president van de ECB</i> ... (volledige naam)	<i>De president van de ECB</i> ... (volledige naam)
	<i>Voor de directie van de ECB</i> <i>De president van de ECB</i> ... (volledige naam)	

NB: De functies hebben geen vrouwelijke vorm; het is de de (vice)voorzitter/(vice)president/directeur/vertegenwoordiger/ombudsman.

In internationale overeenkomsten:

Overeenkomsten, protocollen, akkoorden	
<i>Voor de Europese Unie</i> (handtekening)	<i>Voor de lidstaten</i> (handtekening)

Overeenkomsten in de vorm van een briefwisseling	
<i>Namens de Raad van de Europese Unie</i>	<i>Voor de Europese Unie</i>

2.6. Bijlagen

De bijlage bij een handeling omvat gewoonlijk technische voorschriften of gegevens die om praktische redenen niet in het dispositief zelf zijn opgenomen en dikwijls de vorm hebben van een lijst of tabel.

In het dispositief moet, door middel van een verwijzing (bijvoorbeeld “in bijlage I genoemde”, “vermeld in de bijlage”), altijd duidelijk worden aangegeven wat het verband is tussen de bepalingen en de bijlage.

Hoewel er geen vaste regels zijn voor de presentatie van bijlagen, zijn deze doorgaans onderverdeeld in punten waarvan de nummering aanvangt met een Arabisch cijfer gevolgd door een punt op elk niveau (bv.: “10.2.3.”).

2.7. Onderverdelingen in de handelingen

Benaming van de bestanddelen	Aanduiding van de bestanddelen	Aanhaling in de tekst
Handelingen		
Preambule ⁽¹⁾		
Aanhaling ⁽¹⁾		(in) de eerste aanhaling
Overweging, zonder nummering ⁽¹⁾ (<i>wanneer er slechts één overweging is</i>)		(in) de overweging ⁽²⁾
Overweging, met nummering ⁽¹⁾	(1), (2), (3)	(in) overweging 1, in de overwegingen 1 en 2 ⁽²⁾
Dispositief ⁽³⁾		
Artikel ⁽³⁾	Enig artikel Artikel 1, Artikel 2	(in het) enig(e) artikel (in) artikel 1, artikel 2
Lid ⁽³⁾	1., 2.	(in) lid 1, 2 (<i>en niet</i> eerste lid, tweede lid)
Alinea ⁽⁴⁾		(in de) eerste, tweede, ..., laatste alinea (<i>en niet</i> alinea 1, alinea 2 ...) (artikel 1, lid 1,) tweede alinea (<i>en niet</i> alinea 2)
Punt ⁽³⁾	a), b) i), ii) 1., 2.	(in) punt a), b) (in) punt 1, 2 (in) punt i), ii) punt a), i), punt b), i) (<i>en niet</i> punt a), punt i)) (artikel 1, lid 1, eerste alinea,) punt a), i) 1) (<i>en niet</i> [...] punt a), punt i), punt 1))
Streepje ⁽⁵⁾	—	(in het) eerste, tweede, ..., laatste streepje (artikel 1, lid 1, eerste alinea, punt a), i), 1,) eerste streepje
Bijlage		
	Bijlage Bijlage I, II (<i>of</i> A, B)	(in) de bijlage (in) bijlage I, II (A, B)
Aanhangsel		
	Aanhangsel Aanhangsel 1, 2	(in) het aanhangsel (in) aanhangsel 1, 2 (van de bijlage)
Andere onderverdelingen		
Deel	Deel I, II (<i>of</i> eerste deel, tweede deel)	(in) deel I, II (<i>of</i> : (in) het eerste deel, tweede deel)
Titel	Titel I, II	(in) titel I, II (deel I,) titel I
Hoofdstuk	Hoofdstuk I, II (<i>of</i> hoofdstuk 1, 2) (<i>en niet</i> eerste hoofdstuk)	(in) hoofdstuk I, II (<i>of</i> hoofdstuk 1, 2) (deel I, titel I,) hoofdstuk I
Afdeling	Afdeling 1, 2 (<i>en niet</i> eerste afdeling)	(in) afdeling 1, 2 (deel I, titel I, hoofdstuk I,) afdeling 1
Punt ⁽⁶⁾	I, II (<i>of</i> A, B <i>of</i> 1, 2) I. (<i>of</i> A. <i>of</i> 1.)	(in) punt I, II (<i>of</i> punt A, B, <i>of</i> titel A, B) (in) punt I (A, 1)

⁽¹⁾ Zie [punt 2.2.](#)

⁽²⁾ Vóór 7 februari 2000, toen de overwegingen nog geen nummer hadden: in de eerste, tweede overweging.

⁽³⁾ Wanneer artikelen, leden of andere onderverdelingen die worden aangeduid met een cijfer of een letter, worden ingevoegd in het dispositief van een reeds vastgestelde handeling, krijgen zij het nummer of de letter van de voorafgaande onderverdeling van hetzelfde niveau, gevolgd door de woorden bis, ter, quater enz. (voor de Latijnse nummering, zie de lijst in [bijlage B1](#)). Zie ook [punt 3.3.2.](#)

⁽⁴⁾ Deze onderverdelingen worden niet genummerd noch op enige andere wijze gespecificeerd. Er wordt naar verwezen met het rangtelwoord, dat voluit wordt geschreven.

⁽⁵⁾ Vóór de invoering van de Edit-opmaakttool in 2021 was het mogelijk om in een opsomming in lijsten op het eerste niveau streepjes te gebruiken.

⁽⁶⁾ Gebruikt in bepaalde aanbevelingen, resoluties en verklaringen..

- NB:*
- De aanhef (inleidende zin van een opsomming) wordt steeds afgesloten met een dubbelepunt.
  - De volgorde van de elementen in deze tabel ligt niet vast. Zij kan variëren naargelang van de aard van de tekst.

3. Redactionele handleiding

In het Publicatieblad bekendgemaakte handelingen moeten in alle officiële talen van de Europese Unie beschikbaar zijn en aan strikte redactionele regels voldoen.

De verschillende taalversies van de teksten die in het Publicatieblad worden bekendgemaakt, worden synoptisch opgemaakt, d.w.z. dat dezelfde tekst in alle talen op dezelfde bladzijde van hetzelfde Publicatieblad moet staan.

Behalve aan de hieronder omschreven regels, moeten de in het Publicatieblad bekendgemaakte handelingen ook aan regels voldoen die in het [derde](#) en [vierde](#) deel en in de [bijlagen](#) worden toegelicht, met name wat betreft het gebruik van kleine of hoofdletters (ook voor comités, commissies enz.), afkortingen, adressen enz.

3.1. Verwijzingen naar het Publicatieblad

Er kan op de volgende drie manieren naar het Publicatieblad worden verwezen:

Lange vorm

De lange vorm is: *Publicatieblad van de Europese Unie* (cursief).

Deze wordt gebruikt:

- a) in de tekst:

Twee leden van de bezwaarcommissie en twee vervangers worden na een in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekendgemaakte oproep tot het indienen van blijken van belangstelling en na raadpleging van de raad van toezichthouders uit een door de Commissie voorgestelde lijst benoemd door de raad van bestuur van de Autoriteit.

- b) in het artikel inzake de inwerkingtreding van een handeling:

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

- c) in rectificaties, onder de titel, bij de verwijzing naar het desbetreffende Publicatieblad:

- voor documenten die zijn bekendgemaakt tussen 1 februari 2003 en 30 september 2023:

(Publicatieblad van de Europese Unie L 107 van 25 april 2015)

(Publicatieblad van de Europese Unie C 275 van 4 augustus 2023)

- voor documenten die zijn bekendgemaakt na 1 oktober 2023:

(Publicatieblad van de Europese Unie L, 2023/2122, 18 oktober 2023)

(Publicatieblad van de Europese Unie C, C/2023/100, 6 oktober 2023)

NB: Bij de verwijzing naar vóór 1 februari 2003 gepubliceerde nummers wordt de oude titel *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* gebruikt.

Korte vorm

De korte vorm is: Publicatieblad (niet cursief).

Deze wordt gebruikt:

- a) in de volgende voetnoot:

(1) Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

- b) in minder formele teksten.

Verkorte vorm

De verkorte vorm is: PB L, PB C, PB S.

De uitgave van series PB L ... I, PB C ... A en PB C ... I werd stopgezet op 1 oktober 2023 en de uitgave van serie PB C ... E op 1 april 2014.

De verkorte vorm wordt gebruikt:

- a) in voetnoten die bestaan uit een verwijzing naar het Publicatieblad:

(1) PB L, 2023/2387, 2.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/2387/oj.

(1) PB C, C/2023/90, 2.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/90/oj>.

- b) in tabellen:

PB L, 2023/2387, 2.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/2387/oj

NB: De nummering van Publicatiebladen is in de loop der tijd herhaaldelijk gewijzigd:

- vóór 1 juli 1967:

doorlopende paginering gevolgd door de laatste twee cijfers van het jaartal:

PB 106 van 30.10.1962, blz. 2553/62

- vanaf 1 juli 1967: elk Publicatieblad begint met bladzijde 1:

PB 174 van 31.7.1967, blz. 1

- vanaf 1 januari 1968:

de [L- en C-serie](#) worden ingevoerd:

PB L 32 van 6.2.1968, blz. 6

PB C 1 van 12.1.1968, blz. 1

- vanaf 1 januari 1978:

de [S-serie](#) wordt ingevoerd:

PB S 1 van 7.1.1978, blz. 1

- vanaf 1 januari 1991:

de [serie C ... A](#) wordt ingevoerd (stopgezet op 1 oktober 2023):

PB C 291 A van 8.11.1991, blz. 1

- vanaf 31 augustus 1999: de [elektronische serie C ... E](#) wordt ingevoerd (uitgave op 1 april 2014 stopgezet):

PB C 247 E van 31.8.1999, blz. 28

- vanaf 1 januari 2016:

de [L ... I-](#) en [C ... I-serie](#) worden ingevoerd (stopgezet op 1 oktober 2023):

PB L 11 I van 16.1.2016, blz. 1

PB C 15 I van 16.1.2016, blz. 1

- op 1 oktober 2023: de bekendmaking per rechtshandeling wordt ingevoerd:

PB L, 2023/2387, 2.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/2387/oj

PB C, C/2023/90, 2.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/90/oj>

Voor documenten die vóór de invoering van de bekendmaking per rechtshandeling in de L-serie zijn gepubliceerd, wordt aanbevolen de ELI-code aan de bestaande PB-verwijzing toe te voegen, op voorwaarde dat die beschikbaar is:

PB L 314 van 6.12.2022, blz. 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2371/oj>

Vóór 1 oktober 2023 werd de ELI-code niet toegekend aan documenten in de C-serie.

Europese identificatiecode voor wetgeving

Met de invoering van de bekendmaking van het Publicatieblad per rechtshandeling op 1 oktober 2023 wordt de Europese identificatiecode voor wetgeving (ELI) toegekend aan elk document dat in de L-serie en de C-serie wordt bekendgemaakt.

ELI is een systeem om nationale en EU-wetgeving online beschikbaar te stellen in een gestandaardiseerd formaat, zodat de wetgeving over de grenzen heen kan worden geraadpleegd, uitgewisseld en hergebruikt (zie [EUR-Lex](#) voor gedetailleerde informatie).

De ELI-code, toegepast op de documenten van het Publicatieblad, bevat een vast gedeelte (<http://data.europa.eu/eli/>), gevolgd door variabelen die afhankelijk zijn van de PB-serie, en de afkorting “oj”:

- L-serie

[http://data.europa.eu/eli/soort handeling/jaar/volgnummer/oj](http://data.europa.eu/eli/soort%20handeling/jaar/volgnummer/oj)

<http://data.europa.eu/eli/dec/2023/2065/oj>

- C-serie

<http://data.europa.eu/eli/PB-serie/jaar/volgnummer/oj>

<http://data.europa.eu/eli/C/2023/100/oj>

Bij rectificaties bevat de ELI-code de **gegevens van de oorspronkelijke publicatie**, het woord “**corrigendum**” (=“rectificatie”) en de **publicatiedatum** in het formaat jjjj-mm-dd, gevolgd door de afkorting “oj”:

- L-serie

<http://data.europa.eu/eli/dec/2023/2065/corrigendum/2023-10-12/oj>

- C-serie

<http://data.europa.eu/eli/C/2023/100/corrigendum/2023-10-17/oj>

Deze identificatiecode is een verplicht element van verwijzingen naar de L-serie van het Publicatieblad. Voor verwijzingen naar de C-serie is het gebruik van ELI optioneel, maar aanbevolen.

NB: Er mag geen taalcode aan het einde van het ELI-internetadres worden toegevoegd, omdat die geen deel uitmaakt van de identificatie. Het gestandaardiseerde ELI-formaat moet worden gerespecteerd om de goede werking van het ELI-systeem te waarborgen:

<http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2597/oj>

(en niet <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/2597/oj?locale=nl>)

3.2. Regels voor verwijzing naar een handeling

De manier waarop een handeling of een deel van een handeling moet worden aangehaald, hangt af van de plaats waar ze wordt aangehaald.

3.2.1. Vorm van de titel

De titel van een handeling kan twee vormen aannemen: de volledige of de korte titel.

Wanneer in het corpus van een handeling een andere handeling voor het eerst wordt vermeld, wordt de [volledige titel](#) weergegeven en wordt in een voetnoot verwezen naar het desbetreffende Publicatieblad. In aanhalingen wordt de volledige titel vermeld in het corpus van de tekst; in overwegingen, artikelen en bijlagen in de voetnoot.

Voor latere verwijzingen naar de titel van een reeds vermelde handeling wordt de [korte titel](#) gebruikt, zonder vermelding van de auteur en de verwijzing naar het Publicatieblad.

Volledige titel

De bestanddelen van de volledige titel van een handeling zijn:

- de soort handeling (verordening, richtlijn enz.);
- het nummer [bestaande uit de afkorting van het domein (EU; Euratom; EU, Euratom; GBVB), het jaartal en het volgnummer van de handeling];

- de naam van de auteur van de handeling;
- de datum waarop de handeling is vastgesteld (voor gezamenlijk door het Europees Parlement en de Raad vastgestelde handelingen: de datum van ondertekening);
- het onderwerp;
- voor handelingen met een dubbele nummering: het nummer toegekend door de auteur (zie “[Dubbele nummering](#)” in punt 1.2.2).

De volgorde van de bestanddelen varieert naargelang van de taalversie. In het Nederlands worden geen komma's toegevoegd om de onderdelen van een titel te scheiden, ook niet om de datum heen.

De volledige titel wordt altijd vermeld met een verwijzing naar het Publicatieblad waarin de handeling is gepubliceerd. In de aanhalingen wordt de volledige titel in de tekst vermeld en de verwijzing naar het Publicatieblad waarin de handeling is gepubliceerd, in een voetnoot:

Gezien Verordening (EU) 2015/476 van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2015 inzake de maatregelen die de Unie kan nemen naar aanleiding van een rapport van het Orgaan voor Geschillenbeslechting van de WTO betreffende antidumping- en antisubsidiemaatregelen ⁽¹⁾ [...]

(1) PB L 83 van 27.3.2015, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/476/oj>.

In overwegingen, artikelen of bijlagen wordt bij handelingen die voor het eerst worden genoemd, in een voetnoot de volledige titel samen met de verwijzing naar het Publicatieblad vermeld:

(14) Er wordt van uitgegaan dat effectenfinancieringstransacties, zoals bepaald in Verordening (EU) 2015/2365 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾, niet bijdragen aan de koersvorming [...]

(2) Verordening (EU) 2015/2365 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende de transparantie van effectenfinancieringstransacties en van hergebruik en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 (PB L 337 van 23.12.2015, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/2365/oj>).

NB: De vermelding van de volledige titel omvat alle elementen die deel uitmaken van de titel, zoals “en tot wijziging van” of “en tot intrekking van”, maar niet de woorden die onder de titel staan: “codificatie”, “herschikking”, enz.

Korte titel

De korte titel wordt gebruikt in overwegingen, artikelen en bijlagen. De bestanddelen daarvan zijn:

- de soort handeling;
- het nummer [bestaande uit de afkorting van het domein (EU; Euratom; EU, Euratom; GBVB), het jaartal en het volgnummer van de handeling];
- bij een eerste vermelding: de naam van de auteur van de handeling;
- voor handelingen met een dubbele nummering: het nummer toegekend door de auteur (zie “[Dubbele nummering](#)” in punt 1.2.2).

(45) Raszuivere fokdieren die in stamboeken worden ingeschreven, moeten worden geïdentificeerd overeenkomstig Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad ⁽²⁾. [...]

(2) Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 inzake overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde rechtshandelingen op het gebied van diergezondheid (“diergezondheidswetgeving”) (PB L 84 van 31.3.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/429/oj>).

Voor latere verwijzingen naar de titel van een reeds vermelde handeling wordt de korte titel gebruikt zonder vermelding van de auteur en zonder voetnoot:

(46) Voor raszuivere fokpaarden en -ezels wordt in Verordening (EU) 2016/429 bepaald [...]

NB: Bij de vermelding van een gedelegeerde handeling of een uitvoeringshandeling (hetzij met de korte, hetzij met de volledige titel) bevat de aanduiding van de soort handeling altijd “gedelegeerde” of “uitvoerings-”:

De bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 wordt gewijzigd overeenkomstig bijlage II bij deze verordening.

Wanneer in de tekst van dergelijke handelingen naar de handeling zelf wordt verwezen, valt in de aanduiding van de soort handeling “gedelegeerde” of “uitvoerings-” echter weg: “heeft de volgende verordening vastgesteld”, “de bijlage bij deze verordening”, “Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten”, “artikel 2 van dit besluit” enz.

3.2.2. Verwijzing naar een handeling

In een titel

De titel van een handeling bevat nooit de volledige titel van een andere handeling en evenmin een voetnoot met de titel van die andere handeling.

Datum

De datum van de vermelde handeling wordt normaal gesproken weggelaten:

Verordening (EU) nr. 127/2010 van de Commissie van 5 februari 2010 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2042/2003 *[geen datum]* betreffende de permanente luchtwaardigheid van luchtvaartuigen en luchtvaartproducten, -onderdelen en -uitrustingsstukken, en betreffende de goedkeuring van bij voornoemde taken betrokken organisaties en personen

De datum wordt slechts vermeld wanneer de handeling geen nummer heeft gekregen:

Besluit 2008/182/Euratom van de Raad van 25 februari 2008 tot wijziging van het **besluit van 16 december 1980** inzake de oprichting van het Raadgevend Comité voor het fusieprogramma

Besluit 2005/769/EG van de Commissie van 27 oktober 2005 tot vaststelling van de voorschriften voor de aanschaf van voedselhulp door ngo's die door de Commissie gemachtigd zijn tot de aanschaf en beschikbaarstelling van producten die geleverd worden overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1292/96 van de Raad, en tot intrekking van het **besluit van 3 september 1998**

Auteur

De auteur van de aangehaalde handeling wordt slechts vermeld als het een andere auteur betreft:

Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/281 **van de Commissie** van 26 november 2014 tot vervanging van de bijlagen I en II bij Verordening (EU) nr. 1215/2012 **van het Europees Parlement en de Raad** betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken

NB: Wanneer handelingen van verschillende auteurs worden aangehaald, worden die auteurs voor de duidelijkheid altijd vermeld:

Verordening (EU) nr. 86/2010 **van de Commissie** van 29 januari 2010 houdende wijziging van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 1005/2008 **van de Raad**, wat betreft de definitie van de visserijproducten, en houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 1010/2009 **van de Commissie**, wat betreft de uitwisseling van informatie inzake inspecties van de vaartuigen van derde landen en administratieve regelingen inzake vangstcertificaten

Onderwerp van de handeling

Het onderwerp van de aangehaalde handeling kan worden verkort of weggelaten:

Verordening (EU) 2015/1525 van het Europees Parlement en de Raad van 9 september 2015 tot wijziging van **Verordening (EG) nr. 515/97 van de Raad betreffende de wederzijdse bijstand tussen de administratieve autoriteiten van de lidstaten en de samenwerking tussen deze autoriteiten en de Commissie met het oog op de juiste toepassing van de douane- en landbouwvoorschriften (volledige eigenlijke titel)**

Richtlijn 2010/3/EU van de Commissie van 1 februari 2010 tot wijziging, met het oog op aanpassing aan de vooruitgang van de techniek, van de bijlagen III en VI bij **Richtlijn 76/768/EEG van de Raad inzake cosmetische producten (onderwerp verkort)**

Verordening (EU) 2015/847 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 betreffende bij geldovermakingen te voegen informatie en tot intrekking van **Verordening (EG) nr. 1781/2006 (onderwerp weggelaten)**

De gedeelten “tot wijziging van ...” en “tot intrekking van ...” worden weggelaten:

Verordening (EU) nr. 165/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 4 februari 2014 betreffende tachografen in het wegvervoer, tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 3821/85 van de Raad betreffende het controleapparaat in het wegvervoer en tot wijziging van **Verordening (EG) nr. 561/2006 van het Europees Parlement en de Raad tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer**

Samengevat: een in de titel van een andere handeling aangehaalde handeling wordt vermeld **zonder datum** (op een enkele uitzondering na), **met de auteur van de handeling als die niet dezelfde is** en, naargelang van de behoeften van de auteur, met of zonder volledige of gedeeltelijke vermelding van het **onderwerp**.

In een aanhaling

Handelingen van primair recht worden zonder voetnoot aangehaald. Internationale overeenkomsten kunnen in verkorte vorm worden aangehaald en/of door een voetnoot worden gevolgd; zie [punt 2.2.1](#).

Een handeling van afgeleid recht wordt echter altijd met de volledige titel aangehaald, gevolgd door een voetnoot met vermelding van het Publicatieblad waarin de handeling is gepubliceerd:

Gezien Richtlijn 2010/30/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de vermelding van het energieverbruik en het verbruik van andere hulpbronnen op de etikettering en in de standaardproductinformatie van energiegerelateerde producten ⁽¹⁾, en met name artikel 10, [...]

(1) PB L 153 van 18.6.2010, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2010/30/oj>.

NB: Bij een verwijzing naar het Statuut van de ambtenaren wordt alleen het wezenlijke onderdeel van het onderwerp aangehaald, slechts gevolgd door het nummer en de instelling:

Gezien het Statuut van de ambtenaren van de Europese Unie en de Regeling welke van toepassing is op de andere personeelsleden van de Europese Unie, vastgesteld bij Verordening (EEG, Euratom, EGKS) nr. 259/68 van de Raad ⁽¹⁾,

[...]

(1) PB L 56 van 4.3.1968, blz. 1, ELI: [http://data.europa.eu/eli/reg/1968/259\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/1968/259(1)/oj).

In een overweging, artikel of bijlage

In overwegingen, artikelen en bijlagen wordt een handeling doorgaans alleen vermeld met de korte titel.

- Wanneer een handeling voor het eerst wordt vermeld, bevat de korte titel de naam van de auteur van de handeling, gevolgd door een voetnoot met vermelding van de volledige titel van de handeling en het Publicatieblad waarin de handeling is gepubliceerd:

(5) Indien handelsbeschermende maatregelen noodzakelijk zijn, moeten deze worden vastgesteld overeenkomstig de algemene bepalingen die zijn opgenomen in Verordening (EU) 2015/478 van het Europees Parlement en de Raad ⁽⁶⁾ [...]

(6) Verordening (EU) 2015/478 van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2015 betreffende de gemeenschappelijke regeling voor de invoer (PB L 83 van 27.3.2015, blz. 16, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/478/oj>).

In principe wordt er in het dispositief (d.w.z. in de artikelen) niet verwezen naar handelingen waarnaar niet al is verwezen in de aanhalingen of de overwegingen.

- Wanneer de handeling reeds is aangehaald in de aanhalingen of elders in de tekst is vermeld (met uitzondering van de titel), wordt de auteur niet opgenomen in de korte titel en volgt er geen voetnoot:

2. Voor de toepassing van de artikelen 5 tot en met 8 van deze verordening wordt de Commissie bijgestaan door het bij artikel 3, lid 1, van Verordening (EU) 2015/478 opgerichte Comité vrijwaringsmaatregelen.

Er zijn bepaalde uitzonderingen op deze regel, met name in bijlagen die bestaan uit formulieren of andere documenten die afzonderlijk kunnen worden gebruikt, waarin het noodzakelijk kan zijn de volledige titel en de verwijzing naar het Publicatieblad van een reeds vermelde handeling te herhalen.

Voor de leesbaarheid kan bij lange opsommingen van handelingen de volledige titel in het corpus van de tekst worden vermeld en alleen de verwijzingen naar het Publicatieblad in de voetnoten.

3.2.3. Verwijzingen naar onderverdelingen van een handeling

1. De verschillende elementen van een dergelijke verwijzing worden in afnemende hiërarchische volgorde aangehaald, van algemeen naar specifiek:

artikel 1, lid 2, punt a), van Verordening [...]
in artikel 2 en artikel 3, tweede alinea, is vastgelegd dat [...]
artikel 1, lid 1, tweede zin, [...]
in artikel 2, tweede alinea, en artikel 3 is vastgelegd dat [...]

2. Wanneer uitsluitend onderverdelingen van hetzelfde hiërarchische niveau worden vermeld, wordt de benaming niet herhaald:

de hoofdstukken I en II
de artikelen 1, 4 en 9
het eerste en derde streepje

Bij de vermelding van meerdere artikelen, leden en andere onderverdelingen die doorlopend zijn genummerd, moet onderscheid worden gemaakt tussen de formulering “de artikelen 2, 3 en 4” (waarbij elke toevoeging van een artikel bis, ter enz. is uitgesloten) en de formulering “de artikelen 2 tot en met 4” (inclusief alle wijzigingen). Tot en met drie onderverdelingen worden de nummers apart vermeld, vanaf vier onderverdelingen wordt “tot en met” gebruikt.

de artikelen 1, 2, 3, 8 tot en met 11, 13 en 14

3. Wanneer onderverdelingen met dezelfde benaming worden vermeld waarvan een of meer van lagere onderverdelingen vergezeld gaan, wordt die benaming voor elke onderverdeling herhaald:

artikel 2 en artikel 3, lid 1, van Verordening [...]
(en niet de artikelen 2 en 3, lid 1, van Verordening [...])
artikel 2, artikel 5, leden 2 en 3, en de artikelen 6 tot en met 9 van Verordening [...]
(en niet de artikelen 2, 5, leden 2 en 3, en 6 tot en met 9 van Verordening [...])
en met name artikel 1, lid 1, punt b), en lid 3, punt c), [...]
(en niet en met name artikel 1, lid 1, punt b), en 3, punt c), [...])

4. Het woord “punt” wordt niet herhaald, behalve in opsommingen waarin wordt verwezen naar onderverdelingen van verschillende niveaus:

in artikel 1, lid 1, punt a), i),
in artikel 1, lid 1, punten a) en b),
in artikel 1, lid 1, punt a), i) tot en met iv), en punten d) en e),
in punt 1.4, a) tot en met d), f) en g), punten 1.5 tot en met 1.8 en punt 1.10, b),
in punt 2, a), i),
in punt 2.3, b), ii) tot en met v) en vii), en punt 2.3, c) en d),
in deel A, punt 2, a), i), van de bijlage bij [...]
(en *niet* in deel A, punt 2, punt a), punt i), van de bijlage bij [...])

5. Om naar een bijlage te verwijzen, worden de volgende formuleringen gebruikt:

[...] gezien de vangsten van het in de bijlage **bij** deze verordening vermelde bestand [...]
(en *niet* in de bijlage **van** deze verordening)

Naar de bepalingen van een bijlage wordt op de volgende manier verwezen:

[...] punt 2.1.3.7, a), iii), 2), vierde streepje, van de bijlage (bij deze verordening)
In deel A, punt 1, a) tot en met d), van bijlage II bij deze verordening

De tekst van internationale overeenkomsten wordt niet als bijlage vermeld:

De tekst van de overeenkomst is aan dit besluit gehecht.

3.2.4. Verwijzingen naar wijzigingen van een handeling

In het Publicatieblad verwijzen voetnoten niet naar de laatste wijziging van een handeling, maar naar de vindplaats in het Publicatieblad van een handeling in zijn oorspronkelijke versie. Handelingen waarnaar in de in het Publicatieblad bekengemaakte teksten wordt verwezen, zijn handelingen zoals die momenteel van kracht zijn. De vermeldingen “laatstelijk gewijzigd bij”, “gerectificeerd bij” en “ingetrokken bij” worden niet meer gebruikt.

Het kan echter gebeuren dat een auteur naar een bepaalde tekst en zijn inhoud op een bepaalde datum wil verwijzen of de nadruk op een specifieke wijziging wil leggen. In dat geval wordt de wijziging, als deze voor de eerste keer wordt genoemd, in de tekst in de korte vorm aangehaald en door een voetnoot gevolgd (dit is een “statische verwijzing”):

(6) Bijlage III B bij Verordening (EG) nr. 517/94, zoals gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1398/2007 van de Commissie ⁽⁵⁾, was zonder [...]
[...]

⁽⁵⁾ Verordening (EG) nr. 1398/2007 van de Commissie van 28 november 2007 tot wijziging van de bijlagen II, III B en VI bij Verordening (EG) nr. 517/94 van de Raad betreffende een gemeenschappelijke regeling voor de invoer van textielproducten uit bepaalde derde landen, die niet vallen onder bilaterale overeenkomsten, protocollen of andere regelingen, noch onder een andere, bijzondere, communautaire regeling (PB L 311 van 29.11.2007, blz. 5, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2007/1398/oj>).

3.3. Wijzigingsbepalingen

Er zijn bepalingen betreffende de wijzigingen en de nummering in de gewijzigde handeling.

3.3.1. Wijzigingen in de tekst

1. Wanneer een **volledig artikel** wordt vervangen, begint de nieuwe tekst met een aanhalingsteken en de aanduiding van het artikel, die tegen de linkermarge worden geplaatst:

Artikel 3 van Beschikking 2001/689/EG wordt vervangen door:

“*Artikel 3*

De milieucriteria voor de productgroep vaatwassers en de daarmee verband houdende vereisten inzake beoordeling en toezicht zijn geldig tot en met 28 februari 2009.”.

NB: Na het aanhalingsteken waarmee de tekst van het nieuwe artikel eindigt, volgt een punt ter afsluiting van de inleidende zin “Artikel 3 van Beschikking 2001/689/EEG wordt vervangen door:”.

2. De wijziging kan een **onderverdeling van een artikel (lid, alinea of punt)** betreffen. Bij een *gemarkeerde* onderverdeling (d.w.z. voorafgegaan door een nummer (van een lid of punt) of een leesteken (streepje) e.d.) bevat de nieuwe tekst de markering van de desbetreffende onderverdeling (nummer van het lid of punt, streepje enz.):

Verordening (EG) nr. 409/2009 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) in artikel 3 wordt **punt g** vervangen door:
“**g** “staat van verwerking”: de wijze waarop de vis wordt bewaard (vers, vers gezouten en bevroren);”;
- 2) in artikel 4 wordt **lid 1** vervangen door:
“**1.** De communautaire omrekeningsfactoren die in de bijlagen II, III en IV worden vastgesteld, zijn van toepassing om verwerkt gewicht aan vis om te zetten in levend gewicht aan vis.”.

Ook als slechts de eerste alinea van een lid wordt vervangen, wordt het nummer van het lid in de nieuwe tekst niet vermeld:

- 3) In artikel 28, **lid 1**, wordt de **eerste alinea** vervangen door:

“Bij ieder voorstel of initiatief dat door de Commissie, de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (hierna “de hoge vertegenwoordiger”) of een lidstaat wordt ingediend bij de wetgevende autoriteit en dat gevolgen kan hebben voor de begroting, met inbegrip van een verandering in het aantal ambten, wordt een financieel memorandum gevoegd, alsmede de in artikel 27, lid 4, bedoelde evaluatie.”.

3. Bij een *niet-gemarkeerde* onderverdeling, d.w.z. als de te vervangen tekst niet door een nummer of teken wordt voorafgegaan, bevat de nieuwe tekst logischerwijze geen markering:

- 1) In artikel 19 wordt de **eerste alinea** vervangen door:

“Leden van de wetenschappelijke comités, wetenschappelijke adviseurs uit de pool en externe deskundigen hebben recht op een vergoeding voor hun deelname, in persoon of op afstand langs elektronische weg, aan de vergaderingen van de comités, thematische workshops, werkgroepen en overige door de Commissie georganiseerde bijeenkomsten en evenementen, en voor hun werk als rapporteur voor een specifieke aangelegenheid, zoals bepaald in bijlage III.”.

- 7) In artikel 15, lid 2, wordt de **tweede alinea** vervangen door:

“De producenten betalen vóór 1 juni na het betrokken verkoopseizoen een bedrag dat overeenstemt met 500 EUR per ton voor de in de eerste alinea, punt c), bedoelde hoeveelheden suiker waarvoor zij niet ten genoegen van de lidstaat kunnen aantonen dat de raffinage om gerechtvaardigde uitzonderlijke technische redenen heeft plaatsgevonden.”.

4. Wanneer de wijziging een **zin** betreft (zelfs de eerste zin van een lid) wordt de eventuele markering van onderverdeling niet herhaald:

In lid 4, wordt de **eerste zin** vervangen door:

“Indien een ernstige inbreuk in de zin van afdeling I, punt 1), van bijlage VI bij Verordening (EG) nr. 302/2009 wordt geconstateerd aan boord van een communautair vissersvaartuig, ziet de vlaglidstaat van dat vaartuig erop toe dat het betrokken vaartuig na de inspectie alle visserijactiviteiten stopzet.”.

Wanneer de wijziging een **zinsnede** (uitdrukking, woord enz.) betreft, wordt de markering van onderverdeling niet herhaald en vindt de vervanging in een enkele zin plaats [in plaats van met een inleidende formule gevolgd door een alinea; zie punt 5, a)]:

In artikel 16 van Besluit 2011/44/EU wordt de datum “31 maart 2011” vervangen door “30 juni 2011”.

NB: Met het oog op de duidelijkheid en om vertaalproblemen te voorkomen, verdient het aanbeveling om een artikel, een lid, een punt of een streepje in zijn geheel te vervangen in plaats van een zin of een zinsdeel in te voegen of te schrappen. Het vervangen van een datum of een cijfer levert echter geen problemen op.

5. De opmaak van de tekst is afhankelijk van het aantal wijzigingen:

a) bij meerdere wijzigingen:

Verordening (EU) 2017/745 wordt als volgt gewijzigd:

1) In artikel 1, lid 2, wordt de tweede alinea als volgt gewijzigd:

a) [...];

b) [...].

2) Artikel 17 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 5 wordt als volgt gewijzigd:

i) [...];

ii) [...].

b) bij een enkele wijziging:

Artikel 2 van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 585/2011 wordt vervangen door:

“[...]”

(en niet “Uitvoeringsverordening (EU) nr. 585/2011 wordt als volgt gewijzigd: Artikel 2 wordt vervangen door:”)

6. Wanneer een bijlage wordt gewijzigd, wordt de volgende inleidende formule gebruikt:

Bijlage [...] wordt als volgt gewijzigd:

of als de wijzigingen in de bijlage worden vermeld:

Bijlage III bij Verordening (EG) nr. 2074/2005 wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage bij deze verordening.

Wanneer de bijlage in zijn geheel wordt vervangen, wordt de volgende formule gebruikt:

De bijlage bij Verordening (EU) nr. 7/2010 wordt vervangen door de tekst die is opgenomen in de bijlage bij deze verordening.

En de nieuwe tekst wordt als volgt weergegeven:

BIJLAGE
“BIJLAGE
[...]”

3.3.2. Toevoegingen en nummering

Wanneer artikelen, leden of andere onderverdelingen die worden aangeduid met een cijfer of een letter, worden ingevoegd in het dispositief van een reeds vastgestelde handeling, krijgen die het nummer of de letter van de voorafgaande onderverdeling van hetzelfde niveau, gevolgd door de woorden bis, ter, quater enz. (voor de Latijnse nummering, zie de lijst in [bijlage B1](#)). Zo worden de na artikel 1 ingevoegde artikelen aangeduid als “artikel 1 bis”, “artikel 1 ter” enz. Op dezelfde manier wordt een artikel dat wordt ingevoegd tussen een artikel 1 bis en een artikel 1 ter, aangeduid als “artikel 1 bis bis”.

In de volgende gevallen zijn bijzondere regels van toepassing:

- in het uitzonderlijke geval waarin met een cijfer of letter aangeduide artikelen, leden of andere onderverdelingen worden ingevoegd vóór een onderverdeling van hetzelfde niveau die op de eerste plaats komt, worden zij aangeduid als “artikel –1”, “lid –1”, “lid –1 bis”, “punt –a)”, “punt –a bis)” enz.,
- bij complexere invoegingen die aan een eerder ingevoegde bepaling met Latijnse nummering voorafgaan, kan ook het minteken (*Alt 0150*) worden gebruikt, bijvoorbeeld de invoeging van “artikel 1 –bis” tussen artikel 1 en artikel 1 bis.

Wanneer met een cijfer of letter aangeduide artikelen, leden of andere onderverdelingen worden ingevoegd, is het raadzaam de daaropvolgende met een cijfer of letter aangeduide artikelen, leden of andere onderverdelingen niet te hernummeren; in andere handelingen kunnen immers reeds verwijzingen naar deze bepalingen voorkomen. Alleen bij een codificatie of een herschikking wordt er hernummerd.

(Bron: [Gemeenschappelijk handboek](#), punt C.8.3.2.)

3.4. Volgorde van vermelden

De Verdragen, auteurs, landen, talen en munteenheden worden in een specifieke volgorde en met behulp van vaste formuleringen vermeld.

3.4.1. Volgorde van de Verdragen

Sinds 1 december 2009 (datum van inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon) is de volgorde van vermelden, met name in de aanhalingen, als volgt:

- Gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie,
- Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- Gezien het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,

NB: Tot en met 30 november 2009 was de volgorde van vermelding van de Verdragen als volgt:

- Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,
- Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, *(het EGKS-Verdrag liep af op 23 juli 2002)*
- Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- Gelet op het Verdrag betreffende de Europese Unie, *(dit Verdrag nam vaak de laatste plaats in bij de Verdragen, maar kon ook op de eerste plaats staan).*

De volgorde van vermelding van de Gemeenschappen varieerde in de loop der jaren:

- 1) tot eind 1997 varieerde de volgorde waarin de Gemeenschappen in de titel van de handelingen werden vermeld, elk jaar als volgt:
  - E(E)G, Euratom, EGKS: 1968, 1971, 1974, 1977, 1980, 1983, 1986, 1989, 1992, 1995,
  - Euratom, EGKS, E(E)G: 1969, 1972, 1975, 1978, 1981, 1984, 1987, 1990, 1993, 1996,
  - EGKS, E(E)G, Euratom: 1970, 1973, 1976, 1979, 1982, 1985, 1988, 1991, 1994, 1997.
- 2) van 1998 tot en met 23 juli 2002 was de volgorde onveranderlijk als volgt:
  - E(E)G, EGKS, Euratom
- 3) van 24 juli 2002 (na het aflopen van het EGKS-Verdrag) tot en met 30 november 2009 was de volgorde van vermelden van de Gemeenschappen als volgt:
  - EG, Euratom
- 4) sinds 1 december 2009:
  - EU, Euratom

De benamingen “Europese Economische Gemeenschap” en “Europese Gemeenschap” werden als volgt gebruikt:

- voor de handelingen die vóór 1 november 1993 zijn vastgesteld: Europese Economische Gemeenschap of EEG;
- voor de handelingen die sinds 1 november 1993 zijn vastgesteld: Europese Gemeenschap of EG;

Vermelding van Verdragen

Bij de eerste vermelding moet de volledige titel van het desbetreffende Verdrag worden gebruikt.

Bij latere vermeldingen:

- 1) wordt het woord “Verdrag” gebruikt, indien in een en dezelfde tekst slechts één Verdrag wordt genoemd;
- 2) wordt zo veel mogelijk de volledige titel van het desbetreffende Verdrag gebruikt, indien in dezelfde tekst verschillende Verdragen worden aangehaald. Desnoods wordt de verkorte vorm gebruikt:
  - “VEU” of “EU-Verdrag” voor het Verdrag betreffende de Europese Unie;
  - “VWEU” voor het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie;
  - “EG-Verdrag” voor het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap;
  - “Euratom-Verdrag” voor het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie;
  - “EGKS-Verdrag” voor het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.

NB: In 1999 (Verdrag van Amsterdam) en 2009 (Verdrag van Lissabon) zijn de bepalingen van de Verdragen hernummerd. Het Hof van Justitie en de Rekenkamer hebben hun eigen manier om naar artikelen te verwijzen, afhankelijk van het feit of ze naar een artikel van vóór of van na de achtereenvolgende hernummeringen willen verwijzen.

3.4.2. Volgorde van auteur

De volgorde waarin de auteurs die de handeling vaststellen in de rubrieken en onderafdelingen van het Publicatieblad (L- en C-serie) worden opgenomen, is als volgt:

- vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten (al dan niet in het kader van de Raad bijeen),
- Raad en vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten,
- Europees Parlement,

- Europese Raad,
- Europees Parlement en Raad,
- Raad,
- Europese Commissie,
- Hof van Justitie van de Europese Unie,
- Europese Centrale Bank,
- Rekenkamer,
- hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid,
- Europees Economisch en Sociaal Comité,
- Europees Comité van de Regio's,
- Europese Investeringsbank,
- Europese Ombudsman,
- Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming,
- instanties,
- bij internationale overeenkomsten ingestelde organen.

Voor handelingen en mededelingen over de Europese Economische Ruimte (rubrieken L III en C IV) is de volgorde van auteur als volgt:

- Gemengd Comité van de EER,
- Toezichthoudende Autoriteit van de EVA,
- Permanent Comité van de EVA-staten,
- Raadgevend Comité van de EER,
- EVA-Hof.

Zie [punt 9.5](#) voor de protocollaire volgorde en de verschillende benamingen van de instellingen, organen en instanties.

3.4.3. Landen

Zie [punt 7.1](#) en de [bijlagen A5](#) en [A6](#) voor de benamingen, afkortingen en volgorde van vermelding van landen.

NB: Wanneer naar internationale overeenkomsten wordt verwezen met staten waarvan de benaming is gewijzigd, moet de geldende benaming op het moment van ondertekening van de desbetreffende handelingen worden gebruikt in plaats van de nieuwe benaming.

3.4.4. Talen en meertalige teksten

Zie [punt 7.2](#) voor de benamingen, afkortingen en volgorde van de talen en taalversies.

3.4.5. Munteenheden

Zie [punt 7.3](#) en [bijlage A7](#) voor de benamingen, afkortingen en volgorde van munteenheden.

Zie met name [punt 7.3.3](#) voor de schrijfwijze van munteenheden.

3.5. Opsommingen

Opsommingen van onderdelen en handelingen in een tekst volgen specifieke regels.

3.5.1. Opsommingen — presentatie

1. Wanneer de onderdelen van een opsomming door een inleidende zin (aanhef) worden voorafgegaan, eindigt deze aanhef met een dubbele punt, ook als deze aanhef een nieuwe inleidende zin inleidt:

Verordening (EG) nr. 1623/2000 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) artikel 92 wordt als volgt gewijzigd:
  - a) lid 2 wordt als volgt gewijzigd:
    - i) punt c) wordt vervangen door:
“c) de vestigingsplaats en een kopie van de tekeningen van de installaties [...]”;

2. De punten van een opsomming worden genummerd met kleine letters gevolgd door een haakje voor het eerste niveau, kleine Romeinse cijfers gevolgd door een haakje voor het tweede niveau, en Arabische cijfers gevolgd door een haakje voor het derde niveau. Voor het vierde niveau worden streepjes gebruikt:

Deze richtlijn is van toepassing op:

- a) [...]:
  - i) [...]:
    - 1) [...]:
      - [...];

Bij wijze van uitzondering worden in het artikel over definities en in de wijzigingsbepalingen (zie [punt 3.3](#)) de punten genummerd met Arabische cijfers gevolgd door een haakje voor het eerste niveau, kleine letters gevolgd door een haakje voor het tweede niveau, en kleine Romeinse cijfers gevolgd door een haakje voor het derde niveau.

3. Wanneer de onderdelen van een opsomming door een cijfer, letter of streepje worden voorafgegaan, worden deze door een puntkomma van elkaar gescheiden, tenzij het hele korte zinnen zijn. In dat geval plaatsen we een komma, met uitzondering van het laatste element in de opsomming; dat eindigt steeds met een puntkomma of punt, naargelang de context:

Deze richtlijn is van toepassing op:

- a) [...];
- b) [...]:
  - i) [...];
  - ii) [...];
  - iii) [...]:
    - 1) [...];
    - 2) [...]:
      - [...]; of [...],
      - [...]; of [...],
      - [...];
    - 3) [...].

4. In tabellen of lijsten wordt na de verschillende onderdelen van een opsomming meestal geen leesteken gezet.

3.5.2. Opsommingen van handelingen

In een opsomming van gelijksoortige handelingen wordt noch de auteur noch het soort handeling, als deze dezelfde is, herhaald:

- (1) De Richtlijnen 2003/90/EG ⁽³⁾ en 2003/91/EG ⁽⁴⁾ van de Commissie zijn vastgesteld om ervoor te zorgen dat de rassen die de lidstaten in hun nationale rassenlijsten opnemen, aan de richtsnoeren voldoen [...]

[...]

- (3) Richtlijn 2003/90/EG van de Commissie van 6 oktober 2003 houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 7 van Richtlijn 2002/53/EG van de Raad met betrekking tot de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van landbouwgewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek (PB L 254 van 8.10.2003, blz. 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/90/oj>).

- (4) Richtlijn 2003/91/EG van de Commissie van 6 oktober 2003 houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 7 van Richtlijn 2002/55/EG van de Raad wat betreft de kenmerken waartoe het onderzoek van bepaalde rassen van groentegewassen zich ten minste moet uitstrekken, en de minimumeisen voor dat onderzoek (PB L 254 van 8.10.2003, blz. 11, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/91/oj>).

De afkorting van het Verdrag of de Verdragen wordt voor elk nummer herhaald, omdat dit een integrerend onderdeel uitmaakt van het nummer van de handeling:

Verordeningen (EG) nr. 852/2004 en (EG) nr. 853/2004 [...]
[...] de Richtlijnen 94/35/EG en 94/36/EG [...]

In een opsomming worden de handelingen bij voorkeur chronologisch vermeld.

3.6. Definitie van een woord of een uitdrukking

Een te definiëren woord of uitdrukking wordt altijd tussen aanhalingstekens geplaatst:

De Commissie merkt op dat volgens de scheepsbouwverordening onder “scheepsbouw” de bouw van zichzelf voortstuwende commerciële zeeschepen wordt verstaan.

Bij een lijst van woorden of uitdrukkingen wordt het te definiëren element tussen aanhalingstekens geplaatst, gevolgd door een dubbele punt:

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- 1) “ecologisch duurzame belegging”: een belegging in een of meerdere economische activiteiten die uit hoofde van deze verordening als ecologisch duurzaam kunnen worden aangemerkt;
- 2) “financiële marktdeelnemer”: een financiële marktdeelnemer [...];

De punten worden genummerd met Arabische cijfers gevolgd door een haakje. Indien er verdere onderverdelingen noodzakelijk zijn, wordt er gebruikgemaakt van kleine letters gevolgd door een haakje voor het tweede niveau, en kleine Romeinse cijfers gevolgd door een haakje voor het derde niveau.

3.7. Internationale overeenkomsten

Internationale overeenkomsten kunnen worden gekoppeld aan een handeling van afgeleid recht, waarin deze over het algemeen worden goedgekeurd. Deze worden aan de desbetreffende handeling (besluit of verordening) “gehecht” (i.p.v. “bijgevoegd”).

Aangezien deze akkoorden enz. ook door derde landen zijn ondertekend, mag de tekst in geen geval worden gewijzigd.

In internationale overeenkomsten enz. worden dag, maand en jaar voluit geschreven (zie [punt 2.5](#)).

Overzichtstabellen

Inhoud van de series

L ⁽¹⁾	C ⁽²⁾	S
Wetgevingshandelingen (L I) Niet-wetgevingshandelingen (L II) Andere handelingen (L III)	Resoluties, aanbevelingen en adviezen (C I) Mededelingen (C II) Vorbereidende handelingen (C III) Informatie (C IV) Bekendmakingen (C V)	Overheidsopdrachten (aanbestedingen): werken, leveringen en diensten (openbare, niet-openbare en versnelde procedures) Bekendmakingen van de Europese instellingen, organen, instanties of programma's van de Europese Unie (bijvoorbeeld Europees Ontwikkelingsfonds, Europese Investeringsbank enz.)

(1) Deze serie wordt aangevuld met de serie L ... I (stopgezet op 1 oktober 2023) (zie [punt 1.1](#)).

(2) Deze serie wordt aangevuld met de series C ... A (stopgezet op 1 oktober 2023), C ... E (stopgezet op 1 april 2014) en C ... I (stopgezet op 1 oktober 2023) (zie [punt 1.1](#)).

Onderscheidende kenmerken van verordeningen, richtlijnen en besluiten (L I en L II)

Instelling	Soort handeling	Aard van de handeling	Onderscheidende kenmerken — wetgevingshandeling/ niet-wetgevingshandeling	Rubriek	Ondertekend door
Europees Parlement (EP) en Raad	verordening	wetgevend (gewone wetgevingsprocedure)	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> + aanhaling <i>Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,</i>	L I	voorzitter van het EP en voorzitter van de Raad
	richtlijn	wetgevend (gewone wetgevingsprocedure)	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> + aanhaling <i>Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,</i>	L I	voorzitter van het EP en voorzitter van de Raad
	besluit	wetgevend (gewone wetgevingsprocedure)	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> + aanhaling <i>Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,</i>	L I	voorzitter van het EP en voorzitter van de Raad
	besluit (bijvoorbeeld beschikbaarstelling van middelen uit het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering)	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van het EP en voorzitter van de Raad
Europees Parlement	verordening	wetgevend (bijzondere wetgevingsprocedure)	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> + aanhaling <i>Handelend volgens een bijzondere wetgevingsprocedure,</i>	L I	voorzitter van het EP

(vervolg)

Instelling	Soort handeling	Aard van de handeling	Onderscheidende kenmerken — wetgevingshandeling/ niet-wetgevingshandeling	Rubriek	Ondertekend door
	besluit	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van het EP
Europese Raad	besluit	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Europese Raad
Raad	verordening	wetgevend (bijzondere wetgevingsprocedure)	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> + aanhaling <i>Handelend volgens een bijzondere wetgevingsprocedure,</i>	L I	voorzitter van de Raad
	verordening (rechtstreeks op de Verdragen gebaseerd)	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Raad
	uitvoerings-verordening	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> + 2e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Raad
	richtlijn	wetgevend (bijzondere wetgevingsprocedure)	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> + aanhaling <i>Handelend volgens een bijzondere wetgevingsprocedure,</i>	L I	voorzitter van de Raad
	richtlijn (rechtstreeks op de Verdragen gebaseerd)	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Raad
	uitvoeringsrichtlijn	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> + 2e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Raad
	besluit	wetgevend (bijzondere wetgevingsprocedure)	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> + aanhaling <i>Handelend volgens een bijzondere wetgevingsprocedure,</i>	L I	voorzitter van de Raad
	besluit (rechtstreeks op de Verdragen gebaseerd, m.i.v. GBVB-besluiten)	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> Voor GBVB-besluiten, 1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie, en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Raad

(vervolg)

Instelling	Soort handeling	Aard van de handeling	Onderscheidende kenmerken — wetgevingshandeling/ niet-wetgevingshandeling	Rubriek	Ondertekend door
	uitvoeringsbesluit	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> + 2e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Raad
Commissie	verordening (rechtstreeks op de Verdragen gebaseerd)	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Commissie
	gedelegeerde verordening	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> + 2e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Commissie
	uitvoerings-verordening	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> + 2e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling over een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Commissie
	richtlijn (rechtstreeks op de Verdragen gebaseerd)	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Commissie
	gedelegeerde richtlijn	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> + 2e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Commissie
	uitvoeringsrichtlijn	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> + 2e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Commissie
	besluit (rechtstreeks op de Verdragen gebaseerd)	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Commissie
	gedelegeerd besluit	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> + 2e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	lid van de Commissie (indien adressaten)
					voorzitter van de Commissie
					lid van de Commissie (indien adressaten)

(vervolg)

Instelling	Soort handeling	Aard van de handeling	Onderscheidende kenmerken — wetgevingshandeling/ niet-wetgevingshandeling	Rubriek	Ondertekend door
	uitvoeringsbesluit	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien het Verdrag [...],</i> + 2e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name artikel [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	voorzitter van de Commissie lid van de Commissie (indien adressaten)
Europese Centrale Bank (ECB)	verordening	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	president van de ECB
	besluit	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	president van de ECB
	richtsnoer	niet-wetgevend	1e aanhaling: <i>Gezien [...], en met name [...],</i> geen aanhaling betreffende een wetgevingsprocedure	L II	president van de ECB

Nummering van de Publicatiebladen

Datum	Nummer
van 1952 tot en met 30.6.1967 (doorlopende paginering gevolgd door de laatste twee cijfers van het jaartal)	PB 106 van 30.12.1962, blz. 2553/62
vanaf 1.7.1967 (invoering van paginering per nummer — elk nummer begint met bladzijde 1)	PB 174 van 31.7.1967, blz. 1
sinds 1968 (invoering PB L en C)	PB L 76 van 28.3.1968, blz. 1 PB C 108 van 19.10.1968, blz. 1
sinds 1978 (invoering PB S)	PB S 99 van 5.5.1978, blz. 1
van 1991 tot en met 30.9.2023 (PB C ... A)	PB C 194 A van 31.7.2008, blz. 1
van 31.8.1999 tot en met 31.3.2014 (PB C ... E)	PB C 189 E van 26.7.2008, blz. 1
van 1.1.2016 tot en met 30.9.2023 (PB L ... I en C ... I)	PB L 11 I van 16.1.2016, blz. 1 PB C 15 I van 16.1.2016, blz. 1
vanaf 1.10.2023 (invoering van de bekendmaking van het Publicatieblad per rechtshandeling)	PB L, 2023/2387, 2.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/2387/oj PB C, C/2023/90, 2.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/90/oj

Nummering van de handelingen (L-serie)

Verordeningen

Datum	Nummer
van 1952 tot en met 31.12.1962	Verordening nr. 17
van 1.1.1963 tot en met 31.12.1967	Verordening nr. 1009/67/EEG
van 1.1.1968 tot en met 31.10.1993	Verordening (EEG) nr. 1470/68
van 1.11.1993 tot en met 31.12.1998	Verordening (EG) nr. 3031/93

Verordeningen

Datum	Nummer
van 1.1.1999 tot en met 30.11.2009	Verordening (EG) nr. 302/1999 Verordening (EG) nr. 1288/2009
van 1.12.2009 tot en met 31.12.2014	Verordening (EU) nr. 1178/2009
vanaf 1.1.2015	Verordening (EU) 2015/475

Richtlijnen en besluiten

Handeling	Datum	Nummer
Richtlijn (L I en L II)	tot en met 31.12.2014	Richtlijn 2010/13/EU van het Europees Parlement en de Raad Richtlijn 2010/12/EU van de Raad Richtlijn 2010/29/EU van de Commissie
	vanaf 1.1.2015	Richtlijn (EU) 2015/254 van het Europees Parlement en de Raad Richtlijn (EU) 2015/121 van de Raad Richtlijn (EU) 2015/565 van de Commissie
Besluit (L I)	tot en met 31.12.2014	Besluit nr. 284/2010/EU van het Europees Parlement en de Raad
	vanaf 1.1.2015	Besluit (EU) 2015/601 van het Europees Parlement en de Raad
Besluit (L II)	tot en met 31.12.2014	Besluit 2010/261/EU van de Commissie Besluit 2010/204/EU van het Europees Parlement en de Raad Besluit 2010/231/GBVB van de Raad
	vanaf 1.1.2015	Besluit (EU) 2015/119 van de Commissie Besluit (EU) 2015/468 van het Europees Parlement en de Raad Besluit (GBVB) 2015/76 van de Raad

Aanbevelingen en richtsnoeren (L II)

Handeling	Datum	Nummer
Aanbeveling	tot en met 31.12.2014	2009/1019/EU
	vanaf 1.1.2015	(EU) 2015/682
Richtsnoer	tot en met 31.12.2014	2009/1021/EU (ECB/2009/28)
	vanaf 1.1.2015	(EU) 2015/732 (ECB/2015/20)

NB: Aanbevelingen worden bekendgemaakt:

- in de L-serie (niet-wetgevingshandelingen – L II): aanbevelingen van de Raad (artikelen 121, 126 en 140 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie), van de Commissie (artikel 292) en van de Europese Centrale Bank (artikel 292);
- in de C-serie (resoluties, aanbevelingen en adviezen – C I): aanbevelingen van het Europees Parlement gericht aan de Raad, aanbevelingen van de Raad, aanbevelingen van de Commissie, aanbevelingen van de Europese Centrale Bank;
- in de C-serie (voorbereidende handelingen – C III): aanbevelingen van de Europese Centrale Bank (artikelen 129 en 219).

EER-besluiten, EVA-besluiten en -aanbevelingen

Handeling	Datum	Nummer
Besluit van het Gemengd Comité van de EER	tot en met 31.12.2014 (alleen nummer van de opdrachtgever)	nr. 119/2009
	vanaf 1.1.2015 (dubbele nummering)	nr. 159/2014 [2015/94]
Besluit van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA	tot en met 31.12.2014 (alleen nummer van de opdrachtgever)	nr. 133/09/COL
	vanaf 1.1.2015 (dubbele nummering)	nr. 30/15/COL [2015/1813] nr. 226/17/COL [2018/564]
Aanbeveling van de Toezichthoudende Autoriteit van de EVA	tot en met 31.12.2014 (alleen nummer van de opdrachtgever)	nr. 119/09/COL
	vanaf 1.1.2015 (dubbele nummering)	nr. N/JJ/COL [JJJJ/N]

Opbouw van een handeling

		Artikel 1			
Verordening [...] wordt als volgt gewijzigd:					
1) Artikel 1 wordt vervangen door:					
“Artikel 1					
1.		eerste alinea		lid 1	
.....		tweede alinea		artikel 1	
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					

Deel II

Algemene publicaties

Algemene publicaties gebruiken specifieke identificatienummers en redactionele elementen zoals auteursrechtelijke mededelingen, en volgen normen voor nadruk, referenties, citaten enz.

4.

Vorbereiding en identificatie van documenten

Documenten worden tijdens het publicatieproces voorbereid door diverse actoren, en identificatienummers worden toegekend naargelang het soort publicatie.

4.1. Auteurs, opdrachtgevers, Publicatiebureau en drukkerijen

Auteurs, projectbeheerders en correctoren nemen deel aan het productieproces van een tekst.

4.1.1. Auteurs en het Publicatiebureau

De instellingen, organen en instanties van de Europese Unie kunnen voor elke publicatie die ze willen uitbrengen, een beroep doen op het Publicatiebureau. Het Publicatiebureau stelt de auteurs onder meer de volgende diensten ter beschikking:

- voorbereiding van gedrukte publicaties en multimediapublicaties (cd-roms, dvd's, internetsites, elektronische boeken) en contracten met externe dienstverleners;
- grafisch ontwerp;
- correctiediensten;
- POD (afdrukken op afroep (*printing on demand*));
- verstrekking van identificatienummers (ISBN, ISSN, DOI, catalogusnummers — zie [punt 4.4](#)).

NB: Aan publicaties die het Publicatiebureau zelf verzorgt, worden automatisch identificatienummers toegekend.

Procedure in het kort

Een auteursdienst moet eerst een aanvraag indienen bij de opdrachtgevende dienst van zijn instelling, orgaan of instantie. Vervolgens wordt een publicatieverzoek opgesteld en naar het Publicatiebureau gestuurd. Op basis van de kostenraming of de prijsopgave stelt het Publicatiebureau de bestelbonnen op en stuurt deze ter ondertekening naar de opdrachtgevende dienst.

Na ontvangst van de definitieve kopij en de ondertekende bestelbon gaat het Publicatiebureau over tot de typografische voorbereiding en het doorlezen van het document. Aan het einde van de productiefase wordt na controle van het aantal exemplaren, de identificatienummers (ISBN, ISSN, DOI, catalogusnummer), de eventuele verkoopprijs en de leveringsvoorwaarden het akkoord voor afdrukken gegeven.

Na de levering gaat het Publicatiebureau over tot acceptatie van de kwaliteit van de publicatie en controleert het of de geleverde publicatie met de factuur overeenkomt.

Voor periodieke publicaties is het beter om wijzigingen in de titel of de presentatie tijdens het lopende jaar te vermijden, aangezien dergelijke wijzigingen complicaties en vertraging voor de reeks en voor de catalogisering, problemen voor de verkoop en verwarring bij de lezers tot gevolg hebben.

Voor auteurs

**Wilt u een publicatie uitgeven, een affiche maken, een doelgroep bereiken?
U vindt de antwoorden op al uw technische en administratieve vragen op:**

<https://op.europa.eu/en/web/publicare/providing-publishing-and-preservation-services>

(Interne link voor het personeel van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie)

4.1.2. Projectbeheer bij het Publicatiebureau

Projectbeheerders

De projectbeheerders zorgen voor de typografische voorbereiding van de kopij. Typografische aanduidingen, letterkeuze, opmaak en tijdschema moeten overeenstemmen met de gegevens uit het raamcontract, de aanbesteding en de bestelbon.

Zij controleren de internationale identificatienummers (ISBN, ISSN, DOI (zie [punt 4.4](#))) en het eigen catalogusnummer van het Publicatiebureau.

De omslag verdient speciale aandacht; de titel komt op de rug, indien de omvang van de publicatie dat toelaat.

Na controle van met name het voorwerk (titel, copyright, inhoudsopgave enz.) wordt het akkoord voor afdrukken gegeven. Dit gebeurt uitsluitend schriftelijk onder vermelding van de volgende punten:

- titel van de publicatie,
- taal of talen waarin deze verschijnt,
- oplage,
- belangrijkste kenmerken,
- leveringstermijn(en), met vermelding van gedeeltelijke of voorafgaande leveringen,
- leveringsadres(sen), met eventuele uitsplitsing per adres.

Grafisch ontwerpers

De afdeling voor grafische vormgeving maakt ontwerpen en modellen voor affiches, folders, omslagen en modelbladzijden, die vóór het eigenlijke zetten aan de auteurs kunnen worden voorgelegd.

De grafisch ontwerpers kunnen ook helpen bij de ontwikkeling van een visuele identiteit (logo's, grafische concepten enz.) en bij het grafisch ontwerp van een website (visuele presentatie, banners enz.).

4.1.3. Correctie bij het Publicatiebureau

De correctoren, die de te publiceren teksten met een frisse blik bekijken, controleren teksten op de taalkundige (correct taalgebruik en conventies) en technische aspecten (correcte typografie). Een corrector is echter geen revisor: hij moet de bedoelingen van de auteur respecteren, die zich als enige over de inhoud van de tekst mag uitspreken.

Kopijbewerking

De correctoren bewerken de kopij (typografische voorbereiding en het lezen van de tekst). Deze aan de productie voorafgaande fase is bedoeld om grammaticale en spelfouten te corrigeren en onnauwkeurigheden en inconsequenties te verhelpen, zodat de boodschap van de tekst duidelijk overkomt. Ook de samenhang van alle elementen van de kopij wordt aandachtig bekeken. Alle onduidelijkheden of vragen worden in nauw overleg met de auteursdienst weggenomen.

De correctoren passen de tekst ook aan de interinstitutionele regels en conventies van deze schrijfwijzer aan.

NB: Op verzoek of met voorafgaande toestemming van de auteursdienst kunnen ook verdergaande redactionele wijzigingen van de tekst worden uitgevoerd (eindredactie).

De door de auteursdienst aangebrachte paginering van de kopij wordt gecontroleerd en, indien nodig, aangevuld. Alle ontbrekende elementen van de kopij worden onmiddellijk gesignaleerd. Er wordt tevens nagegaan of de voetnoten en de verwijzing ernaar in de tekst met elkaar overeenstemmen.

De concordantie van de verschillende taalversies van de kopij valt onder de bevoegdheid van de auteursdienst. Het Publicatiebureau kan deze taak echter op zich nemen indien de auteursdienst hiervoor voldoende tijd laat.

De kopijbewerking is in de eerste plaats bedoeld om het zetten van de tekst te vergemakkelijken, zodat later extra kosten kunnen worden vermeden. De kwaliteit van de kopij die aan de drukker wordt geleverd, is van essentieel belang voor het vervolg van het productieproces. Wanneer een auteur zich bij de voorbereiding en de opstelling van de kopij strikt aan de richtlijnen houdt (zie [punt 4.2](#)) en toeziet op een perfecte kwaliteit van de tekst, kan hij de productiekosten beperken en het productieproces bespoedigen, omdat het akkoord voor afdrukken dan op basis van de eerste drukproeven kan worden gegeven.

Kopij van slechte kwaliteit kan aan de auteur worden teruggezonden.

Kopij van goede kwaliteit garandeert een snelle en hoogwaardige productie.

Drukproeven en auteurscorrecties

De drukproeven worden nagekeken door de correctoren, die nagaan of de tekst met de geleverde kopij overeenkomt en of de voor elke taal gebruikelijke regels zijn toegepast. Tegelijkertijd wordt een set van de eerste drukproeven ter goedkeuring en voor het eventueel aanbrengen van auteurscorrecties aan de auteursdienst gestuurd.

De auteurscorrecties op de drukproeven moeten tot een minimum worden beperkt. De auteur moet de auteurscorrecties duidelijk en leesbaar aanbrengen (in het rood, goed zichtbaar, eventueel omcirkeld of in de marge; auteurscorrecties op een apart vel moeten worden vermeden), zodat de corrector niet het hele werk regel per regel opnieuw hoeft door te nemen.

De drukker beschouwt als auteurscorrectie — en factureert als zodanig — elke correctie die afwijkt van de oorspronkelijke kopij (kwaliteitsverbeteringen, rectificaties, harmonisaties, aanpassingen of verhelderingen van onduidelijke of slecht voorbereide kopij enz.). In dit stadium mogen geen zinswendingen meer worden veranderd, mogen geen cijfers meer worden ingevoegd die op het laatste moment binnenkomen en recenter zijn dan de referentieperiode van de publicatie, en mogen ook geen leestekens meer worden veranderd als dat niet echt nodig is.

Elke toevoeging of schrapping, of het nu om een komma of om een hele alinea gaat, is een auteurscorrectie en moet dus zo veel mogelijk worden vermeden, omdat dit tijdverlies en kosten met zich meebrengt. Deze kosten kunnen hoog oplopen en buiten alle proporties lijken. Een kleine wijziging kan het opnieuw zetten van een hele alinea en zelfs een nieuwe opmaak van verscheidene bladzijden of van de hele publicatie noodzakelijk maken, met mogelijke gevolgen voor de paginering, de inhoudsopgave of de verwijzingen in de tekst of in de index. Mochten dergelijke wijzigingen noodzakelijk blijken, dan moet de auteursdienst de gevolgen voor zijn rekening nemen.

Voor het zetwerk zijn over het algemeen twee drukproeven nodig. Bij de eerste drukproef wordt de tekst door de corrector volledig gelezen en vergeleken met de kopij. De corrector gaat na of alle elementen van de tekst aanwezig zijn en of alle typografische aanwijzingen zijn nageleefd. Bij de tweede drukproef wordt gecontroleerd of de correcties van de eerste proef juist zijn aangebracht. In principe zijn bij de tweede proef geen auteurscorrecties meer toegestaan.

Met het oog op de deadline dienen de auteursdiensten bij periodieke of dringende publicaties de uiterste datum voor het inleveren van de kopij te respecteren. Dit vergemakkelijkt niet alleen levering binnen de gestelde termijn, maar voorkomt tevens auteurscorrecties op het laatste moment en dus extra kosten.

Ten slotte zij erop gewezen dat het Publicatiebureau geen auteurscorrecties kan accepteren zonder de uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevende diensten.

4.2. Originele documenten (kopij)

Sinds het einde van de jaren negentig wordt de kopij in elektronische vorm (Word, PDF, HTML enz.) opgesteld. Bij de voorbereiding en bewerking van de tekst moet rekening worden gehouden met

duidelijk omschreven informaticaprocedures (macro's, correctieprogramma's enz.) die worden gebruikt. In dit deel worden de aanbevolen procedures voor de optimale bewerking van de te publiceren teksten beschreven, buiten de gebruikelijke (talige) bewerking van de tekst.

Deze aanbevelingen betreffen voornamelijk de bewerking van bestanden in Word, de standaardtekstverwerker voor originele documenten bij de Europese instellingen. De hieronder beschreven basisbeginselen kunnen gemakkelijk aan elke andere verkrijgbare software worden aangepast.

4.2.1. De productieketen

De voorbereiding van de door de auteursdiensten verstrekte originele documenten (kopij) wordt zorgvuldig georganiseerd. Voor een doeltreffende en dus snelle productie wordt het gebruik van een “productieketen” tussen auteursdienst, Publicatiebureau en drukkerij aanbevolen.

Hieronder worden gemeenschappelijke werkmethoden verstaan die worden toegepast vanaf de opstelling van een tekst in elektronische vorm:

- stylesheets/templates of coderingsmodellen (zie [punt 4.2.2](#)),
- standaardschrijfgeregels (waarbij zo vroeg mogelijk in het proces van de voorbereiding van documenten de regels en conventies van deze schrijfwijzer worden toegepast).

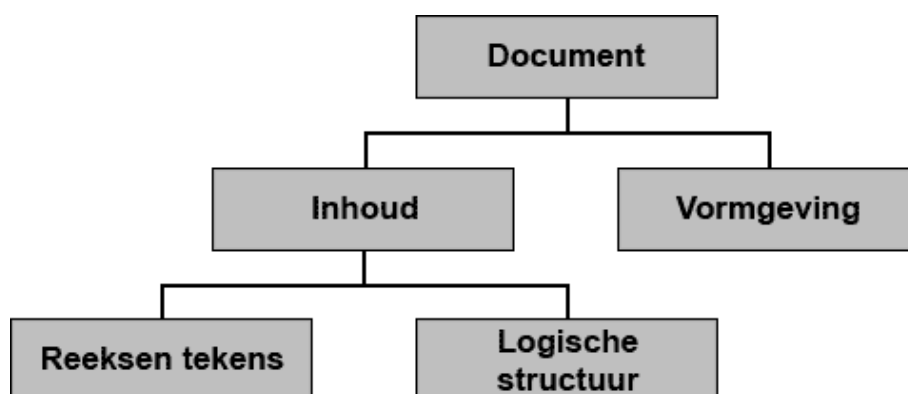
Aan het begin van elke opdracht moet de projectbeheerder in nauw overleg met de auteur en de drukker alle productieparameters vaststellen. Allereerst moet worden vastgesteld hoe de bestanden moeten worden geconfigureerd. In dit stadium moet echter vooral exact worden bepaald welke coderingsmodellen of stylesheets worden gebruikt (zie [punt 4.2.2](#)), aangezien deze sterk afhankelijk zijn van de programma's van de drukker voor het transcoderen en opvragen van de tekst.

In dit proces met elke latere handeling moet zo vroeg mogelijk in de productieketen rekening worden gehouden. Voordelen: de kopijvoorbereiding kan worden verbeterd, waarbij een veelvoud aan onnodige en zelfs dure handelingen die vaak tot fouten leiden, wordt vermeden. Uiteindelijk verloopt de productie sneller, wordt de kwaliteit beter en dalen de productiekosten.

Tot slot stelt een vast en eenvormig werkplan iedere deelnemer aan de productieketen in staat zijn procedures te optimaliseren. Als overall hetzelfde schema wordt toegepast, kunnen voor alle productiedeelnemers identieke procedures worden vastgesteld, met name voor de drukkers; hierdoor kan het Publicatiebureau (en dus de auteurs) bij onvoorziene omstandigheden snel voor een andere contractant kiezen zonder dat het productieproces wordt onderbroken.

4.2.2. Logische structuur van documenten

Een gedrukt document bestaat uit twee elementen: de *inhoud*, dat wil zeggen reeksen tekens met een logische structuur, en de *vormgeving*.

De vormgeving, die tot het domein van de typografie behoort, wordt door de drukker verzorgd, volgens aanwijzingen van de grafisch ontwerpers. Doorgaans komt de vormgeving van de originele tekst, de opmaak enz., niet overeen met de uiteindelijke vormgeving van de door de drukker gezette tekst. Het is bij de kopijvoorbereiding meestal nutteloos en soms zelfs hinderlijk te proberen de getikte tekst op te maken zoals hij moet worden gedrukt (woorden mogen bijvoorbeeld niet handmatig worden

afgebroken, omdat de afbrekingen bij de verwerking van het document door de drukker weer moeten worden verwijderd).

Voor de drukker moeten de verschillende delen van de tekst echter wel duidelijk te onderscheiden zijn. Hiervoor moet bij het intikken:

- hetzij een stylesheet worden gebruikt,
- hetzij volgens een duidelijk vastgesteld model codering worden aangebracht.

Stylesheets

Met het oog op de juiste interpretatie van de tekst door de drukker moeten de verschillende tekstoniveaus correct worden aangegeven (titel, normale tekst, verklarende noot enz.).

Hiervoor biedt Word een eenvoudige oplossing, die echter strikt moet worden toegepast: styles. De tekstonderdelen worden van elkaar onderscheiden door een andere markering (style):

- titelniveau (*Heading 1, Heading 2* enz.),
- normale tekst, uitgevuld, vrije regelval enz. (*Normal* enz.),
- referenties, gekaderde tekst, voetnoten enz.

Aan elk element moet een unieke style worden toegekend, bij voorkeur opgebouwd volgens een logisch schema.

Gelieve bijvoorbeeld titels van verschillend niveau niet handmatig op te maken (vet, cursief enz.)!

Er kan al snel een probleem ontstaan als iedere auteur de vrije keus heeft bij het gebruik van styles: elke publicatie wordt apart bewerkt en een veelheid aan styles kan snel moeilijk beheersbaar worden. Daarom is standaardisatie van styles noodzakelijk.

In het ideale geval zijn stylesheets die voor verschillende opdrachten worden gebruikt, op eenzelfde standaardstylesheet gebaseerd. Daarnaast kunnen stylesheets vergezeld gaan van templates, waardoor het mogelijk is een stylesheet aan te passen aan de specifieke typografische vormgeving van een te produceren publicatie.

Het strikte gebruik van styles, met name om verschillende titelniveaus te onderscheiden, is een bijkomend voordeel van Word: op die manier kan de auteur automatisch een inhoudsopgave genereren, wat bij handmatig onderscheiden titels niet mogelijk is.

Coderingsmodel

Een andere belangrijke techniek om een onderscheid te maken tussen verschillende tekstonderdelen, is de toepassing van een coderingsmodel, dat wil zeggen het aangeven van de logische waarde van alle tekstonderdelen (bijvoorbeeld titel van een hoofdstuk, van een deel; normale tekst, inspringende tekst; referenties). In een coderingsmodel moeten de verschillende onderdelen van de tekst, de codes en de gewenste typografische vormgeving worden beschreven.

De codes zien er veelal als volgt uit: <CODE>, bijvoorbeeld <REF> voor een referentie. Ze zijn gebaseerd op de opmaaktaal SGML (*standard generalised markup language*). Sedert de invoering van SGML zijn er talrijke ontwikkelingen geweest, waarbij op dit moment XML domineert.

Het voordeel van deze wijze van coderen is dat de omslachtige voorbereiding van het document voor het drukken overbodig wordt gemaakt en dat de codes rechtstreeks door de programma's voor desktoppublishing en de meer geavanceerde tekstverwerkingsprogramma's kunnen worden geïnterpreteerd. Over de toepassing van een coderingsmodel moet in een vroeg stadium overeenstemming worden bereikt, bij voorkeur al bij het plannen van de publicatie.

Wanneer het om meertalige uitgaven gaat, moet de Vertaaldienst bij dit proces worden betrokken. De Vertaaldienst, die de teksten vermenigvuldigt door er de gewenste taalversies aan toe te voegen, hoeft bij een tekst met codering geen tijd te verliezen met de vormgeving, maar kan zich uitsluitend toeleggen op de inhoud. Bovendien is een tekst met een minimum aan opmaakcodes voor de geavanceerde technisch-linguïstische programma's gemakkelijker hanteerbaar.

4.2.3. Opstellen van de tekst

Richtlijnen voor het tikken

Om de werkmethoden vóór productie (op papier, cd/dvd, internet enz.) te optimaliseren, moeten de volgende punten worden gerespecteerd:

Algemeen

- Platte tekst (zonder opmaak, d.w.z. zonder returns e.d.).
- Geen regels uitvullen en geen woorden aan het einde van de regel afbreken.
- Spaties bij interpunctie: zie [punt 6.4](#).
- Logische en samenhangende verwerking van de tekst (gebruik dezelfde parameters voor identieke onderdelen van een tekst).

Speciale tekens

- Gebruik de beschikbare speciale tekens.
- Transliteratie is niet toegestaan (niet “ss” i.p.v. “ß”, “ue” i.p.v. “ü” enz.).
- Voor de cijfers 1 en 0 moeten de juiste toetsen worden gebruikt en niet de letters l en O.
- Gebruik voor het beletselteken [...] geen drie puntjes, maar de toetsencombinatie *Alt 0133* of *Ctrl-Alt-punt* (.).

Cijfers

- Voor getallen die een hoeveelheid weergeven: groepen van drie cijfers, gescheiden door een vaste spatie (geen punt!) (bv. 300 000).
- Voor getallen die een nummering weergeven, zoals data, paginering enz.: geen spaties (bv. 1961, blz. 2064).
- Decimale getallen krijgen een komma (geen punt!) (bv. 13,6).
- Voor regels voor het schrijven van getallen: zie ook [punt 10.5](#).

Vaste spaties

- Geven aan dat een groep van tekens één blok vormt en dus niet mag worden gesplitst.
- Mogen o.a. worden gebruikt in combinatie met leestekens (zie [punt 6.4](#)) en in de volgende gevallen:

nr. •	PB L •	10•000
blz. •	PB C •	de heer C. • M. Dupont

NB: In Word typt men een vaste spatie met *Alt 0160* of *Ctrl-Shift-spatiebalk*.

Grafieken, afbeeldingen en tabellen

- Lever grafieken en afbeeldingen met een hoge resolutie in aparte bestanden aan.
- Controleer de reproductie- of auteursrechten van de afbeeldingen en illustraties.
- Geef de plaatsing van de afbeelding of grafiek aan met een duidelijke code (<IMAGE1>, <GRAPHIC1>, <TABLE1> enz.).
- Lever Excel-bestanden apart aan.

Aanhalingstekens

- Gebruik de voor het Nederlands correcte aanhalingstekens:

Alle niveaus	“...”	(Alt 0147/Alt 0148)

Apostrof

- Gebruik de typografisch correcte apostrof (’ of ’, afhankelijk van het gebruikte lettertype), die wordt verkregen met de toetsencombinatie *Alt 0146*, en niet de toets op het toetsenbord (').

Hoofdletters/kleine letters

- Typ titels nooit volledig in hoofdletters.
- In het Frans worden, anders dan in het Nederlands, accenten op hoofdletters geplaatst (État, À enz.).
- Gebruik hoofdletters en kleine letters volgens de regels van deze schrijfwijzer (zie [punt 10.2](#)).

Voetnoten

- Gebruik in Word uitsluitend de functie *References/Insert footnote*.
- Bij kopij die bestemd is voor publicatie op papier, is het in principe nutteloos en soms zelfs hinderlijk om de opmaak van de voetnootnummers handmatig aan te passen. Voorbeeld: Word genereert 1 -/ en de correctoren gebruiken (1). De drukker neemt uitsluitend de functie *Footnote* over. Het is dan ook zijn taak om de opmaak van alle voetnootnummers te bewerken volgens de regels van deze schrijfwijzer.
- Duidelijke nummering van de noten in Arabische cijfers (andere tekens, asterisken of letters moeten worden vermeden, behalve in welbepaalde gevallen).
- Gebruik geen noten met “Idem” of “Ibidem” (de opmaak van de gedrukte publicatie verschilt meestal van die van de kopij).
- Een verwijzing naar een voetnoot (met inbegrip van de haakjes) wordt altijd mager en in romein gezet, zelfs in teksten of titels die cursief of vetgedrukt zijn.

Streepjes

- Gebruik het gedachtestreepje (*Alt 0151*) om de onderdelen van een opsomming in te leiden (deze regel geldt voor alle talen).
- Gebruik eventueel het gedachtestreepje in plaats van haakjes.

Titels

- Gebruik geen handmatige opmaak, maar een stylesheet.
- Als er geen specifieke stylesheet is, gebruik dan de stijlen van Word (*Heading 1*, *Heading 2*, *Normal* enz.).
- Typ titels nooit volledig in hoofdletters.

NB: Door de styles van Word te gebruiken, kan na het opstellen van de tekst automatisch een inhoudsopgave worden gegenereerd; bij de conversie van de tekst naar PDF voor de onlineversie vormen de titels automatisch hyperlinks (bookmarks), die noodzakelijk zijn om lange PDF-documenten gemakkelijk online te kunnen raadplegen.

Overige aanbevelingen

Wanneer de kopij in verschillende delen wordt aangeleverd, moet de auteur een (desnoods voorlopige) inhoudsopgave meesturen met het eerste deel, zodat de correctoren een goed overzicht hebben van het geheel.

De kopij dient door de auteur nauwkeurig te worden geverifieerd voordat die naar het Publicatiebureau wordt gestuurd. Bij uitzondering mogen er wijzigingen worden aangebracht, die volkomen duidelijk, leesbaar en nauwkeurig moeten zijn. Omvangrijke wijzigingen in de eerste drukproef kunnen ertoe leiden dat bepaalde delen van de tekst moeten worden overgetypt. Ook kunnen ze gevolgen hebben voor de opmaak (die soms helemaal kan verspringen, waardoor er nog meer aanpassingen nodig zijn) en soms zelfs extra drukproefrondes en correctie noodzakelijk maken (met als gevolg een langere productietermijn en hogere kosten).

Ten slotte moet men zich voor één manuscript zo veel mogelijk houden aan één softwareprogramma.

4.2.4. Camera-readydocumenten

Bij camera-readydocumenten moet de auteur een perfecte tekst inleveren; behalve bij hoge uitzondering is achteraf namelijk geen enkele correctie meer mogelijk.

De getikte tekst moet meteen nauwkeurig worden nagelezen, vóór de definitieve opmaak. De opmaak moet eveneens aan een grondige typografische controle worden onderworpen alvorens tot productie wordt overgegaan.

Teksten die fotografisch worden gereproduceerd, moeten doorlopend worden gepagineerd, te beginnen met het titelblad (blz. 1). Ook de onbedrukte bladzijden krijgen een nummer. In het algemeen beginnen delen en hoofdstukken op een rechterbladzijde (dus met een oneven paginanummer). Eindigt een deel of hoofdstuk op een rechterbladzijde, dan wordt er vóór het volgende deel of hoofdstuk een blanco bladzijde ingelast. Wanneer bijvoorbeeld hoofdstuk 1 eindigt op bladzijde 19, begint hoofdstuk 2 op de volgende rechterbladzijde, dus op bladzijde 21; op bladzijde 20 schrijven we op de kopij “blz. 20 blanco”.

Het wit vóór een titel of ondertitel moet altijd groter zijn dan dat tussen de titel of ondertitel en de tekst die volgt (de gulden regel is: twee derde/een derde).

Tussen alinea's komt een dubbele interlinie.

Een bladzijde mag nooit beginnen met de laatste regel van de alinea van de vorige bladzijde. In dat geval (en enkel in dat geval) is het beter om één regel buiten het kader van de vorige bladzijde te gaan. Ook moet worden vermeden een bladzijde te laten eindigen met een titel, een ondertitel of het eerste deel van een opsomming.

Aanhalingen en opsommingen mogen niet inspringen.

4.3. Soorten publicaties

De identificatie en classificatie van documenten is op internationaal niveau in verschillende overeenkomsten en normen geregeld, met name in:

- ISO 690:2021: bibliografische referenties <https://www.iso.org/standard/72642.html>
- ISO 5127:2017: informatie en documentatie, terminologie <https://www.iso.org/standard/59743.html>
- ISO 2108:2017: international standard book number (ISBN) <https://www.iso.org/standard/65483.html>
<https://www.isbn-international.org>
- ISO 3297:2022: international standard serial number (ISSN) <https://www.iso.org/standard/84536.html>
- international standard bibliographic description (ISBD), International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/isbd/isbd-cons_2007-en.pdf

De ISO-normen zijn verkrijgbaar bij de ISO-leden; een lijst van ISO-leden is te vinden op <https://www.iso.org/members.html>.

Volgens deze normen en overeenkomsten kunnen publicaties in twee hoofdcategorieën worden ingedeeld: monografieën en doorlopende bronnen.

4.3.1. Monografieën

Volgens ISO-norm 2108:2020 (ISBN) is een monografie een niet-periodieke publicatie die volledig in één deel verschijnt of in een beperkt aantal afzonderlijke delen, al dan niet gelijktijdig, en die in alle mogelijke verschijningsvormen (gebonden of ingenaaid boek, audioboek op cassette, cd, dvd, boek in braille, internetsite, elektronisch boek enz.) voor het publiek beschikbaar is.

Een meerdelige monografie bestaat uit een bepaald aantal losse afzonderlijke delen, met uitzondering van in afleveringen uitgegeven publicaties. Een monografie wordt als eenheid ontworpen of uitgegeven. De afzonderlijke delen kunnen elk een eigen titel en verantwoordelijkheidsvermelding hebben.

Een monografie heeft een eigen internationaal standaardboeknummer (ISBN) (zie [punt 4.4.1](#)).

4.3.2. Doorlopende bronnen

Volgens ISO-norm 3297:2022 (ISSN) is een doorlopende bron een publicatie die in alle mogelijke verschijningsvormen voor het publiek beschikbaar is, waarvan de opeenvolgende of integrerende afleveringen in het algemeen een nummering en/of chronologische aanduiding hebben en die voor onbepaalde tijd wordt uitgegeven. Doorlopende bronnen omvatten:

- seriële publicaties: bronnen die voor onbepaalde tijd en over het algemeen genummerd in opeenvolgende afleveringen of afzonderlijke delen worden uitgegeven (kranten, tijdschriften, periodieken, in gedrukte of elektronische vorm, jaarlijkse publicaties (verslagen, jaarboeken, registers enz.), kronieken en collecties van monografieën);
- lopende integrerende bronnen: bronnen die voortdurend in hun geheel worden bijgewerkt (databanken, voortdurend bijgewerkte losbladige publicaties of websites, zoals de onlineversie van deze schrijfwijzer).

NB: Een collectie is een geheel van afzonderlijke publicaties die elk een eigen titel hebben, maar met elkaar verbonden zijn door een gezamenlijke titel voor de gehele collectie. Deze gezamenlijke titel is de eigenlijke titel van de collectie. Elke afzonderlijke publicatie kan al dan niet zijn genummerd. Zowel monografieën als seriële publicaties kunnen deel uitmaken van een collectie.

Elke doorlopende bron heeft een eigen internationaal standaardnummer voor seriële publicaties (ISSN) (zie [punt 4.4.2](#))

4.3.3. Combinaties van seriële publicaties en monografieën

Bepaalde seriële publicaties (jaarboeken en monografische collecties) kunnen bijvoorbeeld om verkooptechnische redenen als monografieën worden beschouwd. Deze moeten per stuk of als abonnement verkrijgbaar zijn.

Dergelijke publicaties worden op de eerste plaats als seriële publicaties beschouwd en krijgen een ISSN. Vervolgens krijgen ze als monografie een ISBN.

4.4. Door het Publicatiebureau toegekende identificatienummers

Sinds 2001 fungeert het Publicatiebureau als officiële instantie voor de toekenning van de volgende identificatienummers aan publicaties van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie: ISBN (internationaal standaardboeknummer), ISSN (internationaal standaardnummer voor seriële publicaties en andere doorlopende bronnen) en DOI (digital object identifier). Deze internationale identificatienummers zijn bedoeld om publicaties in de hele wereld eenduidig en exclusief te registreren. Er wordt ook een intern identificatienummer (catalogusnummer) aan elk product (boeken, brochures, posters enz.) op elke informatiedrager (papier, elektronisch, cd/dvd enz.) toegekend.

Voor de auteursdiensten houdt de toekenning van een identificatienummer in dat ze het Publicatiebureau twee fysieke kopieën van de uitgave en een elektronische versie (PDF) moeten verstrekken.

Bij elk verzoek om uitgave kent het Publicatiebureau automatisch identificatienummers toe.

4.4.1. Internationaal standaardboeknummer (ISBN)

Het Publicatiebureau kent aan elke monografie (zie [punt 4.3.1](#)) een internationaal standaardboeknummer (ISBN) toe.

De toekenning van een ISBN heeft geen betekenis of juridische waarde voor het eigendom van de rechten op het desbetreffende werk of voor de inhoud ervan.

Zodra aan een product een ISBN is toegekend, kan dit niet meer worden gewijzigd, vervangen of hergebruikt.

Een afzonderlijk ISBN is noodzakelijk:

- voor elke taalversie van een publicatie;
- voor elke afzonderlijke informatiedrager van een product (wanneer een publicatie in meerdere verschijningsvormen (PDF, HTML enz.) wordt gepubliceerd en aangeboden, krijgt elke verschijningsvorm een afzonderlijk ISBN);
- voor elke afzonderlijke uitgave die aanzienlijke wijzigingen voor een of meer delen van een product bevat en ook als de titel is gewijzigd; er wordt daarentegen geen afzonderlijk ISBN toegekend aan een product waarvan noch de uitgave, noch de verschijningsvorm, noch de uitgever is gewijzigd, waarvan alleen de prijs is gewijzigd of bij kleine wijzigingen om bijvoorbeeld drukfouten te corrigeren;
- voor elke nieuwe verschijningsvorm van een product (gebonden boek, ingenaaid boek, onlineversie enz.).

Bij een meerdelige publicatie krijgt elk deel een ISBN en wordt er een ISBN aan de serie als geheel toegekend. Het ISBN voor de gehele serie en dat van elk deel moeten op de achterzijde van het titelblad van elk deel worden vermeld.

NB: Ook aan een afzonderlijk hoofdstuk in een publicatie kan, als het een afgerond geheel vormt, een ISBN worden toegekend. Aan afzonderlijke delen (bijvoorbeeld een hoofdstuk) van monografieën, afzonderlijke oplagen of afzonderlijk aangeboden artikelen uit doorlopende bronnen kan eveneens een ISBN worden toegekend.

Bij een gezamenlijke uitgave of bij een coproductie die door twee of meer uitgevers afzonderlijk wordt uitgegeven, kan iedere uitgever zijn eigen ISBN toekennen en op de auteursrechtbladzijde vermelden. Op de publicatie mag echter slechts één ISBN in de vorm van een streepjescode worden vermeld.

Eindige losbladige publicaties (d.w.z. publicaties die slechts voor bepaalde tijd verschijnen) krijgen ook een ISBN. Losbladige publicaties die voortdurend worden bijgewerkt (integrerende bronnen), of de afzonderlijk bijgewerkte delen, krijgen daarentegen geen ISBN toegekend.

Plaatsing en vermelding van het ISBN

Sinds 1 januari 2007 bestaat het ISBN, dat altijd op het voorwerp zelf moet zijn aangebracht, uit 13 elementen die in 5 segmenten zijn onderverdeeld, voorafgegaan door het letterwoord ISBN gevolgd door een spatie:

- eerste segment: EAN-code (Europese artikelnummering) waarmee het artikel als “boek” wordt gedefinieerd (de momenteel beschikbare codes zijn 978 en 979);
- tweede segment: identificatienummer van de groep (92 = internationale organisaties);
- derde segment: identificatienummer van de uitgever (auteurscode);

- vierde segment: identificatienummer van de titel in de productie van de uitgever;
- vijfde segment: controlecijfer.

ISBN 978-92-79-00077-5

Gedrukte publicaties

Bij gedrukte publicaties moet het ISBN op de achterzijde van het titelblad worden vermeld samen met alle andere identificatienummers (zie het voorbeeld in [punt 5.3.1](#)). Als dat niet mogelijk is, moet het onderaan op het titelblad worden vermeld of aan de auteursrechtvermelding worden toegevoegd.

Het ISBN moet ook onderaan op de rug van de omslag (en onderaan op de boekomslag) worden vermeld (zie het voorbeeld in [punt 5.1.1](#)).

NB: In coproducties mag het ISBN van de coproducent ook onderaan op de rug van omslag IV en/of onderaan op de boekomslag worden vermeld in de vorm van een streepjescode.

Elektronische publicaties en andere vormen van niet-gedrukte producten

Bij onlinepublicaties moet het ISBN op het titelscherm of een overeenkomstig scherm en/of op het scherm met de auteursrechtvermelding staan.

Bij alle andere producten (cd-rom, dvd enz.) moet het ISBN zijn vermeld op een label dat permanent op het product is aangebracht of, als dat niet mogelijk is, onderaan op de rug van de permanente verpakking van het product (doosje, hoesje, houder enz.).

Het ISBN moet ook in de metadata van de publicatie of het product zijn opgenomen.

Zie ook [A quick reference guide](#).

Wanneer een publicatie verschillende verschijningsvormen kent en deze als één pakket worden aangeboden, is slechts één ISBN vereist; als de verschillende verschijningsvormen afzonderlijk worden verspreid, moet aan elke versie een ISBN worden toegekend. Bovendien moeten alle ISBN-nummers samen op alle versies worden vermeld, met een verkorte vermelding van de verschijningsvorm, zoals in het volgende voorbeeld:

Print	ISBN 978-951-45-9693-3
PDF	ISBN 978-951-45-9694-0
EPUB	ISBN 978-951-45-9695-7
HTML	ISBN 978-951-45-9696-4

Het ISBN moet ook op al het bij de publicatie gevoegde materiaal worden vermeld.

Nuttige links voor het ISBN

Internationaal ISBN-bureau:

<https://www.isbn-international.org> (en)

Gebruikershandleiding voor ISBN: https://www.isbninternational.org/sites/default/files/ISBN%20Manual%202012_Nederlands.pdf

ISBN-handboek:

<https://www.isbn-international.org/content/isbn-users-manual/29> (en)

Veelgestelde vragen over het ISBN:

https://www.isbn.org/faqs_general_questions (en)

EAN.UCC-systeem:

<https://www.gs1.org/> (en)

ISO 2108:2017: international standard book number (ISBN):

<https://www.iso.org/standard/65483.html> (en)

De ISO-normen zijn verkrijgbaar bij de ISO-leden; een lijst van ISO-leden is te vinden op:

<https://www.iso.org/members.htm> (en)

4.4.2. Internationaal standaardnummer voor seriële publicaties (ISSN)

Doorlopende bronnen (seriële publicaties en lopende integrerende bronnen — zie [punt 4.3.2](#)) krijgen een internationaal standaardnummer voor seriële publicaties (ISSN) dat door het Publicatiebureau wordt toegekend.

De toekenning van een ISSN heeft geen betekenis of juridische waarde voor het eigendom van de rechten op het desbetreffende werk of voor de inhoud ervan.

Er wordt een uniek ISSN toegekend:

- voor de totale verschijningsduur van een titel,
- voor elke taalversie,
- voor elke uitgave (maandelijks, wekelijks enz.),
- voor elke afzonderlijke informatiedrager.

Bij een meerdelige doorlopende bron krijgt de sleuteltitel een ISSN, ongeacht het aantal delen waaruit deze bestaat. Ook aan een collectie monografieën als zodanig kan een ISSN worden toegekend (waarbij elk deel van de collectie dan een ISBN krijgt).

Het ISSN is permanent aan een sleuteltitel verbonden, die door het ISSN-netwerk op het moment van registratie van de bron wordt gecreëerd. De sleuteltitel is voor elke specifieke doorlopende bron uniek.

Er moet een nieuw ISSN (en een nieuwe sleuteltitel) aan een doorlopende bron worden toegekend:

- bij elke aanzienlijke wijziging van de titel,
- bij elke wijziging van de informatiedrager.

Aan elk supplement of elke eventueel bij een doorlopende bron gevoegde subreeks moet een eigen ISSN (en dus een specifieke sleuteltitel) worden toegekend.

Plaatsing en vermelding van het ISSN

Een ISSN bestaat uit twee door een koppelteken gescheiden segmenten van vier cijfers (Arabische cijfers) voorafgegaan door het letterwoord ISSN gevolgd door een spatie. Het laatste element (controle-element) kan een X zijn:

ISSN 0251-1479
ISSN 1831-855X

Het ISSN moet duidelijk op of in de eerste aflevering van een seriële publicatie worden vermeld en ook op of in elke volgende aflevering en op of in elke versie van een lopende integrerende bron.

Wanneer naast het ISSN nog een ander identificatienummer wordt vermeld (zoals een ISBN bij een deel van een collectie), moeten beide nummers samen worden vermeld, waarbij elk nummer met het eigen letterwoord wordt aangeduid (ISBN, ISSN, DOI enz.).

Als een doorlopende bron meer titels heeft (zoals de titel van de hoofdcollectie en de titels van de subcollecties) en dus meerdere ISSN-nummers krijgt, moeten alle ISSN-nummers op deze bron worden aangebracht, waarbij bijvoorbeeld aan de hand van de volledige of verkorte titel tussen haakjes een onderscheid wordt gemaakt.

Zie ook [A quick reference guide](#).

Bij een publicatie op verschillende informatiedragers (waarbij verschillende ISSN-nummers en sleuteltitels worden toegekend) kunnen de met elkaar verband houdende ISSN-nummers op de

doorlopende bronnen worden vermeld en van elkaar worden onderscheiden, zoals in het volgende voorbeeld:

Print	ISSN 1562-6585
HTML	ISSN 1063-7710

Bij een gedrukte publicatie moet het ISSN op elke editie in de rechterbovenhoek van de omslag worden vermeld of, als er geen omslag is, in ieder geval duidelijk en goed zichtbaar, bij voorkeur in deze volgorde: op het titelblad, in de publicatietitel, in het impressum, op omslag IV, in de colofon of op de redactionele bladzijden.

Bij publicaties op een elektronische informatiedrager (onlinepublicaties, cd-rom enz.) moet het ISSN op het titelscherm of, als er geen titelscherm is, in het hoofdmenu worden vermeld, en indien mogelijk op een label dat permanent op de publicatie is aangebracht. Als het ISSN niet op het product of het label kan worden vermeld, moet het op de houder worden aangebracht.

Bij onlinebronnen moet het ook in de metadata (in het identificatieveld) worden vermeld.

ISSN-L

Volgens ISO-norm 3297:2022 (ISSN) wordt aan een doorlopende bron (zie [punt 4.3.2](#)) een ISSN-L toegekend om de verschillende fysieke informatiedragers van de desbetreffende bron, ongeacht het aantal informatiedragers, aan elkaar te koppelen (elke informatiedrager krijgt daarnaast een eigen ISSN).

Het ISSN-L bestaat uit twee door een koppelteken gescheiden groepen van vier cijfers, voorafgegaan door het letterwoord ISSN-L gevolgd door een spatie:

ISSN-L 0251-1479

Een ISSN-L moet worden gewijzigd wanneer de titels van alle fysieke informatiedragers van een bron tegelijkertijd een aanzienlijke wijziging ondergaan. Elke afzonderlijke informatiedrager krijgt dan een nieuw ISSN en de hele reeks een nieuw ISSN-L.

Nuttige links voor het ISSN

Internationaal ISSN-bureau:

<http://www.issn.org/> (en)

ISSN-handboek:

<https://www.issn.org/understanding-the-issn/assignment-rules/issn-manual> (en)

ISO 3297:2022: international standard serial number (ISSN)

<https://www.iso.org/standard/84536.html> (en)

De ISO-normen zijn verkrijgbaar bij de ISO-leden; een lijst van ISO-leden is te vinden op

<https://www.iso.org/members.html> (en)

4.4.3. Digital object identifier (DOI)

DOI (digital object identifier) is een systeem ter identificatie van producten in een digitale omgeving dat ervoor zorgt dat hyperlinks behouden blijven. Het kan worden gebruikt voor:

- een gehele publicatie,
- een foto,
- een tabel,
- een hoofdstuk enz.

Elke DOI is uniek en blijvend. De DOI blijft gedurende de gehele levensduur van een document daaraan verbonden en als een document van het internet wordt verwijderd, wordt de DOI niet opnieuw gebruikt.

Het DOI-nummer bestaat uit twee delen, gescheiden door een schuine streep. Het moet als volgt worden weergegeven (voorafgegaan door het letterwoord “doi” in kleine letters gevolgd door een dubbele punt zonder spatie):

doi:10.2788/14231

Het DOI-nummer wordt in principe op dezelfde plaats aangebracht als het ISBN of ISSN.

Nuttige links voor de DOI

International DOI Foundation (IDF):

<https://www.doi.org> (en)

The DOI® Handbook:

<https://www.doi.org/hb.html> (en)

DOI name information and guidelines:

<https://www.crossref.org/education/metadata/persistent-identifiers/doi-display-guidelines> (en)

4.4.4. Catalogusnummer

Naast de internationale identificatienummers krijgen alle door het Publicatiebureau geproduceerde publicaties een intern identificatienummer, namelijk een catalogusnummer.

Dit is een intern administratiemiddel van het Publicatiebureau dat voor de verspreiding wordt gebruikt. Het is onder meer bedoeld om publicaties in catalogi op te nemen. Het wordt ook in verschillende informaticatoepassingen als identificatiesleutel gebruikt.

Het catalogusnummer staat op de achterkant van de omslag, in de rechterbovenhoek; als er geen omslag is, moet het elders op de publicatie duidelijk zichtbaar worden aangebracht.

OA-09-22-124-NL-C

4.5. Door het Hof van Justitie van de Europese Unie toegekend identificatienummer

Europese identificatiecode voor jurisprudentie (ECLI)

De Europese identificatiecode voor jurisprudentie (European case-law identifier — ECLI) is ontwikkeld om het gemakkelijker te maken op correcte en ondubbelzinnige wijze naar de uitspraken van Europese en nationale rechterlijke instanties te verwijzen. De ECLI-code is in 2014 door het Hof van Justitie van de Europese Unie geleidelijk ingevoerd.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft een ECLI-code toegekend aan alle beslissingen die de rechterlijke instanties van de Europese Unie sinds 1954 hebben gegeven (arresten, beschikkingen, adviezen van het Hof, besluiten (procedure van heroverweging)), aan de conclusies en standpuntbepalingen van de advocaten-generaal alsmede aan de over deze beslissingen gepubliceerde informatie (samenvattingen en resumés, informatie betreffende niet-gepubliceerde beslissingen).

De ECLI-code bestaat uit de volgende vijf verplichte onderdelen, uitsluitend in Latijnse alfanumerieke tekens geschreven, gescheiden door een dubbele punt:

- 1) de afkorting “ECLI” die aangeeft dat het een Europese identificatiecode voor jurisprudentie betreft;
- 2) de landencode voor de lidstaat van de betrokken rechterlijke instantie (zie de tabel in [punt 7.1.1](#)) of de code “EU” wanneer het een rechterlijke instantie van het Hof van Justitie van de Europese Unie betreft;
- 3) de code van de rechterlijke instantie die de beslissing heeft gegeven (voor het Hof van Justitie van de Europese Unie staat “C” voor “Hof van Justitie”, “T” voor “Gerecht” en “F” voor “Gerecht voor ambtenarenzaken”);

NB: Het in 2004 opgerichte Gerecht voor ambtenarenzaken heeft op 1 september 2016 zijn werkzaamheden gestaakt, nadat zijn bevoegdheden aan het Gerecht waren overgedragen.

- 4) het jaar van de beslissing, geschreven in vier cijfers;
- 5) een volgnummer van ten hoogste 25 alfanumerieke tekens, in een formaat waarover elke lidstaat of het Hof van Justitie van de Europese Unie zelf beslist. Het mag geen leestekens bevatten, behalve de punt (".").

ECLI:EU:C:2006:710

Rechtsgrondslag

Raadsconclusies waarin de invoering wordt aanbevolen van een Europese identificatiecode voor jurisprudentie (ECLI) en van een minimaal aantal uniforme metagegevens betreffende jurisprudentie ([PB C 127 van 29.4.2011, blz. 1](#)).

Nuttige ECLI-links

Hof van Justitie van de Europese Unie, citeerwijze voor de rechtspraak:

https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_126035/nl

Europees e-justitieportaal:

https://e-justice.europa.eu/topics/legislation-and-case-law/european-case-law-identifier-ecli_nl

Regels voor het citeren van de rechtspraak:

zie [punt 5.9.3](#).

5. Structuur van een publicatie

De structuur van een publicatie omvat diverse onderdelen waaronder de omslag, het titelblad, uitgave-elementen (bv. vermeldingen van auteursrecht) en presentatie-elementen zoals verwijzingen en citaten.

5.1. Omslag

De omslag van een publicatie telt vier bladzijden, aangeduid als omslag I, II, III en IV. Als de dikte van de publicatie het toelaat, wordt de titel op de rug gedrukt, en wel zo dat deze leesbaar is als de publicatie plat ligt. De lettergrootte van de titel is afhankelijk van de dikte van de rug.

5.1.1. Componenten van de omslag

Zie ook [A quick reference guide](#).

Elk van de vier bladzijden van de omslag heeft specifieke componenten.

Op [omslag I](#) staan de naam en het embleem/logo van de uitgever-eindredacteur, de titel van de publicatie en eventueel de ondertitel en de naam van de auteur (met name bij gezamenlijke uitgaven). Bovendien kan het nummer van het deel worden vermeld (voor een werk dat uit verschillende delen bestaat), evenals de titel van de eventuele reeks waarvan de publicatie deel uitmaakt en het volgnummer ervan:

- de **titel van de publicatie** moet kort en krachtig zijn. Bij een jaarverslag of een studie die betrekking heeft op een bepaalde periode, wordt deze periode in de titel of de ondertitel vermeld;
- de **ondertitel** wordt gezet in een kleiner korps dan dat van de hoofdtitel;
- het [embleem/logo van de uitgever-eindredacteur](#) mag enkel voorkomen op omslag I;
- als de **naam van de auteur** op omslag I staat, moet hij ook op het titelblad worden vermeld;

NB: De naam van een directoraat-generaal van een instelling of van een orgaan mag in geen geval op omslag I van de omslag worden vermeld, tenzij het Eurostat of het Publicatiebureau betreft. De naam kan wel op het titelblad worden vermeld.

- het **volgnummer van het deel** wordt op de omslag vermeld (bij voorkeur in Romeinse cijfers) als de publicatie uit meer dan één deel bestaat.

Over het algemeen is omslag II blanco.

Op [omslag III](#) staat contactinformatie.

Op [omslag IV](#) staan de eventuele verkoopprijs, het logo van het Publicatiebureau, het ISBN (internationaal standaardboeknummer) en het catalogusnummer:

- de **verkoopprijs** van elke publicatie wordt in euro vastgesteld. De prijzen op omslagen van publicaties of in catalogi worden voorafgegaan door:

Prijs in Luxemburg (exclusief btw): ... EUR

- het [logo van het Publicatiebureau](#) komt onderaan op omslag IV. Bij eentalige publicaties wordt de naam “Bureau voor publicaties van de Europese Unie” enkel in de taal van de publicatie vermeld; bij meertalige uitgaven in alle gebruikte talen.

Specifieke normen voor periodieke publicaties en reeksen

Bij een publicatie die deel uitmaakt van een reeks, wordt bovendien in de rechterbovenhoek van [omslag I](#) nog het ISSN (internationaal standaardnummer voor seriële publicaties) toegevoegd.

Niet alle periodieke publicaties hebben een omslag. Soms vermeldt omslag I het volgnummer van de publicatie en het jaar van verschijnen; de omslag II en omslag III kunnen worden gebruikt voor de inhoudsopgave. Indien mogelijk moet het jaar van publicatie overeenstemmen met het kalenderjaar.

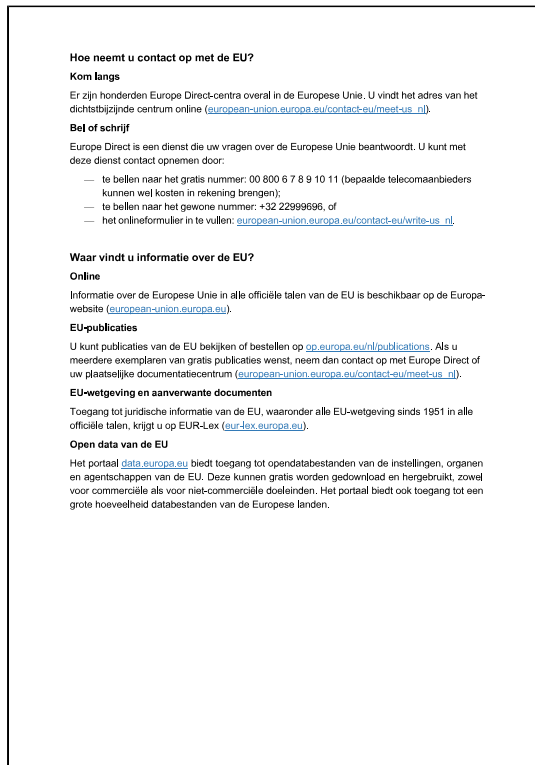
Op omslag IV staan de prijzen (voor een abonnement en per nummer), het logo van het Publicatiebureau en het catalogusnummer.

Omslag I

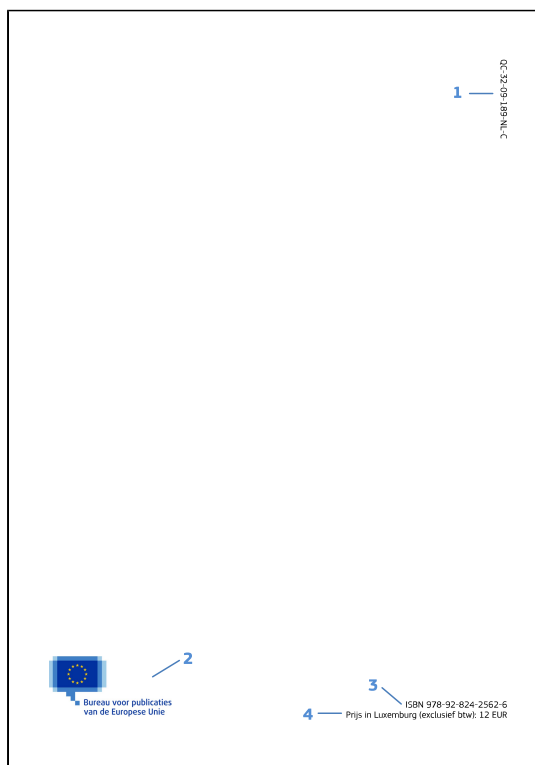

1. ISSN
2. Titel
3. Jaar
4. Europees embleem
5. Uitgever-eindredacteur

Omslag III (contactinformatie)

Omslag IV

1. Catalogusnummer
2. Logo van het Publicatiebureau
3. ISBN
4. Verkoopprijs

5.1.2. Gebruik van kleuren op de omslag

Het gebruik van kleuren op de omslag maakt deel uit van het grafische ontwerp en dient om series te identificeren.

Kleuren gebruiken ter onderscheiding van de taalversies wordt afgeraden, gezien het grote aantal officiële talen en de verwarring waartoe dit kan leiden.

5.2. Titelblad

Op het titelblad worden vermeld:

- de uitgever-eindredacteur (zie [punt 4.4.1](#));
- de titel en eventueel de ondertitel van de publicatie (zie [punt 5.1.1](#));
- het volgnummer van de uitgave (heruitgave of herdruk) en/of het jaar;
- de vestigingsplaats van de uitgever-eindredacteur (moet worden vermeld voor elk van de uitgevers overeenkomstig het Verdrag en de desbetreffende protocollen);
- de naam van de auteur (zie [punt 5.1.1](#));

NB: De naam van een directoraat-generaal kan op het titelblad worden vermeld, maar in geen geval op omslag I.

- het nummer van het deel, als de publicatie uit meer dan één deel bestaat (zie [punt 5.1.1](#));
- de titel van de serie en eventueel het volgnummer in die serie.

Heruitgave of herdruk

Een publicatie waarvan de tekst of de typografie ingrijpend wordt gewijzigd, moet opnieuw worden uitgegeven (onder vermelding van het volgnummer van de uitgave).

Voor een eenvoudige herdruk kunnen de datums van de vorige herdrukken worden aangegeven.

Titelblad

The image shows a sample title page layout within a rectangular border. It contains the following text elements: At the top left, a circled number '1' followed by 'Europese Commissie'. In the center, a circled number '2' followed by 'Algemeen Verslag over de werkzaamheden van de Europese Unie' and '2008' on the next line. At the bottom left, a circled number '3' followed by 'Brussel - Luxemburg, 2009'.

1. Uitgever-eindredacteur

2. Titel (het jaar of de betrokken periode moet deel uitmaken van de titel van het jaarverslag of de studie)

3. Vestigingsplaats van de uitgever-eindredacteur

5.3. Achterzijde van het titelblad

De achterzijde van het titelblad heeft specifieke componenten.

5.3.1. Componenten

Zie ook [A quick reference guide](#).

Op de achterzijde van het titelblad staan (in deze volgorde):

- in een gedrukte publicatie, de vermelding “*Printed by [drukker] in [land]*” (in het Engels en cursief) en eventueel het/de ecolabel(s) en/of informatie betreffende op papier gedrukte producten (zie [punt 5.3.2](#));
- in voorkomend geval, de vermelding “Manuscript voltooid in [maand] [jaar]”;
- in voorkomend geval, de vermelding “Herziene uitgave”, “Gecorrigeerde uitgave” of “[Eerste/Tweede/ne] uitgave”;
- zo nodig een aanvullend voorbehoud in verband met de aansprakelijkheid van de instelling (zie [punt 5.4.4](#));
- de plaats van uitgave (vestigingsplaats van het Publicatiebureau), de naam van de uitgever en het jaar van uitgave (overeenkomstig Besluit 2009/496/EG, Euratom van 26 juni 2009 is de uitgever het Bureau voor publicaties van de Europese Unie);
- het auteursrecht (eventueel gedeeltelijk auteursrecht of toestemming tot reproductie) (zie ook [punten 5.4.1](#) en [5.4.2](#));
- eventueel het auteursrecht betreffende de artistieke elementen indien dit niet bij die elementen zelf wordt vermeld (zie [punt 5.4.3](#));
- de identificatienummers (ISBN, DOI enz.) (zie ook [punt 4.4](#)).

NB: Om een duidelijk onderscheid te maken met het copyrightjaar, wordt het jaar van uitgave na de naam van de uitgever vermeld (zie [punt 5.4.1](#)).

Achterzijde van het titelblad

Printed by Bietlot in Belgium

- 1 GEDRUKT OP CHLOORVRIJ GERECYCLEERD PAPIER (PCF)
- 2 Manuscript voltooid in maart 2025
- 3 Dit document mag niet als officieel standpunt van de Europese Commissie worden beschouwd.
- 4 Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2025
- 5 © Europese Unie, 2025

De voorwaarden voor het hergebruik van documenten van de Commissie zijn vastgelegd in Besluit 2011/833/EU van de Commissie van 12 december 2011 (PB L 330 van 14.12.2011, blz. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).
Tenzij anders vermeld, is hergebruik van dit document toegestaan krachtens een Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licentie (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Dit betekent dat hergebruik is toegestaan, mits de bron correct wordt aangegeven en eventuele wijzigingen worden vermeld.
Voor het gebruik of de reproductie van onderdelen die niet het eigendom zijn van de Europese Unie, kan het nodig zijn rechtstreeks om toestemming van de respectieve houders van het recht te verzoeken.
- 6 Print ISBN 978-92-79-12345-1 ISSN 2443-1212 doi:10.2775/12345 NA-01-17-001-NL-C
PDF ISBN 978-92-79-23456-2 ISSN 2443-2323 doi:10.2775/123 NA-01-17-001-NL-N
EPUB ISBN 978-92-79-34567-3 ISSN 2443-3434 doi:10.2775/123456 NA-01-17-001-NL-E
HTML ISBN 978-92-79-45678-4 ISSN 2443-4545 doi:10.2775/1234 NA-01-17-001-NL-O

1. Informatie betreffende op papier gedrukte producten
2. Informatie over het manuscript/de uitgave
3. Aanvullend voorbehoud van de auteursdienst
4. Plaats van uitgave, uitgever, jaar van uitgave, materiële uitgever
5. Auteursrecht
6. Identificatienummers

5.3.2. Informatie betreffende op papier gedrukte producten

Elk op papier gedrukt product moet in beginsel de volgende informatie bevatten, in te voegen door de drukkerij:

- de naam van de drukkerij en het land waar de publicatie is gedrukt;
- de toepasselijke milieukeurmerken;
- eventueel een vermelding betreffende het gebruikte papier.

Naam van de drukkerij en van het land waar de publicatie is gedrukt

De vermelding van de naam van de drukkerij en van het land waar de publicatie is gedrukt, heeft in alle taalversies dezelfde vorm, in het Engels en cursief:

Printed by [drukker] in [land]

Milieukeur

Informatie over het op papier gedrukte product wordt toegevoegd in de vorm van een of meer milieukeuren, bijvoorbeeld:

Vermelding betreffende het gebruikte papier

Een vermelding betreffende het gebruikte papier kan worden toegevoegd met een van de volgende formules:

- nieuw papier:

GEDRUKT OP ELEMENTAIR CHLOORVRIJ GEBLEEKT PAPIER (ECF)

GEDRUKT OP TOTAAL CHLOORVRIJ GEBLEEKT PAPIER (TCF)

- gerecycleerd papier:

GEDRUKT OP GERECYCLEERD PAPIER

GEDRUKT OP CHLOORVRIJ GERECYCLEERD PAPIER (PCF)

Bij gerecycleerd papier kan niet van “chloorvrij gebleekt” worden gesproken. Het is immers onmogelijk de herkomst van alle papiersoorten te achterhalen die in het recyclingproces zijn gebruikt (en dus om de afwezigheid van chloor te garanderen). In de praktijk betekent dit dat het recyclingproces zonder chloor plaatsvindt.

5.4. Auteursrecht (volledige herziening)

Het auteursrecht beschermt originele literaire, artistieke en wetenschappelijke werken vanaf het moment dat zij worden gecreëerd. Het is een van de verschillende intellectuele-eigendomsrechten die creaties van de geest beschermen.

Er zijn geen formaliteiten nodig om een werk te beschermen: in de [Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst](#) is bepaald dat de auteursrechtelijke bescherming niet afhankelijk mag worden gesteld van de inachtneming van formaliteiten. Niettemin wordt aanbevolen een auteursrechtverklaring toe te voegen om het publiek te informeren over wie eigenaar van (het auteursrecht van) een werk is en hoe het werk mag worden hergebruikt.

5.4.1. Auteursrechtverklaring (volledige herziening)

De auteursrechtverklaring informeert de lezer dat een werk auteursrechtelijk beschermd is. De naam van de houder van het auteursrecht op het werk en het jaar van publicatie moeten erin worden vermeld, alsmede de vraag of hergebruik is toegestaan en, zo ja, onder welke voorwaarden. Bovendien is het van cruciaal belang dat in een goed opgestelde en volledige auteursrechtverklaring wordt vermeld of er elementen van derden in de publicatie zijn opgenomen.

Een standaard auteursrechtverklaring bestaat uit drie elementen:

- het symbool “©” of het woord “Auteursrecht” ter aanduiding van de auteursrechtelijke bescherming,
- de naam van de houder van het auteursrecht,
- het jaar van eerste publicatie van het werk.

© [naam van de houder van het auteursrecht], [jaar van eerste publicatie]
bijvoorbeeld:
© Europese Unie, 2022

Houder van auteursrechten

Alleen entiteiten met rechtspersoonlijkheid mogen houder van auteursrechten zijn.

a) Instellingen en interinstitutionele diensten die de rechtspersoonlijkheid van de Europese Unie delen

In publicaties die door het personeel van de instellingen van de Europese Unie worden gecreëerd, moet de vermelding “© Europese Unie” staan, behalve in het geval van de Europese Centrale Bank, die een eigen rechtspersoonlijkheid en dus een eigen auteursrecht heeft.

© Europese Unie, [jaar]

© Europese Centrale Bank, [jaar]

NB: Gebruik de volledige benaming, niet alleen de afkorting:

© Europese Centrale Bank, [jaar]
en niet © ECB, [jaar]

Interinstitutionele diensten, zoals het Bureau voor publicaties, de Europese Dienst voor extern optreden en het Europees Bureau voor personeelsselectie, hebben geen rechtspersoonlijkheid. Daarom gebruiken zij voor hun publicaties de auteursrechtverklaring “© Europese Unie”.

b) Entiteiten met een eigen rechtspersoonlijkheid

Gedecentraliseerde organisaties (agentschappen) en uitvoerende agentschappen (zie de [punten 9.5.3](#) en [9.5.4](#) voor de volledige lijsten) hebben een eigen rechtspersoonlijkheid en **moeten** daarom als houders van het auteursrecht worden vermeld:

© Europees Milieuagentschap, [jaar]

© Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid, [jaar]

NB: Gebruik de volledige benaming, niet alleen de afkorting:

© Europees Grens- en kustwachtagentschap, [jaar]
or possibly:
© Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex), [jaar]
maar niet: © Frontex, [jaar]

Indien het auteursrecht door een contract of een ander juridisch document aan de Europese Unie is overgedragen, gebruik dan de volgende mededeling:

© Europese Unie, [jaar]

NB: Zie [punt 9.5](#) voor de administratieve structuur van de Europese Unie. De informatie over de rechtspersoonlijkheid van de organen vindt u in de respectieve oprichtingshandeling.

Andere entiteiten met eigen rechtspersoonlijkheid zijn de Europese Investeringsbank en het Europees Investeringsfonds. Zij hebben hun eigen auteursrecht:

© Europese Investeringsbank, [jaar]

© Europees Investeringsfonds, [jaar]

Euratom

Documents drawn up within the scope of the Euratom Treaty (and under the Euratom budget line) must have their own copyright notice:

© Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, [jaar]

Dit geldt bijvoorbeeld voor verschillende documenten of gespecialiseerde publicaties op het gebied van kernenergie die door het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek worden gepubliceerd.

Vermelding van het auteurschap

In artikel 18 van het [Statuut van de ambtenaren](#) is bepaald dat het auteursrecht op alle door EU-ambtenaren in de uitoefening van hun functie verrichte werken toebehoort aan de Europese Unie (of aan het respectieve agentschap enz.). In sommige gevallen kunnen de diensten van de auteur echter eisen dat personeelsleden die het werk hebben opgesteld, afzonderlijk in de publicatie worden vermeld. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de publicatie de persoonlijke opvattingen van de auteur bevat of wanneer het wetenschappelijke publicaties of artikelen in juridische tijdschriften betreft. In dit geval is het raadzaam een juridische disclaimer op te nemen (zie [punt 5.4.4](#)):

Auteur: [naam van de persoon]

Dit geldt niet voor publicaties die door de auteursdiensten in hun institutionele hoedanigheid worden uitgegeven.

Het jaar

De duur van de auteursrechtelijke bescherming van een EU-publicatie in een bepaalde taal begint op de datum van de creatie ervan. Als een werk in verschillende jaren in verschillende talen wordt gepubliceerd, moet op elke taalversie het jaar van publicatie worden vermeld.

Bij herdruk blijft de auteursrechtverklaring ongewijzigd, maar bij nieuwe uitgaven die een nieuwe publicatie vormen, moet de datum van de auteursrechtverklaring overeenkomen met het jaar van publicatie van de nieuwe uitgave.

Wanneer de vorm van een publicatie wordt gewijzigd (bv. van een papieren naar een e boek) zonder dat er wijzigingen zijn aangebracht, wordt het jaar van uitgave van de oorspronkelijke uitgave vermeld. Als er wel belangrijke wijzigingen zijn aangebracht, wordt een nieuwe uitgave gepubliceerd, waarbij de datum van de auteursrechtverklaring moet overeenkomen met het jaar van publicatie van de nieuwe uitgave.

Samenwerken met contractanten

Het auteursrecht van publicaties die door een contractant zijn gecreëerd, behoort aan de Europese Unie toe als in het contract is vastgelegd dat het auteursrecht op de resultaten aan de Europese Unie wordt overgedragen. Voor de Commissie bijvoorbeeld is dit de normale gang van zaken wanneer gebruik wordt gemaakt van een modelcontract van het directoraat-generaal Begroting ⁽¹⁾.

Voor vragen kunt u contact opnemen met de dienst die bij het Publicatiebureau verantwoordelijk is voor het auteursrecht (OP-COPYRIGHT@publications.europa.eu).

5.4.2. Toestemming en voorwaarden voor hergebruik (volledige herziening)

De instellingen, organen, bureaus en agentschappen van de Europese Unie vermelden in de auteursrechtverklaring de mate van bescherming van hun publicaties; die kan variëren van “geen hergebruik toegestaan” tot “open hergebruik”.

⁽¹⁾ <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/procurement/Pages/model-contracts.aspx>.

Raad

Het beleid van de Raad inzake hergebruik wordt uitgevoerd uit hoofde van [Besluit \(EU\) 2017/1842 van de Raad van 9 oktober 2017 over het opengegevensbeleid van de Raad en het hergebruik van Raadsdocumenten](#). De volgende auteursrechtverklaring moet worden gebruikt:

© Europese Unie, [jaar]

Hergebruik met bronvermelding toegestaan. Het beleid van de Raad inzake hergebruik wordt uitgevoerd uit hoofde van Besluit (EU) 2017/1842 van de Raad van 9 oktober 2017 over het opengegevensbeleid van de Raad en het hergebruik van Raadsdocumenten (PB L 262 van 12.10.2017, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2017/1842/oj>).

Commissie en uitvoerende agentschappen

Het beleid van de Commissie inzake hergebruik is vastgesteld bij [Besluit 2011/833/EU van de Commissie van 12 december 2011 betreffende het hergebruik van documenten van de Commissie](#) (het “besluit inzake hergebruik”) en wordt verder uitgevoerd uit hoofde van [besluit van de Commissie van 22 februari 2019 tot vaststelling van Creative Commons als open licentie in het kader van het beleid van de Europese Commissie inzake hergebruik](#). Uit hoofde van deze besluiten, en tenzij een van de daarin genoemde uitzonderingen van toepassing is, moeten de publicaties van de Commissie in licentie worden gegeven uit hoofde van de Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)-licentie (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

De volgende auteursrechtverklaring moet worden gebruikt:

© Europese Unie, [jaar]

De voorwaarden voor het hergebruik van documenten van de Commissie zijn vastgelegd in Besluit 2011/833/EU van de Commissie van 12 december 2011 [betreffende het hergebruik van documenten van de Commissie](#) (PB L 330 van 14.12.2011, blz. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Tenzij anders vermeld, is hergebruik van dit document toegestaan krachtens een Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)-licentie (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Dit betekent dat hergebruik is toegestaan, mits de bron correct wordt aangegeven en eventuele wijzigingen worden vermeld.

Hoewel dit niet wordt aanbevolen, kan, indien een dienst van de Commissie om gegronde redenen zijn publicatie rechtstreeks in het kader van het besluit inzake hergebruik en niet uit hoofde van een Creative Commons-licentie publiceert, de volgende auteursrechtverklaring worden gebruikt:

© Europese Unie, [jaar]

Hergebruik toegestaan, mits de bron wordt vermeld en de oorspronkelijke betekenis of boodschap van dit document niet wordt gewijzigd. De Europese Commissie is niet aansprakelijk voor de gevolgen die voortvloeien uit hergebruik van deze publicatie. Het beleid ten aanzien van hergebruik van documenten van de Europese Commissie is vastgelegd in Besluit 2011/833/EU van de Commissie van 12 december 2011 [betreffende het hergebruik van documenten van de Commissie](#) (PB L 330 van 14.12.2011, blz. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

De bovenstaande regels zijn van toepassing op de uitvoerende agentschappen, die het redactionele beleid van de Commissie moeten volgen. Meer informatie over het beleid van de Commissie inzake hergebruik en de regels inzake auteursrecht die van toepassing zijn op publicaties, is te vinden in de documenten [Reuse Guidelines](#) (*) en [Guidelines on Publications](#) (*).

(*) Interne link/werkdocument alleen toegankelijk voor het personeel van de Europese instellingen.

Rekenkamer

Op 16 april 2019 heeft de Rekenkamer specifiek beleid inzake het [hergebruik van haar publicaties](#) goedgekeurd. De aanbevolen auteursrechtverklaring is:

© Europese Unie, [jaar]

Het beleid van de Europese Rekenkamer (ERK) inzake hergebruik is uiteengezet in [Besluit nr. 6-2019](#) van de ERK over het opendatabeleid en het hergebruik van documenten. Tenzij anders aangegeven (bijv. in afzonderlijke auteursrechtelijke mededelingen), wordt voor inhoud van de ERK die eigendom is van de EU een licentie verleend in het kader van de [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)-licentie](#). Als algemene regel geldt derhalve dat hergebruik is toegestaan mits de bron correct wordt vermeld en eventuele wijzigingen worden aangegeven. De hergebruiker van ERK-inhoud mag de oorspronkelijke betekenis of boodschap niet wijzigen. De ERK is niet aansprakelijk voor mogelijke gevolgen van hergebruik.

Andere instellingen, organen, bureaus en agentschappen

Afhankelijk van hun eigen redactionele beleid kunnen de overige instellingen en organen verschillende voorwaarden voor hergebruik van hun respectieve publicaties toepassen. De gebruikelijke formulering van de auteursrechtverklaring luidt als volgt:

© Europese Unie, [jaar]

Overname met bronvermelding toegestaan.

Indien dit gerechtvaardigd is, kunnen strikte voorwaarden worden toegepast:

© Asielagentschap van de Europese Unie, [jaar]

Alle rechten voorbehouden.

Het Publicatiebureau bevordert de herbruikbaarheid van de publicaties van alle instellingen, organen, bureaus en agentschappen, overeenkomstig de leidende beginselen van [Richtlijn \(EU\) 2019/1024 van 20 juni 2019 betreffende open data en het hergebruik van overheidsinformatie](#). Diensten die het open gebruik van hun publicaties willen bevorderen, kunnen de term “hergebruik toegestaan” gebruiken en de bovengenoemde voorwaarden toepassen.

Voor vragen kunt u contact opnemen met de dienst die bij het Publicatiebureau verantwoordelijk is voor het auteursrecht (OP-COPYRIGHT@publications.europa.eu).

5.4.3. Auteursrechtelijk beschermde elementen die in een publicatie worden gebruikt (volledige herziening)

Wanneer in publicaties van de Europese Unie specifieke of artistieke elementen worden gebruikt, moeten deze worden geïdentificeerd en moet worden vastgesteld aan wie het auteursrecht ervan toebehoort. Het is van cruciaal belang dat wordt vastgesteld van welke elementen (waaronder elementen uit beeldmateriaalbanken) het auteursrecht aan derden toebehoort.

Elementen die aan de instellingen, organen, bureaus en agentschappen van de Europese Unie toebehoren

Het auteursrecht van elementen die door personeelsleden van de Europese Unie zijn gecreëerd, is eigendom van de Europese Unie of het respectieve orgaan met rechtspersoonlijkheid (zie artikel 18 van het [Statuut van de ambtenaren](#)). Hetzelfde geldt voor elementen die via een standaardcontract zijn verkregen. In deze gevallen heeft de auteursrechtverklaring betrekking op de gehele publicatie, aangezien het auteursrecht van zowel de tekst als de aanvullende elementen eigendom is van de Europese Unie.

Het verdient echter aanbeveling dat de auteursrechtverklaring informatie bevat over de specifieke elementen in de publicatie. De volgende formuleringen mogen worden gebruikt:

[Illustratie/Foto/enz.], blz. ..., © Europese Unie, [jaar]

[Illustratie/Foto/enz.], blz. ..., © Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, [jaar]

[Illustratie/Foto/enz.], blz. ..., © Europese Centrale Bank, [jaar]

[Illustratie/Foto/enz.], blz. ..., © [naam van het agentschap], [jaar]

Elementen die aan derden toebehoren

Het is van cruciaal belang dat wordt vastgesteld van welke elementen (waaronder elementen uit beeldmateriaalbanken) het auteursrecht aan derden toebehoort, en dat toestemming wordt verkregen en de bron wordt vermeld wanneer deze in publicaties van de Europese Unie worden gebruikt.

Wanneer foto's of andere materialen worden gebruikt of gereproduceerd die niet onder het auteursrecht van de Europese Unie of het respectieve orgaan met rechtspersoonlijkheid vallen, moet voor elk element toestemming van de houder van het auteursrecht worden gevraagd, tenzij er een uitzondering of beperking op het auteursrecht van toepassing is (zoals de uitzondering voor citaten). Van deze elementen moet de rechthebbende in de auteursrechtverklaring worden vermeld. Tenzij in de door de houder van het auteursrecht verleende toestemming of verleende licentie een bepaalde wijze van bronvermelding wordt voorgeschreven, kan de volgende formulering worden gebruikt:

Voor het gebruik of de reproductie van onderdelen die niet het eigendom zijn van [de Europese Unie/ het respectieve orgaan met rechtspersoonlijkheid], kan het nodig zijn rechtstreeks om toestemming van de respectieve houders van het recht te verzoeken. [De Europese Unie/Het respectieve orgaan met rechtspersoonlijkheid] bezit geen auteursrecht ten aanzien van de volgende onderdelen:

- omslag, [betreffend element], [bron: bv. Unsplash.com];
- blz. ..., [betreffend element], [bron: bv. Fotolia.com], [auteur], alle rechten voorbehouden;
- blz. ..., [betreffend element], [bron: bv. Getty Images], [auteur], in licentie verkregen uit hoofde van CC BY 2.0 [+ link naar de licentie];
- [illustratie/foto/enz.], blz. ..., © [naam van de kunstenaar], [jaar], alle rechten voorbehouden.

Hoewel het raadzaam is alle elementen van derden afzonderlijk te vermelden, kan, indien dit technisch onpraktisch is en mits al deze onderdelen in de gehele publicatie zijn vermeld, de volgende algemene bepaling in de auteursrechtverklaring worden gebruikt:

Voor het gebruik of de reproductie van onderdelen die niet het eigendom zijn van [de Europese Unie/ het respectieve orgaan met rechtspersoonlijkheid], kan het nodig zijn rechtstreeks om toestemming van de respectieve houders van het recht te verzoeken.

Creative Commons-licenties betreffende elementen van derden

Elementen van derden die uit hoofde van een [Creative Commons-licentie](#) in licentie zijn verkregen of die zich [in het publieke domein](#) bevinden, mogen in publicaties van de Europese Unie worden gebruikt. Bij het gebruik van deze elementen is het van essentieel belang dat aan de voorwaarden van de verschillende Creative Commons-licenties wordt voldaan.

Zoals aangegeven in [punt 5.4.2](#), hebben de Commissie en de Europese Rekenkamer voor de publicatie van hun eigen werken voor CC BY 4.0 gekozen.

Beeld- en persoonlijkheidsrechten en andere rechten

Voor het gebruik van een afbeelding waarop identificeerbare personen voorkomen, kan het nodig zijn de rechten betreffende de persoonlijke levenssfeer of andere soortgelijke persoonlijkheidsrechten te verifiëren en toestemming van de betrokkenen te vragen. Deze rechten verschillen van en mogen niet worden verward met auteursrechten of andere intellectuele-eigendomsrechten. Dit betekent dat, ongeacht de eigenaar van het auteursrecht van een afbeelding (Europese Unie of een derde), moet worden bevestigd dat de daarin afgebeelde personen toestemming hebben gegeven voor elk beoogd

gebruik van hun afbeelding. Zo verlenen Creative Commons-licenties, die auteursrechtlicenties zijn, geen rechten betreffende de persoonlijke levenssfeer of persoonlijkheidsrechten.

Bovendien kan het in sommige landen nodig zijn om aanvullende toestemming te vragen voor het gebruik van de afbeelding van een kunstwerk (bv. een schilderij, een beeldhouwwerk of een origineel gebouw).

Voor vragen kunt u contact opnemen met de dienst die bij het Publicatiebureau verantwoordelijk is voor het auteursrecht (OP-COPYRIGHT@publications.europa.eu).

5.4.4. Andere disclaimers (volledige herziening)

Naast de auteursrechtverklaring en de voorwaarden voor hergebruik van de publicatie kunnen, indien van toepassing, de volgende verklaringen van afwijzing van juridische aansprakelijkheid worden toegevoegd:

- 1) [De instelling/Het orgaan/Het agentschap] of personen die namens [de instelling/het orgaan/het agentschap] optreden, zijn niet aansprakelijk voor het gebruik dat eventueel van de volgende informatie wordt gemaakt.
- 2) Dit document mag niet als officieel standpunt van [de instelling/het orgaan/het agentschap] worden beschouwd.
- 3) [De instelling/Het orgaan/Het agentschap] aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor dit verslag.
- 4) De inhoud van deze publicatie stemt niet noodzakelijk overeen met de mening of het standpunt van [de instelling/het orgaan/het agentschap].
- 5) De geformuleerde standpunten zijn uitsluitend die van de auteur en mogen niet als een officieel standpunt van [de instelling/het orgaan/het agentschap] worden beschouwd.

Voor vragen kunt u contact opnemen met de dienst die bij het Publicatiebureau verantwoordelijk is voor het auteursrecht (OP-COPYRIGHT@publications.europa.eu).

5.5. Begin en einde

Het begin van een publicatie omvat de opdracht, het voorwoord, het bericht aan de lezer en de inleiding; de inhoudsopgave is onderdeel van het einde van een publicatie.

5.5.1. Opdracht

De opdracht is in het algemeen zeer kort en wordt gezet in een kleiner korps dan de eigenlijke publicatie. Ze komt op vier tiende van de paginahoogte; de versozijde blijft blanco.

5.5.2. Voorwoord, bericht aan de lezer, inleiding

Het *voorwoord* wordt aan het begin van de publicatie geplaatst; de bedoeling ervan is de auteur van het werk aan de lezers voor te stellen. Het voorwoord wordt meestal niet door de auteur zelf geschreven. Het wordt gezet in een ander lettertype dan de rest van de publicatie, meestal in cursief en soms ook groter.

Het *bericht aan de lezer* of *ten geleide* wordt door de auteur zelf geschreven. Het is een korte inleiding op de publicatie, waarin de auteur zijn doelstellingen toelicht. Het wordt gewoonlijk in romein gezet.

De *inleiding* wordt eveneens door de auteur zelf geschreven.

5.5.3. Inhoudsopgave

De inhoudsopgave is een lijst waarin de titels van de onderdelen van een werk letterlijk worden overgenomen. Naast elke titel komt het paginanummer waarop het betreffende stuk begint; gewoonlijk worden tekst en cijfers verbonden door een stippellijn.

De algemene inhoudsopgave kan vergezeld gaan van een inhoudsopgave per deel (voor elk deel even gedetailleerd). Traditioneel komt de inhoudsopgave aan het begin van de publicatie.

Buiten de inhoudsopgave kan er ook nog een lijst van de illustraties en van de tabellen en grafieken voorkomen.

5.5.4. Bibliografie

Bibliografieën worden doorgaans achteraan in een werk opgenomen.

Voor de vorm van de bibliografische verwijzingen, zie [punt 5.9.4](#).

5.5.5. Index

De index van een publicatie is een gedetailleerde lijst van alle onderwerpen (persoonsnamen, plaatsnamen, feiten enz.) met een verwijzing naar de plaats in de publicatie waar ze voorkomen.

Een index kan worden opgesteld volgens verschillende criteria: alfabetisch, systematisch, chronologisch, numeriek enz.

In eenzelfde index kunnen verscheidene systemen, het ene ondergeschikt aan het andere, worden gebruikt.

Er kunnen gespecialiseerde indexen (van auteurs, plaatsnamen enz.) worden opgemaakt of alle gegevens kunnen in een algemene index worden ondergebracht.

Vormgeving van de index

Wanneer de opmaak van een publicatie is gedaan, is het de taak van de auteursdienst om de index aan te vullen en te verifiëren.

Wanneer de index van een boek een aparte aflevering uitmaakt, moet de titelbladzijde ervan de auteur, de titel, de plaats en de datum van de geïndexeerde publicatie vermelden op dezelfde manier als op het titelblad van het boek.

De titel van de index van een periodieke uitgave of van een serie omvat de volledige titel, het volgnummer en de periode waarop de index betrekking heeft.

Bij periodieke publicaties verdient het aanbeveling een cumulatieve index toe te voegen aan de indexen van de delen. De referenties moeten dan het desbetreffende jaartal en de volgnummers vermelden.

Als elke aflevering afzonderlijk wordt gepagineerd, moet het nummer van de aflevering of de datum ervan in de referenties worden vermeld.

De sprekende hoofdregel moet zowel op de recto- als op de versozijde van elke bladzijde staan en dient de titel van de uitgave en die van de index te vermelden. Bij een uitgebreide index verdient het aanbeveling in de buitenste bovenhoek van elke bladzijde de beginletters van het eerste en het laatste woord, of het hele woord, te herhalen.

Als de index aan het begin van een publicatie komt, wordt die op een andere manier gepagineerd.

Indexen van periodieken of andere series moeten per deel en, zo mogelijk, eens per jaar worden gepubliceerd. Cumulatieve indexen dienen met regelmatige tussenpozen te worden gepubliceerd.

5.6. Indeling van de tekst

Een tekst moet duidelijk en overzichtelijk zijn, zodat de lezer geen moeite heeft om hem te volgen; een compacte of verwarrende structuur moet dus worden vermeden. Zo mag de hiërarchie van de titels

niet meer dan zeven niveaus tellen. Elke titel moet worden gevolgd door een stuk tekst dat voldoende belangrijk is en hetzelfde gewicht heeft als een ander stuk op hetzelfde niveau.

Structuur met genummerde indeling

Een tekst kan met cijfers, letters, streepjes en stippen in delen, titels, hoofdstukken, afdelingen, alinea's, punten enz. worden ingedeeld. In afnemende orde van belangrijkheid wordt de indeling in het algemeen genummerd met:

- grote Romeinse cijfers (I, II, III, IV enz.),
- hoofdletters (A, B, C, D enz.),
- Arabische cijfers (1, 2, 3, 4 enz.),
- kleine letters (a, b, c, d enz.),
- kleine Romeinse cijfers (i, ii, iii, iv enz.),
- streepjes (—),
- halfvette punten (•).

- NB:*
- Kleine Romeinse cijfers worden voornamelijk gebruikt in het Publicatieblad (als onderverdeling van de punten a), b) enz.). Halfvette punten dienen te worden vermeden in officiële teksten. Voor de specifieke regels die gelden voor het Publicatieblad, zie deel I, [punt 2.7](#) en “[Overzichtstabellen](#)”.
  - Na Arabische cijfers komt een punt (in een titel) of een haakje (in een opsomming); na kleine letters en kleine Romeinse cijfers komt altijd een haakje.

Gewoonlijk wordt een publicatie op de volgende wijze gestructureerd:

	Eerste deel
	DE WERKZAAMHEDEN VAN DE UNIE
	Hoofdstuk I
	UITBREIDING VAN DE UNIE
	Afdeling I — Algemene politieke situatie
	A. Begrotingsbevoegdheden
	1. Belangrijkste ontwikkelingen
	a) Aangenomen richtlijnen

Structuur zonder nummering

Een publicatie kan ook worden gestructureerd zonder gebruik te maken van de klassieke onderverdelingen (deel, hoofdstuk enz.) of van letters en cijfers; de titelhiërarchie wordt dan bij het zetten uitgedrukt door de verschillende titelwaarden, die in het originele document moeten worden aangebracht.

	DE WERKZAAMHEDEN VAN DE UNIE
	UITBREIDING VAN DE UNIE
	Algemene politieke situatie
	Begrotingsbevoegdheden
	Belangrijkste ontwikkelingen
	Aangenomen richtlijnen

Structuur met decimaal genummerde indeling

Decimale nummering is ook mogelijk:

Eerste deel — DE WERKZAAMHEDEN VAN DE UNIE
Hoofdstuk I — *UITBREIDING VAN DE UNIE*
1. Algemene politieke situatie
1.1. Begrotingsbevoegdheden
1.1.1. Belangrijkste ontwikkelingen

In dit geval is het wenselijk het aantal onderverdelingen niet nodeloos uit te breiden.

Structuur met doorlopende nummering

In het geval van referentiewerken ten slotte, die vaak veel verwijzingen van het ene deel naar het andere bevatten, kan het handiger zijn de alinea's volgnummers te geven; deze nummers, die niet afhankelijk zijn van de paginering, kunnen dan voor de verwijzingen worden gebruikt.

De doorlopende nummering kan ook met een van de andere indelingen worden gecombineerd.

5.7. Opsommingen

Enkelvoudige opsommingen

Een enkelvoudige opsomming wordt voorafgegaan door een dubbele punt. Elk deel van de opsomming begint met een kleine letter en wordt gevolgd door een komma of een puntkomma (afhankelijk van de lengte van het onderdeel of de opbouw van de zin).

De vier jaargetijden zijn:

- 1) de lente,
- 2) de zomer,
- 3) de herfst,
- 4) de winter.

Het doel van dit voorstel is tweeledig:

- het treffen van gezamenlijke maatregelen ten behoeve van de veiligheid van de patiënten;
- het opheffen van belemmeringen voor het vrije verkeer vanwege onderlinge verschillen tussen de nationale regelingen.

NB: Voor de specifieke regels die gelden voor het Publicatieblad, zie [punt 3.5](#).

Meervoudige opsommingen

Voor de opsommingen met meer dan één niveau gelden dezelfde regels als voor de onderverdelingen van de tekst (nl. met cijfers, letters, streepjes en punten).

Dubbel	Drievoudig	Viervoudig
Xxxxxxxx: 1) xxxxxx: a) xxxx, b) xxxx, c) xxxx; 2) xxxx.	Xxxxxxxx: 1) xxxxxx: a) xxxx: — xxxx, — xxxx; b) xxxx; 2) xxxx.	Xxxxxxxx: 1) xxxxxx: a) xxxx: — xxxx; — xxxx: • xxxx, • xxxx; b) xxxx; 2) xxxx.

Korte inleiding gevolgd door Arabische cijfers

Bij opsommingen met een korte inleiding gevolgd door een dubbele punt, waarbij de elementen met Arabische cijfers worden aangegeven, worden de cijfers niet gevolgd door een punt, maar door een sluitend haakje.

Verordening (EEG) nr. 1244/82 wordt als volgt gewijzigd:

- 1)   artikel 1 wordt vervangen door: [...]
- 2)   artikel 2 is [...]

Zo kan duidelijk onderscheid tussen punten en leden worden gemaakt.

NB: Op de uitdrukkingen “als volgt”, “op de volgende manier” enz. volgt een dubbele punt in plaats van een punt.

5.8. Benadrukken

Cursieve letters worden gebruikt om een woord, een zin of een passage beter te doen uitkomen, wanneer vreemde woorden in een tekst worden gebruikt of om de volledige titel van een publicatie te citeren (zie [punt 5.9.4](#)).

Wanneer de hele tekst cursief is, worden de woorden die de aandacht moeten trekken in romein gezet.

Als men cursieve letters wil vermijden, kunnen aanhalingstekens worden gebruikt om bepaalde woorden te benadrukken. Deze twee methoden — cursief en aanhalingstekens — mogen echter niet worden gecombineerd.

Een andere manier om de aandacht te vestigen op stukken tekst is die stukken vet te zetten; hiervan mag echter slechts met mate worden gebruikgemaakt.

Wanneer te veel gebruik wordt gemaakt van deze typografische varianten, gaat het effect ervan verloren.

De Europese Unie heeft een *groot tekort* aan *hout* en *houtproducten*, en de betekenis van de *bosbouw* uit een oogpunt van *grondgebruik* en *milieubehoud* mag als een vast gegeven worden beschouwd.

De ervaring met de **regelingen** voor de **bebossing** van **landbouwgrond** wijst erop dat de bestaande **investeringspremies** en **premies** ter compensatie van de **inkomensderving** in de periode totdat de **nieuwe aanplantingen** kunnen worden geëxploiteerd, te laag zijn.

5.9. Verwijzingen

Een verwijzing is een aanduiding — in de tekst zelf verwerkt of in de vorm van een voetnoot — aan de hand waarvan een citaat kan worden gevonden of waarin een werk of een gedeelte van een werk

wordt vermeld dat voor het behandelde onderwerp relevant is. De nummers van verordeningen, richtlijnen, artikelen uit de Verdragen, zaken van het Hof van Justitie enz. moeten nauwkeurig worden overgenomen. Titels moeten letterlijk worden geciteerd.

Verwijzingen in de tekst moeten zo kort mogelijk worden gehouden en tussen haakjes worden geplaatst.

5.9.1. Verwijzingen naar de wetgeving van de Europese Unie

Structuur van de verwijzingen

Zie [deel I](#) voor de structuur van verwijzingen naar de wetgeving van de EU in teksten in het Publicatieblad en voor de nummering van de handelingen.

In afwijking van wat in het Publicatieblad gebruikelijk is, is de vormgeving van verwijzingen naar de Europese wetgeving in andere publicaties minder strikt. Wel komt er nooit een komma tussen de samenstellende elementen van de verwijzing:

Verordening (EEG) nr. 2658/87 bepaalt dat [...]

Verordening (EU) nr. 1204/2009 bepaalt dat [...]

Verordening (EG) nr. 1186/2009 van de Raad van 16 november 2009 betreffende de instelling van een communautaire regeling inzake douanevrijstellingen bepaalt dat [...]

Verordening (EG) nr. 1186/2009 van de Raad betreffende de instelling van een communautaire regeling inzake douanevrijstellingen bepaalt dat [...]

Verordening (EG) nr. 1186/2009 betreffende een communautaire regeling inzake douanevrijstellingen bepaalt dat [...]

Een komma mag uiteraard wel als de zinsbouw binnen de titel daarom vraagt:

Verordening (EG) nr. 594/97 van de Commissie van 3 april 1997 tot vaststelling, voor het verkoopseizoen 1996/1997, van de aan de erkende organisaties en unies van organisaties van olijfolieproducenten uit te keren bedragen bepaalt dat [...]

Bij wijzigingen moet de hele verwijzing ook één blok vormen:

Verordening (EU) nr. 1204/2009 van de Commissie van 4 december 2009 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 968/2006 houdende uitvoeringsbepalingen voor Verordening (EG) nr. 320/2006 van de Raad tot instelling van een tijdelijke regeling voor de herstructurering van de suikerindustrie in de Europese Gemeenschap [...]

Gebruik van “en” of “tot en met”

In andere publicaties dan het Publicatieblad worden bij het vermelden van meer dan één verordening, artikel enz. voor het gebruik van “en” of “tot en met” de volgende regels in acht genomen:

- 1) tot en met drie nummers worden alle nummers vermeld:

de Verordeningen (EU) 2015/17, (EU) 2015/18 en (EU) 2015/19
(handelingen met hetzelfde domein)

de Verordeningen (EU) 2015/17, (EU) 2015/18 en (EU) 2015/19 en (EU, Euratom) 2015/623
(handelingen met verschillende domeinen)

de artikelen 2, 3 en 4 (en *niet* de artikelen 2 tot en met 4)

- 2) voor meer dan drie nummers gebruiken we “tot en met”:

de Verordeningen (EU) 2016/52 tot en met (EU) 2016/56

de artikelen 2 tot en met 8

Een koppelteken kan in dit soort verwijzingen dubbelzinnig zijn en mag dan ook in geen geval worden gebruikt (“de Verordeningen (EU) 2016/52-2016/56” zou kunnen betekenen van 2016/52 tot en met 2016/56 of 2016/52 en 2016/56).

Voor de duidelijkheid moet daarom altijd “en” of “tot en met” worden gebruikt.

Verwijzingen naar het Publicatieblad

Zie [punt 3.1](#).

5.9.2. Verwijzingen naar de Verdragen

Bij verwijzingen naar artikelen in de Verdragen moet in het bijzonder op de verschillende historische stappen worden gelet, met name wat de hernummering van het Verdrag van de Europese Unie betreft. Na elke wijziging van de Verdragen moeten de handelingen die vóór die wijziging zijn vastgesteld, immers hun nummering en oorspronkelijke titel behouden.

Verdrag van Parijs (1952)

(ondertekend: 18.4.1951, in werking getreden: 23.7.1952)

De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) werd opgericht bij het Verdrag van Parijs, dat afliep op 23 juli 2002.

Verdragen van Rome (1958)

(ondertekend: 25.3.1957, in werking getreden: 1.1.1958)

De Europese Economische Gemeenschap (EEG) en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom of EGA) zijn beide opgericht bij de Verdragen van Rome.

Verdrag van Brussel (1967)

(ondertekend: 8.4.1965, in werking getreden: 1.7.1967)

Het Verdrag van Brussel, ook wel het Fusieverdrag genoemd, had tot doel de Europese instellingen te moderniseren door één enkele Commissie en één enkele Raad op te richten voor de toen nog drie Gemeenschappen (EGKS, EEG en Euratom). Het werd ingetrokken bij het Verdrag van Amsterdam.

Verdrag van Maastricht (1993)

(ondertekend: 7.2.1992, in werking getreden: 1.11.1993)

Bij de inwerkingtreding van het Verdrag van Maastricht, of het Verdrag betreffende de Europese Unie (EU-Verdrag of VEU), is de benaming “Europese Economische Gemeenschap” vervangen door “Europese Gemeenschap”. Het EEG-Verdrag is gewijzigd in EG-Verdrag.

Het EU-Verdrag bestaat uitsluitend uit artikelen die met een letter of een letter en een cijfer zijn aangeduid (bv. artikel A of artikel K.1 VEU). Foutieve verwijzingen als “artikel 130 A van het Verdrag betreffende de Europese Unie” moeten worden vermeden; het gaat hier om artikel 130 A van het EG-Verdrag.

Zo mag ook de formulering “zoals gewijzigd bij het EU-Verdrag” niet worden gebruikt (en niet “artikel 130 A van het EG-Verdrag, zoals gewijzigd bij het EU-Verdrag” maar: “artikel 130 A van het EG-Verdrag”).

Verdrag van Amsterdam (1999)

(ondertekend: 2.10.1997, in werking getreden: 1.5.1999)

Krachtens artikel 12 van het Verdrag van Amsterdam zijn de artikelen van het EU-Verdrag hernummerd volgens een concordantietabel die bij het Verdrag is gevoegd (de artikelen A, B, C enz. zijn hernummerd als 1, 2, 3 enz.).

Verdrag van Amsterdam: <https://publications.europa.eu/s/fp3X>

Verdrag van Nice (2003)

(ondertekend: 26.2.2001, in werking getreden: 1.2.2003)

Het doel van het Verdrag van Nice was de instellingen te hervormen om ervoor te zorgen dat de EU ook na de uitbreiding naar 25 lidstaten efficiënt kon blijven werken.

Verdrag van Lissabon (2009)

(ondertekend: 13.12.2007, in werking getreden: 1.12.2009)

Krachtens artikel 5 van het Verdrag van Lissabon is het EU-Verdrag opnieuw hernoemd volgens een concordantietabel die bij het Verdrag van Lissabon is gevoegd.

Verdrag van Lissabon, concordantietabel: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:8d1c14fc-6be7-4d4e-8416-f28cfc7b3b60.0017.01/DOC_17&format=PDF

Het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (EG-Verdrag of VEG) is gewijzigd en heet voortaan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (WEU-Verdrag of VWEU).

Het begrip “Europese Gemeenschap” in de betekenis van het EG-Verdrag is vervangen door “Europese Unie”. Daarom moeten ook de termen “communautair” en “van de Gemeenschap” worden vervangen door “EU-”, “van de EU”, “van de Europese Unie” of een andere passende formulering:

het beleid van de EU (*en niet* het communautair beleid)

de luchthavens van derde landen (*en niet* de niet-communautaire luchthavens)

NB: “Gemeenschap” en “gemeenschappelijk” kunnen nog wel worden gebruikt voor de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom-Verdrag) en moeten ook in historische verwijzingen behouden blijven.

Zie ook [punt 3.4.1 \(Volgorde van vermelden van de Verdragen in handelingen\)](#).

5.9.3. Verwijzingen naar de rechtspraak van het Hof van Justitie en het Gerecht

Publicaties van het Hof van Justitie van de Europese Unie: **EU:C:2005:446**

Andere publicaties dan die van het Hof van Justitie van de Europese Unie: **ECLI:EU:C:2005:446**

In publicaties van het Hof van Justitie van de Europese Unie

Digitale jurisprudentie

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft een nieuwe citeerwijze voor de rechtspraak ingevoerd, waarbij de ECLI-code (behalve de vermelding “ECLI” zelf) wordt gecombineerd met de gebruikelijke naam van de zaak en het zaaknummer. Deze citeerwijze geldt voor alle rechtspraak sinds 1954 en is sinds het eerste halfjaar van 2014 door elk van de rechterlijke instanties van de Unie (Hof en Gerecht) geleidelijk ingevoerd en vervolgens in de loop van 2016 door deze instanties geharmoniseerd:

arrest van 12 juli 2005, Schempp, C-403/03, EU:C:2005:446, punt 19

Indien de beslissing niet integraal is gepubliceerd in de Jurisprudentie, wordt de vermelding “niet gepubliceerd” toegevoegd:

arrest van 6 juni 2007, Walderdorff/Commissie, T-442/04, niet gepubliceerd, EU:T:2007:161

Meer informatie

Website van het Hof van Justitie van de Europese Unie: [Curia \(https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_125997/nl\)](https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_125997/nl)

Europese identificatiecode voor jurisprudentie (European case law identifier — ECLI)

Zie [punt 4.5](#).

Papieren versie van de rechtspraak

De rechtspraak werd op papier gepubliceerd in de *Jurisprudentie van het Hof van Justitie en het Gerecht* (tot en met 2011) respectievelijk de *Jurisprudentie – Ambtenarenrecht* (tot en met 2009).

Bij verwijzingen naar de zaken in hun eigen publicaties gebruikten het Hof van Justitie, het Gerecht en het Gerecht voor ambtenarenzaken een verkorte formulering (met name in de *Jurisprudentie*), waarin het publicatiejaar van de jurisprudentie (dat hetzelfde is als het jaar van het arrest) niet voorkomt:

arrest van 15 januari 1986, Commissie/België (52/84, Jurispr. blz. 89, punt 12)

arrest van 28 januari 1992, Speybrouck/Parlement (T-45/90, Jurispr. blz. II-33, punt 2)

arrest van 9 februari 1994, Latham/Commissie (T-3/92, JurAmbt. blz. I-A-23 en II-83, punt 2)

NB: Met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon op 1 december 2009 is het “Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen” het “Hof van Justitie van de Europese Unie” geworden en het “Gerecht van eerste aanleg” het “Gerecht”.

In andere publicaties dan die van het Hof van Justitie van de Europese Unie

De rechtspraak kan tevens worden geciteerd in publicaties die niet worden uitgegeven door het Hof van Justitie van de Europese Unie: publicaties van algemene aard, in het Publicatieblad bekendgemaakte handelingen (in het bijzonder besluiten van de Commissie inzake staatssteun of fusies enz.).

Aangezien dergelijke publicaties bedoeld zijn voor een niet-gespecialiseerd publiek, bevat de citeerwijze extra informatie.

NB: Voor de mededelingen van het Hof van Justitie van de Europese Unie in het Publicatieblad gelden de citeerregels van het Hof van Justitie.

Sinds 1 januari 2015 beschikt de auteur van de tekst zelf bij verwijzingen naar de rechtspraak over enige speelruimte, maar zijn de voetnoten waarin de ECLI-code wordt vermeld, gestandaardiseerd.

Tekstcorpus

De verwijzing naar de rechtspraak omvat ten minste:

- het soort beslissing (arrest, beschikking enz.),
- de naam van de rechterlijke instantie.

Indien nuttig in dit verband, kunnen hieraan de volgende elementen worden toegevoegd:

- de gebruikelijke naam van de zaak,
- de datum van de beslissing.

Voetnoot

Het gestandaardiseerde formaat bevat altijd de volgende elementen, in onderstaande volgorde:

- het soort beslissing (arrest, beschikking enz.),
- de naam van de rechterlijke instantie,
- de datum van de beslissing,
- de gebruikelijke naam van de zaak,
- het nummer van de zaak,

- de ECLI-code van de beslissing,
- indien nodig, het punt dat/de punten die bijzonder relevant is/zijn.

Verordening (EG) nr. 304/2003 is door het Hof van Justitie nietig verklaard ⁽¹⁾ [...]

⁽¹⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 10 januari 2006, Commissie/Parlement en Raad, C-178/03, ECLI:EU:C:2006:4, punten 60-65.

Bij arrest van 10 januari 2006 in de zaak Commissie/Parlement en Raad ⁽¹⁾ heeft het Hof van Justitie Verordening (EG) nr. 304/2003 nietig verklaard [...]

⁽¹⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 10 januari 2006, Commissie/Parlement en Raad, C-178/03, ECLI:EU:C:2006:4, punt 60.

Wordt dezelfde beslissing in het document meerdere malen genoemd, dan dient bij voorkeur bij de eerste vermelding te worden bepaald hoe verder naar de beslissing wordt verwezen:

Verordening (EG) nr. 304/2003 is door het Hof van Justitie nietig verklaard ⁽¹⁾ (hierna “arrest Commissie/Parlement en Raad” genoemd) [...]

Bij arrest van 10 januari 2006 in de zaak Commissie/Parlement en Raad ⁽¹⁾ (hierna “arrest van 10 januari 2006” genoemd) heeft het Hof van Justitie Verordening (EG) nr. 304/2003 nietig verklaard [...]

Verordening (EG) nr. 304/2003 is door het Hof van Justitie nietig verklaard ⁽¹⁾ (hierna “arrest in zaak C-178/03” genoemd) [...]

Deze citeerwijze geldt voor verwijzingen naar zowel beslissingen van het Hof van Justitie die op papier in de Jurisprudentie zijn gepubliceerd, als beslissingen die sinds een paar jaar uitsluitend digitaal worden gepubliceerd.

Overzichtstabel

[Citeerwijze in andere publicaties dan die van het Hof van Justitie](#) (24 taalversies).

De ECLI-code vinden

De ECLI-code van een beslissing kan met de snelzoekfunctie worden gevonden door het zaaknummer in te voeren in het zoekformulier op:

- de website van het Hof van Justitie van de Europese Unie ([veld “Zaaknummer”](#)) (<https://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=nl>),
- de EUR-Lex-website ([veld “Al deze woorden”](#)) (<https://eur-lex.europa.eu/advanced-search-form.html?locale=nl>).

De gebruikelijke naam van de zaak vinden

De gebruikelijke naam van de zaak wordt toegewezen door het Hof van Justitie. Die naam kan worden gevonden door de lijsten te raadplegen op de website van het Hof van Justitie van de Europese Unie (onder [“Rechtspraak op zaaknummer”](#)) (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7045/nl). Deze lijsten zijn uitsluitend in het Engels en het Frans beschikbaar.

Vóór 1 januari 2015

In andere publicaties dan die van het Hof van Justitie werden bij verwijzingen naar de rechtspraak de datum van de beslissing en het jaar van de Jurisprudentie opgenomen om het bibliografisch onderzoekwerk te vergemakkelijken voor de lezer die niet noodzakelijkerwijs op de hoogte was van de koppeling tussen het jaar van publicatie en het jaar van de beslissing:

- Vóór 15 november 1989:
arrest van 15 januari 1986 in zaak 52/84, Commissie/België (Jurispr. 1986, blz. 89, punt 12)
- Na 15 november 1989 (de zaken van het Hof en het Gerecht worden afzonderlijk gepubliceerd):
arrest van 30 januari 1992 in zaak C-328/90, Commissie/Griekenland (Jurispr. 1992, blz. I-425, punt 2)
arrest van 28 januari 1992 in zaak T-45/90, Speybrouck/Parlement (Jurispr. 1992, blz. II-33, punt 2)
- Van 1 januari 1994 tot en met 31 december 2005 (uitsluitend ambtenarenzaken):

arrest van 9 februari 1994 in zaak T-3/92, Latham/Commissie (JurAmbt. 1994, blz. I-A-23 en II-83, punt 2)

- Van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2014 (zaken van het Hof, het Gerecht en het Gerecht voor ambtenarenzaken die verband houden met Europese ambtenaren):
  - arrest van 9 november 2006 in zaak C-344/05 P, Commissie/De Bry (JurAmbt. 2006, blz. I-B-2-19 en II-B-2-127)
  - arrest van 8 juni 2006 in zaak T-156/03, Pérez-Díaz/Commissie (JurAmbt. 2006, blz. I-A-2-135 en II-A-2-649)
  - arrest van 26 oktober 2006 in zaak F-1/05, Landgren/ETF (JurAmbt. 2006, blz. I-A-1-123 en II-A-1-459)

5.9.4. Bibliografische verwijzingen

Bibliografische verwijzingen omvatten verschillende elementen naargelang van het soort informatiebron waarnaar wordt verwezen en naargelang van de plaats waar ze worden gebruikt — in een bibliografie, in een voetnoot of in de tekst. De opstelling van een bibliografische verwijzing aan de hand van diverse elementen (leestekens, formattering enz.) gebeurt altijd in dezelfde stijl, ongeacht de plaats van de verwijzing. Wat de volgorde van de elementen betreft, is er een specifieke vorm voor verwijzingen in de tekst dat het systeem voor naam- en datumverwijzingen volgt.

Verwijzing naar een volledig werk

De elementen worden in een vaste volgorde weergegeven, gescheiden door komma's:

- 1) auteur of redacteur (de rol van redacteur wordt aangeduid door de afkorting “(red.)” tussen haakjes:
  - institutionele auteur en/of
  - achternaam en voorletter(s) of voornaam van de auteur;
- 2) titel van het werk (cursief) en eventueel nummer van de uitgave;
- 3) uitgever, plaats van uitgave (optioneel), jaar van uitgave enz.
- 4) permanente identificatiecode in de vorm van een “uniform resource identifier” (URI) (indien beschikbaar), bijvoorbeeld een DOI:

Europese Commissie: directoraat-generaal Communicatie, *Korte gids over de EU*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/826898>.

Europese Commissie: directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken, Kotevska, B. en Pavlou, V., *Promotion of Gender Balance in Political Decision-making*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/749712>.

Butcher, J., Drake, C. en Leach, M., *Butcher's Copy-editing — The Cambridge handbook for editors, copy-editors and proofreaders*, 4e uitgave, Cambridge University Press, 2006, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511482106>.

Parkinson Zamora, L. en Faris, W. B. (red.), *Magical Realism — Theory, history, community*, Duke University Press, Durham, 1995.

Verwijzing naar een deel van een werk (bijdrage of hoofdstuk)

De elementen worden in een vaste volgorde weergegeven, gescheiden door komma's:

- 1) auteur:
  - institutionele auteur en/of
  - achternaam en voorletter(s) of voornaam van de auteur;
- 2) titel van de bijdrage of het hoofdstuk (tussen aanhalingstekens);
- 3) redacteur(s) van het werk, voorafgegaan door “in:” en gevolgd door “(red.)”;

- 4) titel van het werk (cursief) en eventueel nummer van de uitgave;
- 5) uitgever, plaats van uitgave (optioneel), jaar van uitgave, relevante bladzijde(n) enz.
- 6) permanente identificatiecode in de vorm van een URI (indien beschikbaar), bijvoorbeeld een DOI:

Slemon, S., "Magic realism as postcolonial discourse", in: Parkinson Zamora, L. en Faris, W. B. (red.), *Magical Realism — Theory, history, community*, Duke University Press, Durham, 1995, blz. 407-426.

Verwijzing naar een seriepublicatie of naar een deel daarvan

De elementen worden in een vaste volgorde weergegeven, gescheiden door komma's:

- 1) auteur (indien beschikbaar):
  - institutionele auteur en/of
  - achternaam en voorletter(s) of voornaam van de auteur;
- 2) indien van toepassing, titel van het artikel of de gehele uitgave (tussen aanhalingstekens);
- 3) titel van de seriepublicatie (cursief);
- 4) nummer of datum;
- 5) uitgever (optioneel), plaats van uitgave (optioneel), jaar van uitgave, relevante bladzijden enz.
- 6) permanente identificatiecode in de vorm van een URI (indien beschikbaar), bijvoorbeeld een DOI:

Commissie van de Europese Gemeenschappen: directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken, "Economic transformation in Hungary and Poland", *European Economy*, nr. 43, maart 1990, Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, Luxemburg.

NB: Sinds 1.7.2009: "Bureau voor publicaties van de Europese Unie". Gelieve de oude naam te behouden in publicaties van vóór die datum.

Manley, S., Moslemzadeh Tehrani, P. en Rasiah, R., "The (non-)use of African law by the International Criminal Court", *European Journal of International Law*, deel 34, uitgave 3, 2023, blz. 555-580, <https://doi.org/10.1093/ejil/chad035>.

Verwijzing naar grijze literatuur (werkdokument, verslagen, notulen van vergaderingen enz.)

De elementen worden in een vaste volgorde weergegeven, gescheiden door komma's:

- 1) auteur:
  - institutionele auteur en
  - achternaam en voorletter(s) of voornaam van de auteur (indien van toepassing);
- 2) titel van het document (tussen aanhalingstekens);
- 3) documentnummer/indexnummer;
- 4) datum van het document;
- 5) URI/URL-adres (indien beschikbaar):

Europese Commissie, "Consultation on a monitoring framework for the 8th environment action programme", Ares(2021)4555569, 14 juli 2021, <https://environment.ec.europa.eu/system/files/2021-07/Explanatory%20Note%20EAP%20Indicators.pdf>.

NB: Documenten die dienen om wetgeving van de Europese Unie voor te bereiden, zoals COM- of SWD-documenten van de Commissie (zie "[Vorbereidende documenten](#)" op EUR-Lex), worden niet als grijze literatuur beschouwd. Er moet op dezelfde manier naar worden verwezen als naar juridische documenten. Indien een dergelijk document in elektronische of gedrukte vorm wordt gepubliceerd met toegewezen identificatiecodes, bijvoorbeeld een DOI, is de regel voor de verwijzing naar een volledig werk van toepassing.

Verwijzing naar een dataset

De elementen worden in een vaste volgorde weergegeven, gescheiden door komma's:

- 1) — institutionele auteur en/of
— achternaam en voorletter(s) of voornaam van de auteur;
- 2) titel van de dataset (tussen aanhalingstekens);
- 3) indien van toepassing, versienummer/nummer van de uitgave;
- 4) uitgever (indien verschillend van de auteur);
- 5) datum van publicatie:
— datum van aanmaak of
— indien van toepassing, datum van de laatste bijwerking en, tussen haakjes, datum van aanmaak;
- 6) datum van aanhaling (met vermelding van de datum waarop de bron is geraadpleegd);
- 7) permanente identificatiecode in de vorm van een URI, bijvoorbeeld een DOI of een andere persistente en herleidbare identificatiecode die door de data-aanbieder wordt beheerd:

Europese Commissie: directoraat-generaal Informatica, "National Interoperability Framework Observatory (NIFO) — Digital public administration factsheets 2020", Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 1 december 2020, geraadpleegd op 6 december 2023, <https://doi.org/10.2906/100105103105116/1>.

Europese Commissie: directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken, "Safety Gate (the EU rapid alert system — non-food)", versie 0.1, 14 december 2018 (aangemaakt op 1 februari 2016), geraadpleegd op 16 juni 2023, <http://data.europa.eu/88u/dataset/rapex-rapid-alert-system-non-food>.

Verwijzing naar een internetpagina

De elementen worden in een vaste volgorde weergegeven, gescheiden door komma's:

- 1) auteur:
— institutionele auteur en/of
— achternaam en voorletter(s) of voornaam van de auteur;
- 2) titel van de internetpagina (tussen aanhalingstekens);
- 3) titel van de website;
- 4) publicatiedatum (indien beschikbaar):
— datum van aanmaak of
— indien van toepassing, datum van de laatste bijwerking en, tussen haakjes, datum van aanmaak;

- 5) datum van aanhaling (met vermelding van de datum waarop de bron is geraadpleegd);
- 6) URI/URL-adres:

Europese Commissie, “Statement by the European Commission following the fourth meeting of the EU–UK Joint Committee”, STATEMENT/20/1948, website van de Europese Commissie, 19 oktober 2020, geraadpleegd op 20 juni 2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/statement_20_1948.

NB: De regel voor het citeren van internetpagina's heeft geen betrekking op publicaties in HTML-formaat. Deze kunnen beschikbaar zijn als internetpagina's, maar ze worden geïdentificeerd met internationale identificatiecodes, waaronder een DOI, en moeten worden geciteerd overeenkomstig de regels voor het soort publicatie in kwestie (een volledig werk, een deel van een werk enz.).

Rekenkamer, *De coördinerende rol van de Europese Dienst voor extern optreden — Werkt meestal effectief, maar vertoont enkele tekortkomingen qua informatiebeheer, personeelsbezetting en rapportage*, Speciaal verslag 02/2024, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2865/106749>.

Verwijzing naar een post op sociale media

De elementen worden in een vaste volgorde weergegeven, gescheiden door komma's:

- 1) auteur:
  - institutionele auteur of
  - achternaam en voorletter(s) of voornaam van de auteur;
- 2) socialemedia-identiteit van de auteur, voorafgegaan door de naam van de sociale media en een dubbele punt (tussen haakjes);
- 3) titel of (samenvatting van de) inhoud van de post (tussen aanhalingstekens);
- 4) in geval van een “repost”, naam en socialemedia-identiteit van de oorspronkelijke auteur;
- 5) publicatiedatum;
- 6) datum van aanhaling (met vermelding van de datum waarop de bron is geraadpleegd);
- 7) URI/URL-adres:

Bureau voor publicaties van de Europese Unie (Facebook: @Cordis_EU), “75 Results Packs publications, thematic collections of #H2020 #EUfunded research projects, offered on Cordis”, 16 november 2020, geraadpleegd op 29 augustus 2023, <https://www.facebook.com/EUresearchResults/posts/1116540438853325>.

Verwijzingen in de tekst

Bij verwijzingen in de tekst worden de achternaam van de auteur/de naam van de institutionele auteur en het jaar van publicatie gebruikt, bijvoorbeeld “(Barrett, 1991)”.

Als in de tekst wordt verwezen naar twee of meer publicaties van dezelfde auteur uit hetzelfde jaar, wordt het jaar van publicatie gevolgd door een kleine letter “a”, “b”, “c” enz., zonder spatie, bijvoorbeeld “(Barrett, 1991a)”.

... en wordt verder besproken in het document *Richt snoeren betreffende de vereisten voor waterkrachtcentrales in verband met de natuurwetgeving van de EU* (Europese Commissie: directoraat-generaal Milieu, 2018b).

In dit geval staat het jaar bij de vermeldingen in de bibliografie op de tweede plaats, tussen haakjes, en niet op de laatste of voorlaatste plaats:

Europese Commissie (2018), “In-depth analysis in support of the Commission communication COM(2018) 773 — A clean planet for all — A European long-term strategic vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy”, 28 november, https://climate.ec.europa.eu/system/files/2018-11/com_2018_733_analysis_in_support_en.pdf.

Europese Commissie: directoraat-generaal Milieu (2013), *Guidelines on Wilderness in Natura 2000 — Management of terrestrial wilderness and wild areas within the Natura 2000 network*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/33572>.

Europese Commissie: directoraat-generaal Milieu (2018a), *Managing farmland in Natura 2000 — Case studies*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/877825>.

Europese Commissie: directoraat-generaal Milieu (2018b), *Richt snoeren betreffende de vereisten voor waterkrachtcentrales in verband met de natuurwetgeving van de EU*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/10147>.

Europese Commissie: directoraat-generaal Milieu (2019), *Beheer van Natura 2000-gebieden — De bepalingen van artikel 6 van de habitatrichtlijn (92/43/EEG)*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/771249>.

Algemeen

Bij verwijzingen naar werken met meerdere auteurs worden alle auteurs van het werk vermeld wanneer het totale aantal auteurs (inclusief de institutionele auteur) vijf of minder bedraagt. Wanneer er meer dan vijf auteurs zijn, worden alleen de eerste vijf auteurs vermeld gevolgd door “et al.”:

Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving, Pirona, A., Atkinson, A., Sumnall, H. en Begley, E., *Health Responses to New Psychoactive Substances*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2016, <https://data.europa.eu/doi/10.2810/536519>.

Jakimovski, D., Grozdanovski, K., Rangelov, G., Pavleva, V., Banović, P. et al., “Cases of Crimean-Congo haemorrhagic fever in North Macedonia, July to August 2023”, *Eurosurveillance*, deel 28, uitgave 34, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2807/1560-7917.ES.2023.28.34.2300409>.

Gemakshalve worden de gebruikelijke afkortingen gehanteerd: blz., e.v. enz. (zie [bijlage A3](#)). De toelichtingen (zoals uitgave, plaats van uitgave enz.) staan altijd in het Nederlands.

5.10. Citaten

Een citaat bestaat uit:

- aan andere werken ontleende passages;
- woorden of gedachten van bepaalde personen, die in directe rede worden weergegeven.

De typografie biedt verschillende mogelijkheden om citaten in een tekst te onderscheiden, zoals het gebruik van een kleiner korps of van aanhalingstekens of gedachtestreepjes.

Gewone citaten, bestaande uit losse woorden of zinnen die in directe rede worden weergegeven, worden tussen aanhalingstekens gezet, in het korps en het lettertype van de tekst.

Indien een woord of een gedeelte van een citaat in een tekst is weggelaten, wordt het vervangen door het beletselteken (*Alt 0133* of *Ctrl-Alt-punt* (.)) tussen vierkante haken.

Wanneer een hele alinea is weggelaten, wordt die vervangen door het beletselteken tussen vierkante haken, op een aparte regel.

“XXXXXXXX XXXXX XXX XXXXX.
[...]
XXXX XXXX XXXXXXXXXX XXX.”

Interpunctie in citaten

Citaten, beletselteken en vierkante haken

Het beletselteken (*Alt 0133* of *Ctrl-Alt-punt (.)*) vervangt een weggelaten gedeelte van een citaat; het staat dan tussen vierkante haken voorafgegaan door een normale spatie.

“De Raad wilde talrijke maatregelen nemen [...]; ten slotte heeft hij ervan afgezien.”

“Hij arriveerde even later [...]. Alles was voorbij [...].”

Citaten tussen aanhalingstekens (aanhalingstekens, dubbelepunt, punt)

Wanneer een zin eindigt met een citaat dat geen volledige zin is, wordt dat citaat niet voorafgegaan door een dubbelepunt en wordt de punt na de sluitingsaanhalingstekens geplaatst. Deze regel is ook van toepassing als het tussen aanhalingstekens geciteerde gedeelte een nieuwe alinea is.

In verband met deze zaak verklaart het Hof dat “het bestaan van een machtspositie [...] zeer waarschijnlijk is”.

In verband met deze zaak verklaart het Hof dat
“het bestaan van een machtspositie [...] zeer waarschijnlijk is”.

Wanneer een citaat wordt voorafgegaan door een dubbelepunt, begint het met een hoofdletter en komt het sluitingsaanhalingsteken ná de punt. Deze regel is ook van toepassing als het tussen de aanhalingstekens geciteerde gedeelte een nieuwe alinea is.

In verband met deze zaak verklaart het Hof: “Het bestaan van een machtspositie [...] is zeer waarschijnlijk.”

In verband met deze zaak verklaart het Hof:
“Het bestaan van een machtspositie [...] is zeer waarschijnlijk.”

Wanneer een citaat wordt gevolgd door een verwijzing naar een voetnoot, komt de punt altijd na deze verwijzing.

In verband met deze zaak heeft het Hof verklaard: “Het bestaan van een machtspositie [...] is zeer waarschijnlijk” (1).

In verband met deze zaak heeft het Hof verklaard dat “het bestaan van een machtspositie [...] zeer waarschijnlijk is” (1).

Bij het citeren van inleidende gedeelten van de EU-wetgeving (gezien, overwegende dat), wordt het oorspronkelijke leesteken opgenomen als deel van het citaat.

De Commissie heeft de laatste overweging als volgt gewijzigd: “(3) De overeenkomst moet worden ondertekend en goedgekeurd.”

NB: Voor de aanhalingstekens, zie [punt 4.2.3.](#)

5.11. Artistiek materiaal (illustraties)

Foto's, tekeningen, diagrammen en grafieken

Originelen van zwart-witfoto's moeten zo scherp mogelijk zijn en veel contrast bevatten en bij voorkeur op wit glanzend papier zijn afgedrukt, zodat de tussentinten goed worden weergegeven. De originelen moeten gaaf en ongevouwen zijn.

Documenten die elektronisch worden aangeleverd of moeten worden gescand, moeten van hoge kwaliteit zijn, bij voorkeur in het definitieve formaat van de afbeelding. Voor het internet mogen de bestanden worden gecomprimeerd, maar ze moeten wel van hoge kwaliteit zijn.

Onderschriften

Onderschriften dienen om afbeeldingen en grafiek te verduidelijken; ze moeten daarom bondig en nauwkeurig zijn.

Gebruik van kleuren

Het gebruik van kleuren in illustraties moet in overeenstemming zijn met de inhoud en de algemene vormgeving van de publicatie. Het aantal gebruikte kleuren heeft trouwens een rechtstreekse invloed op het fabricageprocedé en dus op de uiteindelijke kostprijs.

Kleurenfoto's bijvoorbeeld vereisen voor de druk een bepaalde papiersoort (kunstdrukpapier), waarvan de gladde en compacte structuur de verschillende tinten goed weergeeft.

Lijnclichés (grafieken, diagrammen enz.) daarentegen zijn eenvoudiger (zonder raster). Hiervoor kan goedkoper papier worden gebruikt (gesatineerd, glad).

5.12. Tabellen

De bedoeling van tabellen is de tekst te illustreren of toe te lichten. Het is dus belangrijk dat ze zo eenvoudig en zo duidelijk mogelijk zijn.

In de rubrieken (of kopjes) van de kolommen, evenals in de nomenclaturen, worden zo weinig mogelijk afkortingen gebruikt; ook geheel in hoofdletters geschreven woorden moeten worden vermeden.

Wanneer één enkele munteenheid in een tabel wordt gebruikt, is het aan te raden om die munteenheid slechts eenmaal te vermelden, cursief en tussen haakjes, rechts boven de tabel. Wanneer de bedragen in de tabel worden weergegeven in miljoen EUR, wordt de vermelding (*miljoen EUR*) gebruikt.

Voor aanvullende informatie die onder aan de tabel wordt gegeven en niet in een voetnoot wordt opgenomen, verdient het aanbeveling *NB* te gebruiken:

NB: n.a. = niet aangegeven.

Meertalige publicaties en tabellen

In meertalige publicaties en meertalige tabellen volgen de verschillende taalversies de protocolaire volgorde, die gebaseerd is op de schrijfwijze in de oorspronkelijke taal (zie [punt 7.2.1](#)).

Deel III

Regels voor alle talen

Regels voor alle talen zijn taalkundige afspraken tussen de instellingen van de Europese Unie voor het opstellen van geharmoniseerde publicaties in alle 24 officiële EU-talen.

6.

Typografische aanwijzingen en het nazien van teksten

Hier vindt u de werkafspraken over typografie en presentatie voor het opstellen van geharmoniseerde publicaties in een meertalige omgeving.

6.1. Lezen van het manuscript

Voor richtlijnen in verband met het opstellen van manuscripten, zie [punt 4.2](#).

De aangeleverde manuscripten worden door de correctoren van het Publicatiebureau gelezen, voorbereid, van typografische aanwijzingen voorzien en vervolgens doorgestuurd naar de drukkerij.

Om hun taak naar behoren te kunnen uitvoeren, moeten de correctoren een goed overzicht hebben over de hele publicatie en ook een goed inzicht in de structuur daarvan. Helaas worden teksten vaak in delen aangeleverd, waardoor de correctoren geen duidelijk beeld krijgen van het geheel.

Tijdens het voorbereiden van een manuscript noteren de correctoren alle problemen, die ze na afloop voorleggen aan de auteur.

(Zie ook [punten 4.1.2](#) en [4.1.3](#).)

6.2. Elektronische manuscripten

Bij het voorbereiden van elektronische manuscripten kunnen voor dezelfde correcties die meerdere malen voorkomen “find & replace”-hulpmiddelen worden gebruikt.

Er bestaan speciale programma's om de samenhang van de structuur van de tekst en het correcte gebruik van aantekeningen, afkortingen en dergelijke te verifiëren en om de interne afspraken toe te passen.

(Zie ook [punt 4.2](#).)

6.3. Correctietekens

De grafisch vormgever stuurt de eerste proef naar het Publicatiebureau voor een kwaliteitscontrole van de opmaak. Dit geldt niet voor camera-readydocumenten, omdat daarbij geen vormgeving aan te pas komt.

De correctoren vergelijken de eerste proef met het manuscript en brengen de nodige correcties aan.

Het gebruik van de conventionele correctietekens wordt aanbevolen, zodat de correcties door iedereen kunnen worden uitgevoerd (zie onderstaande tabel).

Handgeschreven verbeteringen moeten zo duidelijk en zo leesbaar mogelijk zijn. Het is immers niet zeker dat de persoon bij de drukkerij die de correcties uitvoert, de taal waarin de publicatie is opgesteld, beheerst.

Uit te voeren correctie	Teken	Voorbeeld	
		In de tekst	In de marge
Letter of woord wegnemen (deleatur)		Letter ~~letter~~ wegnemen	~~letter~~ ~~letter~~
Identieke fouten corrigeren		Identieke fouten	~~le~~ 2 x
Verschillende fouten corrigeren		Verschillende fouten	~~le~~ ~~ld~~
Lettergroep corrigeren		Het artikel corrigeren	~~H~~ kel
Letter(s) of woord(en) toevoegen		In letter h	~~le~~ h toevoegen
Letters of woorden omwisselen		Deze zijn woorden omgewisseld.	~~n~~ ~~n~~
Woorden of regels verplaatsen		Sommige regels moeten worden verplaatst. <u>woorden en</u>	
Regels omwisselen		<u>schijnt.</u> <u>De eerste lentezon</u>	
Spatie vermeerderen		Hier ~~meer~~ spatie	
Spatie verminderen		Deze ~~spatie~~ is te groot	
Spatie weghalen		Ver ~~gissing~~	
Teken weghalen en spatie weghalen		Ver ~~gissing~~	
Teken weghalen en spatie behouden		Middellandse ~~Zee~~	
Interlinie vergroten		Deze lijnen staan te dicht bij elkaar.	
Interlinie verkleinen		Niet zoveel interlinie	
Links aligneren		Links aligneren a.u.b.	
Rechts aligneren		Deze moet niet uitspringen.	
Centreren		Tekst centreren a.u.b.	
Nieuwe alinea		Hij zei: Ik...	
Geen nieuwe alinea		... deze tekst. Hier geen nieuwe alinea	
Naar de vorige regel		Foute afbreking	
Naar de volgende regel		Foute afbreking	
Cursief		<u>cursief</u>	<u>ital.</u>
Romeins		<u>status quo</u>	<u>rom.</u>
Kleine letters		<u>KLEINE LETTERS</u>	<u>bdc</u>
Hoofdletters		<u>Hoofdletters of HOOFDLETTERS</u>	<u>CAP</u>
Vet		<u>vet</u>	<u>vet</u>
Mager		<u>mager</u>	<u>mager</u>
Superscript		EU-Verdrag (¹)	¹
Subscript		CO ₂	₂
Correctie niet uitvoeren		Dit is correct	<u>OK</u>

NB: — Elke correctie in de tekst moet worden herhaald in de marge.

- Omcirkel commentaar en instructies in de marge (om aan te geven dat ze niet gedrukt hoeven te worden).
- Bevat een woord verschillende fouten dan is het voor de drukker soms duidelijker als u het correcte woord in z'n geheel gewoon opnieuw in de marge schrijft.

6.4. Spaties bij interpunctie

De gedetailleerde regels in de onderstaande tabel zijn het resultaat van een interinstitutioneel akkoord. Voor bepaalde tekens gelden in sommige nationale typografische handboeken andere regels. Om het eenvoudig te houden, en aangezien we ons bij de instellingen van de Europese Unie in een meertalige omgeving bevinden, geven we daarom de voorkeur aan gemeenschappelijke afspraken.

	Typografisch teken	Tekstverwerking (Word, ...)	Alfanumerieke code	Typografische uitvoering (drukkers en uitgeversinformatica)
a) Leestekens en speciale tekens				
	,	xx, xx		xx,■xx (00,00)
	;	xx; xx		xx;■xx
	.	xx. Xx		xx.■Xx
	:	xx: xx		xx:■xx
	!	xx! Xx		xx!■Xx
	?	xx? Xx		xx?■Xx
	-	xx-xx		xx-xx
	—	xx — xx	Alt 0151	xx■—■xx
	/	xx/xx		xx/xx
	()	xx (xx) xx		xx■(xx)■xx
	[]	xx [xx] xx		xx■[xx]■xx
(1)	“ ”	xx “xx” xx	xx Alt 0147xxAlt 0148 xx	xx■“xx”■xx
	%	00●%		00◆%
(2)	+	+●00		+◆00
	—	—●00	Alt 0150	—◆00
	±	±●00	Alt 241	±◆00
	°C (°F)	00●°C		00◆°C
	°	00°		00°
	&	xx & xx		xx■&■xx
	...	xx ... xx	Alt 0133 of Ctrl-Alt-punt (.)	xx■...■xx
b) Verwijzingstekens en voetnoten				
(3)	xx (10)	xx● (10) (als verwijzingstekens)		xx◆ (10)

(1) Zie ook [punten 4.2.3](#) (aanhalingstekens) en [5.10](#) (interpunctie in citaten).

(2) Uitzondering: In telefoonnummers (zie [punt 9.3](#)) staat er geen spatie tussen “+” en het eropvolgende landnummer (+32 2202020).

(3) Bij veel tekstverwerkingsprogramma's hebben de voetnoten aan het eind van een bladzijde geen haakjes. Bij definitieve documenten moeten deze echter worden ingevoegd (in documenten die voor publicatie bestemd zijn, doet de drukker dit).

NB: ■ = gewone spatie.

◆ = vaste halve spatie (dunne spatie).

● = vaste spatie (alleen in de genoemde posities gebruiken; in alle andere gevallen een gewone spatie gebruiken).

6.5. Schrijfwijze van getallen

Het gehele getal wordt ingedeeld in blokken van drie cijfers (te beginnen van rechts) die van elkaar worden gescheiden door een vaste spatie (geen punt!). De decimalen worden van het gehele getal gescheiden door een komma; de decimalen vormen altijd één blok:

152 231,324567

Jaartallen en paginanummers worden in één blok geschreven:

1997, 2000

Bladzijde 3627

In andere publicaties dan het Publicatieblad mag in het Engels, het Iers en het Maltees de punt worden gebruikt om de eenheden van de decimalen te scheiden.

In de begroting: miljoen of miljard

Om financiële gegevens, o.a. in de begroting, gemakkelijker te kunnen vergelijken, wordt de volgende schrijfwijze aanbevolen:

- tot drie decimalen na de komma, de meest geschikte eenheid:

1,326 miljard (*en niet* 1 326 miljoen)

- bij meer dan drie decimalen, de kleinere eenheid:

1 326,1 miljoen (*en niet* 1,3261 miljard)

Getallen kunnen zo gemakkelijker worden gelezen en vergeleken.

7.

Afkortingen van landen, talen en munteenheden

Regels voor alle talen vereenvoudigen en harmoniseren de schrijfwijze van landen, talen, munteenheden en hun afkortingen; dat geldt ook voor hun volgorde in opsommingen.

7.1. Landen

Gemeenschappelijke regels zijn van toepassing op de benamingen, afkortingen en volgorde van de lidstaten, kandidaat-lidstaten en derde landen.

7.1.1. Benaming en te gebruiken afkortingen

(zie ook [bijlagen A5](#) en [A6](#))

Lidstaten

De onderstaande lijst bevat een overzicht van de officiële schrijfwijze en de afkortingen van de lidstaten van de Europese Unie.

- Bij voorkeur dient de ISO-code met twee letters ([ISO 3166-1 alpha-2-code](#)) te worden gebruikt, behalve voor Griekenland, waarvoor de afkorting EL dient aan te worden aangehouden.
- De protocolaire volgorde van de lidstaten is gebaseerd op de geografische benaming in de landstaal (zie ook [“Volgorde van de staten”, punt 7.1.2](#)).

Courante benaming in de oorspronkelijke taal/talen (geografische benaming) ⁽¹⁾	Officiële benaming in de oorspronkelijke taal/talen (protocolaire benaming)	Courante benaming in het Nederlands (geografische benaming)	Officiële benaming in het Nederlands (protocolaire benaming) ⁽²⁾	Landen-code ⁽³⁾	Oude afkorting ⁽⁴⁾
Belgique/België	Royaume de Belgique/Koninkrijk België	België	Koninkrijk België	BE	B
България ⁽⁵⁾	Република България	Bulgarije	Republiek Bulgarije	BG	—
Česko	Česká republika	Tsjechië	Tsjechische Republiek	CZ	—
Danmark	Kongeriget Danmark	Denemarken	Koninkrijk Denemarken	DK	DK
Deutschland	Bundesrepublik Deutschland	Duitsland	Bondsrepubliek Duitsland	DE	D
Eesti	Eesti Vabariik	Estland	Republiek Estland	EE	—
Éire/Ierland ⁽⁶⁾	Éire/Ireland	Ierland	Ierland	IE	IRL
Ελλάδα ⁽⁷⁾	Ελληνική Δημοκρατία	Griekenland	Helleense Republiek	EL	EL
España	Reino de España	Spanje	Koninkrijk Spanje	ES	E
France	République française	Frankrijk	Franse Republiek	FR	F
Hrvatska	Republika Hrvatska	Kroatië	Republiek Kroatië	HR	—
Italia	Repubblica italiana	Italië	Italiaanse Republiek	IT	I
Κύπρος ⁽⁸⁾	Κυπριακή Δημοκρατία	Cyprus	Republiek Cyprus	CY	—
Latvija	Latvijas Republika	Letland	Republiek Letland	LV	—
Lietuva	Lietuvos Respublika	Litouwen	Republiek Litouwen	LT	—
Luxembourg	Grand-Duché de Luxembourg	Luxemburg	Groothertogdom Luxemburg	LU	L

Courante benaming in de oorspronkelijke taal/talen (geografische benaming) ⁽¹⁾	Officiële benaming in de oorspronkelijke taal/talen (protocollaire benaming)	Courante benaming in het Nederlands (geografische benaming)	Officiële benaming in het Nederlands (protocollaire benaming) ⁽²⁾	Landen-code ⁽³⁾	Oude afkorting ⁽⁴⁾
Magyarország	Magyarország	Hongarije	Hongarije	HU	—
Malta	Repubblika ta' Malta	Malta	Republiek Malta	MT	—
Nederland ⁽⁹⁾	Koninkrijk der Nederlanden	Nederland	Koninkrijk der Nederlanden	NL	NL
Österreich	Republik Österreich	Oostenrijk	Republiek Oostenrijk	AT	A
Polska	Rzeczpospolita Polska	Polen	Republiek Polen	PL	—
Portugal	República Portuguesa	Portugal	Portugese Republiek	PT	P
România	România	Roemenië	Roemenië	RO	—
Slovenija	Republika Slovenija	Slovenië	Republiek Slovenië	SI	—
Slovensko	Slovenská republika	Slowakije	Slowaakse Republiek	SK	—
Suomi/Finland	Suomen tasavalta/Republiken Finland	Finland	Republiek Finland	FI	FIN
Sverige	Konungariket Sverige	Zweden	Koninkrijk Zweden	SE	S

- (1) De korte benaming in de oorspronkelijke taal/talen wordt gebruikt om de protocollaire volgorde van de lidstaten vast te leggen, en wordt ook gebruikt in meertalige documenten (zie [punt 7.1.2](#)).
- (2) In protocollaire benamingen wordt in termen als “Koninkrijk”, “Republiek” enz. de eerste letter (k, r, ...) met een hoofdletter geschreven (bv. (het) Koninkrijk België).
- (3) De te gebruiken afkorting is de ISO-code, behalve voor Griekenland, waarvoor de code EL dient te worden gebruikt (ISO = GR).
- (4) De oude afkortingen (afkomstig uit de internationale code voor voertuigen) werden tot eind 2002 gebruikt.
- (5) Transliteratie in het Latijnse alfabet: България = Bulgaria.
- (6) De naam “Republiek Ierland”, die soms wordt gebruikt, heeft geen officiële status en dient te worden vermeden.
- (7) Transliteratie in het Latijnse alfabet: Ελλάδα = Elláda.
- (8) Transliteratie in het Latijnse alfabet: Κύπρος = Kýpros.
- (9) De juiste benaming is “Nederland” (“Holland” mag alleen worden gebruikt voor de provincies Noord- en Zuid-Holland).

Derde landen

Voor derde landen houden we eveneens de code met twee letters van de ISO-nomenclatuur aan ([ISO 3166-1 alpha-2-code](#)).

Voor de schrijfwijze van de benamingen (korte benaming, protocollaire benaming, lijst met ISO-codes), zie [bijlagen A5](#) en [A6](#).

Voor de voorgeschreven volgorde, zie [punt 7.1.2](#).

Kandidaat-lidstaten

Courante benaming in de oorspronkelijke taal (geografische benaming)	Courante benaming in het Nederlands (geografische benaming)	Officiële benaming in het Nederlands (protocollaire benaming)	Landencode
Crna Gora/Црна Гора	Montenegro	Montenegro	ME
Bosna i Hercegovina/Босна и Херцеговина	Bosnië en Herzegovina	Bosnië en Herzegovina	BA
Republica Moldova	Moldavië	Republiek Moldavië	MD
საქართველო ⁽¹⁾	Georgië	Georgië	GE
Северна Македонија ⁽²⁾	Noord-Macedonië ⁽³⁾	Republiek Noord-Macedonië	MK
Shqipëria	Albanië	Republiek Albanië	AL
Srbija/Србија	Servië	Republiek Servië	RS
Türkiye	Turkije	Republiek Turkije	TR
Україна ⁽⁴⁾	Oekraïne	Oekraïne	UA

- (1) Transliteratie in het Latijnse alfabet: საქართველო = Sakartvelo.
 (2) Transliteratie in het Latijnse alfabet: Северна Македонија = Severna Makedonija.
 (3) Niet gebruiken: “Noordelijk Macedonië” of “Republiek Noordelijk Macedonië”.
 (4) Transliteratie in het Latijnse alfabet: Україна = Ukraina.

Officiële of courante benaming?

De **lange** vorm (officiële benaming) wordt gebruikt wanneer het een staat als juridische entiteit betreft:

Dit besluit is gericht tot de Franse Republiek.

Het Koninkrijk België wordt gemachtigd ...

NB: Indien in een tekst de benaming van een staat vaak wordt herhaald en daardoor de voorkeur uitgaat naar de courante vorm, dient aan het begin van de tekst de volgende formulering te worden toegevoegd: “hierna “...” genoemd”.

De **korte** vorm (courante benaming) wordt gebruikt wanneer het een staat als geografische of economische ruimte betreft:

De werknemers die in Frankrijk wonen (of op Frans grondgebied)

De producten uit Griekenland

NB: Bij sommige staten bestaat er geen lange of korte benaming:

Centraal-Afrikaanse Republiek

Ierland

7.1.2. Volgorde van de staten

Lidstaten

In een tekst

De protocollaire volgorde van de lidstaten in een opsomming is gebaseerd op de alfabetische volgorde van de geografische namen in de landstaal (zie [punt 7.1.1](#)).

In een tabel

Het verdient aanbeveling de benaming van de landen in de taal van de publicatie te gebruiken (voorbeeld A). In bepaalde gevallen wordt om technische redenen (tabel wordt slechts eenmaal gezet in meertalige documenten) de benaming in de landstaal gebruikt (voorbeeld B). In beide gevallen worden de staten volgens de protocollaire volgorde weergegeven.

Voorbeeld A

Lidstaat	Datum van ondertekening	Datum van inwerkingtreding
België	21.12.1990	1.1.1991
Bulgarije	1.2.2007	15.2.2007
Tsjechië	10.10.2005	1.1.2006
Denemarken	10.10.1991	1.1.1992
Duitsland	1.9.1990	1.1.1991
Estland	1.9.2005	1.1.2006
Ierland	12.12.1990	1.1.1991
Griekenland	10.10.1990	1.1.1991
Spanje	3.2.1991	1.6.1991
Frankrijk	3.3.1991	1.6.1991
Kroatië	1.1.2013	1.7.2013
Italië	10.10.1991	1.1.1992
Cyprus	10.10.2005	1.1.2006
Letland	10.10.2005	1.1.2006
Litouwen	10.10.2005	1.1.2006
Luxemburg	10.10.1990	1.1.1991
Hongarije	10.10.2005	1.1.2006
Malta	10.10.2005	1.1.2006
Nederland	11.11.1990	1.1.1991
Oostenrijk	10.12.1990	1.1.1991
Polen	10.10.2005	1.1.2006
Portugal	1.3.1991	1.6.1991
Roemenië	1.2.2007	15.2.2007
Slovenië	10.10.2005	1.1.2006
Slowakije	10.10.2005	1.1.2006
Finland	1.2.1991	1.6.1991
Zweden	3.3.1991	1.1.1992

Voorbeeld B

Lidstaat	Datum van ondertekening	Datum van inwerkingtreding
Belgique/België	21.12.1990	1.1.1991
България	1.2.2007	15.2.2007
Česko	10.10.2005	1.1.2006
Danmark	10.10.1991	1.1.1992
Deutschland	1.9.1990	1.1.1991
Eesti	1.9.2005	1.1.2006
Éire/Ireland	12.12.1990	1.1.1991
Ελλάδα	10.10.1990	1.1.1991
España	3.2.1991	1.6.1991
France	3.3.1991	1.6.1991
Hrvatska	1.1.2013	1.7.2013
Italia	10.10.1991	1.1.1992
Κύπρος	10.10.2005	1.1.2006
Latvija	10.10.2005	1.1.2006
Lietuva	10.10.2005	1.1.2006
Luxembourg	10.10.1990	1.1.1991
Magyarország	10.10.2005	1.1.2006
Malta	10.10.2005	1.1.2006
Nederland	11.11.1990	1.1.1991
Österreich	10.12.1990	1.1.1991
Polska	10.10.2005	1.1.2006
Portugal	1.3.1991	1.6.1991
România	1.2.2007	15.2.2007
Slovenija	10.10.2005	1.1.2006
Slovensko	10.10.2005	1.1.2006
Suomi/Finland	1.2.1991	1.6.1991
Sverige	3.3.1991	1.1.1992

Derde landen of derde landen in combinatie met lidstaten**In een tekst**

Bij een opsomming in een tekst verschilt de volgorde van de landen van taal tot taal. In publicaties in het Nederlands wordt de Nederlandse alfabetische volgorde aangehouden:

Australië, Denemarken, Roemenië, Spanje, Zwitserland

In een tabel

Om een tabel voor de verschillende taalversies van een publicatie slechts eenmaal te hoeven zetten, is het noodzakelijk dat alle talen eenzelfde volgorde aanhouden. De landen (derde landen, alleen of gecombineerd met lidstaten) worden daarom gerangschikt volgens de alfabetische volgorde van de afkortingen, die dan in de eerste kolom van de tabel staan.

Afkorting	Deelnemende partij	Productie (ton)	Personeel (× duizend)
AT	Oostenrijk	50 000	75
AU	Australië	70 000	120
BE	België	25 500	38
CH	Zwitserland	12 500	15
CN	China	750 000	1 500
DK	Denemarken	22 000	40
JP	Japan	150 000	150
NL	Nederland	32 000	45
NZ	Nieuw-Zeeland	45 000	51
SE	Zweden	10 000	15
US	Verenigde Staten	350 000	220

Als alle EU-lidstaten samen aan het begin van de tabel worden vermeld, gebeurt dat in de protocollaire volgorde (zie [punt 7.1.1](#), eerste tabel).

In de tweede kolom staan de landen in de taal van de publicatie. Ook kunnen alleen de codes worden vermeld, op voorwaarde dat deze worden verklaard in een lijst (bij voorkeur aan het begin van de publicatie).

NB: Ten gevolge van de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie wordt dit land voortaan beschouwd als elk ander derde land en krijgt het dus geen speciale plaats toegekend. Wanneer, bijvoorbeeld, in grafieken of tabellen de EU-lidstaten worden gevolgd door de landen van de Europese Economische Ruimte en vervolgens door een reeks derde landen, zal het Verenigd Koninkrijk opgenomen worden bij deze derde landen, in alfabetische volgorde volgens de ISO-code.

7.2. Talen

Voor de opsomming van taalversies zijn andere regels van toepassing dan voor de opsomming van talen.

7.2.1. Volgorde van de taalversies en ISO-codes (meertalige teksten)

Algemene regel

De volgorde van de taalversies is de alfabetische volgorde volgens de officiële oorspronkelijke benamingen. De gebruikte codes zijn de gangbare [ISO 639-1 alpha-2-codes](#).

Deze volgorde moet bijvoorbeeld worden aangehouden bij de titel van een publicatie op een meertalige omslag, voor de reeks talen in een meertalige publicatie, op de homepage, bij de taalkeuze op een meertalige website enz.

NB: De volgorde van taalversies moet niet worden verward met de opsomming van talen in een tekst (zie [punt 7.2.2](#)).

Oorspronkelijke benaming ⁽¹⁾	Courante benaming (nl)	ISO-code ⁽²⁾
български ⁽³⁾	Bulgaars	bg
español ⁽⁴⁾	Spaans	es
čeština	Tsjechisch	cs
dansk	Deens	da

(vervolg)

Oorspronkelijke benaming ⁽¹⁾	Courante benaming (nl)	ISO-code ⁽²⁾
Deutsch	Duits	de
eesti keel	Ests	et
ελληνικά ⁽⁵⁾	Grieks	el
English	Engels	en
français	Frans	fr
Gaeilge	Iers ⁽⁶⁾	ga
hrvatski	Kroatisch	hr
italiano	Italiaans	it
latviešu valoda	Lets	lv
lietuvių kalba	Litouws	lt
magyar	Hongaars	hu
Malti	Maltees	mt
Nederlands	Nederlands	nl
polski	Pools	pl
português	Portugees	pt
română	Roemeens	ro
slovenčina (slovenský jazyk)	Slowaaks	sk
slovenščina (slovenski jezik)	Sloveens	sl
suomi	Fins	fi
svenska	Zweeds	sv

(1) Naar gelang van de spelling in de oorspronkelijke taal worden de benamingen met een hoofd- of kleine letter geschreven.

(2) De ISO-codes voor de talen worden klein geschreven; om typografische redenen kunnen ze echter ook in hoofdletters worden geschreven.

(3) Transliteratie in het Latijnse alfabet: български = bulgarski; ελληνικά = elliniká.

(4) In het Spaans worden de termen “lengua española” of “español”— op verzoek van de Spaanse autoriteiten — gebruikt in plaats van “castellano”. Deze laatste term is de officiële benaming van de taal, maar dient enkel om de plaats ervan te bepalen.

(5) Transliteratie in het Latijnse alfabet: ελληνικά = elliniká.

(6) De benaming “Gaelisch” bestaat ook, maar de twee termen zijn geen synoniemen. Zie kader, [punt 7.2.4](#).

Deze volgorde is te allen tijde verplicht in de ondertekeningformules van de definitieve versies van de Verdragen en overeenkomsten.

Afwijkende volgorde

Meertalige documenten die krachtens door de Raad aangenomen teksten op nationaal niveau worden afgegeven (bv. paspoort, Europese zorgpas) hebben veelal een talenvolgorde die per geval bij een handeling van de Raad is vastgesteld, waarbij de in de respectieve lidstaten meest verspreide talen eerst komen. Doorgaans staan de talen dan in onderstaande volgorde:

- 1) de nationale taal of talen,
- 2) het Engels,
- 3) het Frans,
- 4) de overige talen in de volgorde van de tabel.

Kandidaat-lidstaten

Oorspronkelijke benaming	Courante benaming (nl)	ISO-code
bosanski/босански	Bosnisch	bs

Oorspronkelijke benaming	Courante benaming (nl)	ISO-code
crnogorski/црногорски	Montenegrijns	cnr ⁽¹⁾
ქართული ⁽²⁾	Georgisch	ka
македонски ⁽³⁾	Macedonisch	mk
română ⁽⁴⁾	Roemeens	ro
shqip	Albanees	sq
srpski/српски	Servisch	sr
türkçe	Turks	tr
українська мова ⁽⁵⁾	Oekraïens	uk

(1) ISO-code 639-2.

(2) Transcriptie in het Latijnse alfabet: ქართული = kartuli.

(3) Transcriptie in het Latijnse alfabet: македонски = makedonski.

(4) Te gebruiken benaming voor de officiële taal van Moldavië.

(5) Transcriptie in het Latijnse alfabet: українська мова = ukrainska mova.

7.2.2. Opsomming van talen in een tekst (eentalige teksten)

In een lopende tekst worden talen opgesomd op basis van de alfabetische volgorde in de taal van de publicatie (dus voor alle talen verschillend); voor het Nederlands is dat: Bulgaars, Deens, Duits, Engels, Ests, Fins, Frans, Grieks, Hongaars, Iers ⁽¹⁾, Italiaans, Kroatisch, Lets, Litouws, Maltees, Nederlands, Pools, Portugees, Roemeens, Sloveens, Slowaaks, Spaans, Tsjechisch, Zweeds.

Dit Verdrag, het Verdrag van Lissabon genaamd, opgesteld in één exemplaar, in de Bulgaarse, de Deense, de Duitse, de Engelse, de Estse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Hongaarse, de Ierse, de Italiaanse, de Letse, de Litouwse, de Maltese, de Nederlandse, de Poolse, de Portugese, de Roemeense, de Sloveense, de Slowaakse, de Spaanse, de Tsjechische en de Zweedse taal, zijn de de teksten in elk van deze talen gelijkelijk authentiek, [...]

NB: Deze eentalige formule moet niet worden verward met de ondertekeningsformule, d.w.z. doorgaans de meertalige bladzijde met “Gedaan te ...” in de verschillende talen, waarin de protocollaire volgorde wordt gevolgd (zie [punt 7.2.1](#)).

Wanneer een overeenkomst eveneens wordt opgesteld in de taal van een derde land, en die taal is geen officiële EU-taal, dan wordt die taal om protocollaire redenen na de Unietalen vermeld.

Deze overeenkomst is opgesteld in de Duitse, de Engelse, de Franse, de Italiaanse en de Arabische taal.

Volgorde vermelding Nederlands en Frans

Bij documenten waarin er sprake is van een authentieke taalversie (bv. besluiten), wordt in de vermelding betreffende de authentieke tekst eerst het Nederlands en vervolgens het Frans genoemd:

(Slechts de teksten in de Nederlandse en de Franse taal zijn authentiek)

7.2.3. Vermelding van de talen van publicatie

Bij het opsommen van de talen waarin een bepaalde uitgave verschijnt (bijvoorbeeld in de catalogi van publicaties), zijn de volgende formules van toepassing (zie de regel in [punt 7.2.1](#)):

BG/ES/CS/DA/DE/ET/EL/EN/FR/GA/HR/IT/LV/LT/HU/MT/NL/
PL/PT/RO/SK/SL/ FI/SV
of een gedeeltelijke combinatie

Eenzelfde tekst is in *elk* van deze talen in *hetzelfde deel* gepubliceerd.

⁽¹⁾ De benaming “Gaelisch” mag niet worden gebruikt, aangezien de twee termen geen synoniemen zijn. Zie kader, [punt 7.2.4](#).

BG, ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, GA, HR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, FI, SV of een gedeeltelijke combinatie	Eenzelfde tekst is in <i>elk</i> van deze talen in <i>één deel per taal</i> gepubliceerd.
BG-ES-CS-DA-DE-ET-EL-EN-FR-GA-HR-IT-LV-LT-HU-MT-NL-PL-PT-RO-SK-SL-FI-SV of een gedeeltelijke combinatie	<i>Verschillende</i> teksten zijn in een aantal van deze talen in <i>hetzelfde deel</i> gepubliceerd.

NB: De ISO-codes voor de talen worden klein geschreven; om typografische redenen kunnen ze echter ook in hoofdletters worden geschreven.

7.2.4. Regeling van het taalgebruik door de instellingen

In artikel 290 van het EG-Verdrag (nu artikel 342 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie) en artikel 190 van het Euratom-Verdrag is bepaald dat de Raad de regeling van het taalgebruik door de instellingen der Gemeenschap “onverminderd de bepalingen van het statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie” met eenparigheid van stemmen vaststelt.

Daarom heeft de Raad op 15 april 1958 Verordening nr. 1 tot regeling van het taalgebruik in de Europese Economische Gemeenschap aangenomen die gewijzigd is door de verschillende Toetredingsakten.

Momenteel zijn er 24 officiële talen en werktalen van de instellingen van de Europese Unie (zie [punt 7.2.1](#)).

Iers

Tot en met 31 december 2006 maakte Iers geen deel uit van de werktalen van de instellingen van de Europese Unie op grond van een overeenkomst uit 1971 tussen Ierland en de Gemeenschap waarin was bepaald dat Iers als officiële taal van de Gemeenschap werd beschouwd, met de kanttekening dat alleen van het primaire recht (Verdragen en overeenkomsten tussen lidstaten) een Ierse versie zou worden opgesteld.

Sinds 1 januari 2007 heeft Iers de status van volwaardige officiële taal van de EU. Hierbij is een overgangsmaatregel vastgesteld voor een periode van vijf jaar met de mogelijkheid van verlenging (zie Verordening (EG) nr. 920/2005 van de Raad van 13 juni 2005 (PB L 156 van 18.6.2005, blz. 3)) gedurende welke “de instellingen van de Europese Unie niet verplicht [zijn] alle besluiten in het Iers te redigeren en de teksten in die taal in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekend te maken”, behalve verordeningen die door het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk zijn vastgesteld. Deze afwijking is bij Verordening (EU) nr. 1257/2010 van de Raad (PB L 343 van 29.12.2010, blz. 5) tot en met 31 december 2016 verlengd. Zij is bij [Verordening \(EU, Euratom\) 2015/2264 van de Raad \(PB L 322 van 8.12.2015, blz. 1\)](#) nogmaals verlengd. Sinds 1 januari 2022 is de afwijking voor het Iers niet langer van toepassing.

Iers of Gaelisch?

Hoewel de twee termen soms door elkaar worden gebruikt, zijn het **geen synoniemen**.

Gaelisch = groep Keltische talen gesproken in Ierland en Schotland.

Iers = de Keltische taal gesproken in Ierland.

De eerste officiële taal van Ierland is Iers (de tweede officiële taal is Engels).

Maltees

Op 1 mei 2004 heeft de Raad een tijdelijke afwijking vastgesteld van de verplichting om rechtshandelingen in het Maltees te redigeren en de teksten in die taal in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekend te maken. De afwijking gold voor een periode van drie jaar die met één jaar kon worden verlengd voor alle rechtshandelingen behalve verordeningen die door het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk werden vastgesteld (zie Verordening (EG) nr. 930/2004 van de Raad van 1 mei 2004 (PB L 169 van 1.5.2004, blz. 1)). De Raad heeft besloten deze afwijking na afloop van de eerste periode van drie jaar in 2007 te beëindigen.

7.3. Munteenheden

Voor de euro en andere munteenheden zijn er gemeenschappelijke regels met betrekking tot hun volgorde van opsomming, de diverse schrijfwijzen, het gebruik van leestekens enz.

7.3.1. Euro en cent

Euro

Op grond van de conclusies van de Europese Raad van Madrid van december 1995 heet de eenheidsmunt “**euro**”. De euro is verdeeld in honderd onderverdelingen, “**cent**” genoemd (symbool: **€** — ISO-code: **EUR**).

In het Nederlands zijn de schrijfwijzen als volgt: **één euro, euro's**.

Eurogebied, eurozone

De landen die deelnemen aan de euro, worden gezamenlijk ook wel aangeduid als “eurozone” of “eurogebied”. Omdat het VWEU spreekt van “eurozone”, gebruiken we die term in wetgevingshandelingen.

Euro en ecu

De euro is sinds 1 januari 2002 wettig betaalmiddel. De vroegere Europese munteenheid ecu werd echter al op 1 januari 1999 vervangen door de euro, waarbij 1 ecu gelijk was aan 1 euro (zie [Verordening \(EG\) nr. 1103/97 van de Raad](#) (PB L 162 van 19.6.1997, blz. 1), alsmede [Verordening \(EG\) nr. 974/98](#) (PB L 139 van 11.5.1998, blz. 1)). Oudere verwijzingen naar de ecu (dus vóór 1999) blijven in ecu.

Cent

De benaming “cent” wordt gebruikt in publicaties van de Europese instellingen. De mogelijkheid dat de lidstaten zelf daarnaast varianten van deze naam hanteren, wordt expliciet genoemd in overweging 2 van [Verordening \(EG\) nr. 974/98](#).

In het Nederlands zijn de schrijfwijzen als volgt: **één cent, centen**.

Zie ook [punt 7.3.3](#), “Schrijfwijze van munteenheden”:

- [het gebruik van euro, EUR of €](#)
- [plaats van de ISO-code of van het symbool bij bedragen](#)
- [met miljoen/miljard](#)

7.3.2. Volgorde van de munteenheden en ISO-codes

Voor afkortingen van de munteenheden dienen de van kracht zijnde ISO-codes 4217 te worden gebruikt (zie [bijlage A7](#); zie ook de [website](#) van de organisatie die verantwoordelijk is voor ISO 4217).

Munteenheden van de lidstaten

Voor de munteenheden van de lidstaten houden we de alfabetische volgorde van hun afkortingen aan, met uitzondering van de euro, die op de eerste plaats komt:

ISO-code	Officiële benaming
EUR	euro
BGN	lev
CZK	Tsjechische kroon
DKK	Deense kroon
HUF	forint
PLN	zloty
RON	Roemeense leu
SEK	Zweedse kroon

Andere munteenheden

Om protocolaire redenen komen andere munteenheden in alfabetische volgorde (van hun afkortingen) na de munteenheden van de lidstaten (ISO-codes 4217):

ISO-code	Officiële benaming
CAD	Canadese dollar
CHF	Zwitserse frank
JPY	yen
USD	US-dollar

Voor het opstellen van een correcte tabel dient de alfabetische volgorde van de ISO-codes van de munteenheden te worden aangehouden.

Oude munteenheden die door de euro zijn vervangen

Om te verwijzen naar de oude munteenheden van de lidstaten, dient deze volgorde te worden aangehouden:

ISO-code	Officiële benaming
ATS	Oostenrijkse schilling
BEF	Belgische frank
CYP	Cyprisch pond
DEM	Duitse mark
EEK	Estlandse kroon
ESP	Spaanse peseta
FIM	Finse mark
FRF	Franse frank
GRD	drachme
HRK	kuna
IEP	Iers pond
ITL	Italiaanse lire
LTL	litas
LUF	Luxemburgse frank
LVL	lats
MTL	Maltese lire
NLG	Nederlandse gulden
PTE	Portugese escudo
SIT	tolar
SKK	Slowaakse kroon

Kandidaat-lidstaten

ISO-code	Land	Officiële benaming
ALL	Albanië	lek
BAM	Bosnië en Herzegovina	convertibele mark
EUR	Montenegro	euro
GEL	Georgië	lari
MDL	Moldavië	Moldavische leu
MKD	Noord-Macedonië	denar
RSD	Servië	Servische dinar
TRY	Turkije	Turkse lire
UAH	Oekraïne	hryvnia

7.3.3. Schrijfwijze van munteenheden

Gebruik van de naam (euro)

Als een munteenheid zonder getal wordt vermeld, wordt deze voluit geschreven (behalve in tabellen):

een bedrag in euro's
een bedrag in Zwitserse franken

Gebruik van de ISO-code (EUR)

Tekst

Als een bedrag wordt opgegeven in euro, wordt in principe de ISO-code EUR gebruikt (**dit is verplicht in wetgeving**):

De begroting bedraagt 12 500 EUR.
Er is een verschil van 1 550 EUR.
Er is een bedrag onttrokken van 1 miljoen EUR.

Tabellen

Om aan te geven welke munteenheid in een tabel wordt gebruikt, wordt rechts boven de tabel tussen haakjes cursief de ISO-code vermeld, eventueel voorafgegaan door een vermenigvuldigingsfactor:

(EUR)
(miljoen EUR)
(miljard EUR)

Rechtshandelingen — Publicatieblad

Euro

In de Nederlandstalige uitgave van het Publicatieblad worden bedragen in cijfers geschreven en moet de ISO-code worden gebruikt:

10 000 EUR
1 000 000 EUR (*en niet 1 miljoen EUR*)

Andere munteenheden

Als in wetgeving andere munteenheden dan de euro voorkomen, wordt de munteenheid de eerste keer voluit geschreven gevolgd door de ISO-code tussen haakjes. Vervolgens wordt steeds de ISO-code gebruikt. Daarbij wordt de munteenheid in het enkelvoud vermeld, behalve bij kronen (voor Denemarken, Tsjechië, Zweden, IJsland en Noorwegen):

De ontvangsten bedragen 300 Zwitserse frank (CHF), de uitgaven 505 CHF.
De ontvangsten bedragen 300 Deense kronen (DKK), de uitgaven 505 DKK.

Gebruik van het symbool (€)

Het eurosymbool (€) wordt in grafische afbeeldingen gebruikt. Het mag ook worden gebruikt in publicaties voor een breed publiek of reclame e.d. (bijvoorbeeld catalogi van publicaties), evenals in persberichten.

Bij tekstverwerking wordt het grafische symbool verkregen door tegelijkertijd de toetsen AltGr en “e” in te drukken. De technische specificaties van het symbool en verschillende downloadbare versies zijn te vinden op de euro-website van de Commissie (<https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro>).

NB: In HTML moet rekening worden gehouden met het einddocument. Er is geen probleem voor de Unicode-teksten. Voor oudere teksten (ISO 8859) kan namelijk met de HTML-code “€” het correcte symbool op het scherm worden verkregen, maar bij sommige printers verdwijnt dit teken in de geprinte versie (dat probleem werd omzeild door de invoering van het symbool in de vorm van een afbeelding (gif of jpg)). Voor teksten in een productieketen die bestemd zijn voor een automatische transfer naar intranet of internet, adviseren we het gebruik van het symbool te vermijden en de ISO-code EUR te gebruiken.

Plaats van de ISO-code (EUR) bij bedragen

De code EUR komt na het getal en wordt daarvan gescheiden door een spatie:

een bedrag van 30 EUR

NB: In het Engels, Iers en Maltees staat de code vóór het getal en wordt daarvan gescheiden door een spatie:

an amount of EUR 30

Plaats van het symbool (€) bij bedragen

Het symbool € komt vóór het getal, zonder spatie:

een bedrag van €30

NB: Deze regel geldt naast het Nederlands, ook voor het Engels, Iers en Maltees. In alle andere officiële EU-talen is de volgorde omgekeerd: het bedrag wordt gevolgd door een spatie en het symbool.

une somme de 30 €

Miljoen/miljard

Bedragen in miljoenen of miljarden kunnen als volgt worden geschreven:

- volledig in cijfers:

10 000 000 EUR (*verplichte vorm in het Publicatieblad*)

- het woord “miljoen” of “miljard” gevolgd door een spatie en de ISO-code:

10 miljoen EUR

15 miljard EUR

NB: In het Nederlands kan in algemene teksten met weinig cijfers ook de volgende schrijfwijze worden gebruikt:

10 miljoen euro

Miljoen/miljard en het gebruik van decimalen

Om financiële gegevens, o.a. in de begroting, gemakkelijker te kunnen vergelijken, wordt de volgende schrijfwijze aanbevolen:

- tot drie decimalen na de komma, de meest geschikte eenheid:

1,326 miljard (*en niet 1 326 miljoen*)

- bij meer dan drie decimalen, de kleinere eenheid:

1 326,1 miljoen (*en niet 1,3261 miljard*)

Getallen kunnen zo gemakkelijker worden gelezen en vergeleken.

8.

Voetnoten

Verwijzingen naar voetnoten in de tekst en hun volgorde zijn in alle talen dezelfde.

8.1. Verwijzing naar voetnoten

Verwijzingen naar voetnoten in de tekst worden voor alle talen op dezelfde wijze aangebracht. Er zijn twee manieren om een voetnoot in de tekst aan te duiden:

- een superieur cijfer, tussen haakjes, voorafgegaan door een dunne spatie en eventueel gevolgd door een leesteken.

Ten slotte heeft het Europees Comité van de Regio's in een advies van 20 september ⁽¹⁾ zijn instemming betuigd met de aanpak van de Commissie in haar mededeling "Onderwijs en opleiding en de technologische, industriële en sociale uitdagingen: eerste opmerkingen" ⁽²⁾.

- een superieure asterisk, tussen haakjes, voorafgegaan door een dunne spatie en eventueel gevolgd door een leesteken; deze manier van verwijzen wordt gebruikt voor een voetnoot die regelmatig in het hele werk terugkomt.

Deze gegevens zijn terug te vinden in de publicaties van Eurostat (*).

Voetnoten komen in de regel onder aan de bladzijde en worden per bladzijde genummerd; ze worden gezet in een korps dat kleiner is dan dat van de tekst (meestal twee punt kleiner), en van de tekst gescheiden door een lijntje. Voetnoten kunnen ook doorlopend worden genummerd of gegroepeerd voorkomen aan het einde van een hoofdstuk of een deel.

In het Publicatieblad worden de voetnoten doorlopend genummerd. Wanneer de handeling vergezeld gaat van bijlagen, herbegint de nummering van de voetnoten vanaf 1 en dit in elke bijlage.

Een verwijzing naar een voetnoot (met inbegrip van de haakjes) wordt altijd mager en in romein gezet, zelfs in teksten of titels die cursief of vet zijn.

Wanneer in een tabel een verwijzing binnen het kader voorkomt, staat de noot noodzakelijkerwijs eveneens binnen het kader.

Voetnoten: opstellen van de tekst/richtlijnen voor het tikken:
zie punt [4.2.3](#).

8.2. Volgorde van de verschillende noten

Onder aan de bladzijde komen soms diverse aantekeningen voor: asterisken, genummerde voetnoten, NB's, bronvermeldingen.

De volgorde van deze aantekeningen is voor alle talen identiek:

(*) Voorlopig besluit van de Commissie.

⁽¹⁾ Deze prijzen resulteren uit de toepassing van een maximumkorting.

⁽²⁾ Voor het verkoopseizoen 1997/1998 wordt deze prijs vermeerderd met een speciale bonificatie.

NB: Voorlopige cijfers.

Bron: Europese Commissie, DG Landbouw en Plattelandsontwikkeling.

- NB:*
- De genummerde voetnoten, evenals de door een asterisk ingeleide noot, worden van de daaropvolgende aantekeningen gescheiden door een kleine interlinie.
  - Voetnoten eindigen altijd met een punt.

Wanneer eenzelfde voetnoot meer dan één keer in een publicatie voorkomt, is het in publicaties andere dan het Publicatieblad beter de formules “Zie voetnoot x” of “Zie voetnoot x, blz. 00” te gebruiken in plaats van “Idem” of “Ibidem”. De corrector zal ofwel de voetnoot helemaal herhalen, ofwel zorgen voor een correct volgnummer in de proef. De volgorde van de voetnoten in de gedrukte versie is niet noodzakelijkerwijs dezelfde als die in het manuscript.

In het Publicatieblad worden identieke voetnoten bij elke vermelding volledig herhaald.

9.

Overige regels

Overige regels betreffen adressen, elektronische adressen, telefoonnummers, bibliografische notities, de administratieve structuur van de Europese Unie enz.

9.1. Adressen

In principe wordt in documenten van de instellingen van de Europese Unie altijd de internationale schrijfwijze gebruikt; de gebruikte taal varieert naargelang het een eentalig dan wel een meertalig document betreft.

9.1.1. Adressen: algemene regels

Een volledige beschrijving van de schrijfwijze van adressen geven is geen sinecure, omdat er geen universeel systeem is dat voor alle landen geldt. Bovendien gelden voor binnenlandse post andere regels dan voor internationale post. In principe wordt in documenten van de instellingen, organen en agentschappen van de Europese Unie altijd de internationale schrijfwijze gebruikt.

De exacte regels voor de schrijfwijze van adressen zijn te vinden op de websites van de nationale postdiensten. Links naar deze sites vindt u op de site van de Wereldpostunie (UPU) (<https://www.upu.int/en/Postal-Solutions/Programmes-Services/Addressing-Solutions>).

De [UPU](#) doet ook een aantal algemene aanbevelingen, maar voor documenten van de instellingen, organen en agentschappen van de EU is het ook van belang of die eentalig of meertalig zijn.

Nuttige links

UPU, systemen van postadressering (EN, FR):

<https://www.upu.int/en/Postal-Solutions/Programmes-Services/Addressing-Solutions>

UPU, systemen van postadressering in de lidstaten (EN, FR):

https://www.upu.int/en/Postal-Solutions/Programmes-Services/Addressing-Solutions#scroll-nav_5

UPU, Universal POST*CODE® DataBase (EN, FR):

https://www.upu.int/en/Postal-Solutions/Programmes-Services/Addressing-Solutions#scroll-nav_1

Te gebruiken talen en lettertekens

Het gedeelte van het adres waar het land van bestemming wordt vermeld, moet worden geschreven volgens de aanbevelingen van het land van verzending (bij voorkeur in de taal van het land van verzending of een internationaal veelgebruikte taal).

De naam van het land van bestemming moet in hoofdletters op de laatste adresregel worden vermeld.

Omdat de nationale aanbevelingen wat betreft het hoofdlettergebruik in de laatste regel(s) van het adres uiteenlopen, is besloten de presentatie te harmoniseren: alleen de naam van het land wordt volledig in hoofdletters geschreven.

Wanneer in het land van bestemming een niet-Latijns alfabet wordt gebruikt of de naam van het land van bestemming aanleiding kan geven tot verwarring, moeten de naam van het land van bestemming en zo nodig de plaatsnaam ook worden vermeld in een internationaal veelgebruikte taal om problemen te vermijden als een poststuk onderweg andere landen passeert.

Voor de rest van het adres moeten de aanbevelingen van het land van bestemming worden gevolgd.

Postcodes

De landcodes die vroeger werden gebruikt voor het internationale postverkeer (speciale codes in Europa op grond van een aanbeveling in 1965 van de CEPT (Europese conferentie van post- en telecommunicatieadministraties) en ISO 3166-1 alpha-2-codes voor andere landen), zijn in veel landen afgeschaft of gewijzigd.

Op 1 april 2024 maakten nog zeven lidstaten van de EU gebruik van een landcode: Kroatië (HR), Cyprus (CY), Letland (LV), Litouwen (LT), Luxemburg (L), Finland (FI) en Zweden (SE).

NB: Voor Letland komt de code na de plaatsnaam, daarvan gescheiden door een komma en een spatie:

Riga, LV-1073

Voor de andere lidstaten mag de vroegere landcode niet meer worden gebruikt. Zo kan in Duitsland een poststuk vertraging oplopen in de postsorteermachine als er een landcode op staat.

Voor meer informatie over de postcodes in de lidstaten, zie [punt 9.1.5](#).

9.1.2. Adressen in eentalige documenten

Als adressen in alle taalversies van een publicatie dezelfde structuur hebben, bijvoorbeeld in een tabel met een adressenlijst die in alle versies op dezelfde bladzijde staat, passen we de regels voor meertalige documenten toe (zie [punt 9.1.3](#)).

Post bestemd voor een land dat het Latijnse alfabet gebruikt

In eentalige documenten van de instellingen, organen en agentschappen van de EU worden adressen gewoonlijk geschreven in de taal van het document of die van het land van verzending. Dit geldt met name voor plaats- en landnamen:

Europese Commissie
Vertegenwoordiging in Portugal
Jean Monnetcentrum
1069-068 Lissabon
PORTUGAL

De informatie die voorafgaat aan de plaats- en landnaam, kan echter ook in de taal van het land van bestemming worden geschreven. Dit verdient aanbeveling, omdat de postdiensten in het land van bestemming het adres dan gemakkelijker kunnen begrijpen:

Comissão Europeia
Representação em Portugal
Largo Jean Monnet
1069-068 Lissabon
PORTUGAL

Om problemen te vermijden als een poststuk onderweg andere landen passeert, wordt aanbevolen om de naam van het land van bestemming (en eventueel de plaatsnaam) indien nodig ook te vermelden in een internationaal veelgebruikte taal. Bijvoorbeeld op een zending van Polen naar Duitsland:

Herrn E. Muller
Goethestr. 13
22767 Hamburg
NIEMCY/GERMANY

In Bulgaarse en Griekse documenten worden adressen in het Latijnse alfabet geschreven, zo mogelijk in de taal van het land van bestemming, of anders in het Engels.

Post bestemd voor een derde land dat het Latijnse alfabet niet gebruikt

Voor post bestemd voor een derde land dat het Latijnse alfabet niet gebruikt (bv. China, Japan, Saudi-Arabië, ...), wordt het adres, en met name de landnaam, geschreven in een internationaal veelgebruikte taal (vaak het Engels). De straatnaam kan in een Latijnse transliteratie worden geschreven:

European Commission
Representation in Beijing
15 Dong Zhi Men Wai Daije, Sanlitun
100600 Beijing
CHINA

Post bestemd voor een EU-lidstaat die het Latijnse alfabet niet gebruikt (Bulgarije, Griekenland en Cyprus)

In Nederlandstalige documenten worden postadressen in Bulgarije, Griekenland en Cyprus in het Latijnse alfabet geschreven (met zo nodig een transliteratie van bijvoorbeeld de straatnaam):

Europese Commissie
Vertegenwoordiging in Bulgarije
Moskovska 9
1000 Sofia
BULGARIJE

Europese Commissie
Vertegenwoordiging in
Griekenland
Vassilissis Sofias 2
106 74 Athene
GRIEKENLAND

Europese Commissie
Vertegenwoordiging in Cyprus
Iris Tower, 8th Floor
Agapinoros 2
CY-1076 Nicosia
CYPRUS

In Bulgaarse en Griekse documenten worden plaats- en landnamen ook in het Latijnse alfabet vermeld (in het Engels):

Европейска комисия
Представителство
в България
ул. „Московска“ № 9
1000 София/**Sofia**
БЪЛГАРИЯ/**BULGARIA**

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Αντιπροσωπεία
στην Ελλάδα
Βασιλίσσης Σοφίας 2
106 74 Αθήνα/**Athens**
ΕΛΛΑΔΑ/**GREECE**

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Αντιπροσωπεία
στην Κύπρο
Iris Tower, 8ος όροφος
Αγαπήνωρος 2
CY-1076 Λευκωσία/**Nicosia**
ΚΥΠΡΟΣ/**CYPRUS**

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Voor postadressen in het tweetalige Brussels Hoofdstedelijk Gewest gelden in documenten van de instellingen, organen en agentschappen van de EU de volgende regels:

Eentalige documenten in het Frans of Nederlands

Frans
(adressen alleen in het Frans)
Conseil de l'Union européenne
Rue de la Loi 175
1048 Bruxelles
BELGIQUE

Nederlands
(adressen alleen in het Nederlands)
Raad van de Europese Unie
Wetstraat 175
1048 Brussel
BELGIË

Eentalige documenten in een andere EU-taal

Het eerste deel van het adres wordt ofwel tweetalig geschreven, ofwel eentalig, bij voorkeur in een internationaal veelgebruikte taal. Straat-, plaats- en landnaam moeten echter in beide talen worden geschreven:

Conseil de l'Union européenne/
Raad van de Europese Unie
Rue de la Loi/Wetstraat 175
1048 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Council of the European Union
Rue de la Loi/Wetstraat 175
1048 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Adressen in Franstalige landen

België, Frankrijk en Luxemburg hebben elk hun eigen regels voor de vermelding van de straatnaam en het huisnummer. Hiermee moet rekening worden gehouden:

BELGIË Rue de la Source 200	<i>Straatnaam gevolgd door nummer (zonder komma)</i>
FRANKRIJK 24 rue de l'Allée-au-Bois	<i>Nummer gevolgd door straatnaam (zonder komma)</i>
LUXEMBURG 2, rue Mercier	<i>Nummer gevolgd door straatnaam (met komma)</i>

9.1.3. Adressen in meertalige documenten

In meertalige documenten van de instellingen, organen en agentschappen van de Europese Unie worden adressenlijsten met het oog op de consistentie doorgaans één keer opgesteld.

NB: Als adressen in alle eentalige taalversies van een document dezelfde structuur hebben, bijvoorbeeld in een tabel met een adressenlijst die in alle versies op dezelfde bladzijde staat, passen we de regels voor meertalige documenten toe.

Lidstaten van de Europese Unie

Voor lidstaten van de Europese Unie wordt elk adres in de oorspronkelijke taal vermeld, waarbij de volgende regels worden gevolgd:

- voor België worden adressen in het Nederlands en het Frans vermeld (met de Belgische overheid is overeengekomen dat het Duits, de derde nationale taal, niet wordt gebruikt);
- voor Bulgarije, Griekenland en Cyprus worden adressen eenmaal in het oorspronkelijke alfabet en eenmaal in het Latijnse alfabet vermeld (Engelse transliteratie). In de versie in het Bulgaarse of Griekse alfabet worden de plaats- en de straatnaam ook in het Latijnse alfabet vermeld (Engelse transliteratie);
- voor Ierland worden adressen in het Iers en het Engels vermeld;
- voor Malta worden adressen in het Maltees en het Engels vermeld;
- voor Finland worden adressen in het Fins en het Zweeds vermeld.

In [punt 9.1.4](#) wordt een voorbeeld gegeven van een meertalige lijst voor lidstaten van de Europese Unie.

Derde landen

Voor derde landen die het Latijnse alfabet niet gebruiken (bv. China, Japan, Arabischtalige landen, ...) worden adressen getranslitereerd in het Latijnse alfabet. De landnaam en eventueel de plaatsnaam worden geschreven in een internationaal veelgebruikte EU-taal, meestal het Engels.

9.1.4. Adressen in de lidstaten: schrijfwijze en voorbeelden

Hieronder wordt een voorbeeld gegeven van een meertalige lijst. De adressen worden uitsluitend vermeld ter illustratie en zijn niet bijgewerkt. Voor de actuele gegevens (straatnaam, huisnummer, telefoonnummer enz.) dient een actuele bron te worden geraadpleegd.

België Commission européenne Représentation en Belgique Rue Archimède 73 1000 Bruxelles BELGIQUE Tél. +32 22953844 Fax +32 22950166 Europese Commissie Vertegenwoordiging in België Archimedesstraat 73 1000 Brussel BELGIË Tel. +32 22953844 Fax +32 22950166	Bulgarije Европейска комисия Представителство в България ул. “Московска” № 9 1000 София/Sofia БЪЛГАРИЯ/BULGARIA Тел. +359 29335252 Факс +359 29335233 European Commission Representation in Bulgaria Moskovska 9 1000 Sofia BULGARIA Tel. +359 29335252 Fax +359 29335233	Tsjechië Evropská komise Zastoupení v Česku Pod Hradbami 17 160 00 Praha 6 ČESKO Tel. +420 224312835 Fax +420 224312850 <i>Postadres:</i> PO Box 192 160 41 Praha 6 ČESKO
Denemarken Europa-Kommissionen Repræsentation i Danmark Højbrohus Østergade 61 1004 København K DANMARK Tlf. +45 33144140 Fax +45 33111203	Duitsland Europäische Kommission Vertretung in Berlin Unter den Linden 78 10117 Berlin DEUTSCHLAND Tel. +49 302280-2000 Fax +49 302280-2222	Estland Euroopa Komisjon Esindus Eestis Kohtu 10 10130 Tallinn EESTI/ESTONIA Tel +372 6264400 Faks +372 6264439
Ierland An Coimisiún Eorpach Ionadaíocht in Éirinn Áras na hEorpa 12-14 Sráid an Mhóta Íochtar Baile Átha Cliath 2 D02 W710 ÉIRE Teil. +353 16341111 Facs +353 16341112 European Commission Representation in Ireland Europe House 12-14 Lower Mount Street Dublin 2 D02 W710 IRELAND Tel. +353 16341111 Fax +353 16341112	Griekenland Ευρωπαϊκή Επιτροπή Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα Βασιλίσσης Σοφίας 2 106 74 Αθήνα/Athens ΕΛΛΑΔΑ/GREECE Τηλ. +30 2107251000 Φαξ +30 2107244620 European Commission Representation in Greece Vassilissis Sofias 2 106 74 Athens GREECE Tel. +30 2107251000 Fax +30 2107244620	Spanje Comisión Europea Representación en España Paseo de la Castellana, 46 28046 Madrid Madrid ESPAÑA Tel. +34 914315711 Fax +34 915760387
Frankrijk Commission européenne Représentation en France 288 boulevard Saint-Germain 75007 Paris FRANCE Tél. +33 140633800 Fax +33 145569417	Kroatië Europska komisija Predstavništvo u Hrvatskoj Ulica Augusta Cesarca 2 HR-10000 Zagreb HRVATSKA Tel. +385 14691300 Faks +385 14627499	Italië Commissione europea Rappresentanza in Italia Via IV Novembre 149 00187 Roma RM ITALIA Tel. +39 06699991 Fax +39 066791658

Cyprus

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Αντιπροσωπεία στην Κύπρο
Iris Tower, 8ος όροφος
Αγαπήνωρος 2
CY-1076 Λευκωσία/Nicosia
ΚΥΠΡΟΣ/CYPRUS

Τηλ. +357 22817770
Φαξ +357 22768926

European Commission
Representation in Cyprus
Iris Tower, 8th Floor
Agapinor Street 2
CY-1076 Nicosia
CYPRUS

Tel. +357 22817770
Fax +357 22768926

Letland

Eiropas Komisija
Pārstāvniecība Latvijā
Jēkaba kazarmas
Torņu iela 4–1C
Rīga, LV-1050
LATVIJA

Tāl. +371 7325270
Fakss +371 7325279

Litouwen

Europos Komisija
Atstovybė Lietuvoje
Naugarduko g. 10
LT-01141 Vilnius
LIETUVA/LITHUANIA

Tel. +370 52313191
Faks. +370 52313192

Luxemburg

Commission européenne
Représentation au Luxembourg
Bâtiment Jean Monnet
Rue Alcide De Gasperi
L-2920 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tél. +352 4301-1
Fax +352 4301-34433

Office des publications de l'Union
européenne
20, rue de Reims
L-2417 Luxembourg
LUXEMBOURG

postadres:

Office des publications de l'Union
européenne
L-2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

Hongarije

Európai Bizottság
Magyarországi Képviselete
Budapest
Bérc u. 23.
1016
MAGYARORSZÁG/HUNGARY

Tel. +36 12099700
Fax +36 14664221

Malta

Il-Kummissjoni Ewropea
Rappreżentanza ta' Malta
Dar l-Ewropa
254, Triq San Pawl
Valletta
VLT 1215
MALTA

European Commission
Representation in Malta
Dar l-Ewropa
254, Triq San Pawl
Valletta
VLT 1215
MALTA

Tel. +356 2342500
Faks +356 21344897

Nederland

Europese Commissie
Vertegenwoordiging in Nederland
Korte Vijverberg 5
2513 AB Den Haag
NEDERLAND

Tel. +31 703135300
Fax +31 703646619

Oostenrijk

Europäische Kommission
Vertretung in Österreich
Kärntnerring 5-7
1010 Wien
ÖSTERREICH

Tel. +43 151618-0
Fax +43 15134225

Polen

Przedstawicielstwo
Komisji Europejskiej w Polsce
Centrum Jasna
ul. Jasna 14/16a
00-041 Warszawa
POLSKA/POLAND

Tel. +48 225568989
Faks +48 225568998

Portugal

Comissão Europeia
Representação em Portugal
Largo Jean Monnet 1-10.º
1069-068 Lisboa
PORTUGAL

Tel. +351 213509800
Fax +351 213509801/02/03

Roemenië

Comisia Europeană
Reprezentanța din România
Str. Jules Michelet nr. 18, sector 1
010463 București
ROMÂNIA

Tel. +40 212035400
Fax +40 212128808

Slovenië

Evropska komisija
Predstavništvo v Sloveniji
Dunajska 20
1000 Ljubljana
SLOVENIJA

Tel. +386 12528800
Faks +386 14252085

Slowakije

Európska komisia
Zastúpenie na Slovensku
Palisády 29
811 06 Bratislava
SLOVENSKO/SLOVAKIA
Tel. +421 254431718
Fax +421 254432972

Finland

Euroopan komissio
Suomen-edustusto
Pohjoisesplanadi 31
FI-00100 Helsinki
SUOMI/FINLAND
P. +358 96226544
F. +358 9656728
Europeiska kommissionen
Representationen i Finland
Norra esplanaden 31
FI-00100 Helsingfors
FINLAND
Tfn +358 96226544
Fax +358 9656728

Zweden

Europeiska kommissionen
Representationen i Sverige
Regeringsgatan 65, 6 tr.
Box 7323
SE-103 90 Stockholm
SVERIGE
Tfn +46 856244411
Fax +46 856244412

Andere mogelijke schrijfwijzen (België en Finland)**België**

Commission européenne/
Europese Commissie
Rue Archimède/Archimedesstraat 73
1000 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
Tél./tel. +32 22953844
Fax +32 22950166

Finland

Akateeminen Kirjakauppa /
Akademiska Bokhandeln
Pohjoisesplanadi 39 /
Norra esplanaden 39
PL/PB 128
FI-00101 Helsinki/Helsingfors
SUOMI/FINLAND
P./tfn +358 96226544
F./fax +358 9656728

NB: Hier is de internationale schrijfwijze voor de telefoonnummers gebruikt. Voor binnenlands telefoonverkeer moeten de meest recente regels van de betrokken nationale instanties worden gevolgd. Deze regels kunnen van land tot land verschillen en zijn voortdurend aan veranderingen onderhevig, waardoor het lastig is hier een actueel overzicht te geven. Voorbeelden zijn:

- het gebruik van een of meer extra cijfers in sommige landen (bv. “0” in België en Frankrijk, “06” in Hongarije);
- de toevoeging van het netnummer indien u zich buiten de zone bevindt (bv. Litouwen);
- de toevoeging van een “0” indien de beller zich buiten de zone/het netnummergebied bevindt;
- het gebruik van bijkomende nummers voor alternatieve providers, en
- de portabiliteit van telefoonnummers (waardoor netnummers gekoppeld aan de plaats waar de abonnee zich bevindt, niet langer relevant zijn).

9.1.5. Adressen in de lidstaten: bijzondere kenmerken**Postcodes, Eircode en landcodes**

In onderstaande tabel worden nadere bijzonderheden gegeven over de codes in de verschillende lidstaten.

Land	Postcode/ Eircode ⁽¹⁾	Landcode	Opmerkingen
België	4 cijfers		
Bulgarije	4 cijfers		
Tsjechië	5 cijfers		een spatie tussen het derde en vierde cijfer; twee spaties tussen de postcode en de plaatsnaam

(vervolg)

Land	Postcode/ Eircode ⁽¹⁾	Landcode	Opmerkingen
Denemarken	4 cijfers		
Duitsland	5 cijfers		nooit een landcode (D- of DE-) voor de postcode zetten; een poststuk kan daardoor vertraging oplopen in de postsortermachine
Estland	5 cijfers		
Ierland	7 alfanumerieke tekens (Eircode)		voor Dublin ind ien mogelijk de sectorcode toevoegen; de Eircode komt op een afzonderlijke regel boven de naam van het land
Griekenland	5 cijfers		een spatie tussen het derde en vierde cijfer
Spanje	5 cijfers		de naam van de provincie toevoegen na de plaatsnaam, op een afzonderlijke regel – zie de lijst op de UPU-website (EN)
Frankrijk	5 cijfers		
Kroatië	5 cijfers	HR	de postcode wordt voorafgegaan door “HR-”
Italië	5 cijfers		de afkorting van de provincienaam vermelden na de plaatsnaam – zie de lijst op de UPU-website (EN)
Cyprus	4 cijfers	CY	de postcode wordt voorafgegaan door “CY-”
Letland	4 cijfers (rechts)	LV	de postcode wordt voorafgegaan door “LV-”; de postcode komt na de plaatsnaam en wordt daarvan gescheiden door een komma
Litouwen	5 cijfers	LT	de postcode wordt voorafgegaan door “LT-”
Luxemburg	4 cijfers	L	de postcode wordt voorafgegaan door “L-”
Hongarije	4 cijfers		de straatnaam komt onder de plaatsnaam; de postcode komt op een afzonderlijke regel boven de naam van het land
Malta	3 letters + 4 cijfers		de postcode staat onder de plaatsnaam, met een spatie tussen de letters en cijfers
Nederland	4 cijfers + 2 letters		een spatie tussen de cijfers en letters; twee spaties tussen de postcode en de plaatsnaam
Oostenrijk	4 cijfers		
Polen	5 cijfers		een streepje tussen het tweede en derde cijfer
Portugal	7 cijfers		een streepje tussen het vierde en vijfde cijfer
Roemenië	6 cijfers		
Slovenië	4 cijfers		
Slowakije	5 cijfers		een spatie tussen het derde en vierde cijfer
Finland	5 cijfers	FI	de postcode wordt voorafgegaan door “FI-” (of door “AX-” voor de eilandengroep Åland)
Zweden	5 cijfers	SE	de postcode wordt voorafgegaan door “SE-”; een spatie tussen het derde en vierde cijfer

(1) Tenzij anders aangegeven staat de postcode vóór de plaatsnaam. De postcode dient om een groep van adressen te definiëren. De Eircode daarentegen, die in juli 2015 in Ierland in gebruik is genomen, is een unieke code die aan elk woon- en zakelijk adres is toegewezen.

NB: Om praktische redenen (dezelfde indeling voor alle talen) is de lijst in protocollaire volgorde opgesteld.

Verdere opmerkingen

Sommige lidstaten (België, Ierland, Malta en Finland) hebben twee of meer officiële talen die door de Europese instellingen als werktal worden gebruikt. (Hoewel Grieks en Turks de officiële talen van Cyprus zijn, wordt alleen Grieks als werktal door de Europese instellingen gebruikt.) Met de Belgische overheid is overeengekomen dat Duits niet wordt gebruikt in de meertalige weergave van adressen. Voor alle hier genoemde lidstaten worden dus twee officiële talen gebruikt om adressen te schrijven: Nederlands en Frans voor België, Iers en Engels voor Ierland, Maltees en Engels voor Malta en Fins en Zweeds voor Finland (zie [punt 9.1.4](#)).

Voor sommige landen moeten andere alfabetten worden gebruikt (Bulgarije, Griekenland/Cyprus).

De schrijfwijze van adressen voor een bestemming in een van de landen van deze twee groepen is afhankelijk van de taal/talen van de publicatie en van de vraag of het een eentalig dan wel meertalig document betreft.

Adressen in België, Ierland, Malta of Finland

Eentalige documenten

- Documenten in een van de officiële talen van het land van bestemming: adressen in principe alleen in die taal.
- Documenten in een andere EU-taal: adressen in beide officiële talen van het land van bestemming (zoals voor meertalige documenten).

Meertalige documenten

Adressen in beide officiële talen van het land van bestemming.

Adressen in Bulgarije, Griekenland of Cyprus

Eentalige documenten

- Documenten in het Bulgaars of Grieks: adressen in de taal van het document, maar plaats- en landnamen worden tevens in het Engels vermeld.
- Documenten in een andere EU-taal: adressen worden geschreven in het Latijnse alfabet (met zo nodig een transliteratie van de straatnaam).

Meertalige documenten

Adressen worden geschreven in het Bulgaars/Grieks en plaats- en landnamen worden tevens in het Engels vermeld. Het volledige adres wordt tevens in het Latijnse alfabet geschreven (Engelse transliteratie).

9.2. Elektronische adressen

Elektronische adressen worden als volgt geschreven:

- “E-mail:” (met dubbele punt):

E-mail: voornaam.achternaam@ec.europa.eu

- “Internet:” (met dubbele punt):

Internet: https://europa.eu

Omwillen van de eenvormigheid wordt de afkorting URL niet meer gebruikt bij de vermelding van een internetadres.

Elektronische adressen kunnen ook worden vermeld zonder het inleidende "e-mail/website", met name wanneer de ruimte beperkt is:

voornaam.achternaam@ec.europa.eu

https://www.europarl.europa.eu

NB: Het verdient aanbeveling om voor internetadressen ook het transferprotocol te vermelden (http://, https://, ftp:// ...), met name om ervoor te zorgen dat links goed worden geconfigureerd bij het creëren van internetpagina's.

9.3. Telefoonnummers

Voor de schrijfwijze van telefoonnummers gelden diverse internationale normen van de Internationale Telecommunicatie-unie (met name aanbevelingen ITU-T E.122, E.123 en E.126).

In de praktijk leveren deze normen echter verschillende problemen op, met name als het gaat om de manier waarop telefoonnummers worden vermeld. Omwille van de eenvoud hebben de EU-instanties overeenstemming bereikt over een uniforme schrijfwijze in alle EU-talen volgens de volgende principes:

- vermeld de internationale vorm van het nummer;
- laat het landnummer voorafgaan door een plusteken “+” (zonder spatie) om aan te geven dat voor internationale gesprekken de internationale toegangscode moet worden gebruikt;
- na het landnummer komt een vaste spatie gevolgd door het volledige nummer (inclusief het eventuele netnummer) als een aaneengesloten blok:

+33 140633900

- een doorkiesnummer wordt door een streepje van het hoofdnummer gescheiden. Ook het doorkiesnummer wordt als aaneengesloten blok geschreven:

+32 222020-43657

NB: Voor een binnenlands gesprek moet het internationale nummer worden aangepast overeenkomstig de meest recente regels van de betrokken nationale instanties (bv. gebruik van een lokaal toegangsnummer tussen het internationale toegangsnummer en het eigenlijke nummer). Omdat deze regels van land tot land kunnen verschillen en voortdurend aan veranderingen onderhevig zijn, wordt in documenten van de instellingen, organen en agentschappen van de EU altijd de internationale vorm van de telefoonnummers gebruikt.

Gegroepeerde telefoonnummers

Als meer dan één telefoonnummer wordt vermeld, worden de nummers gescheiden door een schuine streep met aan weerszijden een spatie:

+33 140633900 / 140678900 / 140123456

Als opeenvolgende nummers verkort worden vermeld, wordt een schuine streep zonder spaties gebruikt. Het begin van het variabele gedeelte van de nummers wordt aangeduid met een koppelteken, volgens hetzelfde principe als bij de doorkiesnummers (zie vierde streep hierboven):

+33 1406339-00/01/02

Inleidingsformules

De nummers worden in het algemeen als volgt weergegeven:

- “Tel.” of “tel.” (met punt, zonder dubbele punt),
- “Fax” of “fax” (zonder punt, zonder dubbele punt),
- “Telex” of “telex” (zonder dubbele punt),
- “Mobiel” of “mobiel” (zonder dubbele punt).

Er kan ook een grafisch symbool worden gebruikt:

☎+33 1406339-00/01/02

NB: De term “gsm” mag niet worden gebruikt i.p.v. “mobiel”. Gsm is een van de vele normen (GPRS, UMTS enz.).

Europe Direct

Voor het telefoonnummer van Europe Direct (doorgaans op de achterzijde van het titelblad van publicaties) geldt een uitzondering. Dit wordt als volgt geschreven:

00 800 6 7 8 9 10 11

9.4. Bibliografische notities en verwijzingen naar het Publicatieblad

Verwijzingen

Bij verwijzingen naar publicaties in een bibliografie worden voor alle talen dezelfde structuur en volgorde van de elementen aangehouden.

Voor meer details hieromtrent, zie [punt 5.5.4](#) en [punt 5.9.4](#).

Verwijzingen naar het Publicatieblad

Zie [punt 3.1](#).

Voor de publicaties van het Hof van Justitie, met uitzondering van de in het Publicatieblad gepubliceerde teksten, kunnen ook de volgende formuleringen worden gebruikt:

PB L, 2023/2387

PB C, C/2023/90

NB: Verwijzingen naar Publicatiebladen van vóór 1 oktober 2023, de dag waarop de bekendmaking per rechtshandeling is ingevoerd, kunnen op de volgende manieren geformuleerd worden:

— tot en met 31 december 1967:

PB 1963, 190, blz. 3077

— van 1 januari 1968 tot en met 30 september 2023:

PB 2009, L 195, blz. 1

PB 2010, C 48, blz. 14

9.5. Administratieve structuur van de Europese Unie: officiële benamingen en volgorde van vermelding

De administratieve structuur van de Europese Unie bestaat uit instellingen en organen, interinstitutionele diensten, agentschappen en andere instanties.

9.5.1. Instellingen en organen

De instellingen en organen moeten in **protocolaire volgorde** worden vermeld.

De volgende lijst bevat de officiële benamingen volgens de voorgeschreven volgorde sinds 1 december 2009 (inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon). De lijst wordt gevolgd door een tabel met de verschillende benamingen volgens een specifieke context, evenals de afkortingen en de zetel.

Zie ook [bijlage A9 — Instellingen, organen, interinstitutionele diensten en instanties: meertalige lijst](#)

a) Instellingen

- [Europees Parlement](#)
- [Europese Raad](#)
  - voorzitter van de Europese Raad
- [Raad van de Europese Unie](#)
- [Europese Commissie](#)
- [Hof van Justitie van de Europese Unie](#)
  - Hof van Justitie
  - Gerecht

NB: Het in 2004 opgerichte Gerecht voor ambtenarenzaken heeft, na overdracht van zijn bevoegdheden aan het Gerecht, op 1 september 2016 zijn werkzaamheden gestaakt.

- [Europese Centrale Bank](#)
- [Europese Rekenkamer](#)

Drie Raden: niet verwarren!

Binnen de Europese Unie

[Europese Raad](#)

Vergaderingen van de staatshoofden of regeringsleiders (presidenten of eerste ministers) en van de voorzitter van de Europese Commissie (in principe vier keer per jaar). Deze vergaderingen zijn ook bekend onder de naam “top”. De Europese Raad stelt de algemene politieke richting van de Unie vast.

[Raad van de Europese Unie](#)

Binnen deze instelling komen regelmatig de verschillende ministers uit de lidstaten samen, afhankelijk van het onderwerp dat aan de orde is. De Raad is het centrum van de politieke besluitvorming van de Unie waar het overgrote deel van de Europese wetgeving wordt vastgesteld.

Buiten de Europese Unie

[Raad van Europa](#)

Intergouvernementele organisatie die geen instelling van de Europese Unie is.

b) Orgaan voor buitenlands beleid

- [Europese Dienst voor extern optreden](#)
  - hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid

c) Raadgevende organen

- [Europees Economisch en Sociaal Comité](#)
- [Europees Comité van de Regio's](#)

d) Overige organen

- [Europese Investeringsbank](#)
  - [Europees Investeringsfonds](#)
- [Europese Ombudsman](#)

- [Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming](#)
- [Europees Comité voor gegevensbescherming](#)
- [Europees Openbaar Ministerie](#)
- [Europees Kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging](#)

Instellingen en organen — De verschillende benamingen

Volledige benaming	Verkorte benaming ⁽¹⁾	Afkorting	Zetel
Europees Parlement	Parlement	EP	Straatsburg ⁽²⁾
Europese Raad	—	—	Brussel
Raad van de Europese Unie	Raad <i>NB:</i> In vulgariserende teksten: — Raad van ministers (in ruime zin) — Raad (van ministers) (in enge zin: bv. van Landbouw)	—	Brussel
Europese Commissie	Commissie	—	Brussel ⁽³⁾
Hof van Justitie van de Europese Unie (<i>instelling</i>)	Hof van Justitie	HvJ	Luxemburg
• Hof van Justitie (<i>instantie</i>)	Hof	—	Luxemburg
• Gerecht	—	—	Luxemburg
Europese Centrale Bank	Bank	ECB	Frankfurt am Main
Europese Rekenkamer ⁽⁴⁾ <i>In het Publicatieblad:</i> Rekenkamer	Rekenkamer	—	Luxemburg
Europese Dienst voor extern optreden	—	EDEO	Brussel
Europees Economisch en Sociaal Comité	Comité	EESC ⁽⁵⁾	Brussel
Europees Comité van de Regio's ⁽⁶⁾ <i>In het Publicatieblad, L-serie:</i> Comité van de Regio's	Comité	CvdR	Brussel
Europese Investeringsbank	Bank	EIB	Luxemburg
Europese Ombudsman	Ombudsman	—	Straatsburg ⁽⁷⁾
Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming	Europese Toezichthouder, Toezichthouder	EDPS	Brussel
Europees Comité voor gegevensbescherming	Comité	EDPB	Brussel
Europees Openbaar Ministerie	—	EOM	Luxemburg
Europees Kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging	—	—	Boekarest

(1) De korte benaming mag alleen worden gebruikt als er geen verwarring mogelijk is (met name voor “Hof” en “Comité”). Bovendien moet bij de eerste vermelding altijd de volledige benaming worden gebruikt..

(2) Het Parlement heeft zijn zetel in Straatsburg. Bijkomende zittingen worden in Brussel georganiseerd. Het secretariaat-generaal bevindt zich in Luxemburg.

(3) De Commissie heeft haar zetel in Brussel, maar ze heeft ook verschillende diensten in Luxemburg.

(4) “Europese Rekenkamer” is de algemene benaming. De officiële benaming in louter juridische teksten is echter “Rekenkamer van de Europese Unie” (tot en met 30.11.2009: “Rekenkamer van de Europese Gemeenschappen”), ook al komt deze benaming in teksten bijna nooit voor. In het Publicatieblad wordt de korte benaming “Rekenkamer” gebruikt.

(5) De afkorting Ecosoc moet worden vermeden. De korte benaming “Economisch en Sociaal Comité” en de afkorting ESC worden niet gebruikt.

(6) “Europees Comité van de Regio's” is nu algemeen gangbaar. Gebruik de officiële benaming “Comité van de Regio's” in strikt juridische teksten en de L-serie van het Publicatieblad. De gangbare afkorting niet aanpassen (op verzoek van het Comité).

(7) De zetel van de Ombudsman is dezelfde als die van het Europees Parlement.

9.5.2. Interinstitutionele diensten

Interinstitutionele diensten zijn administratief gekoppeld aan de Europese Commissie (zie ook [punt 9.6](#)).

Benaming	Verkorte benaming	Afkorting	Zetel	Basishandeling (oprichtingshandeling) ⁽¹⁾
Bureau voor publicaties van de Europese Unie ⁽²⁾	Publicatiebureau	OP (*)	Luxemburg	PB L 168 van 30.6.2009, blz. 41 (PB 152 van 13.7.1967, blz. 18)
cyberbeveiligingsdienst voor de instellingen, organen en instanties van de Unie ⁽³⁾	—	Brussel	Brussel	PB L, 2023/2841, 18.12.2023
Europees Bureau voor personeelsselectie ⁽⁴⁾ • Europese Bestuurschool ⁽⁵⁾	Bureau voor personeelsselectie • Bestuurschool	EPSO (*) • EUSA (	Brussel	PB L 197 van 26.7.2002, blz. 53 • PB L 37 van 10.2.2005, blz. 14

(*) Enige afkorting voor alle taalversies.

(1) De basishandeling is in beginsel de oprichtingshandeling. Indien een oprichtingshandeling is herschikt, gecodificeerd of ingetrokken en vervangen door een nieuwe handeling, wordt die nieuwe handeling de nieuwe basishandeling (de oorspronkelijke oprichtingshandeling wordt dan pro memorie cursief tussen haakjes vermeld)..

(2) Tot 30.6.2009: “Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen”.

(3) Administratief gekoppeld aan het directoraat-generaal Digitale Diensten.

(4) Gebruikelijke benaming.

(5) Administratief gekoppeld aan het Europees Bureau voor personeelsselectie.

9.5.3. Gedecentraliseerde instanties (agentschappen)

De gedecentraliseerde instanties (agentschappen) zijn opgericht bij afzonderlijke wetgevingsbesluiten en belast met een specifieke taak.

Ze worden vermeld in **alfabetische volgorde in de taal van publicatie**.

Benaming	Afkorting	Zetel	Basishandeling (oprichtingshandeling) ⁽¹⁾	Wijzigingen ⁽²⁾
Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging	Enisa (*)	Heraklion	PB L 151 van 7.6.2019, blz. 15 (PB L 77 van 13.3.2004, blz. 1)	
Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators	ACER (*)	Ljubljana	PB L 158 van 14.6.2019, blz. 22 (PB L 211 van 14.8.2009, blz. 1)	
Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart	EASA	Keulen	PB L 212 van 22.8.2018, blz. 1 (PB L 240 van 7.9.2002, blz. 1)	
Agentschap van de Europese Unie voor het operationeel beheer van grootschalige IT-systemen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht	eu-Lisa (*)	Tallinn	PB L 295 van 21.11.2018, blz. 99 (PB L 286 van 1.11.2011, blz. 1)	
Agentschap van de Europese Unie voor het ruimtevaartprogramma	Euspa (*)	Praag	PB L 170 van 12.5.2021, blz. 69	
Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken	Eurojust	Den Haag	PB L 295 van 21.11.2018, blz. 138 (PB L 63 van 6.3.2002, blz. 1)	

(vervolg)

Benaming	Afkorting	Zetel	Basishandeling (oprichtingshandeling) ⁽¹⁾	Wijzigingen ⁽²⁾
Agentschap van de Europese Unie voor opleiding op het gebied van rechtshandhaving	Cepol	Boedapest	PB L 319 van 4.12.2015, blz. 1 (PB L 256 van 1.10.2005, blz. 63)	
Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving	Europol	Den Haag	PB L 135 van 24.5.2016, blz. 53 (PB C 316 van 27.11.1995, blz. 1)	
Asielagentschap van de Europese Unie	EUAA	Malta	PB L 468 van 30.12.2021, blz. 1	
Autoriteit voor de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering	AMLA	Frankfurt am Main	PB L, 2024/1620, 19.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1620/oj	
Autoriteit voor Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen	—	Brussel	PB L 317 van 4.11.2014, blz. 1	
Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten	FRA (*)	Wenen	PB L 53 van 22.2.2007, blz. 1	
Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie	EUIPO	Alicante	PB L 154 van 16.6.2017, blz. 1 (PB L 11 van 14.1.1994, blz. 1)	
Bureau voor ondersteuning van Berec (verkorte benaming: Berec-Bureau)	—	Riga	PB L 321 van 17.12.2018, blz. 1 (PB L 337 van 18.12.2009, blz. 1)	
Communautair Bureau voor plantenrassen	CPVO	Angers	PB L 227 van 1.9.1994, blz. 1	Spellingswijziging Wijzigingshandeling in voorbereiding
Drugsagentschap van de Europese Unie	EUDA (*)	Lissabon	PB L 166 van 30.6.2023, blz. 6	Inwerkingtreding: 1.7.2023 EUDA in plaats van EWDD: 2.7.2024
Europees Agentschap voor chemische stoffen	ECHA (*)	Helsinki	(PB L 396 van 30.12.2006, blz. 1)	Rectificatie: PB L 136 van 29.5.2007, blz. 3
Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk	EU-OSHA (*)	Bilbao	PB L 30 van 31.1.2019, blz. 58 (PB L 216 van 20.8.1994, blz. 1)	
Europees Agentschap voor maritieme veiligheid	EMSA	Lissabon	PB L 208 van 5.8.2002, blz. 1	
Europees Bureau voor visserijcontrole	EFCA	Vigo	PB L 83 van 25.3.2019, blz. 18 (PB L 128 van 21.5.2005, blz. 1)	
Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding	Cedefop (*)	Thessaloniki	PB L 30 van 31.1.2019, blz. 90 (PB L 39 van 13.2.1975, blz. 1)	
Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding	ECDC (*)	Stockholm	PB L 142 van 30.4.2004, blz. 1	
Europees Geneesmiddelenbureau	EMA (*)	Amsterdam	PB L 136 van 30.4.2004, blz. 1	Wijzigingsbesluit (zetel): PB L 291 van 16.11.2018, blz. 3
Europees Grens- en kustwachtagentschap	Frontex (*)	Warschau	PB L 295 van 14.11.2019, blz. 1 (PB L 349 van 25.11.2004, blz. 1)	
Europees Instituut voor gendergelijkheid	EIGE (*)	Vilnius	PB L 403 van 31.12.2006, blz. 9	Spellingswijziging
Europees Milieuagentschap	EEA	Kopenhagen	PB L 126 van 21.5.2009, blz. 13	

(vervolg)

Benaming	Afkorting	Zetel	Basishandeling (oprichtingshandeling) ⁽¹⁾	Wijzigingen ⁽²⁾
Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving	EWDD	Lissabon	PB L 376 van 27.12.2006, blz. 1 (PB L 36 van 12.2.1993, blz. 1)	Wijzigingsbesluit: PB L 166 van 30.6.2023, blz. 6 Inwerkingtreding: 1.7.2023 EUDA in plaats van EWDD: 2.7.2024
Europese Arbeidsautoriteit	ELA	Bratislava	PB L 186 van 11.7.2019, blz. 21	Oprichting: 31.7.2019
Europese Autoriteit voor effecten en markten	ESMA	Parijs	PB L 331 van 15.12.2010, blz. 84	
Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen	Eiopa	Frankfurt am Main	PB L 331 van 15.12.2010, blz. 48	
Europese Autoriteit voor voedselveiligheid	EFSA (*)	Parma	PB L 31 van 1.2.2002, blz. 1	
Europese Bankautoriteit	EBA	Parijs	PB L 331 van 15.12.2010, blz. 12	Wijzigingsbesluit (zetel): PB L 291 van 16.11.2018, blz. 1
Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden	Eurofound (*)	Dublin	PB L 30 van 31.1.2019, blz. 74 (PB L 139 van 30.5.1975, blz. 1)	
Europese Stichting voor opleiding	ETF (*)	Turijn	PB L 354 van 31.12.2008, blz. 82 (PB L 131 van 23.5.1990, blz. 1)	
Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad	GAR	Brussel	PB L 225 van 30.7.2014, blz. 1	Spellingswijziging
Spoorwegbureau van de Europese Unie	ERA	Lille en Valenciennes	PB L 138 van 26.5.2016, blz. 1 (PB L 164 van 30.4.2004, blz. 1)	
Vertaalbureau voor de organen van de Europese Unie	CdT (*)	Luxemburg	PB L 314 van 7.12.1994, blz. 1	
Vastgestelde wijzigingen				
—	—			—
In voorbereiding				
Meerdere geplande of lopende procedures kunnen tot een wijziging van de benaming van diverse agentschappen leiden.				
Communautair Bureau voor plantenrassen <i>Voorstel:</i> Europees Bureau voor plantenrassen	CPVO <i>Voorstel:</i> EBP		<i>Procedure:</i> COM(2013) 262 – 2013/137 (COD) wordt opgevolgd (het EP heeft de Commissie verzocht haar voorstel in te trekken en een nieuw voorstel in te dienen)	
In voorbereiding (nieuwe agentschappen)				
—	—		—	

(*) Enige afkorting voor alle taalversies.

(1) De basishandeling is in beginsel de oprichtingshandeling. Indien een oprichtingshandeling is herschikt, gecodificeerd of ingetrokken en vervangen door een nieuwe handeling, wordt die nieuwe handeling de nieuwe basishandeling (de oorspronkelijke oprichtingshandeling wordt dan pro memorie cursief tussen haakjes vermeld).

(2) De verschillende soorten wijzigingen zijn:

- “rectificatie”, “wijzigingshandeling” (of andere): wijzigingen van de basishandeling wat de benaming, de afkorting of de zetel betreft;
- “spellingswijziging”: de in de basisverordening voor het betrokken orgaan gebruikte spelling is gewijzigd om aan de interinstitutionele schrijfafspraken te voldoen, met name aan de regels voor het gebruik van hoofdletters en kleine letters (met toestemming van de juristen-vertalers van de Raad, geen rectificatie vereist).

NB: Zie ook Besluit 2004/97/EG, Euratom van 13 december 2003 inzake de vestigingsplaatsen van bepaalde bureaus en organen van de Europese Unie ([PB L 29 van 3.2.2004, blz. 15](#)).

Agentschappen en organen van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

Benaming	Afkorting	Zetel	Basishandeling (oprichtingshandeling) ⁽¹⁾	Wijzigingen ⁽²⁾
Europees Defensieagentschap	EDA	Brussel	PB L 266 van 13.10.2015, blz. 55 (PB L 245 van 17.7.2004, blz. 17)	
Europese Veiligheids- en defensieacademie	EVDA	Brussel	PB L, 2024/3116, 10.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/3116/oj (PB L 194 van 26.7.2005, blz. 15)	Spellingswijziging
Instituut voor veiligheidsstudies van de Europese Unie	IVSEU	Parijs	PB L 41 van 12.2.2014, blz. 13 (PB L 200 van 25.7.2001, blz. 1)	
Satellietcentrum van de Europese Unie	Satcen	Torrejón de Ardoz	PB L 188 van 27.6.2014, blz. 73 (PB L 200 van 25.7.2001, blz. 5)	Spellingswijziging

(1) Het referentiebesluit is in beginsel het oprichtingsbesluit. Indien een oprichtingsbesluit is herschikt, gecodificeerd of ingetrokken en vervangen door een nieuw besluit, wordt dit gewijzigde besluit het nieuwe basisbesluit (het oorspronkelijke oprichtingsbesluit wordt dan pro memoria tussen haakjes vermeld).

(2) De verschillende soorten wijzigingen zijn:

- “rectificatie”, “wijzigingsbesluit” (of andere): wijzigingen van het basisbesluit wat de benaming, de afkorting of de zetel betreft;
- “spellingswijziging”: de in de basisverordening voor het betrokken orgaan gebruikte spelling is gewijzigd om aan de interinstitutionele schrijfspraken te voldoen, met name aan de regels voor het gebruik van hoofdletters en kleine letters (met toestemming van de juristen-vertalers van de Raad, geen rectificatie vereist).

9.5.4. Uitvoerende agentschappen

De uitvoerende agentschappen zijn juridische lichamen die door de Commissie worden opgericht overeenkomstig het bepaalde in [Verordening \(EG\) nr. 58/2003 van de Raad \(PB L 11 van 16.1.2003, blz. 1\)](#), teneinde daaraan bepaalde taken voor het beheer van een of meer programma's van de Europese Unie te delegeren. Deze agentschappen zijn opgericht voor een beperkte duur.

Benaming	Afkorting	Zetel	Basisbesluit (+ rectificatie of wijzigingsbesluit)
Uitvoerend Agentschap Europese Innovatieraad en het mkb	Eisma (*)	Brussel	PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9
Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu	Cinea (*)	Brussel	PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9
Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur	EACEA (*)	Brussel	PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9
Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek	REA (*)	Brussel	PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9
Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid	Hadea (*)	Brussel	PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9
Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad	ERCEA (*)	Brussel	PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9

(*) Enige afkorting voor alle taalversies.

9.5.5. Agentschappen en organen van Euratom

Deze agentschappen en organen dragen bij aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom).

Benaming	Verkorte benaming	Afkorting	Zetel	Basishandeling
Europese gemeenschappelijke onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie	Fusion for Energy ⁽¹⁾	F4E (*)	Barcelona	PB L 90 van 30.3.2007, blz. 58

Benaming	Verkorte benaming	Afkorting	Zetel	Basisbehandeling
Voorzieningsagentschap van Euratom	—	—	Luxemburg	PB L 41 van 15.2.2008, blz. 15

(*) Enige afkorting voor alle taalversies.

(1) Gebruikelijke benaming: Gemeenschappelijke Onderneming Fusion for Energy.

9.5.6. Andere instanties

De hier opgesomde andere instanties — gemeenschappelijke ondernemingen en andere structuren — zijn opgezet voor samenwerking in EU-programma's voor onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie.

Gebruikelijke benaming	Verkorte benaming	Afkorting	Zetel	Basisbesluit
Europees Instituut voor innovatie en technologie	—	EIT (*)	Boedapest	PB L 189 van 28.5.2021, blz. 61
Gemeenschappelijke Onderneming "Chips" (1)	—	—	Brussel	PB L 229 van 18.9.2023, blz. 55
Gemeenschappelijke Onderneming "Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim" (2)	—	—	Brussel	PB L 427 van 30.11.2021, blz. 17
Gemeenschappelijke Onderneming "Een circulair biogebaseerd Europa" (3)	—	—	Brussel	PB L 427 van 30.11.2021, blz. 17
Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing	Gemeenschappelijke Onderneming EuroHPC	—	Luxemburg	PB L 256 van 19.7.2021, blz. 3
Gemeenschappelijke Onderneming "Europese spoorwegen" (4)	—	—	Brussel	PB L 427 van 30.11.2021, blz. 17
Gemeenschappelijke Onderneming "Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg" (5)	—	—	Brussel	PB L 427 van 30.11.2021, blz. 17
Gemeenschappelijke Onderneming "Mondiale gezondheid EDCTP3"	—	—	Brussel	PB L 427 van 30.11.2021, blz. 17
Gemeenschappelijke Onderneming "Schone luchtvaart" (6)	—	—	Brussel	PB L 427 van 30.11.2021, blz. 17
Gemeenschappelijke Onderneming "Schone waterstof" (7)	—	—	Brussel	PB L 427 van 30.11.2021, blz. 17
Gemeenschappelijke Onderneming "Slimme netwerken en diensten"	—	—	Brussel	PB L 427 van 30.11.2021, blz. 17

(*) Enige afkorting voor alle taalversies.

(1) Vervangt de Gemeenschappelijke Onderneming "Digitale sleuteltechnologieën".

(2) Vervangt de Gemeenschappelijke Onderneming Sesar.

(3) Vervangt de Gemeenschappelijke Onderneming biogebaseerde industrieën.

(4) Vervangt de Gemeenschappelijke Onderneming Shift2Rail.

(5) Vervangt de Gemeenschappelijke Onderneming IMI 2.

(6) Vervangt de Gemeenschappelijke Onderneming Clean Sky 2.

(7) Vervangt de Gemeenschappelijke Onderneming brandstofcellen en waterstof 2.

9.6. Directoraten-generaal en diensten van de Commissie: officiële benamingen

Lettercodes (uitsluitend voor intern gebruik) en cijfercodes (uitsluitend voor computertoepassingen).

Zie ook:

[Links naar de webpagina's van de DG's](#)

[Link naar de lijst van commissarissen.](#)

Volledige naam en volgorde	Afkorting	Gebruikelijke afkorting	Lettercode (intern gebruik) ⁽¹⁾	Cijfercode (onzichtbaar) ⁽²⁾	Beleidssterrein
secretariaat-generaal			SG	31	Secretariaat-generaal
taskforce Hervormingen en Investerings		SG Reform	REFOR	28	Hervormingen en Investerings
Juridische Dienst			SJ	32	Juridische Dienst
directoraat-generaal Communicatie	DG Communicatie		COMM	61	Communicatie
IDEA – Inspiratie, Debat, Engagement en Activering			IDEA	46	Inspiratie, Debat, Engagement en Activering
directoraat-generaal Begroting	DG Begroting		BUDG	19	Begroting
directoraat-generaal Personele Middelen en Veiligheid	DG Personele Middelen en Veiligheid		HR	09	Personele Middelen en Veiligheid
directoraat-generaal Digitale Diensten	DG Digitale Diensten		DIGIT	50	Digitale Diensten
dienst Interne Audit			IAS	25	Interne Audit
Europees Bureau voor fraudebestrijding		OLAF	OLAF	57	Europees Bureau voor fraudebestrijding
directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken	DG Economische en Financiële Zaken		ECFIN	02	Economische en Financiële Zaken
directoraat-generaal Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf	DG Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf		GROW	62	Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf
directoraat-generaal Defensie-industrie en Ruimtevaart	DG Defensie-industrie en Ruimtevaart		DEFIS	26	Defensie-industrie en Ruimtevaart
directoraat-generaal Concurrentie	DG Concurrentie		COMP	04	Concurrentie
directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie	DG Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie		EMPL	05	Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie
directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling	DG Landbouw en Plattelandsontwikkeling		AGRI	06	Landbouw en Plattelandsontwikkeling
directoraat-generaal Mobiliteit en Vervoer	DG Mobiliteit en Vervoer		MOVE	07	Mobiliteit en Vervoer
directoraat-generaal Energie	DG Energie		ENER	27	Energie
directoraat-generaal Milieu	DG Milieu		ENV	11	Milieu
directoraat-generaal Klimaat	DG Klimaat		CLIMA	87	Klimaat
directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie	DG Onderzoek en Innovatie		RTD	12	Onderzoek en Innovatie
directoraat-generaal Communicatienetwerken, Inhoud en Technologie	DG Communicatienetwerken, Inhoud en Technologie	Connect	CNECT	13	Communicatienetwerken, Inhoud en Technologie

(vervolg)

Volledige naam en volgorde	Afkorting	Gebruikelijke afkorting	Lettercode (intern gebruik) ⁽¹⁾	Cijfercode (onzichtbaar) ⁽²⁾	Beleidssterrein
Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek		JRC ⁽³⁾	JRC	53	Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek
directoraat-generaal Maritieme Zaken en Visserij	DG Maritieme Zaken en Visserij		MARE	14	Maritieme Zaken en Visserij
directoraat-generaal Financiële Stabiliteit, Financiële Diensten en Kapitaalmarktenunie	DG Financiële Stabiliteit, Financiële Diensten en Kapitaalmarktenunie		FISMA	15	Financiële Stabiliteit, Financiële Diensten en Kapitaalmarktenunie
directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling	DG Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling		REGIO	16	Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling
directoraat-generaal Belastingen en Douane-unie	DG Belastingen en Douane-unie		TAXUD	21	Belastingen en Douane-unie
directoraat-generaal Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur	DG Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur		EAC	63	Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur
directoraat-generaal Gezondheid en Voedselveiligheid	DG Gezondheid en Voedselveiligheid		SANTE	64	Gezondheid en Voedselveiligheid
Autoriteit voor paraatheid en respons inzake noodsituaties op gezondheidsgebied		HERA	HERA	30	
directoraat-generaal Migratie en Binnenlandse Zaken	DG Migratie en Binnenlandse Zaken		HOME	65	Migratie en Binnenlandse Zaken
directoraat-generaal Justitie en Consumentenzaken	DG Justitie en Consumentenzaken		JUST	76	Justitie en Consumentenzaken
directoraat-generaal Handel en Economische Veiligheid	DG Handel en Economische Veiligheid		TRADE	67	Handel en Economische Veiligheid
directoraat-generaal Uitbreiding en Oostelijk Nabuurschap	DG Uitbreiding en Oostelijk Nabuurschap		ENEST	69	Uitbreiding en Oostelijk Nabuurschap
directoraat-generaal Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio	DG Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio		MENA	29	Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
directoraat-generaal Internationale Partnerschappen	DG Internationale Partnerschappen		INTPA	55	Internationale Partnerschappen
directoraat-generaal Europese Civiele Bescherming en Humanitaire Hulp (ECHO)	DG Europese Civiele Bescherming en Humanitaire Hulp (ECHO)	ECHO	ECHO	51	Europese Civiele Bescherming en Humanitaire Hulp (ECHO)
Eurostat		Eurostat	ESTAT	34	Eurostat
directoraat-generaal Tolken	DG Tolken		SCIC	38	Tolken
directoraat-generaal Vertaling	DG Vertaling		DGT	47	Vertaling
Bureau voor publicaties van de Europese Unie	Publicatiebureau	OP	OP	43	Publicatiebureau
dienst Instrumenten buitenlands beleid			FPI	59 ⁽⁴⁾	Instrumenten buitenlands beleid
Bureau voor het beheer en de afwikkeling van de individuele rechten	Bureau beheer en afwikkeling van de individuele rechten		PMO	40	

(vervolg)

Volledige naam en volgorde	Afkorting	Gebruikelijke afkorting	Lettercode (intern gebruik) ⁽¹⁾	Cijfercode (onzichtbaar) ⁽²⁾	Beleidssterrein
Bureau voor infrastructuur en logistiek in Brussel	Bureau infrastructuur en logistiek — Brussel		OIB	39	
Bureau voor infrastructuur en logistiek in Luxemburg	Bureau infrastructuur en logistiek — Luxemburg		OIL	41	
Bureau voor personeelsselectie van de Europese Gemeenschappen	Europees Bureau voor personeelsselectie ⁽⁵⁾	EPSO	EPSO	42	
Uitvoerend Agentschap Europese Innovatieraad en het mkb		EisMEA	EISMEA	81	
Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur		EACEA	EACEA	82	
Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu		Cinea	CINEA	84	
Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad		ERCEA	ERCEA	85	
Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek		REA	REA	86	
Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid		Hadea	HADEA	90	
				89 ⁽⁶⁾	

(1) Codes uitsluitend voor intern gebruik. Voor elk te publiceren document (op papier of elektronische drager) dienen de gebruikelijke afkortingen en acroniemen te worden gebruikt.

(2) Bij sommige informaticasystemen wordt de **code 60** voor de kabinetten gebruikt.

(3) GCO niet meer gebruiken (JRC = enige afkorting voor alle taalversies).

(4) Bij sommige informaticasystemen wordt de **code 66** voor FPI gebruikt.

(5) Gebruikelijke benaming. De volledige naam wordt enkel in de basisteksten van EPSO gebruikt.

(6) De **code 89** wordt voor de Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad gebruikt (zie [“gedecentraliseerde instanties \(agentschappen\)”](#), punt 9.5.3).

Zie ook Directoraten-generaal en diensten van de Commissie: wijzigingen.

Deel IV

Regels voor de Nederlandse taal

De specifieke regels en conventies voor het Nederlands vormen, samen met een lijst van referentiepublicaties, een aanvulling op de regels voor alle talen.

10.

Tekst

Door de interinstitutionele taalgroep goedgekeurde huisregels bevatten nuttige informatie in de volgende categorieën: “leestekens”, “hoofdletters”, “los, aaneen of streepje”, “afkortingen”, “getallen” en “diversen”.

10.1. Leestekens

De belangrijkste algemene regels voor het gebruik van leestekens zijn ongetwijfeld bekend. Bovendien zijn er veel handboeken met uitgebreide aanwijzingen hiervoor. Zie o.a. de lijst in [hoofdstuk 11](#). Leestekens zijn bedoeld om een tekst leesbaarder te maken, en kunnen, zoals in de volgende zinnen, essentieel zijn voor de juiste interpretatie:

De secretaresse vroeg mij nog eens langs te komen.

- De secretaresse vroeg mij, nog eens langs te komen.
- De secretaresse vroeg mij nog, eens langs te komen.
- De secretaresse vroeg mij nog eens, langs te komen.

Voor de spaties bij interpunctie, zie [punt 6.4](#).

10.1.1. Komma

Als vuistregel geldt dat een komma gewenst is waar een korte pauze in de zin valt en noodzakelijk indien een goed begrip van de zin dat vereist. Belangrijk is daarbij dat de betekenis sterk kan worden beïnvloed door het al dan niet plaatsen van een komma:

We gingen op reis met de kinderen, die het leuk vonden. (Alle kinderen gingen op reis en vonden het leuk.)

We gingen op reis met de kinderen die het leuk vonden. (Sommige kinderen vonden het niet leuk en gingen dus niet mee op reis.)

Tussen twee opeenvolgende persoonsvormen komt altijd een komma, evenals tussen een voltooid deelwoord en een persoonsvorm die niet bij elkaar horen:

De kinderen die het leuk vonden, gingen mee op reis.

De kinderen die mee op reis waren gegaan, vonden het leuk.

Voor het gebruik van komma's in verwijzingen naar wetgeving, zie [punten 3.2.3](#) en [5.9](#).

10.1.2. Punt

Een punt is verplicht aan het einde van een zin, tenzij er een vraag- of uitroepeteken of beletselteken staat. Daarnaast gelden de volgende regels:

- voetnoten eindigen altijd met een punt, ook wanneer die eindigen met een e-mail- of internetadres;
- een titel die slechts uit één zin bestaat, krijgt geen punt;
- na een zin die eindigt met een afkorting met punt (bv. “enz.”), komt geen punt;
- initiaal- en letterwoorden worden in de regel zonder punten geschreven (zie [punt 10.4.2](#) en [bijlage A4](#));
- voor het gebruik van de punt bij citaten, zie [punt 5.10](#).

10.1.3. Puntkomma

De puntkomma wordt gebruikt in lopende tekst om mededelingen die nauw samenhangen, in één zin onder te brengen; de leespauze is hier langer dan bij een komma en korter dan bij een punt.

Ook kan de puntkomma worden gebruikt in opsommingen met (lange) delen op nieuwe regels (zie [punt 5.7](#)).

Omwille van de leesbaarheid is het soms beter om een lange zin op te splitsen. Vanwege de meertaligheid geldt **in wetgeving** dat in de artikelen in alle taalversies hetzelfde aantal zinnen moet worden aangehouden. Daarom kan in die gevallen zo nodig de puntkomma worden gebruikt voor het splitsen van lange zinnen.

10.1.4. Dubbelepunt

Een dubbelepunt wordt geschreven vóór een opsomming, aanhaling, toelichting of verklaring:

Er zijn maar twee soorten mensen: goede en slechte.

We vonden hem erg vervelend: hij praatte te veel.

Toen riep hij: “Zo wens ik het niet!”

Na een dubbelepunt komt geen hoofdletter behalve in de volgende gevallen:

- na de dubbelepunt volgt een aanhaling:

Toen riep hij: “Zo wens ik het niet!”

- na de dubbelepunt volgen meerdere volzinnen die eindigen met een punt;
- na de dubbelepunt van “NB” (in EU-teksten wordt *NB* gevolgd door een dubbelepunt), “Opmerking” en “Bron”:

NB: Deze aanwijzingen gelden voor EU-teksten.

Opmerking: In dit geval worden er geen aanhalingstekens gebruikt!.

Bron: Renkema, J., *Schrijfwijzer*, Boom, Amsterdam, 2015.

10.1.5. Ronde haakjes

Ronde haakjes worden gebruikt voor niet strikt noodzakelijke, maar verklarende toevoegingen bij de tekst. Zo kan een afkorting bij de eerste vermelding tussen haakjes worden geplaatst zonder de formule “hierna “X” genoemd”:

In een rapport van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) [...]

Een variant of een keuzemogelijkheid kan ook tussen haakjes worden geplaatst:

We zijn op zoek naar een student(e) als keukenhulp.

In wetgeving dienen varianten tussen haakjes te worden vermeden. We schrijven daarom:

In dat geval kan de organisatie of kunnen de organisaties een [...]

10.1.6. Vierkante haken

Om aan te geven dat een gedeelte van een citaat is weggelaten, plaatsen we het beletselteken (*Alt 0133* of *Ctrl-Alt-punt* (.)) tussen vierkante haken [...] (zie [punt 5.10](#)).

10.1.7. Aanhalingstekens

Dubbele aanhalingstekens worden gebruikt om citaten of woorden met een speciale status aan te duiden.

In een bibliografie staat de titel van een artikel tussen aanhalingstekens. Titels van publicaties worden cursief en zonder aanhalingstekens gezet (zie [punt 5.9.4](#)).

Zie ook de [punten 4.2.3](#) (richtlijnen voor het tikken), [5.5.4](#) (bibliografie), [5.9.4](#) (bibliografische verwijzingen) en [5.10](#) (interpunctie in citaten).

10.1.8. Gedachtestreepje

Het gedachtestreepje (—) wordt gevormd met behulp van Alt0151 en kan worden gebruikt in plaats van komma's of haakjes om een tussengevoegd deel van een zin duidelijk te laten uitkomen; er staat dan telkens een spatie voor en na het streepje:

De voorzieningen voor het overheidspersoneel zullen — in goed overleg met de betrokken organisaties — worden uitgebreid.

Een te veelvuldig gebruik van gedachtestreepjes in een zin is echter af te raden. Wanneer de zin eindigt met het tussenvoegsel, valt het tweede gedachtestreepje weg.

Vermijd in wetteksten het gebruik van het gedachtestreepje.

10.1.9. Schuine streep

- a) De schuine streep geeft seizoenen of schooljaren aan:

het verkoopseizoen 1996/1997

Het gaat hierbij om perioden die een gedeelte van het eerste en van het tweede jaar beslaan.

Wanneer we verwijzen naar een periode van twee volledige jaren of een periode van meer dan twee jaar, verbinden we de jaartallen door een koppelteken:

de periode 1993-1996

het programma 1992-1993 (van 1 januari 1992 tot en met 31 december 1993)

- b) De schuine streep wordt eveneens gebruikt in de betekenis “tegen” tussen de verschillende partijen in de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en om in concentratiezaken de betrokken ondernemingen te vermelden:

Zaak [...] Commissie/Duitsland

Zaak [...] Varta/Bosch

Zie voor nadere regels voor de verwijzing naar de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie [punt 5.9.3](#).

- c) Ten slotte wordt de schuine streep gebruikt wanneer de lezer mag kiezen (man/vrouw, ja/nee), als breukstreep (3/4), in de betekenis “per” (100 km/h), als aanduiding voor een afdeling (Belastingdienst/Ondernemingen) en in afkortingen (t/m voor “tot en met”, p/a voor “per adres”).

10.2. Hoofdletters

Raadpleeg voor de algemene regels voor het gebruik van hoofdletters de hoofdstukken 16 en 17 van de *Woordenlijst Nederlandse Taal* en de hoofdstukken 10 en 13 van de *Technische Handleiding bij de*

woordenlijst 2016. Ook de *Schrijfwijzer* van J. Renkema geeft in hoofdstuk 8.2 een goede toelichting met vele voorbeelden. Zie [hoofdstuk 11](#) voor meer informatie over deze en andere naslagwerken.

In dit hoofdstuk komen de aspecten aan bod die vaak voor verwarring zorgen. In gevallen waar de regels ruimte laten voor interpretatie, geven we de voorkeur aan een kleine letter. In alle gevallen moet de gemaakte keuze consequent in een tekst worden doorgevoerd.

10.2.1. Eigennamen

Eigennamen (ook aardrijkskundige namen) krijgen een hoofdletter. Soortnamen krijgen een kleine letter.

In **Nederlandse** en buitenlandse achternamen met lidwoorden en/of voorzetsels krijgt het eerste voluit geschreven voorzetsel of lidwoord een hoofdletter als hieraan geen voornaam, voorletter of andere achternaam voorafgaat:

de heer Van de Vijver
de heer De Hond
mevrouw Van Dijk-van den Berg
de Commissie-Von der Leyen
mevrouw Von der Leyen

In alle andere gevallen wordt dit voorzetsel of lidwoord klein geschreven:

Jos van de Vijver, J. van de Vijver
mr. dr. A. baron van Buren
mevrouw v. Dijk-v.d. Berg
Ursula von der Leyen

In **Belgische** achternamen behouden lidwoorden en voorzetsels hun oorspronkelijke schrijfwijze; wanneer deze niet bekend is, kan in België de bovenstaande Nederlandse regel worden toegepast.

In tegenstelling tot enkele andere talen is het in het Nederlands niet gebruikelijk achternamen in lopende tekst voluit in hoofdletters te schrijven:

Emily O'REILLY -> Emily O'Reilly
Charles MICHEL -> Charles Michel

Voor de ondertekening van wetgevingshandelingen wordt de achternaam wel in hoofdletters geschreven:

<i>Voor de Commissie</i> Janez LENARČIČ <i>Lid van de Commissie</i>

10.2.2. Nationale en internationale instellingen en instanties, instellingen en adviesorganen van de Europese Unie

In de benaming krijgen alle naamwoorden een hoofdletter.

De instellingen en adviesorganen van de Europese Unie die in het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) of het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) worden genoemd, zijn:

het Europees Parlement
de Europese Raad
de Raad van de Europese Unie (zie <i>NB</i> , eerste streepje)

de Europese Commissie
het Hof van Justitie van de Europese Unie (zie <i>NB</i> , tweede streepje)
de Europese Centrale Bank
de Europese Investeringsbank
de Europese Rekenkamer
het Europees Economisch en Sociaal Comité
het Europees Comité van de Regio's

Voorbeelden van nationale instellingen en organen:

NL:
— de Tweede Kamer
— het Ministerie van Economische Zaken
— het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
BE:
— het Vlaams Parlement
— de FOD (Federale Overheidsdienst) Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Voorbeelden van internationale organisaties:

Organisatie van de Verenigde Naties voor Hulpverlening aan Palestijnse Vluchtelingen (UNRWA)
Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)
Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE)

Bij een verwijzing naar eerder genoemde instellingen of organen blijft de verkorte benaming groot:

het Comité, het Hof

NB: — De concrete samenstellingen waarin de “Raad van de Europese Unie” in zitting bijeenkomt, worden “Raadsformaties” genoemd. Aangezien de Raadsformaties in juridisch opzicht de bevoegdheden van de Raad van de Europese Unie uitoefenen, geldt voor hun benaming de regel dat elk naamwoord met een hoofdletter wordt geschreven:

Raad Algemene Zaken; Raad Buitenlandse Zaken; Raad Economische en Financiële Zaken; Raad Justitie en Binnenlandse Zaken; Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken; Raad Concurrentievermogen (Interne Markt, Industrie, Onderzoek en Ruimtevaart); Raad Vervoer, Telecommunicatie en Energie; Raad Landbouw en Visserij; Raad Milieu; Raad Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport

— Het Hof van Justitie van de Europese Unie omvat momenteel twee jurisdicties:

het Hof van Justitie

het Gerecht

10.2.3. Overige instanties en organen van de Europese Unie (agentschappen, bureaus, comités, commissies, werkgroepen) en de Europese fondsen

In de benaming krijgt het eerste zelfstandig naamwoord (het kernwoord van de benaming) een hoofdletter. Gaan hieraan een of meer bijvoeglijke naamwoorden vooraf, dan krijgen die ook een hoofdletter. De woorden na het eerste zelfstandig naamwoord krijgen een kleine letter. Vermijd aanhalingstekens, die de leesbaarheid van een tekst niet ten goede komen.

Voorbeelden (zie ook [bijlage A9](#)):

Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart
Europees Agentschap voor chemische stoffen
Europees Geneesmiddelenbureau
Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en consumenten
Bureau voor publicaties van de Europese Unie
Europese Ombudsman
Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek
Gemeenschappelijke Onderneming Galileo
Europees Raadgevend Comité voor de statistiek
Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (EP)
Subcommissie veiligheid en defensie
Wergroep rechten van de mens
Groep grondrechten, burgerrechten en vrij verkeer van personen
Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO)
Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo)
Europees Sociaal Fonds (ESF)

Bij een verwijzing naar eerder genoemd agentschap blijft de verkorte benaming groot:

het Bureau, het Centrum

Zie ook [punt 10.3.1., onder d](#)) voor de benaming van commissies en comités met een eigennaam als nabepaling:

commissie-Pietersen, comité-Delors

NB: Commissies van het CvdR zijn dienstonderdelen en vallen dus onder [10.2.4.](#)

10.2.4. Dienstonderdelen

In de benaming van **ambtelijke diensten** wordt de categorie aanduiding (directoraat-generaal, directoraat, afdeling, dienst, eenheid, commissie enz.) met een kleine letter geschreven, omdat zij wordt beschouwd als een soortnaam, die geen deel uitmaakt van de eigenlijke benaming. In de eigenlijke benaming beginnen de zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden van elk beleidsgebied met een hoofdletter:

directoraat-generaal Maritieme Zaken en Visserij
directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie
directoraat Visserij, Voedsel en Gezondheid
dienst Juridische Zaken
dienst Opleidingen
eenheid Volksgezondheid en Levensmiddelen afdeling

In geval van een categorie aanduiding als nabepaling:

Juridische Dienst
Nederlandse Vertaalaafdeling

10.2.5. Anderstalige benamingen

In anderstalige benamingen nemen we zo veel mogelijk het in de betrokken taal gehanteerde hoofdlettergebruik over (het donorprincipe). In het Engels beginnen alle hoofdwoorden met een hoofdletter, in het Frans alleen het eerste woord.

10.2.6. Ambten en functies

Titels en aanduidingen voor ambten en functies krijgen een kleine letter:

adjunct-secretaris-generaal
de paus
de Franse premier
de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten
directeur-generaal
lid van de Commissie
minister van Landbouw
minister van Pensioenen en Grote Steden
minster-president
staatssecretaris van Sociale Zaken
voorzitter van het Europees Parlement

Ook het roulerend voorzitterschap is een functieaanduiding en wordt dus klein geschreven:

het voorzitterschap

NB: Wanneer titels of aanduidingen voor ambten en functies aan het begin van een nieuwe regel staan (bv. in adresseringen en aan het slot van een brief), krijgen die een hoofdletter. In samenstellingen krijgt alleen het eerste deel een hoofdletter.

Adres

De heer X, Voorzitter van het Europees Parlement
De heer X, Adjunct-secretaris-generaal
Mevrouw X, Directeur-generaal van het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Ondertekening

(naam) Secretaris-generaal

Aanhef

Geachte heer,

Geachte mevrouw,

Mijnheer de voorzitter,

NB: “u” en “uw” worden klein geschreven!

Zie ook [bijlage C – Diversen](#).

10.2.7. Verdragen, overeenkomsten, akkoorden, protocollen, handvesten, verklaringen, conferenties

Van de benaming van verdragen, overeenkomsten enzovoort, krijgt het eerste zelfstandig naamwoord een hoofdletter. Gaan hieraan een of meer bijvoeglijke naamwoorden vooraf, dan krijgen die ook een hoofdletter. De woorden na het eerste zelfstandig naamwoord krijgen een kleine letter (zie [punt 10.2.3](#)).

Europese Overeenkomst betreffende het internationale vervoer van gevaarlijke goederen over de weg

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

Internationale Suikerovereenkomst

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)

Wanneer een verkorte vorm wordt gebruikt, wordt “verdrag”, “overeenkomst” enz. beschouwd als soortnaam en schrijven we normaliter geen hoofdletter: Trips-overeenkomst, EER-overeenkomst. Een uitzondering hierop vormen de EU-Verdragen (VEU en VWEU), die altijd een hoofdletter krijgen. Bij een verwijzing naar een eerder genoemd EU-Verdrag of handvest blijft de verkorte benaming groot: het Verdrag, het Handvest.

10.2.8. Programma's en beleidsinstrumenten

Namen van programma's, projecten, initiatieven, (actie)plannen, databanken, netwerken enz. van de Europese Unie zijn eigennamen en worden dus met een hoofdletter geschreven:

Energy Star

Erasmus+

Grotius

Interreg III

Marco Polo

Omschrijvende benamingen worden echter klein geschreven:

communautaire gegevensbank inzake ongevallen in het wegverkeer (CARE)

communautair initiatief op het gebied van trans-Europese samenwerking ter stimulering van een harmonische en evenwichtige ontwikkeling van de ruimte (Interreg III)

gecombineerde nomenclatuur (GN)

programma voor de verhoging van de kwaliteit van het hoger onderwijs en de bevordering van het intercultureel begrip door middel van samenwerking met derde landen (Erasmus Mundus)

stelsel van algemene preferenties (SAP)

zevende kaderprogramma voor activiteiten op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie

10.2.9. Afkortingen: initiaalwoorden, letterwoorden en verkortingen

Initiaalwoorden worden letter voor letter uitgesproken. Letterwoorden en verkortingen worden als een gewoon woord uitgesproken.

Soortnamen: naarmate afkortingen ingeburgerd raken, verdwijnen de hoofdletters.

aids, airco, bnp, btw, hiv, kmo's, mkb

Eigennamen:

- initiaalwoorden worden volledig met hoofdletters geschreven:

EER	Europese Economische Ruimte
EGKS	Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal
CCAMLR	Commissie voor de instandhouding van de levende rijkdommen in de Antarctische wateren (Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources)

- letterwoorden en verkortingen tot en met vier letters worden volledig met hoofdletters geschreven; vanaf vijf letters schrijven we alleen de beginletter groot:

EMU	economische monetaire unie
NACE	algemene systematische bedrijfsindeling in de Europese Unie
Asean	Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten
Elfpo	Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling
Europol	Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking op het gebied van rechtshandhaving
Coreper	Comité van permanente vertegenwoordigers
Eurocontrol	Europese Organisatie voor de veiligheid van de luchtvaart

NB: Een uitzondering op deze regel is CORDIS (Community Research and Development Information Service — Informatiedienst voor communautair onderzoek en ontwikkeling). Om verwarring met een commerciële organisatie met dezelfde afkorting te voorkomen, wordt CORDIS in deze betekenis altijd met hoofdletters geschreven.

10.2.10. Tijdgebonden procedures en evenementen

In de benaming krijgen alle naamwoorden een hoofdletter.

de Europese Dag voor Justitie

de Internationale Dag van de Humanitaire Hulp

de Groene Week

het Europees Semester *(het bestrijkt de eerste periode van zes maanden van elk jaar. In het kader van het Europees Semester stemmen de lidstaten hun begrotings- en hun economisch beleid af op de doelstellingen en regels die op EU-niveau zijn overeengekomen)*

het Europees Jaar voor Ontwikkeling

10.2.11. Diversen

In verwijzingen naar hoofdstuk, bijlage, titel en dergelijke, krijgen deze woorden een kleine letter.

raadpleeg hoofdstuk 1

zie bijlage A2 bij Verordening xxx

zie aanhangsel 2 van Verordening xxx

10.3. Los, aaneen of streepje

Er bestaat vaak verwarring over de regels voor het aaneenschrijven en het gebruik van het koppelteken of de spatie tussen woorden die bij elkaar horen. Vooral bij samenstellingen is de twijfel groot. Raadpleeg voor de algemene regels hoofdstuk 6 van de *Woordenlijst Nederlandse Taal* en hoofdstuk 8 van de *Technische Handleiding bij de Woordenlijst 2016*. Ook de *Schrijfwijzer* van J. Renkema geeft in hoofdstuk 8.3 een goede toelichting met vele voorbeelden. Zie [hoofdstuk 11](#) voor meer informatie over deze en andere naslagwerken.

Hieronder volgen enkele vuistregels die voor enig houvast kunnen zorgen.

Wanneer de woordenboeken en de regels geen uitsluitel geven over het al dan niet aaneenschrijven van samenstellingen, houden we het criterium van de duidelijkheid aan: als we vermoeden dat een aaneengeschreven samenstelling voor de lezer moeilijkheden oplevert, gebruiken we het koppelteken.

10.3.1. Samenstellingen

- a) Samenstellingen worden in principe aaneengeschreven:

achturedag
conceptnota
eenloketmechanisme
hogedrukgebied
internationaalrechtelijk
lagelonenland
langeafstandsraket
langetermijncontract
ontwerprichtlijn
ontwerpverdrag
socialezekerheidswet

Dit geldt ook voor samenstellingen met euro als nadere bepaling van het tweede lid:

euroambtenaar
eurobiljet
eurocent
Eurogroep
eurozone

- b) Samenstellingen met twee of meer gelijkwaardige delen krijgen een koppelteken:

de Nederlands-Belgische spellingcommissie
Europees-mediterraan partnerschap (<i>soms afgekort als Euromediterraan partnerschap</i>)
prins-gemaal
sociaal-economisch (<i>twee gelijkwaardige adjectieven</i>), maar
sociaaleconomisch (<i>het economische vanuit een sociale invalshoek bekeken</i>)

- c) Samenstellingen die bestaan uit een grondwoord en een bijzondere voor- of nabepaling, krijgen een koppelteken.

Bijzondere voorbepalingen: adjunct-, aspirant-, assistent-, bijna-, chef-, collega-, ex-, interim-, kandidaat-, leerling-, niet-, non-, meester-, oud- (in de zin van “gewezen”), stagiair-, substituut-.

Bijzondere nabepalingen: -fiscaal, -generaal, -militair, -president, -testamentair, -verbaal.

adjunct-directeur

assistent-resident

kandidaat-lidstaat

minister-president

proces-verbaal

secretaris-generaal

NB: In veel gevallen is de oorspronkelijke betekenis van “meester” afgezwakt en wordt de samenstelling aaneengeschreven.

meesteroplichter

meesterspion

meester-kok (chef-kok), *maar*

meesterkok (voortreffelijke kok)

- d) Samenstellingen waarvan het tweede deel met een hoofdletter begint, krijgen een koppelteken:

anti-Duits

commissie-Davids

kabinet-Rutte

on-Nederlands

pan-Europees

NB: Let echter op het verschil tussen bijvoorbeeld “oud-Hollands”, zoals in het oude Holland gevonden werd of gebruikelijk was, en “Oudhollands”, de taal van het oude Holland, Middelnederlands of Vroegnieuwennederlands.

- e) Voor woorden met “trans” volgen we de onderstaande regels:

- Wanneer “trans” in combinatie met een geografische aanduiding de betekenis heeft van “de betrokken geografische gebiedsaanduiding overspannend”, wordt “trans” klein geschreven en door middel van een koppelteken verbonden met de geografische aanduiding, die een beginhoofdletter krijgt:

trans-Atlantisch

trans-Europees

trans-Siberisch

- Wanneer “trans” in combinatie met een geografische aanduiding zoals een bergketen, rivier, woud enz. de betekenis heeft van “het gebied aan gene zijde”, wordt de samenstelling in één woord, met een beginhoofdletter, geschreven:

Transkaukasië, Transkaukasisch

Transnistrië, Transnistrisch

Transsylvanië, Transsylvanisch

Transvaal, Transvaals

- f) Samenstellingen waarvan het linkerdeel een eigennaam is, schrijven we aaneen.

NB: Moeilijk leesbare samenstellingen mogen met een koppelteken worden geschreven.

Europaovereenkomst

Himalayatalen

Lissabonstrategie

lorentzkracht

Noordzeeconferentie

Schengenland

Shetlandeilanden

talibanmilitie

Uruguayronde

NB: Deze regel geldt ook wanneer het linkerlid een instelling van de Europese Unie is.

Commissiebreed

Commissieverordening

Parlementslid

Raadsbesluit

- g) Samenstellingen waarvan het linkerdeel de naam van een programma, project of netwerk e.d. is, schrijven we met een koppelteken:

Erasmus+-programma

Eures-netwerk

ITER-project

Marco Polo-programma

- h) In samenstellingen waarin een uit twee of meer delen bestaande eigennaam wordt gevolgd door een soortnaam, wordt alleen het laatste deel van de eigennaam aaneengeschreven met de soortnaam. De spaties tussen de delen van de eigennaam blijven behouden:

Justus Lipsiusgebouw

Koningin Elisabethwedstrijd

Middellandse Zeegebied

Rode Kruismedewerker

- i) We gebruiken een koppelteken op de grens tussen linker- en rechterlid in samenstellingen met cijfers, apart staande letters, redactionele afkortingen, initiaalwoorden en/of symbolen. Vaak zal een van beide leden worden gevormd door een conventionele (vaste) combinatie van cijfers, apart staande letters, redactionele

afkortingen, initiaalwoorden en/of symbolen waarvoor een vaste, ook door ons te volgen, schrijfwijze geldt (DIN A4, G20 enz.):

8mm-camera
100-jarige
BBC 1-programma
btw-tarief
cd-speler
c-sleutel
DIN A4-formaat
e-mailadres
kleuren-tv
koolstof 14-methode
Lodewijk XV-meubel
mama's-kindje
tussen-s
tv-programma
x-as

Een bijzonder geval is de aanduiding van de lidstaten of een groep lidstaten van de EU met “EU” gevolgd door het aantal lidstaten. Omwille van de eenvormigheid (bijvoorbeeld lijsten die in alle talen gelijk zijn) schrijven we in alle talen EU-17, EU-27 enz.:

EU-17-besluit
EU-27-landen

Indien het eerste deel van een driedelige samenstelling een woordgroep met een cijfer is, dan gebruiken we een spatie en geen koppelteken:

1 meiviering
40 urenweek

- j) Engelse samenstellingen die eindigen op een voorzetsel, krijgen een streepje. Wanneer zo'n samenstelling zelf het linkerdeel van een samenstelling met een Nederlands woord wordt, blijft het streepje behouden en wordt het voorzetsel aaneengeschreven met het Nederlandse woord:

bottom-up
bottom-upbenadering
follow-up
follow-upconferentie
lay-out
lay-outkwestie
spin-off
spin-offproject

stand-by

stand-byteam

- k) Ten slotte volgen hier nog enkele losse woorden die veel in EU-teksten voorkomen:

ad hoc

ad-hoccomité

comité ad hoc

fulltime

helpdesk

joint venture

knowhow

online

onlinedienst

taskforce

NB: In het Nederlands worden gebruikelijke samenstellingen van Engelse woorden in één woord geschreven. Raadpleeg bij twijfel het woordenboek. Als een samenstelling niet in het woordenboek is opgenomen, wordt ze als niet-gebruikelijk beschouwd en wordt de oorspronkelijke schrijfwijze aangehouden.

Niet-Engelse uitheemse woordgroepen behouden de oorspronkelijke schrijfwijze. Als ze op hun beurt het linkerdeel zijn van een samenstelling, worden spaties vervangen door streepjes:

a capella

a-capellakoor

deux-chevaux

haute couture

haute-couturewinkel

10.3.2. Diversen

- a) Oude naamvalsvormen

De spelling van vaste uitdrukkingen met oude naamvalsvormen levert nogal eens hoofdbreken op. In groten getale, onzes inziens, te allen tijde, ten enenmale, terzelfder tijd en talrijke andere uitdrukkingen zijn te vinden in de Schrijfwijzer van J. Renkema onder punt 8.10 (Oude naamvalsvormen) en op de pagina van de Taalunie: [Vaste combinaties met naamvallen](#).

- b) Betekenisverschil

Soms is er een verschil in betekenis tussen de aaneengeschreven en de los geschreven versie. In het algemeen hebben twee woorden aaneen een minder letterlijke betekenis dan twee woorden apart:

Ik doe **alles behalve** afwassen.
Dat is **allesbehalve** normaal.

Greta doet dit **even goed** als ik.
Zij kan het **evengoed** laten.

We moeten **ten minste** een miljoen betalen.
Maar we kunnen het **tenminste** betalen.

Ten slotte kwamen we in de kroonzaal.
We waren **tenslotte** uitgenodigd.

Er is een grammaticaal verschil tussen de vet gedrukte woorden in de volgende zinnen:

Te veel geld uitgeven is onverstandig. (*bijvoeglijk*)
Het **teveel** wordt teruggestort. (*zelfstandig*)

Te kort gesneden rokken mogen niet worden gedragen. (*bijvoeglijk*)
Het **tekort** op de betalingsbalans is te verwaarlozen. (*zelfstandig*)

Hoe ver kun jij springen? (*vraagwoord*)
Je moet weten **hoever** je gaat. (*bijwoord*)

10.4. Afkortingen

De **algemene regels** voor het gebruik en de schrijfwijze van afkortingen zijn te vinden in onder meer de *Woordenlijst Nederlandse Taal*. Het gebruik van **hoofdletters** in afkortingen wordt toegelicht in [punt 10.2.9](#) van deze schrijfwijzer.

10.4.1. Afkortingen

Over het algemeen gaan we spaarzaam om met tekstverkortende afkortingen. Daarbij beperken we ons tot afkortingen die in het Nederlands regelmatig worden gebruikt en door de lezer vlot worden herkend. In toelichtingen tussen haakjes, tabellen en voetnoten kan wat ruimhartiger worden omgegaan met tekstverkortende afkortingen dan in lopende tekst:

- de afkorting “PB” wordt gebruikt in voetnoten en tussen haakjes. Anders wordt “Publicatieblad” voluit geschreven;
- in lopende tekst worden “de heer” en “mevrouw” voluit geschreven;
- titels worden afgekort op de voor het Nederlands gebruikelijke wijze;
- voor de schrijfwijze van eenheden geldt binnen de Europese Unie [Richtlijn 80/181/EEG](#) van de Raad van 20 december 1979 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten op het gebied van de meeteenheden, en tot intrekking van Richtlijn 71/354/EEG;
- symbolen worden op de internationaal afgesproken wijze geschreven.

Zie [bijlage A3](#) voor een overzicht van veel voorkomende afkortingen, eenheden en symbolen ter illustratie en nadere toelichting van bovenstaande regels.

10.4.2. Namen van organisaties en instanties

Bij de eerste vermelding worden namen van organisaties en instanties doorgaans voluit geschreven, gevolgd door de afkorting, zonder punten, tussen haakjes. In de vervolgttekst wordt desgewenst alleen de afkorting gebruikt:

Economische Commissie voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (Eclac)

Voor organisaties en instanties die **een officiële Nederlandse benaming** hebben, werden voorheen vaak Nederlandse afkortingen gecreëerd. Dergelijke ingeburgerde Nederlandse afkortingen blijven behouden:

Verenigde Naties (VN)

Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO)

In het Nederlandse taalgebied is het over het algemeen echter steeds gangbaarder om internationaal herkenbare afkortingen van organisaties en instanties te gebruiken, die meestal op de Engelse

benaming zijn gebaseerd. Daarom geniet het de voorkeur om voor de internationaal herkenbare afkorting te kiezen:

Wereldhandelsorganisatie (WTO)
Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)
Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (JRC)

Voor organisaties en instanties die **geen officiële Nederlandse benaming** hebben, wordt de afkorting van de officiële benaming in een andere taal gebruikt. In dat geval wordt in de tekst eerst de niet-officiële Nederlandse benaming vermeld, met tussen haakjes de afkorting en eventueel ter verduidelijking de officiële benaming:

Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (Unesco, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

Zie [bijlage A4](#) voor een overzicht van veelvoorkomende initiaal- en letterwoorden.

10.5. Getallen

Voor het schrijven van getallen in cijfers of woorden gelden specifieke regels.

10.5.1. Cijfers of woorden

De regels voor het in woorden schrijven van getallen liggen niet vast.

- a) Over het algemeen worden getallen tot en met twaalf, tientallen en ronde getallen daarboven in woorden weergegeven. In zakelijke en exacte mededelingen, grafieken en statistieken, publicaties met veel getallen, enzovoort, mogen alle getallen in cijfers worden geschreven.

Wanneer getallen onder en boven de twaalf naast elkaar voorkomen, is het beter te uniformiseren en voor cijfers te kiezen:

tussen 11 en 21 jaar

- b) Alleen rangtelwoorden van getallen tot en met twaalf, tientallen en ronde getallen worden in woorden geschreven:

vierde richtlijn

dertigste week

Als rangtelwoorden in cijfers voorkomen, worden ze als volgt geschreven:

1e

4e

28e

- c) Data worden als volgt geschreven:

Data in cijfers worden geschreven zonder overbodige nullen:

1.5.2023

In een lopende tekst, maanden nooit in cijfers:

Op 1 mei 2023 verscheen het Publicatieblad [...]

Jaartallen:

de jaren tachtig, de jaren 80 (zonder apostrof), de jaren 1980; 1980/1981, 1980

Aan het slot van overeenkomsten, de datum volledig in woorden:

Gedaan te Lissabon, dertien december tweeduizend zeven.

10.5.2. In cijfers geschreven getallen

Voor de regels die gelden bij het in cijfers schrijven van getallen, zie [punt 6.5](#).

Bedragen worden vóór de munteenheid geschreven, gescheiden door een vaste spatie (zie [punt 7.3.3](#)):

75 EUR

150 USD

10.5.3. In woorden geschreven getallen

We schrijven een spatie na duizend en voor en na de zelfstandige naamwoorden miljoen, miljard enz.:

drieduizend vijfhonderddrieënnegentig

drie miljoen achthonderdveertigduizend zeshonderdvijfentwintig

10.5.4. Breuken

We plaatsen een spatie:

- tussen teller en noemer;
- in samengestelde getallen: tussen het gehele getal en de breuk:

drie vierde (3/4), zes zevende (6/7), vijf drie vierde (5 3/4)

Maakt de breuk deel uit van een samenstelling, dan wordt de gehele samenstelling aaneengeschreven:

een tweederdemeerderheid

10.6. Diversen

Dit deel verzamelt taalkwesties die specifiek voor het Nederlands gelden.

10.6.1. Dubbele meervoudsvormen

Bij zelfstandige naamwoorden met een meervoudsvorm op –n en op –s, geven we de voorkeur aan de eerste vorm.

analysen (analyses)

behoeften (behoeftes)

boeten (boetes)

fasen (fases)

methoden (methodes)

perioden (periodes)

synthesen (syntheses)

typen (types)

ziekten (ziektes)

11.

Referentiewerken

Algemeen

Bij het samenstellen van deze schrijfwijzer is getracht zo min mogelijk af te wijken van gangbare regels voor het Nederlands. Daarbij is in de eerste plaats gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- *Het Groene Boekje, Woordenlijst Nederlandse taal*, Van Dale Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 2015;
- Den Boon, T., Geeraerts, D., *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal*, vijftiende, herziene uitgave, Van Dale Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 2015;
- Haeseryn, W., Romijn, K., Geerts, G., De Rooij, J., Van den Toorn, M.C., Martinus Nijhoff, *Algemene Nederlandse Spraakkunst*, tweede, geheel herziene druk, Wolters Plantyn, Groningen/Deurne, 1997, <http://ans.ruhosting.nl/e-ans/index.html>;
- Renkema, J., *Schrijfwijzer*, Boom, Amsterdam, 2016.

NB: Voor spellingkwesties gelden de regels van *Het Groene Boekje*. Naslagwerken die aan deze regels voldoen, krijgen het Keurmerk Spelling van de Nederlandse Taalunie. Een overzicht van producten met dit keurmerk is te vinden op <http://taalunieversum.org/inhoud/spelling-meer-hulpmiddelen/keurmerk>

Andere bronnen

Een schrijfwijzer als deze is uiteraard verre van volledig en ook de hierboven genoemde bronnen beantwoorden niet alle vragen. Daarom is hieronder een, zeker niet volledige, lijst van taalboeken opgenomen. Ook deze geven niet altijd uitsluitend en soms spreken auteurs elkaar tegen. In gevallen waar geen eenduidig antwoord wordt gevonden, geldt als vuistregel dat we binnen één en dezelfde tekst dezelfde schrijfwijze consequent toepassen.

- De Smet, D., De Vuyst, L., *Handboek Nederlands*, Academia Press, Gent, 2017;
- Genootschap Onze Taal, *Leestekens: Richtlijnen en tips voor interpunctie*, Genootschap Onze Taal, Den Haag, 2016;
- Genootschap Onze Taal, *Taal-top-100*, Genootschap Onze Taal, Den Haag, 2017;
- Hendrickx, R., *Stijlboek VRT*, Van Dale Lexicografie, Utrecht/Antwerpen, 2003;
- Houët, H., *De grote Prisma van de Nederlandse taal*, Het Spectrum, Utrecht, 2003;
- Klein, M., en Visscher, M., *Handboek verzorgd Nederlands*, Uitgeverij Contact, Amsterdam, 2002;
- Permentier, L., *Stijlboek: onmisbaar voor wie helder wil schrijven*, Roularta Books, Roeselare, 2008;
- Smedts, W., Van Belle, W., *Taalboek Nederlands*, Pelckmans, Kapellen, 2011;
- Smedts, W., Penninckx, W., Buyse, P., *Correct taalgebruik*, UGA, Kortrijk-Heule, 2006;
- Tiggeler, E., *Vraagbaak Nederlands*, Boom uitgevers, Amsterdam, 2017;
- Van der Horst, P., *De taalgids: tekstverzorging van A tot Z*, SDU, Den Haag, 1999;
- Van Eijk, I. (red.), *De beste taaltips: een selectie uit het handboek Taaltips*, Samsom, Alphen aan den Rijn, 2000.

Taaladvies

Taaladvies wordt o.a. gegeven door:

- Jan Rekenma, *Schrijfwijzer*: <https://www.schrijfwijzer.nl>
- Nederlandse Taalunie: <https://taaladvies.net/>
- Onze Taal: <https://onzetaal.nl/taaladvies>
- Taaladvies vrt: <https://vrttaal.net/>
- Vlaamse overheid — Taaltelefoon: <http://www.taaltelefoon.be>

Bijlagen

De bijlagen bevatten onder meer geverifieerde en gevalideerde referentiegegevens, gepresenteerd in de vorm van lijsten en tabellen.

Bijlage A1 Grafische handleiding van het Europese embleem

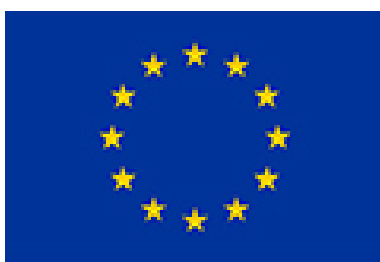

Raad van Europa • Europese Commissie

De Europese vlag

De Europese vlag is niet alleen het symbool van de Europese Unie, maar ook van de eenheid en de identiteit van Europa in bredere zin. De cirkel van gouden sterren staat voor de solidariteit en de harmonie tussen de volkeren van Europa.

Het aantal sterren heeft niets te maken met het aantal lidstaten. Er zijn twaalf sterren omdat dit cijfer traditioneel een symbool is van perfectie, volledigheid en eenheid. De vlag blijft dan ook dezelfde, ongeacht de uitbreidingen van de EU.

Geschiedenis van de vlag

Vanaf zijn oprichting in 1949 was de Raad van Europa zich ervan bewust dat Europa behoefte had aan een symbool waarmee de volkeren van Europa zich zouden kunnen identificeren. Op 25 oktober 1955 heeft de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa zich eenstemmig uitgesproken voor een azuurblauw embleem met een krans van twaalf gouden sterren. Op 8 december 1955 heeft het Comité van ministers deze Europese vlag goedgekeurd.

De Parlementaire Vergadering heeft enkele malen de wens geuit dat de andere Europese organisaties dit Europese symbool zouden overnemen om te voorkomen dat de complementariteit, de solidariteit en het gevoel van eenheid van het democratische Europa door het bestaan van verschillende emblemen in het gedrang zouden komen.

Het initiatief voor het invoeren van een vlag voor de Europese Gemeenschap ging uit van het Europees Parlement. Reeds in 1979 werd een voorstel voor een resolutie ingediend, naar aanleiding van de eerste algemene rechtstreekse verkiezingen voor het Parlement. In zijn in april 1983 aangenomen resolutie heeft het Parlement als communautaire vlag de door de Raad van Europa in 1955 aangenomen vlag aanbevolen. In juni 1984 heeft de Europese Raad van Fontainebleau gewezen op de noodzaak om de identiteit en het imago van Europa bij de burgers en in de wereld te versterken. Vervolgens heeft de Europese Raad van Milaan in juni 1985 het voorstel van het ad-hoccomité "Europa van de burgers" (comité-Adonnino) tot het invoeren van een vlag door de Gemeenschap goedgekeurd. Aangezien de Raad van Europa ermee had ingestemd dat de Gemeenschap de door hem in 1955 gekozen Europese vlag zou gebruiken, hebben de Gemeenschapsinstellingen deze begin 1986 ingevoerd.

Zowel de Raad van Europa als de Europese Unie wordt vertegenwoordigd door de Europese vlag en het Europese embleem. Deze zijn het symbool bij uitstek geworden van de Europese identiteit en het verenigde Europa.

De Raad van Europa en de instellingen van de Europese Unie verheugen zich over de groeiende belangstelling die de vlag bij de burgers geniet. De Europese Commissie en de Raad van Europa zien erop toe dat dit symbool op waardige wijze wordt gebruikt en nemen in voorkomend geval de nodige maatregelen om op te treden tegen misbruik van het Europese embleem.

Inleiding

De onderhavige grafische aanduidingen zijn bedoeld om de gebruikers te helpen het Europese embleem correct te reproduceren. Hieronder vindt u de grondregels voor de opbouw van het embleem en aanwijzingen voor de genormaliseerde kleuren.

Symboolbeschrijving

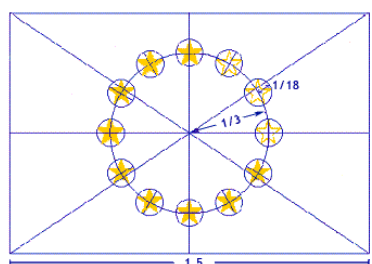
Tegen een azuurblauwe achtergrond vormen twaalf gouden sterren een cirkel, die de eenheid van de Europese volkeren voorstelt. Het aantal sterren is onveranderlijk vastgesteld op twaalf, omdat dit getal het symbool is van volmaaktheid en volledigheid.

Heraldische beschrijving

Een cirkel van twaalf vijfpuntige gouden sterren, waarvan de punten elkaar niet raken, tegen een azuurblauwe achtergrond.

Geometrische beschrijving

Het embleem heeft de vorm van een rechthoek waarvan de lange zijde gelijk is aan anderhalve keer de korte zijde (verhouding 3:2). Twaalf gouden sterren, op regelmatige afstanden geplaatst, vormen een onzichtbare cirkel, waarvan het middelpunt op het snijpunt van de diagonalen van de rechthoek ligt. De straal van de cirkel is gelijk aan een derde van de korte zijde van de rechthoek. Elk van de vijfpuntige sterren is in een onzichtbare cirkel gevat, waarvan de straal gelijk is aan 1/18e van de korte zijde van de rechthoek. Alle sterren zijn verticaal geplaatst, d.w.z. dat één punt naar boven is gericht en de twee onderste punten op een onzichtbare lijn rusten die loodrecht op de korte zijde van de rechthoek staat. De sterren bevinden zich op de cirkel zoals de cijfers op de wijzerplaat van een horloge. Het aantal sterren blijft onveranderlijk.

Kleurenregel

Embleem

Het embleem is samengesteld uit de volgende kleuren: Pantone Reflex Blue voor het oppervlak van de rechthoek en Pantone Yellow voor de sterren. Het internationale kleurensysteem van Pantone is overal beschikbaar en gemakkelijk te gebruiken door niet-professionals.

Vierkleurendruk

Een combinatie van de twee standaardkleuren van de vierkleurendruk is niet mogelijk. De vereiste kleuren moeten op basis van de vier beschikbare kleuren worden aangemaakt. Voor het Pantone Yellow kan 100 % Process Yellow worden gebruikt. Door 100 % Process Cyan te mengen met 80 % Process Magenta wordt een blauwe kleur verkregen die Pantone Reflex Blue zeer dicht benadert.

Internet

Pantone Reflex Blue komt in het webpalet overeen met de kleur RGB:0/51/153 (hexadecimaal: 003399) en Pantone Yellow met de kleur RGB:255/204/0 (hexadecimaal: FFCC00).

Afdruk in één kleur

Wanneer alleen met zwart kan worden gewerkt, worden zwarte sterren tegen een witte achtergrond in een zwart omlijnde rechthoek gezet.

Wanneer geen geel beschikbaar is, maar wel blauw (Pantone Reflex Blue uiteraard), worden de sterren in negatief wit op een achtergrond van 100 % Pantone Reflex Blue geplaatst.

Afdruk op gekleurde achtergrond

Het embleem wordt bij voorkeur tegen een witte achtergrond afgedrukt. Achtergronden met verschillende kleuren of met kleuren die niet bij het blauw passen, moeten worden vermeden. Wanneer een gekleurde achtergrond onvermijdelijk is, moet de rechthoek met een wit kader worden omgeven waarvan de breedte gelijk is aan 1/25e van de korte zijde van de rechthoek.

Voorbeelden van een foute weergave

1. Het embleem is ondersteboven weergegeven.

2. De sterren zijn niet goed georiënteerd.

3. De sterren zijn niet goed in de cirkel geplaatst: ze moeten als de uren op een wijzerplaat worden geplaatst.

Gebruik door derden

De principes voor het gebruik van het Europese embleem door derden worden beschreven in een administratieve overeenkomst met de Raad van Europa. Deze overeenkomst verscheen op 8 september 2012 in het *Publicatieblad van de Europese Unie* ([PB C 271 van 8.9.2012, blz. 5](#)).

In deze overeenkomst wordt bepaald dat derden (natuurlijke personen en rechtspersonen) het Europese embleem of delen daarvan mogen gebruiken op voorwaarde dat door dit gebruik

- a) niet de indruk wordt gewekt of wordt verondersteld dat er een verband bestaat tussen de gebruiker en een van de instellingen, organen of instanties van de Europese Unie of de Raad van Europa;
- b) het publiek niet zou kunnen denken dat de gebruiker wordt gesteund of gesponsord door, of de goedkeuring of instemming heeft gekregen van een van de instellingen, organen of instanties van de Europese Unie of de Raad van Europa;
- c) geen verband wordt gelegd met een doelstelling of activiteit die onverenigbaar is met de doelstellingen en beginselen van de Europese Unie of de Raad van Europa of die anderszins onwettig is.

Als het gebruik van het Europese embleem geen afbreuk doet aan deze voorwaarden, hoeft er geen schriftelijke goedkeuring te worden gevraagd.

Het Europese embleem of een heraldische nabootsing daarvan mag niet worden geregistreerd als een handelsmerk of een ander intellectueel eigendomsrecht.

Voor vragen over het gebruik van het Europese embleem, zie:

https://europa.eu/european-union/abouteuropa/legal_notices_nl#paragraph_1446

Verzoeken van niet-lidstaten

Raad van Europa
Directoraat "Legal Advice and Public International Law (Dlapil)"
67075 Strasbourg Cedex
FRANCE

Tel. +33 388412000
Fax +33 388412052
E-mail: legal.advice@coe.int

De originele documenten voor de reproductie kunnen worden gedownload op het volgende webadres:

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/symbols/european-flag_nl

Bijlage A2 Logo's

De logo's worden slechts bij wijze van informatie weergegeven, zonder afbreuk te doen aan de eigen voorwaarden die door elke instelling, elk orgaan, elke interinstitutionele dienst of elk agentschap zijn vastgesteld voor het gebruik daarvan voor reproductiedoeleinden.

Bepaalde emblemen moeten — verschillend voor elke taal — de naam van de instelling, van het orgaan of van het agentschap bevatten. Om de voorstelling zo eenvoudig mogelijk te houden zijn de afzonderlijke benamingen hier weggelaten.

Zie ook [punt 9.5](#) (officiële benamingen en volgorde van vermelding).

Instellingen en organen

Europese Unie		
Parlement		
Europese Raad		
Raad		
Commissie ⁽¹⁾		
Hof van Justitie		
Europese Centrale Bank		

Rekenkamer		
Europese Dienst voor extern optreden		
Europees Economisch en Sociaal Comité		
Europees Comité van de Regio's		
Europese Investeringsbank		
Europees Investeringsfonds		
Ombudsman		
Toezichthouder voor gegevensbescherming		

(1) Sinds februari 2012 moet het embleem van de Europese Commissie ook gebruikt worden door de uitvoerende agenten (zie [punt 9.5.4](#)). Het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad daarentegen behoudt z'n eigen embleem.

Interinstitutionele diensten en agentschappen (gedecentraliseerde instanties)

Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging		
Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators		
Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart		
Agentschap van de Europese Unie voor het operationeel beheer van grootschalige IT-systemen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht		
Agentschap van de Europese Unie voor het ruimtevaartprogramma		
Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken		
Agentschap van de Europese Unie voor opleiding op het gebied van rechtshandhaving		
Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving		
Asielagentschap van de Europese Unie		

Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten		
Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie		
Bureau voor ondersteuning van Berec		
Bureau voor publicaties van de Europese Unie		
Communautair Bureau voor plantenrassen		
Europees Agentschap voor chemische stoffen		
Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk		
Europees Agentschap voor maritieme veiligheid		
Europees Bureau voor personeelsselectie		

Europees Bureau voor visserijcontrole		
Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding		
Europees Centrum voor ziektepreventie en bestrijding		
Europees Defensieagentschap		
Europees Geneesmiddelenbureau		
Europees Grens- en kustwachtagentschap		
Europees Instituut voor gendergelijkheid		
Europees Milieuagentschap		
Europees Openbaar Ministerie		

Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving		
Europese Arbeidsautoriteit		
Europese Autoriteit voor effecten en markten		
Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen		
Europese Autoriteit voor voedselveiligheid		
Europese Bankautoriteit		
Europese Bestuursschool		
Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden		
Europese Stichting voor opleiding		

Europese Veiligheids- en defensieacademie	European Security and Defence College	European Security and Defence College
Eurostat	eurostat	eurostat
Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad	Single Resolution Board	Single Resolution Board
Gemeenschappelijke Onderneming Fusion for Energy	FUSION FOR ENERGY	FUSION FOR ENERGY
Instituut voor veiligheidsstudies van de Europese Unie	European Union Institute for Security Studies	European Union Institute for Security Studies
Satellietcentrum van de Europese Unie	SATCEN EUROPEAN UNION SATELLITE CENTRE	SATCEN EUROPEAN UNION SATELLITE CENTRE
Spoorwegbureau van de Europese Unie	EUROPEAN UNION AGENCY FOR RAILWAYS	EUROPEAN UNION AGENCY FOR RAILWAYS
Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad ⁽¹⁾	erc	erc
Vertaalbureau voor de organen van de Europese Unie		

Voorzieningsagentschap van Euratom

- (¹) Sinds februari 2012 moet het embleem van de Europese Commissie ook gebruikt worden door de uitvoerende agentschappen (zie [punt 9.5.4](#)). Het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad daarentegen behoudt z'n eigen embleem.

Bijlage A3 Afkortingen en symbolen

Hieronder volgt een overzicht van enkele veel voorkomende afkortingen, eenheden en symbolen ter illustratie en nadere toelichting van de regels in [punt 10.4.1](#).

1. Titels

BA	bachelor of arts
BSc	bachelor of science
dr.	doctor
drs.	doctorandus
ir.	ingenieur (universiteit)
ing.	ingenieur (hogeschool)
lic.	licentiaat
MA	master of arts
MBA	master of business administration
mr.	meester
prof.	professor
prof. dr.	professor doctor
RA	registeraccountant

2. Eenheden en maten

a	are
A	ampère
°C	graad Celsius
ca	centiare
cc	kubieke centimeter
d	dag
g	gram
GWh	gigawattuur
GB	gigabyte
h	uur (periode van 60 minuten; in bv. 13.10 uur niet afkorten)
ha	hectare
hl	hectoliter
Hz	hertz
KB, kB	kilobyte
Kbps, Kbit/s	kilobit per seconde
kg	kilogram
km	kilometer
km ²	vierkante kilometer
kV	kilovolt
kVA	kilovoltampère
kW	kilowatt
kWh	kilowattuur
l, L	liter
m	meter

m ²	vierkante meter
m ³	kubieke meter
MB	megabyte
mg	milligram
min	minuut
ml	mililiter
mld.	miljard (met punt, dat geldt ook voor mln.)
mln.	miljoen (met punt, dat geldt ook voor mld.)
MWh	megawattuur
pk	paardenkracht
s	seconde
vol.	volumen (met punt!)
V	volt
% vol	volumepercent
% massa	gewichtspercent

Voor een uitgebreid overzicht van in de EU gebruikte meeteenheden, zie [Richtlijn 80/181/EEG van de Raad van 20 december 1979](#).

3. Tekens en symbolen die in de publicaties van Eurostat worden gebruikt

€, EUR	euro
—	nihil
0	zeer kleine hoeveelheid (in het algemeen minder dan de helft van de kleinste in de desbetreffende reeks gebruikte eenheid of decimaal)
:	geen gegevens beschikbaar
≠	onzeker of geschat gegeven
*	idem, schatting van Eurostat
p	voorlopig gegeven
r	herzien gegeven
/ of -	breuk in de statistische reeks
%	procent
Ø	gemiddelde
<	minder dan
>	meer dan
Σ	totaal “omvattend”: volledige onderverdeling van een totaal “waarvan”: gedeeltelijke onderverdeling van een totaal
2007-2013	tijdsduur van een aantal kalenderjaren (bv. 1.1.2007 tot en met 31.12.2013)
2007/2008	periode van twaalf maanden over twee kalenderjaren (bv. fiscaal boekjaar juli/juni)

Voor afkortingen en letterwoorden die vaak voorkomen in publicaties van Eurostat, zie: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/cybernews/abbreviations.htm>

Bijlage A4 Initiaal- en letterwoorden

[A](#) [B](#) [C](#) [D](#) [E](#) [F](#) [G](#) [H](#) [I](#) [J](#) [K](#) [L](#) [M](#) [N](#) [O](#) [P](#) [R](#) [S](#) [T](#) [U](#) [V](#) [W](#) [Z](#)

Voor de regels en schrijfwijze van letterwoorden en afkortingen, zie de punten [10.2.9](#), [10.4.1](#) en [10.4.2](#).

Voor de complete lijst letterwoorden en afkortingen van de EU-instellingen, -organen en –agentschappen, zie [punt 9.5](#) en [bijlage A9](#), en voor de lijst directoraten-generaal en diensten van de Commissie, zie [punt 9.6](#). Onderstaande lijst bevat vaak voorkomende initiaal- en letterwoorden in de teksten van de instellingen en is vooral bedoeld ter illustratie van de schrijfgeregels.

A

ABH	Agentschap voor Buitenlandse Handel (voorheen BDBH (Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel))
ABVV	Algemeen Belgisch Vakverbond
ACS	staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan
ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
ADB	1. Afrikaanse Ontwikkelingsbank (African Development Bank) 2. Arabische Ontwikkelingsbank (Arab Development Bank) 3. Aziatische Ontwikkelingsbank (Asian Development Bank)
ADN	Europese Overeenkomst betreffende het internationale vervoer van gevaarlijke goederen over de binnenwateren
ADR	Europese Overeenkomst betreffende het internationale vervoer van gevaarlijke goederen over de weg
Afnor	Frans Normalisatie-instituut (Association française de normalisation)
ALO	algemene leningsovereenkomst
Altener II	meerjarenprogramma ter bevordering van hernieuwbare energiebronnen in de Gemeenschap
ANP	Algemeen Nederlands Persbureau
APRK	actieplan risicokapitaal
APS	algemeen preferentiestelsel
Ariane	programma voor steun op het gebied van het boek en het lezen, met inbegrip van vertalingen
Asean	Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten (Association of South-East Asian Nations)
ASEM	Ontmoeting Azië-Europa (Asia-Europe meeting)
AU	Afrikaanse Unie (voorheen OAE)

B

BBT	beste beschikbare technologie
BC-net	business cooperation network
Benelux	Economische Unie van België, Nederland en Luxemburg
Berec	Orgaan van Europese regulerende instanties voor elektronische communicatie (Body of European Regulators for Electronic Communications)
BIB	Bank voor Internationale Betalingen
BIC	bedrijfsinnovatiecentrum
BIN	Belgisch Instituut voor Normalisatie (vervangen door NBN)
BLEU	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

C

CARE	databank van de Europese Unie inzake ongevallen in het wegverkeer
Cariforum	Forum van de Caribische groep van de landen van Afrika, het Caribisch gebied en de landen van de Stille Oceaan

CB	communautair bestek
CBS	1. Centraal Bureau voor de Statistiek (NL) 2. College van burgemeester en schepenen (BE)
CCAMLR	Commissie voor de instandhouding van de levende rijkdommen in de Antarctische wateren (Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources)
CCOL	Coördinatiecommissie voor de ozonlaag (Coordinating Committee on the Ozone Layer)
CDO	Commissie voor duurzame ontwikkeling
Cecaf	Visserijcommissie voor het centraaloostelijk deel van de Atlantische Oceaan (Fishery Committee for the Eastern Central Atlantic)
CEEP	Europees Centrum van gemeenschapsbedrijven en bedrijven van algemeen economisch belang (European Centre of Employers and Enterprises providing Public Services and Services of General Interest)
CEI	Internationale Elektrotechnische Commissie (Commission électrotechnique internationale)
Ceies	Europees Raadgevend Comité voor statistische informatie op economisch en sociaal gebied (comité consultatif européen de l'information statistique dans les domaines économique et social)
Celad	Europees Comité voor drugsbestrijding (comité européen de lutte antidrogue)
Celex	interinstitutioneel meertalig systeem van geautomatiseerde documentatie voor het Gemeenschapsrecht (databank) (Communitatis Europaeae Lex)
CEN	Europees Comité voor normalisatie (Comité européen de normalisation)
Cenelec	Europees Comité voor elektrotechnische normalisatie (Comité européen de normalisation électrotechnique)
CEPS	Centrum voor Europese beleidsstudies (Centre for European Policy Studies)
CERN	Europese Organisatie voor Kernfysisch Onderzoek (Organisation européenne pour la recherche nucléaire)
CIES	Ministersconferentie over de internationale economische samenwerking (Conférence sur la coopération économique internationale)
CIST	Internationaal Centrum voor Wetenschap en Technologie (Centre international pour la science et la technologie)
Cites	Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna)
Codest	Comité voor de Europese ontwikkeling van wetenschap en technologie (comité de développement européen de la science et de la technologie)
Cogeca	Algemeen Comité van de landbouwcoöperaties van de Europese Unie
COPA	Comité van de landbouworganisaties van de Europese Unie
CORDIS	Informatiedienst voor communautair onderzoek en ontwikkeling (Community Research and Development Information Service) (Dit is een uitzondering op de algemene hoofdletterregel (zie punt 10.2.9): om verwarring met een commerciële organisatie met dezelfde afkorting te voorkomen, wordt CORDIS in deze betekenis altijd met hoofdletters geschreven.)
Coreper	Comité van permanente vertegenwoordigers (Comité des représentants permanents)
COST	Europese samenwerking inzake wetenschap en technologie (coopération européenne en science et technologie) (oude benaming: Europese samenwerking op het gebied van het wetenschappelijk en technisch onderzoek (coopération européenne dans le domaine de la recherche scientifique et technique))
Crest	Comité voor wetenschappelijk en technisch onderzoek (comité de la recherche scientifique et technique)
Cronos	databank van Eurostat voor de verwerking van tijdreeksen
CSTD	Commissie voor wetenschap en techniek voor ontwikkeling (Committee on Science and Technology for Development)

D

DG	directoraat-generaal
Diane	informatienetwerk met directe toegang voor Europa (direct information access network for Europe)
DIN	Duits Normalisatie-instituut (Deutsches Institut für Normung)

E

Easdaq	European Association of Securities Dealers Automatic Quotation
EBWO	Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling
ECAC	Europese Burgerluchtvaartconferentie (European Civil Aviation Conference)
Eccas	Economische Gemeenschap van Centraal-Afrikaanse Staten (Economic Community of Central African States)
ECE	Economische Commissie voor Europa (VN)
ECIP	European Community Investment Partners
Eclac	Economische Commissie voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (Economic Commission for Latin America and the Caribbean)
ECN	Energieonderzoek Centrum Nederland
ECOO	Europees Comité voor onderzoek en ontwikkeling
Ecosoc	Economische en Sociale Raad (VN)
Ecowas	Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten
ECPS	Europees Centrum voor politieke strategie
EDG	Europese Defensiegemeenschap
EEA	Europees Milieuagentschap
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EER	Europese Economische Ruimte
EESV	Europees Economisch Samenwerkingsverband
EFG	Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering
Efics	Europees informatie- en communicatiesysteem voor de bosbouw (European forestry information and communication system)
EFMS	Europees Fonds voor monetaire samenwerking
EFRO	Europees Fonds voor regionale ontwikkeling
EGKS	Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EIC	Euro Info Centre
EIF	Europees Investeringsfonds
Einecs	Europese inventaris van bestaande chemische handelsstoffen (European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances)
EIPP	Europees investeringsprojectenportaal
ELA	Europese Arbeidsautoriteit
Elfpo	Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling
ELGF	Europees Landbouwgarantiefonds
Elise	Europees leninggarantiesysteem voor het scheppen van werkgelegenheid (European Loan Insurance Scheme for Employment)
EMA	Europees Geneesmiddelenbureau
EMF	Europees Monetair Fonds
EMRE	Europese monetaire rekeneenheid
EMS	Europees Monetair Stelsel
EMU	economische en monetaire unie
EMVAF	Europees Maritiem, Visserij- en Aquacultuurfonds (voorheen EVF/EFMZV)
ENEA	zie NEA
ENO	Europese Normalisatieorganisatie
EOB	Europees Octrooibureau

EOF	Europees Ontwikkelingsfonds
EOGFL	Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw EOGFL-Oriëntatie; EOGFL, afdeling Oriëntatie EOGFL-Garantie; EOGFL, afdeling Garantie
EOR	Europese onderzoeksruimte
EPD	enig programmeringsdocument
Erasmus	programma van de Europese Unie inzake de mobiliteit van studenten (European Community action scheme for the mobility of university students)
ERK	Europese Rekenkamer
Ermes	Europees Radioberichtensysteem (European radio-messaging system)
ESA	Europees Ruimteagentschap (European Space Agency)
ESCB	Europees Stelsel van centrale banken
ESER	Europees Stelsel van economische rekeningen
ESF	Europees Sociaal Fonds
ESM	Europees stabiliteitsmechanisme (https://www.esm.europa.eu/)
ESR	Europees Stelsel van nationale en regionale rekeningen
EUIPO	Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (European Union Intellectual Property Office)
EUMC	1. Militair Comité van de Europese Unie 2. Europees Waarnemingscentrum voor racisme en vreemdelingenhaat (sinds 2007 vervang door Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA))
Eumetsat	Europese Organisatie voor de Exploitatie van Meteorologische Satellieten (European Organisation for the Exploitation of Meteorological Satellites)
Eureka	Europees Agentschap voor de coördinatie van het onderzoek (European Research Coordination Agency)
Eures	Europese dienst voor arbeidsvoorziening (European Employment Services)
Eurocontrol	Europese Organisatie voor de veiligheid van de luchtvaart
Eurodicautom	meertalige terminologische databank van de Europese Commissie, opgenomen in IATE (zie IATE)
Europol	Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving
Eurydice	informatienet voor onderwijs in Europa
EUSA	Europese Bestuursschool
EVA	Europese Vrijhandelsassociatie
EVDA	Europese Veiligheids- en defensieacademie
EVDB	Europees gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (vervangen door GVDB)
EVF	Europees Visserijfonds (zie EMVAF)
EVRM	1. Europees Verdrag voor de rechten van de mens 2. Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
EVV	Europees Verbond van Vakverenigingen

F

FAO	Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (Food and Agriculture Organization of the United Nations)
FIOV	Financieringsinstrument voor de oriëntatie van de visserij
Fiscalis	actieprogramma van de Europese Unie ter verbetering van de stelsels van indirecte belastingen van de interne markt
Flegt	wetshandhaving, governance en handel in de bosbouw (Forest Law Enforcement, Governance and Trade)
FRA	Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten

G

GAB	gewijzigde en aanvullende begroting
GBVB	gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

GCC	Samenwerkingsraad van de Golfstaten (Gulf Cooperation Council)
GDT	gemeenschappelijk douanetarief
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
GMO	gemeenschappelijke marktordening
GN	gecombineerde nomenclatuur
GOP	geïntegreerde ontwikkelingsprojecten
GOS	Gemenebest van Onafhankelijke Staten
GPD	gecombineerd programmeringsdocument
GVB	gemeenschappelijk visserijbeleid
GVDB	gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (voorheen EVDB)

H

Habitat	Programma van de Verenigde Naties voor menselijke nederzettingen
HV	hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid

I

IAB	Internationaal Arbeidsbureau
IAEA	Internationale Organisatie voor Atoomenergie (International Atomic Energy Agency)
IAO	Internationale Arbeidsorganisatie (ook International Labour Organization (ILO))
IATA	Internationale Luchtvaartorganisatie (International Air Transport Association)
IATE	InterActive Terminology for Europe (omvat o.a. Eurodicautom)
IBHO	Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling (Wereldbank)
IBSFC	Internationale Visserijcommissie voor de Oostzee (International Baltic Sea Fishery Commission)
ICAO	Internationale Burgerluchtvaartorganisatie
ICES	Internationale Raad voor het onderzoek van de zee (International Council for the Exploration of the Sea)
ICRK	Internationaal Comité van het Rode Kruis
ICTY	Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië
IEA	Internationaal Energieagentschap
IFAD	Internationaal Fonds voor agrarische ontwikkeling (International Fund for Agricultural Development)
IGC	intergouvernementele conferentie
IKK	Internationale Kamer van Koophandel
ILO	(zie IAO)
ILB	informatienet inzake landbouwbedrijfsboekhoudingen
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INRA	Internationale Natuurrubberovereenkomst (International Natural Rubber Agreement)
Intelsat	Internationale Organisatie voor Telecommunicatiesatellieten (International Telecommunications Satellite Organisation)
Interprise	communautair programma inzake samenwerking tussen ondernemingen
Interreg	communautair initiatief ten behoeve van grensgebieden
IPPC	Internationaal Verdrag voor de bescherming van planten (International Plant Protection Convention)
Irdac	Raadgevend Comité voor onderzoek en ontwikkeling in de industrie (Industrial Research and Development Advisory Committee)
ISO	Internationale Organisatie voor Normalisatie (International Organisation for Standardisation)

J

JBZ	Justitie en Binnenlandse Zaken
JET	Joint European Torus
JRC	Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (Joint Research Centre)

K

KB	Koninklijk Besluit
KEDO	Organisatie voor Energieontwikkeling op het Koreaanse Schiereiland
kmo's	kleine en middelgrote ondernemingen (BE), zie ook mkb

L

Leader II	communautair initiatief voor plattelandsontwikkeling
Leonardo	programma van de Europese Unie inzake beroepsopleiding
LGO's	landen en gebieden overzee
LIFE	financieringsinstrument voor het milieu (l'Instrument financier pour l'environnement)
LIFE+	financieringsinstrument voor het milieu
LMOE's	landen van Midden- en Oost-Europa

M

MAP 2000	modernisering van de administratieve procedures en van het beheer van de menselijke hulpbronnen (modernisation of administrative procedures and the management of human resources)
Matthaeus	communautair actieprogramma voor de beroepsopleiding van douaneambtenaren
MCB's	monetaire compenserende bedragen
Media II	— ontwikkeling en distributie programma ter bevordering van de ontwikkeling en de distributie van Europese audiovisuele werken — opleiding opleidingsprogramma voor de vakmensen van de Europese audiovisuele programma-industrie
Mercosur	Zuid-Amerikaanse gemeenschappelijke markt (Mercado Común del Sur)
mkb	midden- en kleinbedrijf (NL), zie ook kmo's
MOL's	minst ontwikkelde landen

N

NACE	algemene systematische bedrijfsindeling in de Europese Unie
NAFO	Visserijorganisatie voor het noordwestelijke deel van de Atlantische Oceaan (North-West Atlantic Fisheries Organisation)
Nafta	Noord-Amerikaanse Vrijhandelsovereenkomst (North American Free Trade Agreement)
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NBB	Nationale Bank van België
NBN	Belgisch Instituut voor Normalisatie (voorheen BIN)
NCI	nieuw communautair instrument
NEA	Agentschap voor kernenergie (Nuclear Energy Agency, voorheen European Nuclear Energy Agency (ENEA))
NEN	Nederlandse norm
NET	Next European Torus
ngo	niet-gouvernementele organisatie
NIC's	nieuwe industrielanden
NOS	nieuwe onafhankelijke staten
NUTS	nomenclatuur van territoriale eenheden voor de statistiek

NVU	niet-verplichte uitgave

O

OAE	Organisatie voor Afrikaanse Eenheid (vervangen door AU)
OAS	1. Organisatie van Afrikaanse Staten 2. Organisatie van Amerikaanse Staten
ODA	officiële ontwikkelingshulp (Official Development Assistance)
Odysseus	programma voor opleiding, uitwisseling en samenwerking op het gebied van het asielbeleid, het immigratiebeleid en de overschrijding van de buitengrenzen
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
ONP	open telecommunicatienetwerk (open network provision)
O&O	onderzoek en ontwikkeling
OPEC	Organisatie van Olie-exporterende Landen (Organization of Petroleum Exporting Countries)
OTO	onderzoek en technologische ontwikkeling
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa

P

Phare	programma voor communautaire hulp aan de landen van Midden- en Oost-Europa
POD	afdrukken op afroep (print on demand)

R

RCWTO	Raadgevend Comité voor wetenschappelijke en technische opleiding
Reach	registratie en beoordeling van en autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals)

S

SAFE	communautair programma ter verbetering van de veiligheid, de hygiëne en de gezondheid op het werk
SAP	stelsel van algemene preferenties
Satcen	Satellietcentrum van de Europese Unie
SAVE	meerjarenprogramma ter bevordering van de energie-efficiëntie in de Gemeenschap
SCIC	Gemeenschappelijke tolken-conferentiedienst (Europese Commissie; vervangen door het directoraat-generaal Tolken)
SCK	Studiecentrum voor kernenergie
SEM 2000	systeem van gezond en doelmatig financieel beheer (Sound and Efficient Financial Management 2000)
SFEU	Solidariteitsfonds van de Europese Unie
SIS	Schengeninformatiesysteem
Socrates	communautair actieprogramma op onderwijsgebied
Stabex	systeem voor de stabilisatie van de exportopbrengsten
Synergy	programma ter bevordering van de internationale samenwerking in de energiesector
Sysmin	systeem voor mijnbouwproducten

T

TAC	totaal toegestane vangst
Tacis	(programma voor) technische bijstand aan de nieuwe onafhankelijke staten en Mongolië
Taric	geïntegreerd douanetarief van de Europese Unie
TCIH	typeclassificatie voor de internationale handel

Tempus III	trans-Europees mobiliteitsprogramma voor universiteitsstudies (trans-European mobility scheme for university studies)
TEN	trans-Europees netwerk
TIF	grensoverschrijdend vervoer per spoor
Trips	handelsgerelateerde aspecten van intellectuele eigendom (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights)
TTIP	Trans-Atlantisch Partnerschap voor handel en investeringen (Transatlantic Trade and Investment Partnership)

U

Unced	Conferentie van de Verenigde Naties over milieu en ontwikkeling (United Nations Conference on Environment and Development)
UNCSTD	Conferentie van de Verenigde Naties over wetenschap en technologie voor ontwikkeling (United Nations Conference on Science and Technology for Development)
Unctad	Conferentie van de Verenigde Naties voor handel en ontwikkeling (United Nations Conference on Trade and Development)
UNDP	Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (United Nations Development Programme)
UNEP	Milieuprogramma van de Verenigde Naties (United Nations Environment Programme)
Unesco	Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNHCR	Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (United Nations High Commissioner for Refugees)
Unice	Unie van Industrie- en Werkgeversfederaties in Europa (Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe)
Unicef	Kinderfonds van de Verenigde Naties (United Nations Children's Fund)
Unido	Organisatie van de Verenigde Naties voor Industriële Ontwikkeling (United Nations Industrial Development Organisation)
UNRWA	Organisatie van de Verenigde Naties voor Hulpverlening aan Palestijnse Vluchtelingen (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East)
Urban	communautair initiatief voor stedelijke gebieden

V

VBO	Verbond van Belgische Ondernemingen
VEV	Vlaams Economisch Verbond
VK	vastleggingskrediet
VN	Verenigde Naties
VNO-NCW	Verbond van Nederlandse Ondernemingen — Nederlandse Christelijke Werkgeversorganisatie
VOB	voorontwerp van begroting
VOGB	voorontwerp van gewijzigde begroting
VU's	verplichte uitgaven

W

WCO	Werelddouaneorganisatie (World Customs Organization)
WDO	(zie WCO)
WEC	Wereldenergieraad (World Energy Council)
WEU	West-Europese Unie
WFC	Wereldvoedselconferentie (World Food Conference)
WGO	(zie WHO)
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organisation)
WIPO	Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (World Intellectual Property Organization)

WMO	Wereld Meteorologische Organisatie
WNF	Wereldnatuurfonds
WTECV	Wetenschappelijk, Technisch en Economisch Comité voor de visserij
WTC	Wetenschappelijk en Technisch Comité
WTO	Wereldhandelsorganisatie (World Trade Organization)

Z

Zoavo	Zuidoost-Aziatische Verdragsorganisatie

Bijlage A5 Landenlijst, gebieden en munteenheden

De opstellers van deze lijst willen geenszins stelling nemen ten aanzien van de juridische of politieke status van de opgenomen entiteiten; de bedoeling is enkel het gebruik van verschillende benamingen te vermijden.

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Afghanistan	Islamitische Republiek Afghanistan	AF	Kabul	Afghaan	Afghaans	afghani	AFN	pul
Åland ⁽⁵⁾	Åland	AX	Mariehamn	Ålander	Ålands	euro	EUR	cent
Albanië	Republiek Albanië	AL	Tirana	Albanees	Albanees	lek	ALL	[qindar]
Algerije	Democratische Volksrepubliek Algerije	DZ	Algiers	Algerijn	Algerijns	Algerijnse dinar	DZD	centime
<i>Amerikaanse Kleinere Afgelegen Eilanden</i> ⁽⁶⁾	<i>Amerikaanse Kleinere Afgelegen Eilanden</i>	UM	—	—	<i>van de Amerikaanse Kleinere Afgelegen Eilanden</i>	<i>US-dollar</i>	USD	<i>cent</i>
<i>Amerikaanse Maagdeneilanden</i> ⁽⁷⁾	<i>Amerikaanse Maagdeneilanden</i>	VI	<i>Charlotte Amalie</i>	<i>van de Amerikaanse Maagdeneilanden</i>	<i>van de Amerikaanse Maagdeneilanden</i>	<i>US-dollar</i>	USD	<i>cent</i>
<i>Amerikaans-Samoa</i> ⁽⁸⁾	<i>Territorium Amerikaans- Samoa</i>	AS	<i>Pago Pago</i> ⁽⁹⁾	<i>Amerikaans-Samoaan</i>	<i>Amerikaans-Samoaans</i>	<i>US-dollar</i>	USD	<i>cent</i>
Andorra	Vorstendom Andorra	AD	Andorra la Vella	Andorrees	Andorrees	euro	EUR	cent
Angola	Republiek Angola	AO	Luanda	Angolees	Angolees	kwanza	AOA	centiem
<i>Anguilla</i> ⁽¹⁰⁾	<i>Anguilla</i>	AI	<i>The Valley</i>	<i>Anguillaan</i>	<i>Anguillaans</i>	<i>Oost-Caribische dollar</i>	XCD	<i>cent</i>
<i>Antarctica</i>	<i>Antarctica</i>	AQ	—	—	<i>Antarctisch</i>	—	—	—
Antigua en Barbuda	Antigua en Barbuda	AG	Saint John's	van Antigua en Barbuda	van Antigua en Barbuda	Oost-Caribische dollar	XCD	cent
Argentinië	Argentijnse Republiek	AR	Buenos Aires	Argentijn	Argentijns	Argentijnse peso	ARS	centavo
Armenië	Republiek Armenië	AM	Jerevan	Armeniër	Armeens	dram	AMD	luma
<i>Aruba</i> ⁽¹¹⁾	<i>Aruba</i>	AW	<i>Oranjestad</i>	<i>Arubaan</i>	<i>Arubaans</i>	<i>Arubaanse gulden</i>	AWG	<i>cent</i>
Australië	Gemenebest Australië	AU	Canberra	Australiër	Australisch	Australische dollar	AUD	cent
Azerbeidzjan	Republiek Azerbeidzjan	AZ	Bakoe	Azerbeidzjaan	Azerbeidzjaans	Azerbeidzjaanse manat	AZN	kepiik

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Bahama's	Gemenebest van de Bahama's	BS	Nassau	Bahamaan	Bahamaans	Bahamadollar	BSD	cent
Bahrein	Koninkrijk Bahrein	BH	Manama	Bahreiner; Bahreini	Bahreins	Bahreindinar	BHD	fil
Bangladesh	Volksrepubliek Bangladesh	BD	Dhaka	Bengalees	Bengalees	taka	BDT	poisha
Barbados	Barbados	BB	Bridgetown	Barbadaan	Barbadaans	Barbadosdollar	BBD	cent
Belarus ⁽¹²⁾	Republiek Belarus	BY	Minsk	Belarus	Belarussisch	Belarussische roebel	BYN	kopeke
België	Koninkrijk België	BE	Brussel	Belg	Belgisch	euro	EUR	cent
Belize	Belize	BZ	Belmopan	Belizaan	Belizaans	Belizedollar	BZD	cent
Benin	Republiek Benin	BJ	Porto-Novo ⁽¹³⁾	Beniner	Benins	CFA-frank (BCEAO)	XOF	centime
<i>Bermuda</i> ⁽¹⁴⁾	<i>Bermuda</i>	BM	<i>Hamilton</i>	<i>Bermudaan</i>	<i>Bermudaans</i>	<i>Bermudadollar</i>	BMD	<i>cent</i>
Bhutan	Koninkrijk Bhutan	BT	Thimphu	Bhutanees	Bhutaans	ngultrum	BTN	chetrum
						Indiase roepie	INR	paisa
Birma (zie Myanmar/Birma)								
Bolivia	Plurinationale Staat Bolivia	BO	Sucre ⁽¹⁵⁾	Boliviaan	Boliviaans	boliviano	BOB	centavo
Bosnië en Herzegovina	Bosnië en Herzegovina	BA	Sarajevo	van Bosnië en Herzegovina	van Bosnië en Herzegovina	convertibele mark	BAM	fening
Botswana	Republiek Botswana	BW	Gaborone	Botswaan	Botswaans	pula	BWP	thebe
<i>Bouveteiland</i> ⁽¹⁶⁾	<i>Bouveteiland</i>	BV	—	—	<i>Bouveteilands</i>	—	—	—
Brazilië	Federale Republiek Brazilië	BR	Brasilia	Braziliaan	Braziliaans	real	BRL	centavo
<i>Brits Indische Oceaanterritorium</i> ⁽¹⁷⁾	<i>Brits Indische Oceaanterritorium</i>	IO	—	—	<i>van het Brits Indische Oceaanterritorium</i>	<i>US-dollar</i>	USD	<i>cent</i>
<i>Britse Maagdeneilanden</i> ⁽¹⁸⁾	<i>Britse Maagdeneilanden</i>	VG	<i>Road Town</i>	<i>van de Britse Maagdeneilanden</i>	<i>van de Britse Maagdeneilanden</i>	<i>US-dollar</i>	USD	<i>cent</i>
Brunei	Brunei Darussalam	BN	Bandar Seri Begawan	Bruneier	Bruneis	Bruneidollar	BND	cent
Bulgarije	Republiek Bulgarije	BG	Sofia	Bulgaar	Bulgaars	lev	BGN	stotinka

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Burkina Faso	Burkina Faso	BF	Ouagadougou	Burkinees	Burkinees	CFA-frank (BCEAO)	XOF	centime
Burundi	Republiek Burundi	BI	Gitega ⁽¹⁹⁾	Burundees	Burundees	Burundese frank	BIF	centime
Cambodja	Koninkrijk Cambodja	KH	Phnom Penh	Cambodjaan	Cambodjaans	riel	KHR	[kak (10)] [sen (100)]
Canada	Canada	CA	Ottawa	Canadees	Canadees	Canadese dollar	CAD	cent
Centraal-Afrikaanse Republiek	Centraal-Afrikaanse Republiek	CF	Bangui	Centraal-Afrikaan	Centraal-Afrikaans	CFA-frank (BEAC)	XAF	centime
Chili	Republiek Chili	CL	Santiago	Chileen	Chileens	Chileense peso	CLP	centavo
China	Volksrepubliek China	CN	Peking	Chinees	Chinees	renminbi yuan	CNY	jiao (10) fen (100)
<i>Christmaseiland ⁽²⁰⁾</i>	<i>Territorium Christmaseiland</i>	CX	<i>Flying Fish Cove</i>	<i>Christmaseilander</i>	<i>Christmaseilands</i>	<i>Australische dollar</i>	AUD	<i>cent</i>
<i>Clipperton ⁽²¹⁾</i>	<i>Clippertoneiland</i>	CP ⁽²²⁾	—	—	<i>Clippertons</i>	—	—	—
<i>Cocoseilanden ⁽²³⁾</i>	<i>Territorium Cocoseilanden</i>	CC	<i>West Island</i>	<i>Cocoseilander</i>	<i>Cocoseilands</i>	<i>Australische dollar</i>	AUD	<i>cent</i>
Colombia	Republiek Colombia	CO	Bogota	Colombiaan	Colombiaans	Colombiaanse peso	COP	centavo
Comoren	Unie der Comoren	KM	Moroni	Comorees	Comorees	Comorenfrank	KMF	—
Congo	Republiek Congo	CG	Brazzaville	Congolees	Congolees	CFA-frank (BEAC)	XAF	centime
Cookeilanden ⁽²⁴⁾	Cookeilanden	CK	Avarua	Cookeilander	Cookeilands	Nieuw-Zeelandse dollar	NZD	cent
Costa Rica	Republiek Costa Rica	CR	San José	Costa Ricaan	Costa Ricaans	Costa Ricaanse colón	CRC	céntimo
Cuba	Republiek Cuba	CU	Havana	Cubaan	Cubaans	Cubaanse peso	CUP	centavo
<i>Curaçao</i>	<i>Curaçao</i>	CW	<i>Willemstad</i>	<i>Curaçaoënaar</i>	<i>Curaçaos</i>	<i>Caribische gulden</i>	XCG	<i>cent</i>
Cyprus	Republiek Cyprus	CY	Nicosia	Cypriot	Cyprisch; Cypriotisch	euro	EUR	cent
Democratische Republiek Congo	Democratische Republiek Congo	CD	Kinshasa	van de Democratische Republiek Congo ⁽²⁵⁾	van de Democratische Republiek Congo ⁽²⁵⁾	Congolese frank	CDF	centime
Denemarken	Koninkrijk Denemarken	DK	Kopenhagen	Deen	Deens	Deense kroon	DKK	øre
Djibouti	Republiek Djibouti	DJ	Djibouti	Djiboutiaan	Djiboutiaans	Djiboutifrank	DJF	—
Dominica	Gemenebest Dominica	DM	Roseau	Dominicaan	Dominicaans	Oost-Caribische dollar	XCD	cent
Dominicaanse Republiek	Dominicaanse Republiek	DO	Santo Domingo	Dominicaan	Dominicaans	Dominicaanse peso	DOP	centavo

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Duitsland	Bondsrepubliek Duitsland	DE	Berlijn	Duitser	Duits	euro	EUR	cent
Ecuador	Republiek Ecuador	EC	Quito	Ecuadoriaan	Ecuadoraans	US-dollar	USD	cent
Egypte	Arabische Republiek Egypte	EG	Caïro	Egyptenaar	Egyptisch	Egyptisch pond	EGP	piaster
El Salvador	Republiek El Salvador	SV	San Salvador	Salvadoraan	Salvadoraans	Salvadoraanse colón ⁽²⁶⁾	SVC	centavo
						US-dollar	USD	cent
Equatoriaal-Guinea	Republiek Equatoriaal- Guinea	GQ	Malabo	Equatoriaal-Guineeër	Equatoriaal-Guinees	CFA-frank (BEAC)	XAF	centime
Eritrea	Staat Eritrea	ER	Asmara	Eritreeër	Eritrees	nakfa	ERN	cent
Estland	Republiek Estland	EE	Tallinn	Est; Estlander	Ests; Estisch; Estlands	euro	EUR	cent
Ethiopië	Federale Democratische Republiek Ethiopië	ET	Addis Abeba	Ethiopiër	Ethiopisch	birr	ETB	cent
Eswatini	Koninkrijk Eswatini	SZ	Mbabane	Eswatiniër	Eswatinisch	lilangeni	SZL	cent
<i>Faeröer</i> ⁽²⁷⁾	<i>Faeröer</i>	FO	<i>Tórshavn</i>	<i>Faeröerder</i>	<i>Faeröers</i>	<i>Deense kroon</i>	DKK	<i>øre</i>
<i>Falklandeilanden</i> ⁽²⁸⁾	<i>Falklandeilanden</i>	FK	<i>Stanley</i>	<i>Falklandeilander</i>	<i>Falklandeilands</i>	<i>pond van de Falklandeilanden</i>	FKP	<i>penny</i>
Fiji	Republiek Fiji	FJ	Suva	Fijiër	Fijisch	Fijidollar	FJD	cent
Filipijnen	Republiek der Filipijnen	PH	Manilla	Filipijn	Filipijns	Filipijnse peso	PHP	centavo
Finland	Republiek Finland	FI	Helsinki	Fin	Fins	euro	EUR	cent
Frankrijk	Franse Republiek	FR	Parijs	Fransman ⁽²⁹⁾	Frans	euro	EUR	cent
<i>Franse Zuidelijke en Zuidpoolgebieden</i> ⁽³⁰⁾	<i>Franse Zuidelijke en Zuidpoolgebieden</i>	TF	⁽³¹⁾	—	<i>van de Franse Zuidelijke en Zuidpoolgebieden</i>	<i>euro</i>	EUR	<i>cent</i>
<i>Frans-Guyana</i> ⁽³²⁾	<i>Frans-Guyana</i>	GF	<i>Cayenne</i>	<i>Frans-Guyaan; Frans- Guyanees</i>	<i>Frans-Guyaans; Frans- Guyanees</i>	<i>euro</i>	EUR	<i>cent</i>
<i>Frans-Polynesië</i> ⁽³³⁾	<i>Frans-Polynesië</i>	PF	<i>Papeete</i>	<i>Frans-Polynesiër</i>	<i>Frans-Polynesisch</i>	<i>CFP-frank</i>	XPF	<i>centime</i>
Gabon	Republiek Gabon	GA	Libreville	Gabonees	Gabonees	CFA-frank (BEAC)	XAF	centime
Gambia	Republiek Gambia	GM	Banjul	Gambiaan	Gambiaans	dalasi	GMD	butut

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Georgië	Georgië	GE	Tbilisi	Georgiër	Georgisch	lari	GEL	tetri
Ghana	Republiek Ghana	GH	Accra	Ghanees	Ghanees	Ghana cedi	GHS	pesewa
<i>Gibraltar</i> ⁽³⁴⁾	<i>Gibraltar</i>	GI	<i>Gibraltar</i>	<i>Gibaltarees</i>	<i>Gibaltarees</i>	<i>Gibaltarees pond</i>	GIP	<i>penny</i>
Grenada	Grenada	GD	Saint George's	Grenadaan	Grenadaans	Oost-Caribische dollar	XCD	cent
Griekenland	Helleense Republiek	EL	Athene	Griek	Grieks	euro	EUR	cent
<i>Groenland</i> ⁽³⁵⁾	<i>Groenland</i>	GL	<i>Nuuk</i>	<i>Groenlander</i>	<i>Groenlands</i>	<i>Deense kroon</i>	DKK	<i>øre</i>
<i>Guadeloupe</i> ⁽³⁶⁾	<i>Guadeloupe</i>	GP	<i>Basse-Terre</i>	<i>Guadelouper</i>	<i>Guadeloups</i>	<i>euro</i>	EUR	<i>cent</i>
<i>Guam</i> ⁽³⁷⁾	<i>Territorium Guam</i>	GU	<i>Agana (Hagåtña)</i>	<i>Guamees</i>	<i>Guamees</i>	<i>US-dollar</i>	USD	<i>cent</i>
Guatemala	Republiek Guatemala	GT	Guatemala-Stad	Guatemalaan; Guatemalteek	Guatemalaans; Guatemalteeks	quetzal	GTQ	centavo
Guernsey ⁽³⁸⁾	Baljuwschap Guernsey	GG	St Peter Port	van Guernsey	van Guernsey	Guernseypond ⁽³⁹⁾	GGP ⁽³⁹⁾	penny
						pond sterling	GBP	penny
Guinee	Republiek Guinee	GN	Conakry	Guineeër	Guinees	Guinese frank	GNF	—
Guinee-Bissau	Republiek Guinee-Bissau	GW	Bissau	Guinee-Bissauer	Guinee-Bissaus	CFA-frank (BCEAO)	XOF	centime
Guyana	Coöperatieve Republiek Guyana	GY	Georgetown	Guyaan; Guyanees	Guyaans; Guyanees	Guyanadollar	GYD	cent
Haïti	Republiek Haïti	HT	Port-au-Prince	Haïtiaan	Haïtiaans	gourde	HTG	centime
						US-dollar	USD	cent
<i>Heard en McDonaldeilanden</i> ⁽⁴⁰⁾	<i>Territorium Heard en McDonaldeilanden</i>	HM	—	—	<i>van Heard en de McDonaldeilanden</i>	—	—	—
de Heilige Stoel; Vaticaanstad ⁽⁴¹⁾	de Heilige Stoel; Staat Vaticaanstad	VA	—; Vaticaanstad	van de Heilige Stoel; van Vaticaanstad	van de Heilige Stoel; Vaticaan	euro	EUR	cent
Honduras	Republiek Honduras	HN	Tegucigalpa	Hondurees	Hondurees	lempira	HNL	centavo
Hongarije	Hongarije	HU	Boedapest	Hongaar	Hongaars	forint	HUF	[fillér]
<i>Hongkong</i> ⁽⁴²⁾	<i>Speciale Administratieve Regio Hongkong van de Volksrepubliek China</i> ⁽⁴³⁾	HK	⁽⁴⁴⁾	<i>Hongkonger</i>	<i>Hongkongs</i>	<i>Hongkongdollar</i>	HKD	<i>cent</i>
Ierland	Ierland ⁽⁴⁵⁾	IE	Dublin	Ier	Iers	euro	EUR	cent

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
IJsland	IJsland ⁽⁴⁶⁾	IS	Reykjavik	IJslander	IJslands	IJslandse kroon	ISK	—
India	Republiek India	IN	New Delhi	Indiër	Indiaas	Indiase roepie	INR	paisa
Indonesië	Republiek Indonesië	ID	Jakarta	Indonesiër	Indonesisch	roepia	IDR	sen
Irak	Republiek Irak	IQ	Bagdad	Irakees; Iraki	Iraaks	Iraakse dinar	IQD	fil
Iran	Islamitische Republiek Iran	IR	Teheran	Iraniër	Iraans	Iraanse rial	IRR	[dinar] ⁽⁴⁷⁾
Israël	Staat Israël	IL	⁽⁴⁸⁾	Israëliër; Israëli	Israëlish	sjekel	ILS	agora
Italië	Italiaanse Republiek	IT	Rome	Italiaan	Italiaans	euro	EUR	cent
Ivoorkust	Republiek Ivoorkust	CI	Yamoussoukro ⁽⁴⁹⁾	Ivoriaan	Ivoriaans	CFA-frank (BCEAO)	XOF	centime
Jamaica	Jamaica	JM	Kingston	Jamaicaan	Jamaicaans	Jamaicadollar	JMD	cent
Japan	Japan	JP	Tokio	Japanner	Japans	yen	JPY	[sen] ⁽⁵⁰⁾
Jemen	Republiek Jemen	YE	Sanaa	Jemeniet	Jemenitisch	Jemenitische rial	YER	fil
Jersey ⁽⁵¹⁾	Baljuwschap Jersey	JE	St Helier	van Jersey	van Jersey	Jerseypond ⁽⁵²⁾	JEP ⁽⁵²⁾	penny
						pond sterling	GBP	penny
Jordanië	Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië	JO	Amman	Jordaniër	Jordaans	Jordaanse dinar	JOD	qirsh (100) [fil (1 000)]
<i>Kaaimaneilanden</i> ⁽⁵³⁾	<i>Kaaimaneilanden</i>	KY	<i>George Town</i>	<i>Kaaimaneilander</i>	<i>Kaaimaneilands</i>	<i>dollar van de Kaaimaneilanden</i>	KYD	<i>cent</i>
Kaapverdië	Republiek Kaapverdië	CV	Praia	Kaapverdiër	Kaapverdisch	Kaapverdische escudo	CVE	centavo
Kameroen	Republiek Kameroen	CM	Yaoundé	Kameroener	Kameroens	CFA-frank (BEAC)	XAF	centime
Kazachstan	Republiek Kazachstan	KZ	Astana	Kazach; Kazak	Kazachs; Kazaks	tenge	KZT	tiyn
Kenia	Republiek Kenia	KE	Nairobi	Keniaan	Keniaans	Keniaanse shilling	KES	cent
Kirgizië	Kirgizische Republiek	KG	Bisjkek	Kirgies	Kirgizisch	som	KGS	tyin
Kiribati	Republiek Kiribati	KI	Tarawa	Kiribatiër	Kiribatisch	Australische dollar	AUD	cent
Koeweit	Staat Koeweit	KW	Koeweit	Koeweiter; Koeweiti	Koeweits	Koeweitse dinar	KWD	fil
Korea (zie Noord-Korea , Zuid-Korea)								
Kroatië	Republiek Kroatië	HR	Zagreb	Kroaat	Kroatisch	euro	EUR	cent

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Laos	Democratische Volksrepubliek Laos	LA	Vientiane	Laotiaan	Laotiaans	kip	LAK	[at]
Lesotho	Koninkrijk Lesotho	LS	Maseru	Lesothaan	Lesothaans	loti (meerv.: maloti)	LSL	sente (meerv.: lisente)
						rand	ZAR	cent
Letland	Republiek Letland	LV	Riga	Let; Letlander	Lets; Letlands	euro	EUR	cent
Libanon	Republiek Libanon	LB	Beiroet	Libanees	Libanees	Libanees pond	LBP	[piaster]
Liberia	Republiek Liberia	LR	Monrovia	Liberiaan	Liberiaans	Liberiaanse dollar	LRD	cent
Libië	Staat Libië	LY	Tripoli	Libiër	Libisch	Libische dinar	LYD	dirham
Liechtenstein	Vorstendom Liechtenstein	LI	Vaduz	Liechtensteiner	Liechtensteins	Zwitserse frank	CHF	centime
Litouwen	Republiek Litouwen	LT	Vilnius	Litouwer	Litouws	euro	EUR	cent
Luxemburg	Groothertogdom Luxemburg	LU	Luxemburg	Luxemburger	Luxemburgs	euro	EUR	cent
<i>Macau</i> ⁽⁵⁴⁾	<i>Speciale Administratieve Regio Macau van de Volksrepubliek China</i> ⁽⁵⁵⁾	MO	<i>Macau</i> ⁽⁵⁶⁾	<i>Macauer</i>	<i>Macaus</i>	<i>pataca</i>	MOP	<i>avo</i>
Macedonië (zie Noord-Macedonië)								
Madagaskar	Republiek Madagaskar	MG	Antananarivo	Malagassiër	Malagassisch	ariary	MGA	iraimbilanja
Malawi	Republiek Malawi	MW	Lilongwe	Malawiër	Malawisch	Malawische kwacha	MWK	tambala
Maldiven	Republiek der Maldiven	MV	Malé	Maldiviër	Maldivisch	rufiyaa	MVR	laari
Maleisië	Maleisië	MY	Kuala Lumpur ⁽⁵⁷⁾	Maleisiër	Maleisisch	ringgit	MYR	sen
Mali	Republiek Mali	ML	Bamako	Malinees	Malinees	CFA-frank (BCEAO)	XOF	centime
Malta	Republiek Malta	MT	Valletta	Maltees	Maltees	euro	EUR	cent
Man ⁽⁵⁸⁾	Isle of Man	IM	Douglas	Manxman; Manxe	Manx	Manx pond ⁽⁵⁹⁾	IMP ⁽⁵⁹⁾	penny
						pond sterling	GBP	penny
Marokko	Koninkrijk Marokko	MA	Rabat	Marokkaan	Marokkaans	Marokkaanse dirham	MAD	centime

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Marshall-eilanden	Republiek der Marshall-eilanden	MH	Majuro	Marshall-eilander	Marshall-eilands	US-dollar	USD	cent
<i>Martinique</i> ⁽⁶⁰⁾	<i>Martinique</i>	MQ	<i>Fort-de-France</i>	<i>Martinikaan</i>	<i>Martinikaans</i>	<i>euro</i>	EUR	<i>cent</i>
Mauritanië	Islamitische Republiek Mauritanië	MR	Nouakchott	Mauritaniër	Mauritaans	ouguiya	MRU	khoun
Mauritius	Republiek Mauritius	MU	Port Louis	Mauritiaan	Mauritiaans	Mauritiaanse roepie	MUR	cent
<i>Mayotte</i> ⁽⁶¹⁾	<i>Mayotte</i>	YT	<i>Mamoudzou</i>	<i>van Mayotte</i>	<i>van Mayotte</i>	<i>euro</i>	EUR	<i>cent</i>
Mexico	Verenigde Mexicaanse Staten	MX	Mexico-Stad	Mexicaan	Mexicaans	Mexicaanse peso	MXN	centavo
Micronesia	Federale Staten van Micronesia	FM	Palikir	Micronesiër	Micronesisch	US-dollar	USD	cent
Moldavië	Republiek Moldavië	MD	Chisinau	Moldaviër	Moldavisch	Moldavische leu	MDL	ban
Monaco	Vorstendom Monaco	MC	Monaco	Monegask	Monegaskisch	euro	EUR	cent
Mongolië	Mongolië	MN	Ulaanbaatar	Mongoliër	Mongolisch	tugrik	MNT	mönggö
Montenegro	Montenegro	ME	Podgorica	Montenegrijn	Montenegrijns	euro	EUR	cent
<i>Montserrat</i> ⁽⁶²⁾	<i>Montserrat</i>	MS	<i>Plymouth</i> ⁽⁶³⁾	<i>Montserrataan</i>	<i>Montserrataans</i>	<i>Oost-Caribische dollar</i>	XCD	<i>cent</i>
Mozambique	Republiek Mozambique	MZ	Maputo	Mozambikaan	Mozambikaans	metical	MZN	centavo
Myanmar/Birma	Myanmar/Birma ⁽⁶⁴⁾	MM	Nay Pyi Taw	van Myanmar/Birma	van Myanmar/Birma	kyat	MMK	pya
Namibië	Republiek Namibië	NA	Windhoek	Namibiër	Namibisch	Namibische dollar	NAD	cent
rand	ZAR	cent						
Nauru	Republiek Nauru	NR	Yaren	Nauruaan	Nauruaans	Australische dollar	AUD	cent
Nederland ⁽⁶⁵⁾	Koninkrijk der Nederlanden	NL	Amsterdam ⁽⁶⁶⁾	Nederlander	Nederlands	euro	EUR	cent
Nepal	Nepal	NP	Kathmandu	Nepalees	Nepalees	Nepalese roepie	NPR	paisa
Nicaragua	Republiek Nicaragua	NI	Managua	Nicaraguaan	Nicaraguaans	cordoba oro	NIO	centavo
<i>Nieuw-Caledonië</i> ⁽⁶⁷⁾	<i>Nieuw-Caledonië</i>	NC	<i>Nouméa</i>	<i>Nieuw-Caledoniër</i>	<i>Nieuw-Caledonisch</i>	<i>CFP-frank</i>	XPF	<i>centime</i>
Nieuw-Zeeland	Nieuw-Zeeland	NZ	Wellington	Nieuw-Zeelander	Nieuw-Zeelands	Nieuw-Zeelandse dollar	NZD	cent
Niger	Republiek Niger	NE	Niamey	Nigerees	Nigerees	CFA-frank (BCEAO)	XOF	centime

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Nigeria	Federale Republiek Nigeria	NG	Abuja	Nigeriaan	Nigeriaans	naira	NGN	kobo
Niue ⁽⁶⁸⁾	Niue	NU	Alofi	van Niue	van Niue	Nieuw-Zeelandse dollar	NZD	cent
Noordelijke Marianen ⁽⁶⁹⁾	Gemenebest der Noordelijke Marianen	MP	Saipan	Mariaan	Mariaans	US-dollar	USD	cent
Noord-Korea	Democratische Volksrepubliek Korea	KP	Pyongyang	Noord-Koreaan	Noord-Koreans	Noord-Koreaanse won	KPW	chon
Noord-Macedonië ⁽⁷⁰⁾	Republiek Noord-Macedonië ⁽⁷⁰⁾	MK	Skopje	Macedoniër/burger van de Republiek Noord-Macedonië ⁽⁷¹⁾	van de Republiek Noord-Macedonië; van Noord-Macedonië ⁽⁷²⁾	denar	MKD	deni
					Macedonisch ⁽⁷²⁾			
Noorwegen	Koninkrijk Noorwegen	NO	Oslo	Noor	Noors	Noorse kroon	NOK	øre
Norfolk ⁽⁷³⁾	Territorium Norfolk-eiland	NF	Kingston	Norfolkeilander	Norfolkeilands	Australische dollar	AUD	cent
Oekraïne	Oekraïne	UA	Kyiv	Oekraïner	Oekraïens	hryvnia	UAH	kopiyka
Oezbekistan	Republiek Oezbekistan	UZ	Tasjkent	Oezbeek	Oezbeeks	som	UZS	tiyin
Oman	Sultanaat Oman	OM	Masqat	Omani	Omaans	Omaanse rial	OMR	baiza
Oostenrijk	Republiek Oostenrijk	AT	Wenen	Oostenrijker	Oostenrijks	euro	EUR	cent
Oost-Timor	Democratische Republiek Oost-Timor	TL	Dili	Oost-Timorees	Oost-Timorees	US-dollar	USD	cent
Pakistan	Islamitische Republiek Pakistan	PK	Islamabad	Pakistaan; Pakistani	Pakistaans	Pakistaanse roepie	PKR	paisa
Palau	Republiek Palau	PW	Melekeok	Palauer	Palaus	US-dollar	USD	cent
Panama	Republiek Panama	PA	Panama-Stad	Panamees	Panamees	balboa	PAB	centésimo
						US-dollar	USD	cent
Papoea-Nieuw-Guinea	Onafhankelijke Staat Papoea-Nieuw-Guinea	PG	Port Moresby	Papoea-Nieuw-Guineeër	Papoea-Nieuw-Guinees	kina	PGK	toea
Paraguay	Republiek Paraguay	PY	Asuncion	Paraguayaan; Paragoees	Paraguayaan; Paragoees	guarani	PYG	céntimo
Peru	Republiek Peru	PE	Lima	Peruaan; Peruviaan	Peruaans; Peruviaans	sol	PEN	céntimo

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
<i>Pitcairneilanden</i> ⁽⁷⁴⁾	<i>Pitcairneilanden</i>	PN	<i>Adamstown</i>	<i>Pitcairneilander</i>	<i>Pitcairneilands</i>	<i>Nieuw-Zeelandse dollar</i>	NZD	<i>cent</i>
Polen	Republiek Polen	PL	Warschau	Pool	Pools	zloty	PLN	grosz
Portugal	Portugese Republiek	PT	Lissabon	Portugees	Portugees	euro	EUR	cent
<i>Puerto Rico</i> ⁽⁷⁵⁾	<i>Gemenebest Puerto Rico</i>	PR	<i>San Juan</i>	<i>Puerto Ricaan</i>	<i>Puerto Ricaans</i>	<i>US-dollar</i>	USD	<i>cent</i>
Qatar	Staat Qatar	QA	Doha	Qatarees; Qatari	Qatarees	Qatarese rial	QAR	dirham
<i>Réunion</i> ⁽⁷⁶⁾	<i>Réunion</i>	RE	<i>Saint-Denis</i>	<i>van Réunion</i>	<i>Réunions</i>	<i>euro</i>	EUR	<i>cent</i>
Roemenië	Roemenië	RO	Boekarest	Roemeen	Roemeens	Roemeense leu	RON	ban
Rusland	Russische Federatie	RU	Moskou	Rus ⁽⁷⁷⁾	Russisch	Russische roebel	RUB	kopeke
Rwanda	Republiek Rwanda	RW	Kigali	Rwandeas	Rwandeas	Rwandese frank	RWF	centime
<i>Saint-Barthélemy</i> ⁽⁷⁸⁾	<i>Gemeenschap Saint-Barthélemy</i>	BL	<i>Gustavia</i>	<i>van Saint-Barthélemy</i>	<i>van Saint-Barthélemy</i>	<i>euro</i>	EUR	<i>cent</i>
Saint Kitts en Nevis	Federatie van Saint Kitts en Nevis	KN	Basseterre	van Saint Kitts en Nevis	van Saint Kitts en Nevis	Oost-Caribische dollar	XCD	cent
Saint Lucia	Saint Lucia	LC	Castries	Saint-Luciaan	Saint-Luciaans	Oost-Caribische dollar	XCD	cent
<i>Saint-Martin</i> ⁽⁷⁹⁾	<i>Gemeenschap Saint-Martin</i>	MF	<i>Marigot</i>	<i>van Saint-Martin</i>	<i>van Saint-Martin</i>	<i>euro</i>	EUR	<i>cent</i>
<i>Saint-Pierre en Miquelon</i> ⁽⁸⁰⁾	<i>Territoriale Gemeenschap Saint-Pierre en Miquelon</i>	PM	<i>Saint-Pierre</i>	<i>van Saint-Pierre en Miquelon</i>	<i>van Saint-Pierre en Miquelon</i>	<i>euro</i>	EUR	<i>cent</i>
Saint Vincent en de Grenadines	Saint Vincent en de Grenadines	VC	Kingstown	van Saint Vincent en de Grenadines	van Saint Vincent en de Grenadines	Oost-Caribische dollar	XCD	cent
Salomonseilanden	Salomonseilanden	SB	Honiara	Salomonseilander	Salomonseilands	Salomonseilandse dollar	SBD	cent
Samoa	Onafhankelijke Staat Samoa	WS	Apia	Samoaan	Samoaans	tala	WST	sene
San Marino	Republiek San Marino	SM	San Marino	San Marinees	San Marinees	euro	EUR	cent
Sao Tomé en Príncipe	Democratische Republiek Sao Tomé en Príncipe	ST	Sao Tomé	van Sao Tomé en Príncipe	van Sao Tomé en Príncipe	dobra	STN	cêntimo
Saudi-Arabië	Koninkrijk Saudi-Arabië	SA	Riyad	Saudiër; Saudi	Saudi-Arabisch; Saudisch	Saudische rial	SAR	halala
Senegal	Republiek Senegal	SN	Dakar	Senegalees	Senegalees	CFA-frank (BCEAO)	XOF	centime

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Servië	Republiek Servië	RS	Belgrado	Serviër	Servisch	Servische dinar	RSD	para
Seychellen	Republiek der Seychellen	SC	Victoria	Seycheller	Seychels	Seychelse roepie	SCR	cent
Sierra Leone	Republiek Sierra Leone	SL	Freetown	Sierra Leoner	Sierra Leoons	leone	SLE	cent
Singapore	Republiek Singapore	SG	Singapore	Singaporees	Singaporees	Singaporedollar	SGD	cent
<i>Sint-Helena, Ascension en Tristan da Cunha</i> ⁽⁸¹⁾	<i>Sint-Helena, Ascension en Tristan da Cunha</i>	SH	<i>Jamestown</i>	<i>van Sint-Helena, Ascension en Tristan da Cunha</i>	<i>van Sint-Helena, Ascension en Tristan da Cunha</i>	<i>Sint-Heleens pond (Sint-Helena en Ascension)</i>	SHP	<i>penny</i>
						pond sterling (Ascension en Tristan da Cunha)	GBP	penny
<i>Sint-Maarten</i>	<i>Sint-Maarten</i>	SX	<i>Philipsburg</i>	<i>Sint-Maartenaar</i>	<i>Sint-Maartens</i>	<i>Caribische gulden</i>	XCG	<i>cent</i>
Slovenië	Republiek Slovenië	SI	Ljubljana	Sloveen	Sloveens	euro	EUR	cent
Slowakije	Slowaakse Republiek	SK	Bratislava	Slowaak	Slowaaks	euro	EUR	cent
Somalië	Federale Republiek Somalië	SO	Mogadishu	Somaliër	Somalisch	Somalische shilling	SOS	cent
Spanje	Koninkrijk Spanje	ES	Madrid	Spanjaard	Spaans	euro	EUR	cent
Sri Lanka	Democratische Socialistische Republiek Sri Lanka	LK	Sri Jayawardenapura Kotte ⁽⁸²⁾	Sri Lankaan	Sri Lankaans	Sri Lankaanse roepie	LKR	cent
Sudan	Republiek Sudan	SD	Khartoem	Sudanees	Sudanees	Sudanees pond	SDG	piaster
Suriname	Republiek Suriname	SR	Paramaribo	Surinamer	Surinaams	Surinaamse dollar	SRD	cent
<i>Svalbard en Jan Mayen</i> ⁽⁸³⁾	<i>Svalbard en Jan Mayen</i>	SJ	<i>Longyearbyen (Svalbard), Olonkinbyen (Jan Mayen)</i>	<i>van Svalbard, van Jan Mayen</i>	<i>van Svalbard, van Jan Mayen</i>	<i>Noorse kroon</i>	NOK	<i>øre</i>
Swaziland (zie Eswatini)								
Syrië	Arabische Republiek Syrië	SY	Damascus	Syriër	Syrisch	Syrisch pond	SYP	piaster
Tadzjikistan	Republiek Tadzjikistan	TJ	Doesjanbe	Tadzjiek	Tadzjieks	somoni	TJS	diram
Taiwan	Taiwan ⁽⁸⁴⁾	TW	Taipei	Taiwanees	Taiwanees	nieuwe Taiwandollar	TWD	fen
Tanzania	Verenigde Republiek Tanzania	TZ	Dodoma ⁽⁸⁵⁾	Tanzaniaan	Tanzaniaans	Tanzaniaanse shilling	TZS	cent
Thailand	Koninkrijk Thailand	TH	Bangkok	Thai; Thailander	Thais; Thailands	baht	THB	satang

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
Togo	Republiek Togo	TG	Lomé	Togolees	Togolees	CFA-frank (BCEAO)	XOF	centime
<i>Tokelau</i> ⁽⁸⁶⁾	<i>Tokelau</i>	TK	⁽³¹⁾	<i>Tokelauer</i>	<i>Tokelaus</i>	<i>Nieuw-Zeelandse dollar</i>	NZD	<i>cent</i>
Tonga	Koninkrijk Tonga	TO	Nuku'alofa	Tongaans	Tongaans	pa'anga	TOP	seniti
Trinidad en Tobago	Republiek Trinidad en Tobago	TT	Port of Spain	van Trinidad en Tobago	van Trinidad en Tobago	Trinidad en Tobagodollar	TTD	cent
Tsjaad	Republiek Tsjaad	TD	Ndjamena	Tsjadiër	Tsjadisch	CFA-frank (BEAC)	XAF	centime
Tsjechië	Tsjechische Republiek	CZ	Praag	Tsjech	Tsjechisch	Tsjechische kroon	CZK	halér
Tunesië	Republiek Tunesië	TN	Tunis	Tunesiër	Tunesisch	Tunesische dinar	TND	millime
Turkije	Republiek Turkije	TR	Ankara	Turk	Turks	Turkse lire	TRY	kurus
Turkmenistan	Turkmenistan	TM	Asjchabad	Turkmeen	Turkmeens	Turkmeense manat	TMT	tenge
<i>Turks- en Caicoseilanden</i> ⁽⁸⁸⁾	<i>Turks- en Caicoseilanden</i>	TC	<i>Cockburn Town</i>	<i>van de Turks- en Caicoseilanden</i>	<i>van de Turks- en Caicoseilanden</i>	<i>US-dollar</i>	USD	<i>cent</i>
Tuvalu	Tuvalu	TV	Funafuti	Tuvaluaan	Tuvaluaans	Australische dollar	AUD	cent
Uganda	Republiek Uganda	UG	Kampala	Ugandees	Ugandees	Ugandese shilling	UGX	cent
Uruguay	Republiek ten oosten van de Uruguay	UY	Montevideo	Uruguayaan; Uruguees	Uruguayaans; Uruguees	Uruguayaanse peso	UYU	centésimo
Vanuatu	Republiek Vanuatu	VU	Port Vila	Vanuatuaan	Vanuatuaans	vatu	VUV	—
Vaticaanstad (zie Heilige Stoel)								
Venezuela	Bolivariaanse Republiek Venezuela	VE	Caracas	Venezolaan	Venezolaans	soevereine bolivar	VES ⁽⁸⁹⁾	céntimo
Verenigde Arabische Emiraten	Verenigde Arabische Emiraten	AE	Abu Dhabi	van de Verenigde Arabische Emiraten	van de Verenigde Arabische Emiraten	VAE-dirham	AED	fil
Verenigde Staten	Verenigde Staten van Amerika	US	Washington	Amerikaan	Amerikaans	US-dollar	USD	cent
Verenigd Koninkrijk ⁽⁹⁰⁾	Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland	UK	Londen	Brit	van het Verenigd Koninkrijk; Brits	pond sterling	GBP	penny
Vietnam	Socialistische Republiek Vietnam	VN	Hanoi	Vietnamees	Vietnamees	dong	VND	[hao (10)] [xu (100)]

(vervolg)

Staat/gebied (courante naam)	Staat/gebied (officiële naam)	Code ⁽¹⁾	Hoofdstad/ administratief centrum	Inwoner	Adjectief	Munteenheid ⁽²⁾	Code ⁽³⁾	Subeenheid ⁽⁴⁾
voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië (zie Noord-Macedonië)								
Wallis en Futuna ⁽⁹¹⁾	Territorium Wallis en Futuna	WF	Matâ'utu	van Wallis en Futuna	van Wallis en Futuna	CFP-frank	XPF	centime
Westelijke Sahara ⁽⁹²⁾	Westelijke Sahara	EH	Al Ajoen	Saharaan	Saharaans	Marokkaanse dirham	MAD	centime
Wit-Rusland (zie Belarus)								
Zambia	Republiek Zambia	ZM	Lusaka	Zambiaan	Zambiaans	Zambiaanse kwacha	ZMW	ngwee
Zimbabwe	Republiek Zimbabwe	ZW	Harare	Zimbabweaan	Zimbabweaans	Zimbabweaans goud	ZWG	cent
Zuid-Afrika	Republiek Zuid-Afrika	ZA	Pretoria ⁽⁹³⁾	Zuid-Afrikaan	Zuid-Afrikaans	rand	ZAR	cent
Zuid-Georgia en de Zuidelijke Sandwicheilanden ⁽⁹⁴⁾	Zuid-Georgia en de Zuidelijke Sandwicheilanden	GS	King Edward Point (Grytviken)	—	van Zuid-Georgia en de Zuidelijke Sandwicheilanden	—	—	—
Zuid-Korea	Republiek Korea	KR	Seoul	Zuid-Koreaans	Zuid-Koreaans	Zuid-Koreaanse won	KRW	[chon]
Zuid-Sudan	Republiek Zuid-Sudan	SS	Juba	Zuid-Sudanees	Zuid-Sudanees	Zuid-Sudanees pond	SSP	piaster
Zweden	Koninkrijk Zweden	SE	Stockholm	Zweed	Zweeds	Zweedse kroon	SEK	öre
Zwitserland	Zwitserse Bondsstaat	CH	Bern	Zwitser	Zwitsers	Zwitserse frank	CHF	centime

De cursief gedrukte noten betreffen uitsluitend de Nederlandse versie.

- (1) **Kolom Code (land):** ISO 3166-1 alpha-2-codes, behalve voor Griekenland en het Verenigd Koninkrijk (de codes EL en UK gebruiken, niet GR en GB). Zie ook [punten 7.1.1](#) (Benaming en te gebruiken afkortingen), [7.1.2](#) (Volgorde van de staten) en [bijlage A6](#) (Landen- en gebiedencodes).
- (2) **Kolom Munteenheid:** CFA-frank (BCEAO) = frank van de financiële gemeenschap van Afrika (uitgegeven door de Centrale Bank van de West-Afrikaanse Staten); CFA-frank (BEAC) = frank van de financiële samenwerking van Centraal-Afrika (uitgegeven door de Bank van de Centraal-Afrikaanse Staten).
- (3) **Kolom Code (munteenheid):** ISO-codes 4217, behalve GGP, IMP en JEP.
- (4) **Kolom Subeenheid van de munt:** De subeenheid van de euro is de cent. In overweging 2 van Verordening (EG) nr. 974/98 van de Raad van 3 mei 1998 staat echter dat “de definitie van “cent” het gebruik van varianten (centiem(en)) van deze term in het dagelijkse gebruik in de lidstaten niet in de weg staat”. In teksten van de Europese Unie geeft men de voorkeur aan “cent” (verplicht in alle wetsteksten). Subeenheden tussen vierkante haakjes zijn niet langer in gebruik (maar niet officieel ingetrokken).
- (5) **Åland:** Eilandengroep onder de soevereiniteit van Finland, met autonome status. De bijzondere betrekkingen tussen de Europese Unie en Åland zijn vastgelegd in een protocol bij de Toetredingsakte, dat de speciale status van Åland in het internationaal recht bevestigt.
- (6) **Amerikaanse Kleinere Afgelegen Eilanden:** Gebieden van de Verenigde Staten van Amerika.
- (7) **Amerikaanse Maagdeneilanden:** Gebied van de Verenigde Staten van Amerika.
- (8) **Amerikaans-Samoa:** Gebied van de Verenigde Staten van Amerika.
- (9) **Amerikaans-Samoa:** Pago Pago is de officiële hoofdstad. Fagatogo is de grondwettelijke zetel van de regering.
- (10) **Anguilla:** Brits overzees gebied.
- (11) **Aruba:** Zelfstandige entiteit binnen het Koninkrijk der Nederlanden.
- (12) **Belarus:** In niet-officiële teksten meestal Wit-Rusland genoemd.
- (13) **Benin:** Cotonou is de zetel van de regering.
- (14) **Bermuda:** Brits overzees gebied.

- (15) **Bolivia:** Sucre is de constitutionele hoofdstad. La Paz is de zetel van de regering.
- (16) **Bouveteiland:** Onbewoond gebied van Noorwegen.
- (17) **Brits Indische Oceaanterritorium:** Brits overzees gebied.
- (18) **Britse Maagdeneilanden:** Brits overzees gebied.
- (19) **Burundi:** Sinds 4.2.2019 is Gitega de politieke hoofdstad en Bujumbura de economische.
- (20) **Christmaseiland:** Gebied van Australië (niet verwarren met Christmaseiland, of Kiritimat, dat tot de Republiek Kiribati behoort).
- (21) **Clipperton:** Publiek domein van de Franse Staat.
- (22) **Clipperton:** De code CP maakt geen deel uit van de norm ISO 3166-1 als dusdanig, maar is door de ISO uitzonderlijk voorbehouden.
- (23) **Cocoseilanden:** Gebied van Australië.
- (24) **Cookeilanden:** Zelfbestuur in vrije associatie met Nieuw-Zeeland.
- (25) **Democratische Republiek Congo:** Of “Congolees” als geen verwarring met de Republiek Congo mogelijk is.
- (26) **El Salvador:** De Salvadoraanse colón wordt bijna niet meer gebruikt, maar behoudt wel de status van officiële munteenheid.
- (27) **Faeröer:** Autonoom gebied van Denemarken.
- (28) **Falklandeilanden:** Brits overzees gebied (vroeger de Malvinen genoemd).
- (29) **Frankrijk:** Mannelijk enkelvoud: Fransman; vrouwelijk enkelvoud: Franse/Française; meervoud: Fransen.
- (30) **Frans-Zuidelijke en Zuidpoolgebieden:** Overzees gebied van Frankrijk met een specifiek statuut.
- (31) **Frans-Zuidelijke en Zuidpoolgebieden:** Bestuurd vanop Saint-Pierre (Réunion).
- (32) **Frans-Guyana:** Een van de overzeese departementen en regio's van Frankrijk (DOM-ROM = département et région d'outre-mer).
- (33) **Frans-Polynesië:** Overzeese gemeenschap van Frankrijk (COM = collectivité d'outre-mer), ook genoemd “overzees land Frans-Polynesië”.
- (34) **Gibraltar:** Brits overzees gebied.
- (35) **Groenland:** Autonoom gebied van Denemarken.
- (36) **Guadeloupe:** Een van de overzeese departementen en regio's van Frankrijk (DOM-ROM = département et région d'outre-mer).
- (37) **Guam:** Gebied van de Verenigde Staten van Amerika.
- (38) **Guernsey:** Brits kroonbezit. Maakt geen deel uit van het Verenigd Koninkrijk, dat echter wel verantwoordelijk is voor de buitenlandse betrekkingen.
- (39) **Guernsey:** Variant van het pond sterling, zonder eigen ISO-code. Wanneer een afzonderlijke code nodig is, wordt gewoonlijk GGP gebruikt.
- (40) **Heard en McDonaldeilanden:** Gebied van Australië.
- (41) **Heilige Stoel (Vaticaanstad):** De Heilige Stoel en de Staat Vaticaanstad zijn twee duidelijk te onderscheiden subjecten van internationaal recht (voor meer informatie zie https://www.vatican.va/news_services/press/documentazione/documents/corpo-diplomatico_index_en.html). Niet de Staat Vaticaanstad, maar de Heilige Stoel is geaccrediteerd bij onder meer de Europese instellingen.
- (42) **Hongkong:** De benaming “Hongkong, China” wordt gebruikt in specifieke gevallen: de “Speciale Administratieve Regio Hongkong” mag zelf, onder de naam “Hongkong, China”, relaties onderhouden en akkoorden sluiten en uitvoeren met buitenlandse staten en territoriale eenheden alsook met internationale organisaties op het gebied van economie, handel, financiën en monetaire zaken, maritiem transport, communicatie, toerisme, cultuur en sport (artikel 151 van de Basiswet).
- (43) **Hongkong:** De volledige officiële naam “Speciale Administratieve Regio Hongkong van de Volksrepubliek China” kan worden verkort: “Speciale Administratieve Regio Hongkong” of “SAR Hongkong”.
- (44) **Hongkong:** De officiële hoofdstad is Peking. Het administratieve centrum bevindt zich op Government Hill.
- (45) **Ierland:** De naam “Republiek Ierland”, die men soms tegenkomt, heeft geen officiële status en dient niet te worden gebruikt.
- (46) **IJsland:** De naam “Republiek IJsland”, die men soms tegenkomt, heeft geen officiële status en dient niet te worden gebruikt.
- (47) **Iran:** De rial is officieel verdeeld in 100 dinars, maar de eenheden zijn zo weinig waard dat ze niet meer worden gebruikt. Iran gebruikt de toman, die 10 rial waard is.
- (48) **Israël:** De Knesset, de regering en het hooggerechtshof zetelen in Jeruzalem. De lidstaten van de Europese Unie hebben hun ambassade in Tel Aviv.
- (49) **Ivoorkust:** Yamoussoukro is de officiële hoofdstad. Abidjan is het administratieve centrum.
- (50) **Japan:** De sen wordt nu alleen nog in de boekhouding gebruikt.
- (51) **Jersey:** Brits kroonbezit. Maakt geen deel uit van het Verenigd Koninkrijk, dat echter wel verantwoordelijk is voor de buitenlandse betrekkingen.
- (52) **Jersey:** Variant van het pond sterling, zonder eigen ISO-code. Wanneer een afzonderlijke code nodig is, wordt gewoonlijk JEP gebruikt.
- (53) **Kaaimaneilanden:** Brits overzees gebied.
- (54) **Macau:** De benaming “Macau, China” wordt gebruikt in specifieke gevallen: de “Speciale Administratieve Regio Macau” mag zelf, onder de naam “Macau, China”, relaties onderhouden en akkoorden sluiten en uitvoeren met buitenlandse staten en territoriale eenheden alsook met internationale organisaties op het gebied van economie, handel, financiën en monetaire zaken, maritiem transport, communicatie, toerisme, cultuur en sport (artikel 136 van de Basiswet).
- (55) **Macau:** De volledige officiële naam “Speciale Administratieve Regio Macau van de Volksrepubliek China” kan worden verkort tot: “Speciale Administratieve Regio Macau” of “SAR Macau”.
- (56) **Macau:** De officiële hoofdstad is Peking. Het administratieve centrum bevindt zich in Macau.
- (57) **Maleisië:** Kuala Lumpur is de officiële hoofdstad. Putrajaya is zetel van de regering.
- (58) **Man:** Brits kroonbezit. Maakt geen deel uit van het Verenigd Koninkrijk, dat echter wel verantwoordelijk is voor de buitenlandse betrekkingen.
- (59) **Man:** Variant van het pond sterling, zonder eigen ISO-code. Wanneer een afzonderlijke code nodig is, wordt gewoonlijk IMP gebruikt.
- (60) **Martinique:** Een van de overzeese departementen en regio's van Frankrijk (DOM-ROM = département et région d'outre-mer).

- (61) **Mayotte:** Mayotte, voorheen overzeese gemeenschap (COM = collectivité d'outre-mer) van Frankrijk, met de specifieke benaming “departementale gemeenschap Mayotte”, is op 31.3.2011 een van de overzeese departementen en regio's van Frankrijk geworden (DOM-ROM = département et région d'outre-mer).
- (62) **Montserrat:** Brits overzees gebied.
- (63) **Montserrat:** De regeringsinstellingen werden overgebracht naar Brades, omdat Montserrat getroffen werd door een vulkanische uitbarsting.
- (64) **Myanmar/Birma:** De VN gebruiken de termen “Myanmar” (korte naam) en “Republiek Unie van Myanmar” (lange naam), maar het is aanbevolen om in EU-teksten de vorm “Myanmar/Birma” te gebruiken.
- (65) **Nederland:** “Holland” alleen gebruiken voor de provincies Noord- en Zuid-Holland.
- (66) **Nederland:** Amsterdam is de grondwettelijke hoofdstad. Den Haag is de zetel van de regering.
- (67) **Nieuw-Caledonië:** Gemeenschap sui generis van Frankrijk.
- (68) **Niue:** Zelfbestuur in vrije associatie met Nieuw-Zeeland.
- (69) **Noordelijke Marianen:** Autonoom gebied van de Verenigde Staten van Amerika (vrije geassocieerde staat).
- (70) **Noord-Macedonië:** Niet gebruiken: “Noordelijk Macedonië” of “Republiek Noordelijk Macedonië”.
- (71) **Noord-Macedonië:** De Prespa-overeenkomst schrijft voor dat de benaming “Macedoniër/burger van de Republiek Noord-Macedonië” in haar geheel dient te worden gebruikt.
- (72) **Noord-Macedonië:** Het bijvoeglijk naamwoord dat wordt gebruikt voor de staat, officiële instanties en andere overheidsentiteiten, alsook voor aan de staat gerelateerde, bij wet ingestelde private entiteiten en actoren die overheidssteun ontvangen voor activiteiten in het buitenland, wordt afgeleid van de officiële benaming van de staat, dan wel van de korte vorm ervan, en luidt als volgt: “van de Republiek Noord-Macedonië”, dan wel “van Noord-Macedonië”. In geen van de hierboven genoemde gevallen mogen andere bijvoeglijke naamwoorden, zoals “Noord-Macedonisch” of “Macedonisch”, worden gebruikt. Voor niet aan de staat gerelateerde private entiteiten en actoren, alsook voor overheidsentiteiten die niet bij wet zijn ingesteld en geen overheidssteun ontvangen voor activiteiten in het buitenland, mag een ander bijvoeglijk naamwoord worden gebruikt, te weten: “Macedonisch”. Dit bijvoeglijk naamwoord mag ook worden gebruikt in samenhang met activiteiten. Een en ander laat onverlet de bepalingen van de Prespa-overeenkomst inzake handelsnamen, merken en merknamen, en samengestelde namen van steden die op de datum van ondertekening van de Prespa-overeenkomst bestaan.
- (73) **Norfolk:** Autonoom gebied van Australië.
- (74) **Pitcairneilanden:** Brits overzees gebied.
- (75) **Puerto Rico:** Autonoom gebied van de Verenigde Staten van Amerika (vrije geassocieerde staat).
- (76) **Réunion:** Een van de overzeese departementen en regio's van Frankrijk (DOM-ROM = département et région d'outre-mer).
- (77) **Rusland:** Vrouwelijk: *Russische/Russin*.
- (78) **Saint-Barthélemy:** Overzeese gemeenschap van Frankrijk (COM = collectivité d'outre-mer); specifieke benaming is “Gemeenschap Saint-Barthélemy”.
- (79) **Saint-Martin:** Overzeese gemeenschap van Frankrijk (COM = collectivité d'outre-mer); specifieke benaming is “Gemeenschap Saint-Martin”.
- (80) **Saint-Pierre en Miquelon:** Overzeese gemeenschap van Frankrijk (COM = collectivité d'outre-mer); specifieke benaming is “Territoriale Gemeenschap Saint-Pierre en Miquelon”.
- (81) **Sint-Helena, Ascension en Tristan da Cunha:** Brits overzees gebied.
- (82) **Sri Lanka:** Sri Jayawardenapura Kotte is de administratieve hoofdstad en Colombo de commerciële.
- (83) **Svalbard en Jan Mayen:** Gebieden van Noorwegen.
- (84) **Taiwan:** De benaming “Taiwan” wordt gebruikt door de regeringen die de diplomatieke betrekkingen met Taipei hebben verbroken ten gevolge van de VN-resolutie van oktober 1971. “Republiek China” is de naam die de autoriteiten van Taipei als officieel beschouwen.
- (85) **Tanzania:** Vele instellingen bevinden zich nog in Dar es Salaam.
- (86) **Tokelau:** Gebied van Nieuw-Zeeland.
- (87) **Tokelau:** Geen hoofdstad. Elk van de drie atollen heeft zijn eigen administratief centrum.
- (88) **Turks- en Caicoseilanden:** Brits overzees gebied.
- (89) **Venezuela:** De soevereine bolivar (VES) is op 20 augustus 2018 in omloop gebracht ter vervanging van de bolivar (VEF): 1 VES = 100 000 VEF. Hoewel de vorige bolivar op dezelfde datum is ingetrokken, blijven sommige door de Centrale Bank van Venezuela bepaalde biljetten die in VEF luiden, samen met de nieuwe munt in omloop. De datum waarop deze biljetten uit omloop worden genomen, zal later door de Centrale Bank worden meegedeeld.
- (90) **Verenigd Koninkrijk:** De benaming “Verenigd Koninkrijk” dient te worden gebruikt en niet “Groot-Brittannië” (samengesteld uit Engeland, Schotland en Wales). Noord-Ierland maakt eveneens deel uit van het Verenigd Koninkrijk. De louter geografische benaming “Britse eilanden” omvat ook Ierland en de Britse kroonkolonie (Man en de Kanaaleilanden, die geen deel uitmaken van het Verenigd Koninkrijk).
- (91) **Wallis en Futuna:** Overzeese gemeenschap van Frankrijk (COM = collectivité d'outre-mer).
- (92) **Westelijke Sahara:** Betwist gebied tussen Marokko en het Polisario-front (onder supervisie van de VN). In 1976 heeft de VN de Arabische Saharaanse Republiek (RASD) onafhankelijk verklaard, maar deze wordt als dusdanig niet officieel erkend door de Europese Unie.
- (93) **Zuid-Afrika:** Pretoria (Tshwane) is de administratieve hoofdstad. Kaapstad is de wetgevende hoofdstad Bloemfontein de rechterlijke.
- (94) **Zuid-Georgia en de Zuidelijke Sandwicheilanden:** Brits overzees gebied (bestuurd vanop de Falklands).

Opmerking: de administratieve onderverdelingen van België

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
 Het Vlaams Gewest
 Het Waals Gewest (la Région wallonne)

De Vlaamse Gemeenschap
De Franse Gemeenschap (la Communauté française)
De Duitstalige Gemeenschap (die Deutschsprachige Gemeinschaft)

Bijlage A6 Landen- en gebiedencodes

(vervolg)

Code ⁽¹⁾	Staat/gebied
AD	Andorra
AE	Verenigde Arabische Emiraten
AF	Afghanistan
AG	Antigua en Barbuda
AI	<i>Anguilla</i>
AL	Albanië
AM	Armenië
AO	Angola
AQ	<i>Antarctica</i>
AR	Argentinië
AS	<i>Amerikaans-Samoa</i>
AT	Oostenrijk
AU	Australië
AW	<i>Aruba</i>
AX	Åland
AZ	Azerbeidzjan
BA	Bosnië en Herzegovina
BB	Barbados
BD	Bangladesh
BE	België
BF	Burkina Faso
BG	Bulgarije
BH	Bahrein
BI	Burundi
BJ	Benin
<i>BL</i>	<i>Saint-Barthélemy</i>
<i>BM</i>	<i>Bermuda</i>
BN	Brunei
BO	Bolivia
BR	Brazilië
BS	Bahama's
BT	Bhutan
<i>BV</i>	<i>Bouveteiland</i>
BW	Botswana
BY	Belarus
BZ	Belize
CA	Canada

Code ⁽¹⁾	Staat/gebied
<i>CC</i>	<i>Cocoseilanden</i>
CD	Congo (Democratische Republiek)
CF	Centraal-Afrikaanse Republiek
CG	Congo (Brazzaville)
CH	Zwitserland
CI	Ivoorkust
CK	Cookeilanden
CL	Chili
CM	Kameroen
CN	China
CO	Colombia
<i>CP</i>	<i>Clipperton</i>
CR	Costa Rica
CU	Cuba
CV	Kaapverdië
<i>CW</i>	<i>Curaçao</i>
<i>CX</i>	<i>Christmaseiland</i>
CY	Cyprus
CZ	Tsjechië
DE	Duitsland
DJ	Djibouti
DK	Denemarken
DM	Dominica
DO	Dominicaanse Republiek
DZ	Algerije
EC	Ecuador
EE	Estland
EG	Egypte
<i>EH</i>	<i>Westelijke Sahara</i>
EL	Griekenland
ER	Eritrea
ES	Spanje
ET	Ethiopië
FI	Finland
FJ	Fiji
<i>FK</i>	<i>Falklandeilanden</i>
FM	Micronesia

(vervolg)

Code (1)	Staat/gebied
FO	Faeröer
FR	Frankrijk
GA	Gabon
GD	Grenada
GE	Georgië
GF	Frans-Guyana
GG	Guernsey
GH	Ghana
GI	Gibraltar
GL	Groenland
GM	Gambia
GN	Guinee
GP	Guadeloupe
GQ	Equatoriaal-Guinea
GS	Zuid-Georgia en de Zuidelijke Sandwicheilanden
GT	Guatemala
GU	Guam
GW	Guinee-Bissau
GY	Guyana
HK	Hongkong
HM	Heard en McDonaldeilanden
HN	Honduras
HR	Kroatië
HT	Haïti
HU	Hongarije
ID	Indonesië
IE	Ierland
IL	Israël
IM	Man
IN	India
IO	Brits Indische Oceaanterritorium
IQ	Irak
IR	Iran
IS	IJsland
IT	Italië
JE	Jersey
JM	Jamaica
JO	Jordanië
JP	Japan
KE	Kenia
KG	Kirgizië

(vervolg)

Code (1)	Staat/gebied
KH	Cambodja
KI	Kiribati
KM	Comoren
KN	Saint Kitts en Nevis
KP	Noord-Korea
KR	Zuid-Korea
KW	Koeweit
KY	Kaaimaneilanden
KZ	Kazachstan
LA	Laos
LB	Libanon
LC	Saint Lucia
LI	Liechtenstein
LK	Sri Lanka
LR	Liberia
LS	Lesotho
LT	Litouwen
LU	Luxemburg
LV	Letland
LY	Libië
MA	Marokko
MC	Monaco
MD	Moldavië
ME	Montenegro
MF	Saint-Martin
MG	Madagaskar
MH	Marshalleilanden
MK	Noord-Macedonië
ML	Mali
MM	Myanmar/Birma
MN	Mongolië
MO	Macau
MP	Noordelijke Marianen
MQ	Martinique
MR	Mauritanië
MS	Montserrat
MT	Malta
MU	Mauritius
MV	Maldiven
MW	Malawi
MX	Mexico

(vervolg)

Code (1)	Staat/gebied
MY	Maleisië
MZ	Mozambique
NA	Namibië
NC	<i>Nieuw-Caledonië</i>
NE	Niger
NF	<i>Norfolk</i>
NG	Nigeria
NI	Nicaragua
NL	Nederland
NO	Noorwegen
NP	Nepal
NR	Nauru
NZ	Nieuw-Zeeland
NU	Niue
OM	Oman
PA	Panama
PE	Peru
PF	<i>Frans-Polynesië</i>
PG	Papoea-Nieuw-Guinea
PH	Filipijnen
PK	Pakistan
PL	Polen
PM	<i>Saint-Pierre en Miquelon</i>
PN	<i>Pitcairneilanden</i>
PR	<i>Puerto Rico</i>
PT	Portugal
PW	Palau
PY	Paraguay
QA	Qatar
RE	<i>Réunion</i>
RO	Roemenië
RS	Servië
RU	Rusland
RW	Rwanda
SA	Saudi-Arabië
SB	Salomonseilanden
SC	Seychellen
SD	Sudan
SE	Zweden
SG	Singapore
SH	<i>Sint-Helena, Ascension en Tristan da Cunha</i>

(vervolg)

Code (1)	Staat/gebied
SI	Slovenië
<i>SJ</i>	<i>Svalbard en Jan Mayen</i>
SK	Slowakije
SL	Sierra Leone
SM	San Marino
SN	Senegal
SO	Somalië
SR	Suriname
SS	Zuid-Sudan
ST	Sao Tomé en Príncipe
SV	El Salvador
<i>SX</i>	<i>Sint-Maarten</i>
SY	Syrië
SZ	Eswatini
<i>TC</i>	<i>Turks- en Caicoseilanden</i>
TD	Tsjaad
<i>TF</i>	<i>Franse Zuidelijke en Zuidpoolgebieden</i>
TG	Togo
TH	Thailand
TJ	Tadzikistan
<i>TK</i>	<i>Tokelau</i>
TL	Oost-Timor
TM	Turkmenistan
TN	Tunesië
TO	Tonga
TR	Turkije
TT	Trinidad en Tobago
TV	Tuvalu
TW	Taiwan
TZ	Tanzania
UA	Oekraïne
UG	Uganda
UK	Verenigd Koninkrijk
<i>UM</i>	<i>Amerikaanse Kleinere Afgelegen Eilanden</i>
US	Verenigde Staten
UY	Uruguay
UZ	Oezbekistan
VA	Heilige Stoel/Vaticaanstad
VC	Saint Vincent en de Grenadines
VE	Venezuela
<i>VG</i>	<i>Britse Maagdeneilanden</i>

(vervolg)

Code ⁽¹⁾	Staat/gebied
VI	<i>Amerikaanse Maagdeneilanden</i>
VN	Vietnam
VU	Vanuatu
WF	<i>Wallis en Futuna</i>
WS	Samoa
YE	Jemen
YT	<i>Mayotte</i>
ZA	Zuid-Afrika
ZM	Zambia
ZW	Zimbabwe

- (1) Voor de regels in verband met de te gebruiken codes en de volgorde van de staten in een opsomming, zie [punt 7.1](#). Zie ook [bijlage A5](#) voor de benaming van de landen en gebieden.

Bijlage A7 Munteenhedencodes

Deze bijlage bevat een tabel met de munteenheden in alfabetische volgorde van de munteenhedencodes (ISO 4217), een tabel met de munteenheden van de kandidaat-lidstaten en een tabel met de voormalige munteenheden van de lidstaten.

Zie ook:

Classificatie van de munteenheden volgens de alfabetische volgorde van de landen: [bijlage A5](#)

Volgorde van de munteenheden: [punt 7.3.2](#)

ISO-codes: [officiële site van ISO 4217](#)

31.3.2025

Curaçao, munteenheid: “Caribische gulden” in plaats van “Nederlands-Antilliaanse gulden”, code: “XCG” in plaats van “ANG”

Sint-Maarten, munteenheid: “Caribische gulden” in plaats van “Nederlands-Antilliaanse gulden”, code: “XCG” in plaats van “ANG”

27.2.2025

Cuba: convertibele peso, CUC (intrekking)

Alfabetische volgorde van de codes

ISO-code ⁽¹⁾	Staat/gebied	Munteenheid
AED	Verenigde Arabische Emiraten	VAE-dirham
AFN	Afghanistan	afghani
ALL	Albanië	lek
AMD	Armenië	dram
AOA	Angola	kwanza
ARS	Argentinië	Argentijnse peso
AUD	Australië	Australische dollar
	<i>Christmaseiland</i>	
	<i>Cocoseilanden</i>	
	Kiribati	
	Nauru	
	<i>Norfolk</i>	
	Tuvalu	
AWG	<i>Aruba</i>	Arubaanse gulden
AZN	Azerbeidzjan	Azerbeidzjaanse manat
BAM	Bosnië en Herzegovina	convertibele mark
BBD	Barbados	Barbadosdollar
BDT	Bangladesh	taka
BGN	Bulgarije	lev
BHD	Bahrein	Bahreindinar
BIF	Burundi	Burundese frank
BMD	<i>Bermuda</i>	Bermudadollar
BND	Brunei	Bruneidollar
BOB	Bolivia	boliviano
BRL	Brazilië	real

Alfabetische volgorde van de codes

ISO-code ⁽¹⁾	Staat/gebied	Munteenheid
BSD	Bahama's	Bahamadollar
BTN	Bhutan (*)	ngultrum
BWP	Botswana	pula
BYN	Belarus	Belarussische roebel
BZD	Belize	Belizedollar
CAD	Canada	Canadese dollar
CDF	Democratische Republiek Congo	Congolese frank
CHF	Liechtenstein	Zwitserse frank
	Zwitserland	
CLP	Chili	Chileense peso
CNY	China	renminbi yuan
COP	Colombia	Colombiaanse peso
CRC	Costa Rica	Costa Ricaanse colón
CUP	Cuba	Cubaanse peso
CVE	Kaapverdië	Kaapverdische escudo
CZK	Tsjechië	Tsjechische kroon
DJF	Djibouti	Djiboutifrank
DKK	Denemarken	Deense kroon
	<i>Faeröer</i>	
	<i>Groenland</i>	
DOP	Dominicaanse Republiek	Dominicaanse peso
DZD	Algerije	Algerijnse dinar
EGP	Egypte	Egyptisch pond
ERN	Eritrea	nakfa
ETB	Ethiopië	birr
EUR	Åland	euro
	Andorra	
	België	
	Cyprus	
	Duitsland	
	Estland	
	Finland	
	Frankrijk	
	<i>Franse Zuidelijke en Zuidpoolgebieden</i>	
	<i>Frans-Guyana</i>	
	Griekenland	
	<i>Guadeloupe</i>	
	Heilige Stoel/Vaticaanstad	
	Ierland	
	Italië	

Alfabetische volgorde van de codes

ISO-code (1)	Staat/gebied	Munteenheid
	Kroatië	
	Letland	
	Litouwen	
	Luxemburg	
	Malta	
	<i>Martinique</i>	
	<i>Mayotte</i>	
	Monaco	
	Montenegro	
	Nederland	
	Oostenrijk	
	Portugal	
	<i>Réunion</i>	
	<i>Saint-Barthélemy</i>	
	<i>Saint-Martin</i>	
	<i>Saint-Pierre en Miquelon</i>	
	San Marino	
	Slovenië	
	Slowakije	
	Spanje	
FJD	Fiji	Fijidollar
FKP	<i>Falklandeilanden</i>	pond van de Falklandeilanden
GBP	Man (*)	pond sterling
	Guernsey (*)	
	Jersey (*)	
	<i>Sint-Helena, Ascension en Tristan da Cunha (Ascension en Tristan da Cunha)</i>	
	Verenigd Koninkrijk	
GEL	Georgië	lari
GGP	Guernsey (*)	Guernseypond
GHS	Ghana	Ghana cedi
GIP	<i>Gibraltar</i>	Gibraltarees pond
GMD	Gambia	dalasi
GNF	Guinee	Guinese frank
GTQ	Guatemala	quetzal
GYD	Guyana	Guyanadollar
HKD	<i>Hongkong</i>	Hongkongdollar
HNL	Honduras	lempira
HTG	Haïti (*)	gourde
HUF	Hongarije	forint
IDR	Indonesië	roepia

Alfabetische volgorde van de codes

ISO-code ⁽¹⁾	Staat/gebied	Munteenheid
ILS	Israël	sjekel
IMP	Man (*)	Manx pond
INR	Bhutan (*)	Indiase roepie
	India	
IQD	Irak	Iraakse dinar
IRR	Iran	Iraanse rial
ISK	IJsland	IJslandse kroon
JEP	Jersey (*)	Jerseypond
JMD	Jamaica	Jamaicadollar
JOD	Jordanië	Jordaanse dinar
JPY	Japan	yen
KES	Kenia	Keniaanse shilling
KGS	Kirgizië	som
KHR	Cambodja	riel
KMF	Comoren	Comorenfrank
KPW	Noord-Korea	Noord-Koreaanse won
KRW	Zuid-Korea	Zuid-Koreaanse won
KWD	Koeweit	Koeweitse dinar
KYD	<i>Kaaimaneilanden</i>	dollar van de Kaaimaneilanden
KZT	Kazachstan	tenge
LAK	Laos	kip
LBP	Libanon	Libanees pond
LKR	Sri Lanka	Sri Lankaanse roepie
LRD	Liberia	Liberiaanse dollar
LSL	Lesotho (*)	loti
LYD	Libië	Libische dinar
MAD	Marokko	Marokkaanse dirham
	<i>Westelijke Sahara</i>	
MDL	Moldavië	Moldavische leu
MGA	Madagaskar	ariary
MKD	Noord-Macedonië	denar
MMK	Myanmar/Birma	kyat
MNT	Mongolië	tugrik
MOP	<i>Macau</i>	pataca
MRU	Mauritanië	ouguiya
MUR	Mauritius	Mauritiaanse roepie
MVR	Maldiven	rufiyaa
MWK	Malawi	Malawische kwacha
MXN	Mexico	Mexicaanse peso
MYR	Maleisië	ringgit

Alfabetische volgorde van de codes

ISO-code ⁽¹⁾	Staat/gebied	Munteenheid
MZN	Mozambique	metical
NAD	Namibië (*)	Namibische dollar
NGN	Nigeria	naira
NIO	Nicaragua	cordoba oro
NOK	Noorwegen	Noorse kroon
	<i>Svalbard en Jan Mayen</i>	
NPR	Nepal	Nepalese roepie
NZD	Cookeilanden	Nieuw-Zeelandse dollar
	Nieuw-Zeeland	
	Niue	
	<i>Pitcairneilanden</i>	
	<i>Tokelau</i>	
OMR	Oman	Omaanse rial
PAB	Panama (*)	balboa
PEN	Peru	sol
PGK	Papoea-Nieuw-Guinea	kina
PHP	Filipijnen	Filipijnse peso
PKR	Pakistan	Pakistaanse roepie
PLN	Polen	zloty
PYG	Paraguay	guarani
QAR	Qatar	Qatarese rial
RON	Roemenië	Roemeense leu
RSD	Servië	Servische dinar
RUB	Rusland	Russische roebel
RWF	Rwanda	Rwandese frank
SAR	Saudi-Arabië	Saudische rial
SBD	Salomonseilanden	Salomonseilandse dollar
SCR	Seychellen	Seychelse roepie
SDG	Sudan	Sudanees pond
SEK	Zweden	Zweedse kroon
SGD	Singapore	Singaporedollar
SHP	<i>Sint-Helena, Ascension en Tristan da Cunha (Sint-Helena en Ascension)</i>	Sint-Heleens pond
SLE	Sierra Leone	leone
SOS	Somalië	Somalische shilling
SRD	Suriname	Surinaamse dollar
SSP	Zuid-Sudan	Zuid-Sudanees pond
STN	Sao Tomé en Principe	dobra
SVC ⁽²⁾	El Salvador (*)	Salvadoraanse colón ⁽²⁾
SYP	Syrië	Syrisch pond
SZL	Eswatini	lilangeni

Alfabetische volgorde van de codes

ISO-code ⁽¹⁾	Staat/gebied	Munteenheid
THB	Thailand	baht
TJS	Tadzikistan	somoni
TMT	Turkmenistan	Turkmeense manat
TND	Tunesië	Tunesische dinar
TOP	Tonga	pa'anga
TRY	Turkije	Turkse lire
TTD	Trinidad en Tobago	Trinidad en Tobagodollar
TWD	Taiwan	nieuwe Taiwandollar
TZS	Tanzania	Tanzaniaanse shilling
UAH	Oekraïne	hryvnia
UGX	Uganda	Ugandese shilling
USD	<i>Amerikaanse Maagdeneilanden</i>	US-dollar
	<i>Amerikaans-Samoa</i>	
	<i>Britse Maagdeneilanden</i>	
	<i>Brits Indische Oceaanterritorium</i>	
	Ecuador	
	El Salvador ^(*)	
	<i>Guam</i>	
	Haïti ^(*)	
	Marshalleilanden	
	Micronesia	
	<i>Noordelijke Marianen</i>	
	Oost-Timor	
	<i>Puerto Rico</i>	
	Palau	
	Panama ^(*)	
	<i>Turks- en Caicoseilanden</i>	
	<i>verafgelegen eilandjes van de Verenigde Staten</i>	
	Verenigde Staten	
UYU	Uruguay	Uruguayaanse peso
UZS	Oezbekistan	som
VES ⁽³⁾	Venezuela	soevereine bolivar ⁽³⁾
VND	Vietnam	dong
VUV	Vanuatu	vatu
WST	Samoa	tala
XAF	Centraal-Afrikaanse Republiek	CFA-frank (BEAC)
	Congo	
	Equatoriaal-Guinea	
	Gabon	
	Kameroen	

Alfabetische volgorde van de codes

ISO-code ⁽¹⁾	Staat/gebied	Munteenheid
	Tsjaad	
XCD	<i>Anguilla</i>	Oost-Caribische dollar
	Antigua en Barbuda	
	Dominica	
	Grenada	
	<i>Montserrat</i>	
	Saint Kitts en Nevis	
	Saint Lucia	
	Saint Vincent en de Grenadines	
XCG	<i>Curaçao</i>	Caribische gulden
	<i>Sint-Maarten</i>	
XOF	Benin	CFA-frank (BCEAO)
	Burkina Faso	
	Guinee-Bissau	
	Ivoorkust	
	Mali	
	Niger	
	Senegal	
	Togo	
XPF	<i>Frans-Polynesië</i>	CFP-frank
	<i>Nieuw-Caledonië</i>	
	<i>Wallis en Futuna</i>	
YER	Jemen	Jemenitische rial
ZAR	Namibië ^(*)	rand
	Lesotho ^(*)	
	Zuid-Afrika	
ZMW	Zambia	Zambiaanse kwacha
ZWG	Zimbabwe	Zimbabweans goud

(*) In de volgende landen/gebieden zijn twee munten in omloop (ISO 4217):

- Bhutan: BTN, INR,
- Man: GBP, IMP,
- El Salvador: SVC, USD,
- Guernsey: GBP, GGP,
- Haïti: HTG, USD,
- Jersey: GBP, JEP,
- Lesotho: LSL, ZAR,
- Namibië: NAD, ZAR,
- Panama: PAB, USD,

(1) ISO 4217-codes, behalve GGP, IMP en JEP, die varianten van het pond sterling (GBP) zijn, maar een eigen code hebben.

(2) De Salvadoraanse colón wordt bijna niet meer gebruikt, maar behoudt wel de status van officiële munteenheid.

(3) De soevereine bolivar (VES) is op 20 augustus 2018 in omloop gebracht ter vervanging van de bolivar (VEF): 1 VES = 100 000 VEF. Hoewel de vorige bolivar op dezelfde datum is ingetrokken, blijven sommige door de Centrale Bank van Venezuela bepaalde biljetten die in VEF luiden, samen met de nieuwe munt in omloop. De datum waarop deze biljetten uit omloop worden genomen, zal later door de Centrale Bank worden meegedeeld.

EU: toetredende staat/kandidaat-lidstaten

ISO-code	Land	Munteenheid
ALL	Albanië	lek
BAM	Bosnië en Herzegovina	convertibele mark
EUR	Montenegro	euro
GEL	Georgië	lari
MDL	Moldavië	Moldavische leu
MKD	Noord-Macedonië	denar
RSD	Servië	Servische dinar
TRY	Turkije	Turkse lire
UAH	Oekraïne	hryvnia

EU: voormalige munteenheden

ISO-code	Land	Munteenheid
ATS	Oostenrijk	Oostenrijkse schilling
BEF	België	Belgische frank
CYP	Cyprus	Cypriisch pond
DEM	Duitsland	Duitse mark
EEK	Estland	Estlandse kroon
ESP	Spanje	Spaanse peseta
FIM	Finland	Finse mark
FRF	Frankrijk	Franse frank
GRD	Griekenland	drachme
HRK	Kroatië	kuna
IEP	Ierland	Iers pond
ITL	Italië	Italiaanse lire
LTL	Litouwen	litas
LUF	Luxemburg	Luxemburgse frank
LVL	Letland	lats
MTL	Malta	Maltese lire
NLG	Nederland	Nederlandse gulden
PTE	Portugal	Portugese escudo
SIT	Slovenië	tolar
SKK	Slowakije	Slowaakse kroon

Bijlage A8 Taalcodes (Europese Unie)

Alfabetische volgorde van de talen

Taal	Code
Bulgaars	bg
Deens	da
Duits	de
Engels	en
Ests	et
Fins	fi
Frans	fr
Grieks	el
Hongaars	hu
Iers	ga
Italiaans	it
Kroatisch	hr
Lets	lv
Litouws	lt
Maltees	mt
Nederlands	nl
Pools	pl
Portugees	pt
Roemeens	ro
Sloveens	sl
Slowaaks	sk
Spaans	es
Tsjechisch	cs
Zweeds	sv

Alfabetische volgorde van de codes

Code	Taal
bg	Bulgaars
cs	Tsjechisch
da	Deens
de	Duits
el	Grieks
en	Engels
es	Spaans
et	Ests
fi	Fins
fr	Frans
ga	Iers
hr	Kroatisch
hu	Hongaars
it	Italiaans
lt	Litouws
lv	Lets
mt	Maltees
nl	Nederlands
pl	Pools
pt	Portugees
ro	Roemeens
sk	Slowaaks
sl	Sloveens
sv	Zweeds

Voor de regels in verband met de te gebruiken codes en de volgorde van de talen in een opsomming, zie [punt 7.2](#).

Bijlage A9   **Instellingen, organen, interinstitutionele diensten en instanties: meertalige lijst**

Deze bijlage bevat a) een [overzicht](#) van de betreffende instanties, en b) een [meertalige lijst](#) met de overeenkomstige benamingen in de verschillende taalversies. Voor de voorgeschreven volgorde van vermelding, zie [punt 9.5](#).

a) Overzicht

- [Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging](#)
- [Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators](#)
- [Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart](#)
- [Agentschap van de Europese Unie voor het operationeel beheer van grootschalige IT-systemen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht](#)
- [Agentschap van de Europese Unie voor het ruimtevaartprogramma](#)
- [Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken](#)
- [Agentschap van de Europese Unie voor opleiding op het gebied van rechtshandhaving](#)
- [Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving](#)
- [Asielagentschap van de Europese Unie](#)
- [Autoriteit voor de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering](#)
- [Autoriteit voor Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen](#)
- [Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten](#)
- [Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie](#)
- [Bureau voor ondersteuning van Berec](#)
- [Bureau voor publicaties van de Europese Unie](#)
- [Communautair Bureau voor plantenrassen](#)
- [cyberbeveiligingsdienst voor de instellingen, organen en instanties van de Unie](#)
- [Drugsagentschap van de Europese Unie](#)
- [Europees Agentschap voor chemische stoffen](#)
- [Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk](#)
- [Europees Agentschap voor maritieme veiligheid](#)
- [Europees Bureau voor personeelsselectie](#)
- [Europees Bureau voor visserijcontrole](#)
- [Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding](#)
- [Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding](#)
- [Europees Comité van de Regio's](#)
- [Europees Comité voor gegevensbescherming](#)
- [Europees Defensieagentschap](#)
- [Europees Economisch en Sociaal Comité](#)
- [Europees Geneesmiddelenbureau](#)
- [Europees Grens- en kustwachtagentschap](#)
- [Europees Instituut voor gendergelijkheid](#)
- [Europees Instituut voor innovatie en technologie](#)
- [Europees Investeringsfonds](#)
- [Europees Kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging](#)
- [Europees Milieuagentschap](#)
- [Europees Openbaar Ministerie](#)
- [Europees Parlement](#)
- [Uitvoerend Agentschap Europese Innovatieraad en het mkb](#)
- [Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu](#)
- [Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur](#)
- [Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek](#)
- [Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid](#)
- [Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving](#)
- [Europese Arbeidsautoriteit](#)
- [Europese Autoriteit voor effecten en markten](#)
- [Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen](#)
- [Europese Autoriteit voor voedselveiligheid](#)
- [Europese Bankautoriteit](#)

- [Europese Bestuursschool](#)
- [Europese Centrale Bank](#)
- [Europese Commissie](#)
- [Europese Dienst voor extern optreden](#)
- [Europese gemeenschappelijke onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie](#)
- [Europese Investeringsbank](#)
- [Europese Ombudsman](#)
- [Europese Raad](#)
- [Europese Rekenkamer](#)
- [Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden](#)
- [Europese Stichting voor opleiding](#)
- [Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming](#)
- [Europese Unie](#)
- [Europese Veiligheids- en defensieacademie](#)
- [Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming “Chips”](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim”](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa”](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming “Europese spoorwegen”](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg”](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming “Mondiale gezondheid EDCTP3”](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming “Schone luchtvaart”](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof”](#)
- [Gemeenschappelijke Onderneming “Slimme netwerken en diensten”](#)
- [Gerecht](#)
- [Gerecht voor ambtenarenzaken](#)
- [Hof van Justitie van de Europese Unie](#)
- [hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid](#)
- [Instituut voor veiligheidsstudies van de Europese Unie](#)
- [Raad van de Europese Unie](#)
- [Satellietcentrum van de Europese Unie](#)
- [Spoorwegbureau van de Europese Unie](#)
- [Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad](#)
- [Vertaalbureau voor de organen van de Europese Unie](#)
- [Voorzieningsagentschap van Euratom](#)
- [voorzitter van de Europese Raad](#)

b) Meertalige lijst

Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging

- bg** Агенция на Европейския съюз за киберсигурност (ENISA, Ираклион)
- es** Agencia de la Unión Europea para la Ciberseguridad (ENISA, Iráklio)
- cs** Agentura Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost (ENISA, Heraklion)
- da** Den Europæiske Unions Agentur for Cybersikkerhed (ENISA, Heraklion)
- de** Agentur der Europäischen Union für Cybersicherheit (ENISA, Heraklion)
- et** Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet (ENISA, Iráklio)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κυβερνοασφάλεια (ENISA, Ηράκλειο)
- en** European Union Agency for Cybersecurity (ENISA, Heraklion)
- fr** Agence de l'Union européenne pour la cybersécurité (ENISA, Héraklion)
- ga** Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Chibearshlándáil (ENISA, Heraklion)
- hr** Agencija Europske unije za kibersigurnost (ENISA, Heraklion)
- it** Agenzia dell'Unione europea per la cibersecurity (ENISA, Eraklion)
- lv** Eiropas Savienības Kiberdrošības aģentūra (ENISA, Hērakleja)
- lt** Europos Sąjungos kibernetinio saugumo agentūra (ENISA, Heraklionas)
- hu** Európai Unió Kiberbiztonsági Ügynökség (ENISA, Iráklio)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għaċ-Ċibersigurtà (ENISA, Heraklion)
- nl** Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging (Enisa, Heraklion)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Cyberbezpieczeństwa (ENISA, Iraklion)
- pt** Agência da União Europeia para a Cibersegurança (ENISA, Heráclio)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Securitate Cibernetică (ENISA, Heraklion)
- sk** Agentúra Európskej únie pre kybernetickú bezpečnosť (ENISA, Heraklion)
- sl** Agencija Evropske unije za kibernetisko varnost (ENISA, Iraklion)
- fi** Euroopan unionin kyberturvallisuusvirasto (ENISA, Iraklion)
- sv** Europeiska unionens cybersäkerhetsbyrå (Enisa, Heraklion)

Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators

- bg** Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER, Любляна)
- es** Agencia de la Unión Europea para la Cooperación de los Reguladores de la Energía (ACER, Liubliana)
- cs** Agentura Evropské unie pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER, Lublaň)
- da** Den Europæiske Unions Agentur for Samarbejde mellem Energireguleringsmyndigheder (ACER, Ljubljana)
- de** Agentur der Europäischen Union für die Zusammenarbeit der Energieregulierungsbehörden (ACER, Ljubljana)
- et** Euroopa Liidu Energieetikasektori Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (ACER, Ljubljana)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER, Λιουμπλιάνα)
- en** European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER, Ljubljana)
- fr** Agence de l'Union européenne pour la coopération des régulateurs de l'énergie (ACER, Ljubljana)
- ga** Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Chomhar idir Rialálaithe Fuinnimh (ACER, Liúibleána)
- hr** Agencija Europske unije za suradnju energetskih regulatora (ACER, Ljubljana)
- it** Agenzia dell'Unione europea per la cooperazione fra i regolatori nazionali dell'energia (ACER, Lubiana)
- lv** Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūra (ACER, Ļubļana)
- lt** Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER, Liubliana)
- hu** Energiaszabályozók Európai Unió Együttműködési Ügynöksége (ACER, Ljubljana)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Kooperazzjoni tar-Regolaturi tal-Energija (ACER, Ljubljana)
- nl** Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER, Ljubljana)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER, Lublana)
- pt** Agência da União Europeia de Cooperação dos Reguladores da Energia (ACER, Liubliana)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei (ACER, Ljubljana)
- sk** Agentúra Európskej únie pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER, Ľubľana)
- sl** Agencija Evropske unije za sodelovanje energetskih regulatorjev (ACER, Ljubljana)
- fi** Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisen yhteistyövirasto (ACER, Ljubljana)
- sv** Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer, Ljubljana)

Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart

- bg** Агенция за авиационна безопасност на Европейския съюз (ЕААБ, Кьолн)
- es** Agencia de la Unión Europea para la Seguridad Aérea (AESA, Colonia)
- cs** Agentura Evropské unie pro bezpečnost letectví (EASA, Kolín nad Rýnem)
- da** Den Europæiske Unions Luftfartssikkerhedsagentur (EASA, Köln)
- de** Agentur der Europäischen Union für Flugsicherheit (EASA, Köln)
- et** Euroopa Liidu Lennundusohutusamet (EASA, Köln)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ασφάλεια της Αεροπορίας (EASA, Κολονία)
- en** European Union Aviation Safety Agency (EASA, Cologne)
- fr** Agence de l'Union européenne pour la sécurité aérienne (AESA, Cologne)
- ga** Gníomhaireacht Sábháilteachta Eitlíochta an Aontais Eorpaigh (EASA, Köln)
- hr** Agencija Europske unije za sigurnost zračnog prometa (EASA, Köln)
- it** Agenzia dell'Unione europea per la sicurezza aerea (AESA, Colonia)
- lv** Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūra (EASA, Ķelne)
- lt** Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūra (EASA, Kelnas)
- hu** Az Európai Unió Repülésbiztonsági Ügynöksége (EASA, Köln)
- mt** l-Aġenzija tas-Sikurezza tal-Avjazzjoni tal-Unjoni Ewropea (EASA, Cologne)
- nl** Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart (EASA, Keulen)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego (EASA, Kolonia)
- pt** Agência da União Europeia para a Segurança da Aviação (AESA, Colónia)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Siguranța Aviației (AESA, Köln)
- sk** Agentúra Európskej únie pre bezpečnosť letectva (EASA, Kolín)
- sl** Agencija Evropske unije za varnost v letalstvu (EASA, Köln)
- fi** Euroopan unionin lentoturvallisuusvirasto (EASA, Köln)
- sv** Europeiska unionens byrå för luftfartssäkerhet (Easa, Köln)

Agentschap van de Europese Unie voor het operationeel beheer van grootschalige IT-systemen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht

- bg** Агенция на Европейския съюз за оперативното управление на широкомащабни информационни системи в пространството на свобода, сигурност и правосъдие (eu-LISA, Талин)
- es** Agencia de la Unión Europea para la Gestión Operativa de Sistemas Informáticos de Gran Magnitud en el Espacio de Libertad, Seguridad y Justicia (eu-Lisa, Tallin)
- cs** Agentura Evropské unie pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (eu-Lisa, Tallin)
- da** Den Europæiske Unions Agentur for den Operationelle Forvaltning af Store IT-Systemer inden for Området med Frihed, Sikkerhed og Retfærdighed (eu-Lisa, Tallinn)
- de** Agentur der Europäischen Union für das Betriebsmanagement von IT-Großsystemen im Raum der Freiheit, der Sicherheit und des Rechts (eu-Lisa, Tallinn)
- et** Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Liidu Amet (eu-Lisa, Tallinn)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (eu-LISA, Τάλιν)
- en** European Union Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice (eu-Lisa, Tallinn)
- fr** Agence de l'Union européenne pour la gestion opérationnelle des systèmes d'information à grande échelle au sein de l'espace de liberté, de sécurité et de justice (eu-Lisa, Tallinn)
- ga** Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh chun Bainistiú Oibríochtúil a dhéanamh ar Chórais Mhórsála TF sa Limistéar Saoirse, Slándála agus Ceartais (eu-LISA, Taillinn)
- hr** Agencija Europske unije za operativno upravljanje opsežnim informacijskim sustavima u području slobode, sigurnosti i pravde (eu-Lisa, Tallinn)
- it** Agenzia dell'Unione europea per la gestione operativa dei sistemi IT su larga scala nello spazio di libertà, sicurezza e giustizia (eu-Lisa, Tallinn)
- lv** Eiropas Savienības Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (eu-LISA, Tallina)
- lt** Europos Sąjungos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūra (eu-LISA, Talinas)
- hu** A Szabadságon, a Biztonságon és a Jog Érvényesülésén Alapuló Térség Nagyméretű IT-rendszereinek Üzemeltetési Igazgatását Végző Európai Unió Ügynökség (eu-Lisa, Tallinn)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għat-Tmexxija Operattiva ta' Sistemi tal-IT fuq Skala Kbira fl-Ispazju ta' Libertà, Sigurtà u Ġustizzja (eu-Lisa, Tallinn)
- nl** Agentschap van de Europese Unie voor het operationeel beheer van grootschalige IT-systemen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht (eu-Lisa, Tallinn)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (eu-Lisa, Tallinn)
- pt** Agência da União Europeia para a Gestão Operacional de Sistemas Informáticos de Grande Escala no Espaço de Liberdade, Segurança e Justiça (eu-LISA, Taline)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Gestionarea Operațională a Sistemelor Informatice la Scară Largă în Spațiul de Libertate, Securitate și Justiție (eu-Lisa, Tallinn)
- sk** Agentúra Európskej únie na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (eu-Lisa, Tallinn)
- sl** Agencija Evropske unije za operativno upravljanje obsežnih informacijskih sistemov s področja svobode, varnosti in pravice (eu-LISA, Talin)
- fi** vapauden, turvallisuden ja oikeuden alueen laaja-alaisen tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaava Euroopan unionin virasto (eu-LISA, Tallinna)
- sv** Europeiska unionens byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (eu-Lisa, Tallinn)

Agentschap van de Europese Unie voor het ruimtevaartprogramma

- bg** Агенция на Европейския съюз за космическата програма (EUSPA, Прага)
- es** Agencia de la Unión Europea para el Programa Espacial (EUSPA, Praga)
- cs** Agentura Evropské unie pro kosmický program (EUSPA, Praha)
- da** Den Europæiske Unions Agentur for Rumprogrammet (EUSPA, Prag)
- de** Agentur der Europäischen Union für das Weltraumprogramm (EUSPA, Prag)
- et** Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet (EUSPA, Praha)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Διαστημικό Πρόγραμμα (EUSPA, Πράγα)
- en** European Union Agency for the Space Programme (EUSPA, Prague)
- fr** Agence de l'Union européenne pour le programme spatial (EUSPA, Prague)
- ga** Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um an gClár Spáis (EUSPA, Prág)
- hr** Agencija Europske unije za svemirski program (EUSPA, Prag)
- it** Agenzia dell'Unione europea per il programma spaziale (EUSPA, Praga)
- lv** Eiropas Savienības Kosmosa programmas aģentūra (EUSPA, Prāga)
- lt** Europos Sąjungos kosmoso programos agentūra (EUSPA, Praha)
- hu** Az Európai Unió Űrprogramügynöksége (EUSPA, Prága)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Programm Spazjali (EUSPA, Praga)
- nl** Agentschap van de Europese Unie voor het ruimtevaartprogramma (Euspa, Praag)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Programu Kosmicznego (EUSPA, Praga)
- pt** Agência da União Europeia para o Programa Espacial (EUSPA, Praga)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Programul Spațial (EUSPA, Praga)
- sk** Agentúra Európskej únie pre vesmírny program (EUSPA, Praha)
- sl** Agencija Evropske unije za vesoljski program (EUSPA, Praga)
- fi** Euroopan unionin avaruushelmavirasto (EUSPA, Praha)
- sv** Europeiska unionens rymdprogrambyrå (EUSPA, Prag)

Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken

- bg** Агенция на Европейския съюз за сътрудничество в областта на наказателното правосъдие (Евроюст, Хага)
- es** Agencia de la Unión Europea para la Cooperación Judicial Penal (Eurojust, La Haya)
- cs** Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust, Haag)
- da** Den Europæiske Unions Agentur for Strafferetligt Samarbejde (Eurojust, Haag)
- de** Agentur der Europäischen Union für justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen (Eurojust, Den Haag)
- et** Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Amet (Eurojust, Haag)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης (Eurojust, Χάγη)
- en** European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (Eurojust, The Hague)
- fr** Agence de l'Union européenne pour la coopération judiciaire en matière pénale (Eurojust, La Haye)
- ga** Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Chomhar Ceartais Choiriúil (Eurojust, an Háig)
- hr** Agencija Europske unije za suradnju u kaznenom pravosuđu (Eurojust, Den Haag)
- it** Agenzia dell'Unione europea per la cooperazione giudiziaria penale (Eurojust, L'Aia)
- lv** Eiropas Savienības Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (Eurojust, Hāga)
- lt** Europos Sąjungos bendradarbiavimo baudžiamosios teisenos srityje agentūra (Eurojustas, Haga)
- hu** Az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynöksége (Eurojust, Hága)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Kooperazzjoni fil-Ġustizzja Kriminali (Eurojust, The Hague)
- nl** Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken (Eurojust, Den Haag)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust, Haga)
- pt** Agência da União Europeia para a Cooperação Judiciária Penal (Eurojust, Haia)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust, Haga)
- sk** Agentúra Európskej únie pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (Eurojust, Haag)
- sl** Agencija Evropske unije za pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah (Eurojust, Haag)
- fi** Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto (Eurojust, Haag)
- sv** Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust, Haag)

Agentschap van de Europese Unie voor opleiding op het gebied van rechtshandhaving

- bg** Агенция на Европейския съюз за обучение в областта на правоприлагането (CEPOL, Будапеща)
- es** Agencia de la Unión Europea para la Formación Policial (CEPOL, Budapest)
- cs** Agentura Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva (CEPOL, Budapešť)
- da** Den Europæiske Unions Agentur for Uddannelse inden for Retshåndhævelse (Cepol, Budapest)
- de** Agentur der Europäischen Union für die Aus- und Fortbildung auf dem Gebiet der Strafverfolgung (EPA, Budapest)
- et** Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet (CEPOL, Budapest)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (ΕΑΑ, Βουδαπέστη)
- en** European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL, Budapest)
- fr** Agence de l'Union européenne pour la formation des services répressifs (CEPOL, Budapest)
- ga** Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Oiliúint i bhForfheidhmiú an Dlí (CEPOL, Búdaipeist)
- hr** Agencija Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL, Budimpešta)
- it** Agenzia dell'Unione europea per la formazione delle autorità di contrasto (CEPOL, Budapest)
- lv** Eiropas Savienības Tiesībaizsardzības apmācības aģentūra (CEPOL, Budapešta)
- lt** Europos Sąjungos teisėsaugos mokymo agentūra (CEPOL, Budapeštas)
- hu** Az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége (CEPOL, Budapest)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għat-Taħriġ fl-Infurzar tal-Liġi (CEPOL, Budapest)
- nl** Agentschap van de Europese Unie voor opleiding op het gebied van rechtshandhaving (Cepol, Boedapest)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL, Budapeszt)
- pt** Agência da União Europeia para a Formação Policial (CEPOL, Budapeste)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii (CEPOL, Budapesta)
- sk** Agentúra Európskej únie pre odbornú prípravu v oblasti presadzovania práva (CEPOL, Budapešť)
- sl** Agencija Evropske unije za usposabljanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (CEPOL, Budimpešta)
- fi** Euroopan unionin lainvalvontakoulutusvirasto (CEPOL, Budapest)
- sv** Europeiska unionens byrå för utbildning av tjänstemän inom brottsbekämpning (Cepol, Budapest)

Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving

- bg** Агенция на Европейския съюз за сътрудничество в областта на правоприлагането (Европол, Хага)
- es** Agencia de la Unión Europea para la Cooperación Policial (Europol, La Haya)
- cs** Agentura Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol, Haag)
- da** Den Europæiske Unions Agentur for Retshåndhævelsessamarbejde (Europol, Haag)
- de** Agentur der Europäischen Union für die Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Strafverfolgung (Europol, Den Haag)
- et** Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Amet (Europol, Haag)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ, Χάγη)
- en** European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol, The Hague)
- fr** Agence de l'Union européenne pour la coopération des services répressifs (Europol, La Haye)
- ga** Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh i ndáil le Comhar i bhForfheidhmiú an Dlí (Europol, an Háig)
- hr** Agencija Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europol, Den Haag)
- it** Agenzia dell'Unione europea per la cooperazione nell'attività di contrasto (Europol, L'Aia)
- lv** Eiropas Savienības Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropols, Hāga)
- lt** Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūra (Europol, Haga)
- hu** A Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió Ügynöksége (Europol, Hága)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Kooperazzjoni fl-Infurzar tal-Liġi (Europol, The Hague)
- nl** Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol, Den Haag)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol, Haga)
- pt** Agência da União Europeia para a Cooperação Policial (Europol, Haia)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii (Europol, Haga)
- sk** Agentúra Európskej únie pre spoluprácu v oblasti presadzovania práva (Europol, Haag)
- sl** Agencija Evropske unije za sodelovanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (Europol, Haag)
- fi** Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto (Europol, Haag)
- sv** Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol, Haag)

Asielagentschap van de Europese Unie

- bg** Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (—, Малта)
- es** Agencia de Asilo de la Unión Europea (AAUE, Malta)
- cs** Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA, Malta)
- da** Den Europæiske Unions Asylagentur (EUAA, Malta)
- de** Asylagentur der Europäischen Union (EUAA, Malta)
- et** Euroopa Liidu Varjupaigaamet (EUAA, Malta)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA, Μάλτα)
- en** European Union Agency for Asylum (EUAA, Malta)
- fr** Agence de l'Union européenne pour l'asile (AUEA, Malte)
- ga** Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Thearmann (—, Málta)
- hr** Agencija Europske unije za azil (EUAA, Malta)
- it** Agenzia dell'Unione europea per l'asilo (EUAA, Malta)
- lv** Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (EUAA, Malta)
- lt** Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA, Malta)
- hu** Az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége (—, Málta)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Azil (EUAA, Malta)
- nl** Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA, Malta)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA, Malta)
- pt** Agência da União Europeia para o Asilo (—, Malta)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Azil (—, Malta)
- sk** Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA, Malta)
- sl** Agencija Evropske unije za azil (EUAA, Malta)
- fi** Euroopan unionin turvapaikkavirasto (—, Malta)
- sv** Europeiska unionens asylbyrå (EUAA, Malta)

Autoriteit voor de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering

- bg** Орган за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма (ОБИП, Франкфурт на Майн)
- es** Autoridad de Lucha contra el Blanqueo de Capitales y la Financiación del Terrorismo (ALBC, Fráncfort del Meno)
- cs** Orgán pro boj proti praní peněz a financování terorismu (AMLA, Frankfurt nad Mohanem)
- da** Myndigheden for Bekæmpelse af Hvidvask af Penge og Finansiering af Terrorisme (AMLA, Frankfurt am Main)
- de** Behörde zur Bekämpfung von Geldwäsche und Terrorismusfinanzierung (AMLA, Frankfurt am Main)
- et** Rahapesu ja Terrorismi Rahastamise Tõkestamise Amet (AMLA, Frankfurt Maini ääres)
- el** Αρχή για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΑΚΝΕΠΑΔ, Φρανκφούρτη επί του Μάιν)
- en** Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism (AMLA, Frankfurt am Main)
- fr** Autorité de lutte contre le blanchiment de capitaux et le financement du terrorisme (ALBC, Francfort-sur-le-Main)
- ga** an Ghníomhaireacht Feidhmiúcháin Eorpach um an Aeráid, Bonneagar agus Comhshaol (ÚCSA, Frankfurt am Main)
- hr** Tijelo za sprečavanje pranja novca i borbu protiv financiranja terorizma (AMLA, Frankfurt na Majni)
- it** Autorità per la lotta al riciclaggio e al finanziamento del terrorismo (AMLA, Francoforte sul Meno)
- lv** Iestāde nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai (AMLA, Frankfurte pie Mainas)
- lt** Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu institucija (AMLA, Frankfortas prie Maino)
- hu** Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Hatóság (AMLA, Frankfurt am Main)
- mt** l-Awtorità għall-Ġlieda Kontra l-Hasil tal-Flus u l-Finanzjament tat-Terroriżmu (AMLA, Frankfurt am Main)
- nl** Autoriteit voor de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering (AMLA, Frankfurt am Main)
- pl** Urząd ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (AMLA, Frankfurt nad Menem)
- pt** Autoridade para o Combate ao Branqueamento de Capitais e ao Financiamento do Terrorismo (ACBC, Francoforte do Meno)
- ro** Autoritatea pentru Combaterea Spălării Banilor și a Finanțării Terorismului (ACSB, Frankfurt pe Main)
- sk** Úrad pre boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (AMLA, Frankfurte nad Mohanom)
- sl** Organ za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma (AMLA, Frankfurt na Majni)
- fi** rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomainen (AMLA, Frankfurt am Main)
- sv** Myndigheten för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism (Amla, Frankfurt am Main)

Autoriteit voor Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen

- bg** Орган за европейските политически партии и европейските политически фондации (Брюксел)
- es** Autoridad para los Partidos Políticos Europeos y las Fundaciones Políticas Europeas (Bruselas)
- cs** Úřad pro evropské politické strany a evropské politické nadace (Brusel)
- da** Myndigheden for Europæiske Politiske Partier og Europæiske Politiske Fonde (Bruxelles)
- de** Behörde für europäische politische Parteien und europäische politische Stiftungen (Brüssel)
- et** Euroopa Tasandi Erakondade ja Euroopa Tasandi Poliitiliste Sihtasutuste Amet (Brüssel)
- el** Αρχή για τα Ευρωπαϊκά Πολιτικά Κόμματα και τα Ευρωπαϊκά Πολιτικά Ιδρύματα (Βρυξέλλες)
- en** Authority for European Political Parties and European Political Foundations (Brussels)
- fr** Autorité pour les partis politiques européens et les fondations politiques européennes (Bruxelles)
- ga** an tÚdarás um Páirtithe Polaitiúla Eorpacha agus um Fhondúireachtaí Polaitiúla Eorpacha (an Bhruiséil)
- hr** Tijelo za europske političke stranke i europske političke zaklade (Bruxelles)
- it** Autorità per i partiti politici europei e le fondazioni politiche europee (Bruxelles)
- lv** Eiropas politisko partiju un Eiropas politisko fondu iestāde (Brisele)
- lt** Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų institucija (Briuselis)
- hu** Európai Politikai Pártok és Európai Politikai Alapítványok Hatósága (Brüsszel)
- mt** l-Awtorità għall-Partiti Politiċi Ewropej u l-Fondazzjonijiet Politiċi Ewropej (Brussell)
- nl** Autoriteit voor Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen (Brussel)
- pl** Urząd ds. Europejskich Partii Politycznych i Europejskich Fundacji Politycznych (Bruksela)
- pt** Autoridade para os Partidos Políticos Europeus e as Fundações Políticas Europeias (Bruxelas)
- ro** Autoritatea pentru Partidele Politice Europene și Fundațiile Politice Europene (Bruxelles)
- sk** Úrad pre európske politické strany a európske politické nadácie (Brusel)
- sl** Organ za evropske politične stranke in evropske politične fundacije (Bruselj)
- fi** Euroopan tason poliittisista puolueista ja Euroopan tason poliittisista säätiöistä vastaava viranomainen (Bryssel)
- sv** Myndigheten för europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser (Bryssel)

Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten

- bg** Агенция на Европейския съюз за основните права (FRA, Виена)
- es** Agencia de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea (FRA, Viena)
- cs** Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA, Vídeň)
- da** Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA, Wien)
- de** Agentur der Europäischen Union für Grundrechte (FRA, Wien)
- et** Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA, Viin)
- el** Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA, Βιέννη)
- en** European Union Agency for Fundamental Rights (FRA, Vienna)
- fr** Agence des droits fondamentaux de l'Union européenne (FRA, Vienne)
- ga** Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Chearta Bunúsacha (FRA, Vín)
- hr** Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA, Beč)
- it** Agenzia dell'Unione europea per i diritti fondamentali (FRA, Vienna)
- lv** Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA, Vīne)
- lt** Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA, Viena)
- hu** Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA, Bécs)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għad-Drittijiet Fundamentali (FRA, Vjenna)
- nl** Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA, Wenen)
- pl** Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA, Wiedeń)
- pt** Agência dos Direitos Fundamentais da União Europeia (FRA, Viena)
- ro** Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA, Viena)
- sk** Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA, Viedeň)
- sl** Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA, Dunaj)
- fi** Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA, Wien)
- sv** Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA, Wien)

Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie

- bg** Служба на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO, Аликанте)
- es** Oficina de Propiedad Intelectual de la Unión Europea (OPIUE, Alicante)
- cs** Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO, Alicante)
- da** Den Europæiske Unions Kontor for Intellectuel Ejendomsret (EUIPO, Alicante)
- de** Amt der Europäischen Union für geistiges Eigentum (EUIPO, Alicante)
- et** Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO, Alicante)
- el** Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO, Αλικάντε)
- en** European Union Intellectual Property Office (EUIPO, Alicante)
- fr** Office de l'Union européenne pour la propriété intellectuelle (OUEPI (EUIPO (?)), Alicante)
- ga** Oifig Maoine Intleachtúla an Aontais Eorpaigh (EUIPO, Alicante)
- hr** Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO, Alicante)
- it** Ufficio dell'Unione europea per la proprietà intellettuale (EUIPO, Alicante)
- lv** Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (EUIPO, Alicante)
- lt** Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba (EUIPO, Alicante)
- hu** Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO, Alicante)
- mt** l-Uffiċċju tal-Proprietà Intellettwali tal-Unjoni Ewropea (EUIPO, Alicante)
- nl** Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO, Alicante)
- pl** Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO, Alicante)
- pt** Instituto da Propriedade Intelectual da União Europeia (IPIUE, Alicante)
- ro** Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO, Alicante)
- sk** Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO, Alicante)
- sl** Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO, Alicante)
- fi** Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto (EUIPO, Alicante)
- sv** Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet (EUIPO, Alicante)

Bureau voor ondersteuning van Berec

- bg** Агенция за подкрепа на ОЕРЕС (Служба на ОЕРЕС, Рига)
- es** Agencia de Apoyo al ORECE (Oficina del ORECE, Riga)
- cs** Agentura na podporu BEREC (Úřad BEREC, Riga)
- da** Agenturet for Støtte til BEREC (BEREC-kontoret, Riga)
- de** Agentur zur Unterstützung des GEREK (GEREK-Büro, Riga)
- et** BERECi Tugiameet (BERECi Büro, Riia)
- el** Οργανισμός για την Υποστήριξη του BEREC (Υπηρεσία του BEREC, Ρίγα)
- en** Agency for Support for BEREC (BEREC Office, Riga)
- fr** Agence de soutien à l'ORECE (Office de l'ORECE, Riga)
- ga** Gníomhaireacht Tacaíochta BEREC (Oifig BEREC, Ríge)
- hr** Agencija za potporu BEREC-u (Ured BEREC-a, Riga)
- it** Agenzia di sostegno al BEREC (Ufficio BEREC, Riga)
- lv** BEREC atbalsta aģentūra (BEREC birojs, Rīga)
- lt** BEREC paramos agentūra (BEREC biuras, Ryga)
- hu** A BEREC Működését Segítő Ügynökség (BEREC Hivatal, Riga)
- mt** l-Aġenzija għall-Appoġġ tal-BEREC (l-Uffiċċju tal-BEREC, Riga)
- nl** Bureau voor ondersteuning van Berec (Berec-Bureau, Riga)
- pl** Agencja Wsparcia BEREC (Urząd BEREC, Ryga)
- pt** Agência de Apoio ao ORECE (Gabinete do ORECE, Riga)
- ro** Agenția de Sprijin pentru OAREC (Oficiul OAREC, Riga)
- sk** Agentúra na podporu orgánu BEREC (Úrad BEREC, Riga)
- sl** Agencija za podporo BEREC-u (Urad BEREC, Riga)
- fi** BERECin tukivirasto (BEREC-virasto, Riika)
- sv** Byrån för stöd till Berec (Berecbyrån, Riga)

Bureau voor publicaties van de Europese Unie

- bg** Служба за публикации на Европейския съюз (OP, (Люксембург))
- es** Oficina de Publicaciones de la Unión Europea (OP, (Luxemburgo))
- cs** Úřad pro publikace Evropské unie (OP, (Lucemburk))
- da** Den Europæiske Unions Publikationskontor (OP, (Luxembourg))
- de** Amt für Veröffentlichungen der Europäischen Union (OP, (Luxemburg))
- et** Euroopa Liidu Väljaannete Talitus (OP, (Luxembourg))
- el** Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (OP, (Λουξεμβούργο))
- en** Publications Office of the European Union (OP, (Luxembourg))
- fr** Office des publications de l'Union européenne (OP, (Luxembourg))
- ga** Oifig Foilseachán an Aontais Eorpaigh (OP, (Lucsamburg))
- hr** Ured za publikacije Europske unije (OP, (Luxembourg))
- it** Ufficio delle pubblicazioni dell'Unione europea (OP, (Lussemburgo))
- lv** Eiropas Savienības Publikāciju birojs (OP, (Luksemburga))
- lt** Europos Sąjungos leidinių biuras (OP, (Liuksemburgas))
- hu** Az Európai Unió Kiadóhivatala (OP, (Luxembourg))
- mt** l-Uffiċċju tal-Pubblikazzjonijiet tal-Unjoni Ewropea (OP, (il-Lussemburgu))
- nl** Bureau voor publicaties van de Europese Unie (OP, (Luxemburg))
- pl** Urząd Publikacji Unii Europejskiej (OP, (Luksemburg))
- pt** Serviço das Publicações da União Europeia (OP, (Luxemburgo))
- ro** Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene (OP, (Luxemburg))
- sk** Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie (OP, (Luxemburg))
- sl** Urad za publikacije Evropske unije (OP, (Luxembourg))
- fi** Euroopan unionin julkaisutoimisto (OP, (Luxemburg))
- sv** Europeiska unionens publikationsbyrå (OP, (Luxemburg))

Communautair Bureau voor plantenrassen

- bg** Служба на Общността за сортовете растения (CPVO, Анжер)
- es** Oficina Comunitaria de Variedades Vegetales (OCVV, Angers)
- cs** Odrůdový úřad Společenství (CPVO, Angers)
- da** EF-Sortsmyndigheden (CPVO, Angers)
- de** Gemeinschaftliches Sortenamt (CPVO, Angers)
- et** Ühenduse Sordiamet (CPVO, Angers)
- el** Κοινοτικό Γραφείο Φυτικών Ποικιλιών (ΚΓΦΠ, Ανζέ)
- en** Community Plant Variety Office (CPVO, Angers)
- fr** Office communautaire des variétés végétales (OCVV, Angers)
- ga** an Oifig Comhphobail um Chineálacha Plandaí (CPVO, Angers)
- hr** Ured Zajednice za biljne sorte (CPVO, Angers)
- it** Ufficio comunitario delle varietà vegetali (UCVV, Angers)
- lv** Kopienas Augu šķirņu birojs (CPVO, Anžē)
- lt** Bendrijos augalų veislių tarnyba (BAVT, Anžeras)
- hu** Közösségi Növényfajta-hivatal (CPVO, Angers)
- mt** l-Uffiċċju Komunitarju tal-Varjetajiet tal-Pjanti (CPVO, Angers)
- nl** Communautair Bureau voor plantenrassen (CPVO, Angers)
- pl** Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin (CPVO, Angers)
- pt** Instituto Comunitário das Variedades Vegetais (ICVV, Angers)
- ro** Oficiul Comunitar pentru Soiuri de Plante (OCSP, Angers)
- sk** Úrad Spoločenstva pre odrody rastlín (CPVO, Angers)
- sl** Urad Skupnosti za rastlinske sorte (CPVO, Angers)
- fi** yhteisön kasvilajikevirasto (CPVO, Angers)
- sv** Gemenskapens växsortsmyndighet (CPVO, Angers)

Cyberbeveiligingsdienst voor de instellingen, organen en instanties van de Unie

- bg** Служба за киберсигурност за институциите, органите, службите и агенциите на Съюза (CERT-EU, Брюксел)
- es** Servicio de Ciberseguridad para las Instituciones, los Órganos y los Organismos de la Unión (CERT-EU, Bruselas)
- cs** Služba kybernetické bezpečnosti pro orgány, instituce a jiné subjekty Unie (CERT-EU, Brusel)
- da** cybersikkerhedstjenesten for Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer (CERT-EU, Bruxelles)
- de** Cybersicherheitsdienst für die Organe, Einrichtungen und sonstigen Stellen der Union (CERT-EU, Brüssel)
- et** liidu institutsioonide, organite ja asutuste küberturvalisuse teenistus (CERT-EU, Brüssel)
- el** Υπηρεσία Κυβερνοασφάλειας για τα Θεσμικά και Λοιπά Όργανα και Οργανισμούς της Ένωσης (CERT-EE, Βρυξέλλες)
- en** Cybersecurity Service for the Union Institutions, Bodies, Offices and Agencies (CERT-EU, Brussels)
- fr** service de cybersécurité pour les institutions, organes et organismes de l'Union (CERT-UE, Bruxelles)
- ga** Seirbhís Cibearshlándála d'Institiúidí, Comhlachtaí, oifigí agus Gníomhaireachtaí an Aontais (CERT-EU, an Bhruiséil)
- hr** Služba za kibernetičku sigurnost institucija, tijela, ureda i agencija Unije (CERT-EU, Bruxelles)
- it** servizio per la cibersicurezza delle istituzioni, degli organi e degli organismi dell'Unione (CERT-EU, Bruxelles)
- lv** Savienības iestāžu, struktūru, biroju un aģentūru kiberdrošības dienests (CERT-EU, Brisele)
- lt** Sąjungos institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų kibernetinio saugumo tarnyba (CERT-EU, Briuselis)
- hu** Az Unió Intézmények, Szervek, Hivatalok és Ügynökségek Kiberbiztonsági Szolgálat (CERT-EU, Brüsszel)
- mt** is-Servizz taċ-Ċibersigurtà għall-Istituzzjonijiet, il-Korpi, l-Uffiċċji u l-Aġenziji tal-Unjoni (CERT-UE, Brussell)
- nl** cyberbeveiligingsdienst voor de instellingen, organen en instanties van de Unie (CERT-EU, Brussel)
- pl** Służba ds. Cyberbezpieczeństwa Instytucji, Organów i Jednostek Organizacyjnych Unii (CERT-UE, Bruksela)
- pt** Serviço de Cibersegurança para as Instituições, Órgãos e Organismos da União (CERT-UE, Bruxelas)
- ro** Serviciul de Securitate Cibernetică pentru Instituțiile, Organele, Oficiile și Agențiile Uniunii (CERT-UE, Bruxelles)
- sk** Služba kybernetickej bezpečnosti pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie (CERT-EU, Brusel)
- sl** Služba za kibernetisko varnost za institucije, organe, urade in agencije Unije (CERT-EU, Bruselj)
- fi** unionin toimielinten, elinten, toimistojen ja virastojen kyberturvallisuuspalvelu (CERT-EU, Bryssel)
- sv** cybersäkerhetstjänsten för unionens institutioner, organ och byråer (CERT-EU, Bryssel)

Drugsagentschap van de Europese Unie

- bg** Агенция на Европейския съюз по наркотиците (EUDA, Лисабон)
- es** Agencia de la Unión Europea sobre Drogas (EUDA, Lisboa)
- cs** Agentura Evropské unie pro drogy (EUDA, Lisabon)
- da** Den Europæiske Unions Narkotikaagentur (EUDA, Lissabon)
- de** Drogenagentur der Europäischen Union (EUDA, Lissabon)
- et** Euroopa Liidu Uimastiamet (EUDA, Lissabon)
- el** Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Ναρκωτικά (EUDA, Λισαβόνα)
- en** European Union Drugs Agency (EUDA, Lisbon)
- fr** Agence de l'Union européenne sur les drogues (EUDA, Lisbonne)
- ga** Gníomhaireacht Drugaí an Aontais Eorpaigh (EUDA, Liospóin)
- hr** Agencija Europske unije za droge (EUDA, Lisabon)
- it** Agenzia dell'Unione europea sulle droghe (EUDA, Lisbona)
- lv** Eiropas Savienības Narkotiku aģentūra (EUDA, Lisabona)
- lt** Europos Sąjungos narkotikų agentūra (EUDA, Lisabona)
- hu** Az Európai Unió Kábítószer-ügynöksége (EUDA, Lisszabon)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea dwar id-Drogi (EUDA, Liżbona)
- nl** Drugsagentschap van de Europese Unie (EUDA, Lissabon)
- pl** Agencja Unii Europejskiej ds. Narkotyków (EUDA, Lizbona)
- pt** Agênciã da União Europeia sobre Drogas (EUDA, Lisboa)
- ro** Agenția Uniunii Europene privind Drogurile (EUDA, Lisabona)
- sk** Agentúra Európskej únie pre drogy (EUDA, Lisabon)
- sl** Agencija Evropske unije za droge (EUDA, Lizbona)
- fi** Euroopan unionin huumevirasto (EUDA, Lissabon)
- sv** Europeiska unionens narkotikamyndighet (Euda, Lissabon)

Europees Agentschap voor chemische stoffen

- bg** Европейска агенция по химикали (ECHA, Хелзинки)
- es** Agencia Europea de Sustancias y Mezclas Químicas (ECHA, Helsinki)
- cs** Evropská agentura pro chemické látky (ECHA, Helsinky)
- da** Det Europæiske Kemikalieagentur (ECHA, Helsingfors)
- de** Europäische Chemikalienagentur (ECHA, Helsinki)
- et** Euroopa Kemikaaliamet (ECHA, Helsingi)
- el** Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA, Ελσίνκι)
- en** European Chemicals Agency (ECHA, Helsinki)
- fr** Agence européenne des produits chimiques (ECHA, Helsinki)
- ga** an Ghníomhaireacht Eorpach Ceimiceán (ECHA, Heilsinci)
- hr** Europska agencija za kemikalije (ECHA, Helsinki)
- it** Agenzia europea per le sostanze chimiche (ECHA, Helsinki)
- lv** Eiropas Ķīmikāliju aģentūra (ECHA, Helsinki)
- lt** Europos cheminių medžiagų agentūra (ECHA, Helsinkis)
- hu** Európai Vegyianyag-ügynökség (ECHA, Helsinki)
- mt** l-Aġenzija Ewropea għas-Sustanzi Kimiċi (ECHA, Helsinki)
- nl** Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA, Helsinki)
- pl** Europejska Agencja Chemikaliów (ECHA, Helsinki)
- pt** Agência Europeia dos Produtos Químicos (ECHA, Helsínquia)
- ro** Agenția Europeană pentru Produse Chimice (ECHA, Helsinki)
- sk** Európska chemická agentúra (ECHA, Helsinki)
- sl** Evropska agencija za kemikalije (ECHA, Helsinki)
- fi** Euroopan kemikaalivirasto (ECHA, Helsinki)
- sv** Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa, Helsingfors)

Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk

- bg** Европейска агенция за безопасност и здраве при работа (EU-OSHA, Билбао)
- es** Agencia Europea para la Seguridad y la Salud en el Trabajo (EU-OSHA, Bilbao)
- cs** Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA, Bilbao)
- da** Det Europæiske Arbejds miljøagentur (EU-OSHA, Bilbao)
- de** Europäische Agentur für Sicherheit und Gesundheitsschutz am Arbeitsplatz (EU-OSHA, Bilbao)
- et** Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA, Bilbao)
- el** Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA, Μπιλμπάο)
- en** European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA, Bilbao)
- fr** Agence européenne pour la sécurité et la santé au travail (EU-OSHA, Bilbao)
- ga** an Ghníomhaireacht Eorpach um Shábháilteacht agus Sláinte ag an Obair (EU-OSHA, Bilbao)
- hr** Europska agencija za sigurnost i zdravlje na radu (EU-OSHA, Bilbao)
- it** Agenzia europea per la sicurezza e la salute sul lavoro (EU-OSHA, Bilbao)
- lv** Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra (EU-OSHA, Bilbao)
- lt** Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra (EU-OSHA, Bilbao)
- hu** Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA, Bilbao)
- mt** l-Aġenzija Ewropea għas-Sigurtà u s-Saħħa fuq il-Post tax-Xogħol (EU-OSHA, Bilbao)
- nl** Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk (EU-OSHA, Bilbao)
- pl** Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy (EU-OSHA, Bilbao)
- pt** Agência Europeia para a Segurança e a Saúde no Trabalho (EU-OSHA, Bilbao)
- ro** Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA, Bilbao)
- sk** Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA, Bilbao)
- sl** Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (EU-OSHA, Bilbao)
- fi** Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto (EU-OSHA, Bilbao)
- sv** Europeiska arbetsmiljöbyrån (EU-Osha, Bilbao)

Europees Agentschap voor maritieme veiligheid

- bg** Европейска агенция по морска безопасност (ЕАМБ, Лисабон)
- es** Agencia Europea de Seguridad Marítima (AESM, Lisboa)
- cs** Evropská agentura pro námořní bezpečnost (EMSA, Lisabon)
- da** Det Europæiske Agentur for Søfartssikkerhed (EMSA, Lissabon)
- de** Europäische Agentur für die Sicherheit des Seeverkehrs (EMSA, Lissabon)
- et** Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA, Lissabon)
- el** Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια στη Θάλασσα (EMSA, Λισαβόνα)
- en** European Maritime Safety Agency (EMSA, Lisbon)
- fr** Agence européenne pour la sécurité maritime (AESM, Lisbonne)
- ga** an Ghníomhaireacht Eorpach um Shábháilteacht Mhuirí (EMSA, Liospóin)
- hr** Europska agencija za pomorsku sigurnost (EMSA, Lisabon)
- it** Agenzia europea per la sicurezza marittima (EMSA, Lisbona)
- lv** Eiropas Jūras drošības aģentūra (EMSA, Lisabona)
- lt** Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA, Lisabona)
- hu** Európai Tengerészeti Biztonsági Ügynökség (EMSA, Lisszabon)
- mt** l-Aġenzija Ewropea għas-Sigurtà Marittima (EMSA, Liżbona)
- nl** Europees Agentschap voor maritieme veiligheid (EMSA, Lissabon)
- pl** Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA, Lizbona)
- pt** Agência Europeia da Segurança Marítima (EMSA, Lisboa)
- ro** Agenția Europeană pentru Siguranță Maritimă (EMSA, Lisabona)
- sk** Európska námorná bezpečnostná agentúra (EMSA, Lisabon)
- sl** Evropska agencija za pomorsko varnost (EMSA, Lizbona)
- fi** Euroopan meriturvallisuusvirasto (EMSA, Lissabon)
- sv** Europeiska sjösäkerhetsbyrån (Emsa, Lissabon)

Europees Bureau voor personeelsselectie

- bg** Европейска служба за подбор на персонал (EPSO, Брюксел)
- es** Oficina Europea de Selección de Personal (EPSO, Bruselas)
- cs** Evropský úřad pro výběr personálu (EPSO, Brusel)
- da** Det Europæiske Personaleudvælgelseskontor (EPSO, Bruxelles)
- de** Europäisches Amt für Personalauswahl (EPSO, Brüssel)
- et** Euroopa Personalivaliku Amet (EPSO, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Επιλογής Προσωπικού (EPSO, Βρυξέλλες)
- en** European Personnel Selection Office (EPSO, Brussels)
- fr** Office européen de sélection du personnel (EPSO, Bruxelles)
- ga** an Oifig Eorpach um Roghnú Foirne (EPSO, an Bhruiséil)
- hr** Europski ured za odabir osoblja (EPSO, Bruxelles)
- it** Ufficio europeo di selezione del personale (EPSO, Bruxelles)
- lv** Eiropas Personāla atlases birojs (EPSO, Brisele)
- lt** Europos personalo atrankos tarnyba (EPSO, Briuselis)
- hu** Európai Személyzeti Felvételi Hivatal (EPSO, Brüsszel)
- mt** l-Uffiċċju Ewropew għas-Selezzjoni tal-Persunal (EPSO, Brussell)
- nl** Europees Bureau voor personeelsselectie (EPSO, Brussel)
- pl** Europejski Urząd Doboru Kadr (EPSO, Bruksela)
- pt** Serviço Europeu de Seleção do Pessoal (EPSO, Bruxelas)
- ro** Oficiul European pentru Selecția Personalului (EPSO, Bruxelles)
- sk** Európsky úrad pre výber pracovníkov (EPSO, Brusel)
- sl** Evropski urad za izbor osebja (EPSO, Bruselj)
- fi** Euroopan unionin henkilöstövalintatoimisto (EPSO, Bryssel)
- sv** Europeiska rekryteringsbyrån (Epsa, Bryssel)

Europees Bureau voor visserijcontrole

- bg** Европейска агенция за контрол на рибарството (EFCA, Виго)
- es** Agencia Europea de Control de la Pesca (AECP, Vigo)
- cs** Evropská agentura pro kontrolu rybolovu (EFCA, Vigo)
- da** Det Europæiske Fiskerikontrolagentur (EFCA, Vigo)
- de** Europäische Fischereiaufsichtsagentur (EFCA, Vigo)
- et** Euroopa Kalanduskontrolli Amet (EFCA, Vigo)
- el** Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας (EFCA, Βίγκο)
- en** European Fisheries Control Agency (EFCA, Vigo)
- fr** Agence européenne de contrôle des pêches (AECP, Vigo)
- ga** an Ghníomhaireacht Eorpach um Rialú ar Iascach (EFCA, Vigo)
- hr** Europska agencija za kontrolu ribarstva (EFCA, Vigo)
- it** Agenzia europea di controllo della pesca (EFCA, Vigo)
- lv** Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūra (EFCA, Vigo)
- lt** Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EŽKA, Vigas)
- hu** Európai Halászati Ellenőrző Hivatal (EFCA, Vigo)
- mt** l-Aġenzija Ewropea għall-Kontroll tas-Sajd (EFCA, Vigo)
- nl** Europees Bureau voor visserijcontrole (EFCA, Vigo)
- pl** Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa (EFCA, Vigo)
- pt** Agência Europeia de Controlo das Pescas (AECP, Vigo)
- ro** Agenția Europeană pentru Controlul Pescuitului (EFCA, Vigo)
- sk** Európska agentúra pre kontrolu rybárstva (EFCA, Vigo)
- sl** Evropska agencija za nadzor ribištva (EFCA, Vigo)
- fi** Euroopan kalastuksenvälvontavirasto (EFCA, Vigo)
- sv** Europeiska fiskerikontrollbyrån (EFCA, Vigo)

Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding

- bg** Европейски център за развитие на професионалното обучение (Cedefop, Солун)
- es** Centro Europeo para el Desarrollo de la Formación Profesional (Cedefop, Salónica)
- cs** Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop, Soluň)
- da** Det Europæiske Center for Udvikling af Erhvervsuddannelse (Cedefop, Thessaloniki)
- de** Europäisches Zentrum für die Förderung der Berufsbildung (Cedefop, Thessaloniki)
- et** Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (Cedefop, Thessaloniki)
- el** Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop, Θεσσαλονίκη)
- en** European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop, Thessaloniki)
- fr** Centre européen pour le développement de la formation professionnelle (Cedefop, Thessalonique)
- ga** an Lárionad Eorpach um Fhorbairt na Gairmoiliúna (Cedefop, Thessaloniki)
- hr** Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja (Cedefop, Solun)
- it** Centro europeo per lo sviluppo della formazione professionale (Cedefop, Salonicco)
- lv** Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs (Cedefop, Saloniki)
- lt** Europos profesinio mokymo plėtros centras (Cedefop, Salonikai)
- hu** Európai Szakképzésfejlesztési Központ (Cedefop, Thessaloniki)
- mt** iċ-Centru Ewropew għall-Iżvilupp ta' Taħriġ Vokazzjonali (Cedefop, Salonka)
- nl** Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding (Cedefop, Thessaloniki)
- pl** Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego (Cedefop, Saloniki)
- pt** Centro Europeu para o Desenvolvimento da Formação Profissional (Cedefop, Salónica)
- ro** Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale (Cedefop, Salonic)
- sk** Európske stredisko pre rozvoj odborného vzdelávania (Cedefop, Solún)
- sl** Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop, Solun)
- fi** Euroopan ammatillisien koulutuksen kehittämiskeskus (Cedefop, Thessaloniki)
- sv** Europeiska centrumet för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop, Thessaloniki)

Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding

- bg** Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC, Стокхолм)
- es** Centro Europeo para la Prevención y el Control de las Enfermedades (ECDC, Estocolmo)
- cs** Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC, Stockholm)
- da** Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme (ECDC, Stockholm)
- de** Europäisches Zentrum für die Prävention und die Kontrolle von Krankheiten (ECDC, Stockholm)
- et** Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (ECDC, Stockholm)
- el** Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC, Στοκχόλμη)
- en** European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC, Stockholm)
- fr** Centre européen de prévention et de contrôle des maladies (ECDC, Stockholm)
- ga** an Lárionad Eorpach um Ghalair a Chosc agus a Rialú (ECDC, Stóciólm)
- hr** Europski centar za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC, Stockholm)
- it** Centro europeo per la prevenzione e il controllo delle malattie (ECDC, Stoccolma)
- lv** Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (ECDC, Stockholm)
- lt** Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC, Stokholmas)
- hu** Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ (ECDC, Stockholm)
- mt** iċ-Ċentru Ewropew għall-Prevenzjoni u l-Kontroll tal-Mard (ECDC, Stokkolma)
- nl** Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC, Stockholm)
- pl** Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC, Sztokholm)
- pt** Centro Europeu de Prevenção e Controlo das Doenças (ECDC, Estocolmo)
- ro** Centrul European de Prevenire și Control al Bolilor (ECDC, Stockholm)
- sk** Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC, Štokholm)
- sl** Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC, Stockholm)
- fi** Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus (ECDC, Tukholma)
- sv** Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC, Stockholm)

Europees Comité van de Regio's

- bg** Европейски комитет на регионите (КР, Брюксел)
- es** Comité Europeo de las Regiones (CDR, Bruselas)
- cs** Evropský výbor regionů (VR, Brusel)
- da** Det Europæiske Regionsudvalg (RU, Bruxelles)
- de** Europäischer Ausschuss der Regionen (AdR, Brüssel)
- et** Euroopa Regioonide Komitee (RK, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ, Βρυξέλλες)
- en** European Committee of the Regions (CoR, Brussels)
- fr** Comité européen des régions (CdR, Bruxelles)
- ga** Coiste Eorpach na Réigiún (an Bhruiséil)
- hr** Europski odbor regija (OR, Bruxelles)
- it** Comitato europeo delle regioni (CdR, Bruxelles)
- lv** Eiropas Reģionu komiteja (RK, Brisele)
- lt** Europos regionų komitetas (RK, Briuselis)
- hu** Régiók Európai Bizottsága (RB, Brüsszel)
- mt** il-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni (KtR, Brussell)
- nl** Europees Comité van de Regio's (CvdR, Brussel)
- pl** Europejski Komitet Regionów (KR, Bruksela)
- pt** Comité das Regiões Europeu (CR, Bruxelas)
- ro** Comitetul European al Regiunilor (CoR, Bruxelles)
- sk** Európsky výbor regiónov (VR, Brusel)
- sl** Evropski odbor regij (OR, Bruselj)
- fi** Euroopan alueiden komitea (AK, Bryssel)
- sv** Europeiska regionkommittén (ReK, Bryssel)

Europees Comité voor gegevensbescherming

- bg** Европейски комитет по защита на данните (Брюксел)
- es** Comité Europeo de Protección de Datos (CEPD, Bruselas)
- cs** Evropský sbor pro ochranu osobních údajů (EDPB, Brusel)
- da** Det Europæiske Databeskyttelsesråd (Bruxelles)
- de** Europäischer Datenschutzausschuss (EDSA, Brüssel)
- et** Euroopa Andmekaitsekoogu (Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ, Βρυξέλλες)
- en** European Data Protection Board (EDPB, Brussels)
- fr** Comité européen de la protection des données (Bruxelles)
- ga** an Bord Eorpach um Chosaint Sonraí (EDPB, an Bhreisíil)
- hr** Europski odbor za zaštitu podataka (EDPB, Bruxelles)
- it** Comitato europeo per la protezione dei dati (EDPB, Bruxelles)
- lv** Eiropas Datu aizsardzības kolēģija (EDAK, Brisele)
- lt** Europos duomenų apsaugos valdyba (Briuselis)
- hu** Európai Adatvédelmi Testület (Brüsszel)
- mt** il-Bord Ewropew għall-Protezzjoni tad-Data (EDPB, Brussell)
- nl** Europees Comité voor gegevensbescherming (EDPB, Brussel)
- pl** Europejska Rada Ochrony Danych (EROD, Bruksela)
- pt** Comité Europeu para a Proteção de Dados (CEPD, Bruxelas)
- ro** Comitetul European pentru Protecția Datelor (CEPD, Bruxelles)
- sk** Európsky výbor pre ochranu údajov (EDPB, Brusel)
- sl** Evropski odbor za varstvo podatkov (EOVP, Bruselj)
- fi** Euroopan tietosuojaneuvosto (Bryssel)
- sv** Europeiska dataskyddsstyrelsen (EDPB, Bryssel)

Europees Defensieagentschap

- bg** Европейска агенция по отбрана (EDA, Брюксел)
- es** Agencia Europea de Defensa (AED, Bruselas)
- cs** Evropská obranná agentura (EDA, Brusel)
- da** Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA, Bruxelles)
- de** Europäische Verteidigungsagentur (EVA, Brüssel)
- et** Euroopa Kaitseagentuur (EDA, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (EOA, Βρυξέλλες)
- en** European Defence Agency (EDA, Brussels)
- fr** Agence européenne de défense (AED, Bruxelles)
- ga** an Ghníomhaireacht Eorpach um Chosaint (GEC, an Bhreisíil)
- hr** Europska obrambena agencija (EDA, Bruxelles)
- it** Agenzia europea per la difesa (AED, Bruxelles)
- lv** Eiropas Aizsardzības aģentūra (EAA, Brisele)
- lt** Europos gynybos agentūra (EGA, Briuselis)
- hu** Európai Védelmi Ügynökség (EDA, Brüsszel)
- mt** l-Aġenzija Ewropea għad-Difiża (AED, Brussell)
- nl** Europees Defensieagentschap (EDA, Brussel)
- pl** Europejska Agencja Obrony (EDA, Bruksela)
- pt** Agência Europeia de Defesa (AED, Bruxelas)
- ro** Agenția Europeană de Apărare (AEA, Bruxelles)
- sk** Európska obranná agentúra (EDA, Brusel)
- sl** Evropska obrambna agencija (EDA, Bruselj)
- fi** Euroopan puolustusvirasto (Bryssel)
- sv** Europeiska försvarsbyrån (Bryssel)

Europees Economisch en Sociaal Comité

- bg** Европейски икономически и социален комитет (ЕИСК, Брюксел)
- es** Comité Económico y Social Europeo (CESE, Bruselas)
- cs** Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV, Brusel)
- da** Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU, Bruxelles)
- de** Europäischer Wirtschafts- und Sozialausschuss (EWSA, Brüssel)
- et** Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ, Βρυξέλλες)
- en** European Economic and Social Committee (EESC, Brussels)
- fr** Comité économique et social européen (CESE, Bruxelles)
- ga** Coiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa (CESE, an Bhruiséil)
- hr** Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO, Bruxelles)
- it** Comitato economico e sociale europeo (CESE, Bruxelles)
- lv** Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK, Brisele)
- lt** Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK, Briuselis)
- hu** Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB, Brüsszel)
- mt** il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE, Brussell)
- nl** Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC, Brussel)
- pl** Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES, Bruksela)
- pt** Comité Económico e Social Europeu (CESE, Bruxelas)
- ro** Comitetul Economic și Social European (CESE, Bruxelles)
- sk** Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV, Brusel)
- sl** Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO, Bruselj)
- fi** Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK, Bryssel)
- sv** Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK, Bryssel)

Europees Geneesmiddelenbureau

- bg** Европейска агенция по лекарствата (EMA, Амстердам)
- es** Agencia Europea de Medicamentos (EMA, Ámsterdam)
- cs** Evropská agentura pro léčivé přípravky (EMA, Amsterdam)
- da** Det Europæiske Lægemiddelagentur (EMA, Amsterdam)
- de** Europäische Arzneimittel-Agentur (EMA, Amsterdam)
- et** Euroopa Ravimiamet (EMA, Amsterdam)
- el** Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA, Άμστερνταμ)
- en** European Medicines Agency (EMA, Amsterdam)
- fr** Agence européenne des médicaments (EMA, Amsterdam)
- ga** an Ghníomhaireacht Leigheasra Eorpach (EMA, Amstardam)
- hr** Europska agencija za lijekove (EMA, Amsterdam)
- it** Agenzia europea per i medicinali (EMA, Amsterdam)
- lv** Eiropas Zāļu aģentūra (EMA, Amsterdama)
- lt** Europos vaistų agentūra (EMA, Amsterdamos)
- hu** Európai Gyógyszerügynökség (EMA, Amszterdam)
- mt** l-Aġenzija Ewropea għall-Mediċini (EMA, Amsterdam)
- nl** Europees Geneesmiddelenbureau (EMA, Amsterdam)
- pl** Europejska Agencja Leków (EMA, Amsterdam)
- pt** Agência Europeia de Medicamentos (EMA, Amesterdão)
- ro** Agenția Europeană pentru Medicamente (EMA, Amsterdam)
- sk** Európska agentúra pre lieky (EMA, Amsterdam)
- sl** Evropska agencija za zdravila (EMA, Amsterdam)
- fi** Euroopan lääkevirasto (EMA, Amsterdam)
- sv** Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA, Amsterdam)

Europees Grens- en kustwachtagentschap

- bg** Европейска агенция за гранична и брегова охрана (Frontex, Варшава)
- es** Agencia Europea de la Guardia de Fronteras y Costas (Frontex, Varsovia)
- cs** Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex, Varšava)
- da** Det Europæiske Agentur for Grænse- og Kystbevogtning (Frontex, Warszawa)
- de** Europäische Agentur für die Grenz- und Küstenwache (Frontex, Warschau)
- et** Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex, Varssavi)
- el** Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex, Βαρσοβία)
- en** European Border and Coast Guard Agency (Frontex, Warsaw)
- fr** Agence européenne de garde-frontières et de garde-côtes (Frontex, Varsovie)
- ga** an Ghníomhaireacht Eorpach um an nGarda Teorann agus Cósta (Frontex, Vársá)
- hr** Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex, Varšava)
- it** Agenzia europea della guardia di frontiera e costiera (Frontex, Varsavia)
- lv** Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (Frontex, Varšava)
- lt** Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (Frontex, Varšuva)
- hu** Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex, Varsó)
- mt** l-Aġenzija Ewropea għall-Gwardja tal-Fruntiera u tal-Kosta (Frontex, Varsavja)
- nl** Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex, Warschau)
- pl** Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex, Warszawa)
- pt** Agência Europeia da Guarda de Fronteiras e Costeira (Frontex, Varsóvia)
- ro** Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex, Varșovia)
- sk** Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž (Frontex, Varšava)
- sl** Evropska agencija za mejno in obalno stražo (Frontex, Varšava)
- fi** Euroopan raja- ja merivartiovirasto (Frontex, Varsova)
- sv** Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex, Warszawa)

Europees Instituut voor gendergelijkheid

- bg** Европейски институт за равенство между половете (EIGE, Вилнюс)
- es** Instituto Europeo de la Igualdad de Género (EIGE, Vilna)
- cs** Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE, Vilnius)
- da** Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE, Vilnius)
- de** Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE, Vilnius)
- et** Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE, Vilnius)
- el** Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE, Βίλνιους)
- en** European Institute for Gender Equality (EIGE, Vilnius)
- fr** Institut européen pour l'égalité entre les hommes et les femmes (EIGE, Vilnius)
- ga** an Institiúid Eorpach um Chomhionannas Inscne (EIGE, Vilnias)
- hr** Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE, Vilnius)
- it** Istituto europeo per l'uguaglianza di genere (EIGE, Vilnius)
- lv** Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE, Viļņa)
- lt** Europos lyčių lygybės institutas (EIGE, Vilnius)
- hu** A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE, Vilnius)
- mt** l-Istitut Ewropew għall-Ugwaljanza bejn is-Sessi (EIGE, Vilnius)
- nl** Europees Instituut voor gendergelijkheid (EIGE, Vilnius)
- pl** Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE, Wilno)
- pt** Instituto Europeu para a Igualdade de Género (EIGE, Vilnius)
- ro** Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (EIGE, Vilnius)
- sk** Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE, Vilnius)
- sl** Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE, Vilna)
- fi** Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE, Vilna)
- sv** Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE, Vilnius)

Europees Instituut voor innovatie en technologie

- bg** Европейски институт за иновации и технологии (EIT, Будапеща)
- es** Instituto Europeo de Innovación y Tecnología (EIT, Budapest)
- cs** Evropský inovační a technologický institut (EIT, Budapešť)
- da** Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT, Budapest)
- de** Europäisches Innovations- und Technologieinstitut (EIT, Budapest)
- et** Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT, Budapest)
- el** Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT, Βουδαπέστη)
- en** European Institute of Innovation and Technology (EIT, Budapest)
- fr** Institut européen d'innovation et de technologie (EIT, Budapest)
- ga** an Institiúid Eorpach um Nuálaíocht agus Teicneolaíocht (EIT, Búdapeist)
- hr** Europski institut za inovacije i tehnologiju (EIT, Budimpešta)
- it** Istituto europeo di innovazione e tecnologia (EIT, Budapest)
- lv** Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts (EIT, Budapešta)
- lt** Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT, Budapeštas)
- hu** Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT, Budapest)
- mt** l-Istitut Ewropew tal-Innovazzjoni u t-Teknoloġija (EIT, Budapest)
- nl** Europees Instituut voor innovatie en technologie (EIT, Boedapest)
- pl** Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT, Budapeszt)
- pt** Instituto Europeu de Inovação e Tecnologia (EIT, Budapeste)
- ro** Institutul European de Inovare și Tehnologie (EIT, Budapesta)
- sk** Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT, Budapešť)
- sl** Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo (EIT, Budimpešta)
- fi** Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT, Budapest)
- sv** Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT, Budapest)

Europees Investeringsfonds

- bg** Европейски инвестиционен фонд (ЕИФ, Люксембург)
- es** Fondo Europeo de Inversiones (FEI, Luxemburgo)
- cs** Evropský investiční fond (EIF, Lucemburk)
- da** Den Europæiske Investeringsfond (EIF, Luxembourg)
- de** Europäischer Investitionsfonds (EIF, Luxemburg)
- et** Euroopa Investeerimisfond (EIF, Luxembourg)
- el** Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ, Λουξεμβούργο)
- en** European Investment Fund (EIF, Luxembourg)
- fr** Fonds européen d'investissement (FEI, Luxembourg)
- ga** an Ciste Eorpach Infheistíochta (Lucsamburg)
- hr** Europski investicijski fond (Luxembourg)
- it** Fondo europeo per gli investimenti (FEI, Lussemburgo)
- lv** Eiropas Investīciju fonds (EIF, Luksemburga)
- lt** Europos investicijų fondas (EIF, Liuksemburgas)
- hu** Európai Beruházási Alap (EBA, Luxembourg)
- mt** il-Fond Ewropew tal-Investment (FEI, il-Lussemburgu)
- nl** Europees Investeringsfonds (EIF, Luxemburg)
- pl** Europejski Fundusz Inwestycyjny (Luksemburg)
- pt** Fundo Europeu de Investimento (FEI, Luxemburgo)
- ro** Fondul European de Investiții (FEI, Luxemburg)
- sk** Európsky investičný fond (Luxembourg)
- sl** Evropski investicijski sklad (EIS, Luxembourg)
- fi** Euroopan investointirahasto (EIR, Luxemburg)
- sv** Europeiska investeringsfonden (EIF, Luxemburg)

Europees Kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging

- bg** Европейски център за промишлени, технологични и изследователски експертни познания в областта на киберсигурността (Букурещ)
- es** Centro Europeo de Competencia Industrial, Tecnológica y de Investigación en Ciberseguridad (Bucarest)
- cs** Evropské průmyslové, technologické a výzkumné centrum kompetencí pro kybernetickou bezpečnost (Bukurešť)
- da** Det Europæiske Industri-, Teknologi- og Forskningskompetencecenter for Cybersikkerhed (Bukarest)
- de** Europäisches Kompetenzzentrum für Industrie, Technologie und Forschung im Bereich der Cybersicherheit (Bukarest)
- et** Küberturvalisuse Valdkonna Tööstuse, Tehnoloogia ja Teadusuuringute Euroopa Pädevuskeskus (Bukarest)
- el** Ευρωπαϊκό Κέντρο Αρμοδιότητας για Βιομηχανικά, Τεχνολογικά και Ερευνητικά Θέματα Κυβερνοασφάλειας (Βουκουρέστι)
- en** European Cybersecurity Industrial, Technology and Research Competence Centre (Bucharest)
- fr** Centre de compétences européen pour l'industrie, les technologies et la recherche en matière de cybersécurité (Bucarest)
- ga** an Lárionad Eorpach um Inniúlachtaí Tionsclaíochta Cibearshlándála, Teicneolaíochta Cibearshlándála agus Taighde Cibearshlándála (Búcairist)
- hr** Europski stručni centar za industriju, tehnologiju i istraživanja u području kibersigurnosti (Bukurešt)
- it** Centro europeo di competenza per la cibersecurity nell'ambito industriale, tecnologico e della ricerca (Bucarest)
- lv** Eiropas Industriālais, tehnoloģiskais un pētnieciskais kiberdrošības kompetenču centrs (Bukareste)
- lt** Europos kibernetinio saugumo pramonės, technologijų ir mokslinių tyrimų kompetencijos centras (Bukareštas)
- hu** Európai Kiberbiztonsági Ipari, Technológiai és Kutatási Kompetenciaközpont (Bukarest)
- mt** iċ-Ċentru Ewropew ta' Kompetenza Industrijali, Teknoloġika u tar-Riċerka fil-qasam taċ-Ċibersigurtà (Bucharest)
- nl** Europees Kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging (Boekarest)
- pl** Europejskie Centrum Kompetencji Przemysłowych, Technologicznych i Badawczych w dziedzinie Cyberbezpieczeństwa (Bukareszt)
- pt** Centro Europeu de Competências Industriais, Tecnológicas e de Investigação em Cibersegurança (Bucareste)
- ro** Centrul european de competențe în domeniul industrial, tehnologic și de cercetare în materie de securitate cibernetică (București)
- sk** Európske centrum priemyselných, technologických a výskumných kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti (Bukurešť)
- sl** Evropski industrijski, tehnološki in raziskovalni kompetenčni center za kibernetško varnost (Bukarešta)
- fi** Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskus (Bukarest)
- sv** Europeiska kompetenscentrumet för cybersäkerhet inom näringsliv, teknik och forskning (Bukarest)

Europees Milieuagentschap

- bg** Европейска агенция за околна среда (ЕАОС, Копенхаген)
- es** Agencia Europea de Medio Ambiente (AEMA, Copenhagen)
- cs** Evropská agentura pro životní prostředí (EEA, Kodaň)
- da** Det Europæiske Miljøagentur (EEA, København)
- de** Europäische Umweltagentur (EUA, Copenhagen)
- et** Euroopa Keskkonnaamet (EEA, Kopenhaagen)
- el** Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ, Κοπεγχάγη)
- en** European Environment Agency (EEA, Copenhagen)
- fr** Agence européenne pour l'environnement (AEE, Copenhagen)
- ga** an Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil (EEA, Cóbanhávan)
- hr** Europska agencija za okoliš (EEA, Copenhagen)
- it** Agenzia europea dell'ambiente (AEA, Copenaghen)
- lv** Eiropas Vides aģentūra (EVA, Kopenhāgena)
- lt** Europos aplinkos agentūra (EAA, Kopenhaga)
- hu** Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA, Koppenhága)
- mt** l-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent (EEA, Copenhagen)
- nl** Europees Milieuagentschap (EEA, Copenhagen)
- pl** Europejska Agencja Środowiska (EEA, Kopenhaga)
- pt** Agência Europeia do Ambiente (AEA, Kopenhaga)
- ro** Agenția Europeană de Mediu (AEM, Kopenhaga)
- sk** Európska environmentálna agentúra (EEA, Kodaň)
- sl** Evropska agencija za okolje (EEA, København)
- fi** Euroopan ympäristökeskus (EEA, Kööpenhamina)
- sv** Europeiska miljöbyrån (EEA, Köpenhamn)

Europees Openbaar Ministerie

- bg** Европейска прокуратура (Люксембург)
- es** Fiscalía Europea (Luxemburgo)
- cs** Úřad evropského veřejného žalobce (Lucemburk)
- da** Den Europæiske Anklagemyndighed (EPPO, Luxembourg)
- de** Europäische Staatsanwaltschaft (EUStA, Luxemburg)
- et** Euroopa Prokuratuur (Luxembourg)
- el** Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (Λουξεμβούργο)
- en** European Public Prosecutor's Office (EPPO, Luxembourg)
- fr** Parquet européen (Luxembourg)
- ga** Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh (OIPE, Lucsamburg)
- hr** Ured evropskog javnog tužitelja (EPPO, Luxembourg)
- it** Procura europea (EPPO, Lussemburgo)
- lv** Eiropas Prokuratūra (EPPO, Luksemburga)
- lt** Europos prokuratūra (Liuksemburgas)
- hu** Európai Ügyészség (Luxembourg)
- mt** l-Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku Ewropew (UPPE, il-Lussemburgu)
- nl** Europees Openbaar Ministerie (EOM, Luxemburg)
- pl** Prokuratura Europejska (Luksemburg)
- pt** Procuradoria Europeia (Luxemburgo)
- ro** Parchetul European (EPPO, Luxemburg)
- sk** Európska prokuratúra (Luxemburg)
- sl** Evropsko javno tožilstvo (EJT, Luxembourg)
- fi** Euroopan syyttäjänvirasto (EPPO, Luxemburg)
- sv** Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo, Luxemburg)

Europees Parlement

- bg** Европейски парламент (ЕП, Страсбург)
- es** Parlamento Europeo (PE, Estrasburgo)
- cs** Evropský parlament (EP, Štrasburk)
- da** Europa-Parlamentet (Strasbourg)
- de** Europäisches Parlament (EP, Straßburg)
- et** Euroopa Parlament (EP, Strasbourg)
- el** Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ, Στρασβούργο)
- en** European Parliament (EP, Strasbourg)
- fr** Parlement européen (PE, Strasbourg)
- ga** Parlaimint na hEorpa (PE, Strasbourg)
- hr** Europski parlament (EP, Strasbourg)
- it** Parlamento europeo (PE, Strasburgo)
- lv** Eiropas Parlaments (EP, Strabūra)
- lt** Europos Parlamentas (EP, Strabūras)
- hu** Európai Parlament (EP, Strasbourg)
- mt** il-Parlament Ewropew (PE, Strasburgu)
- nl** Europees Parlement (EP, Straatsburg)
- pl** Parlament Europejski (PE, Strsburg)
- pt** Parlamento Europeu (PE, Estrasburgo)
- ro** Parlamentul European (PE, Strasbourg)
- sk** Európsky parlament (EP, Štrasburg)
- sl** Evropski parlament (EP, Strasbourg)
- fi** Euroopan parlamentti (EP, Strasbourg)
- sv** Europaparlamentet (EP, Strasbourg)

Uitvoerend Agentschap Europese Innovatieraad en het mkb

- bg** Изпълнителна агенция за Европейския съвет по иновациите и за МСП (Eisma, Брюксел)
- es** Agencia Ejecutiva para el Consejo Europeo de Innovación y las Pymes (Eisma, Bruselas)
- cs** Výkonná agentura Evropské rady pro inovace a pro malé a střední podniky (Eisma, Brusel)
- da** Forvaltningsorganet for Det Europæiske Innovationsråd og SMV'er (Eisma, Bruxelles)
- de** Europäische Exekutivagentur für den Innovationsrat und für KMU (Eisma, Brüssel)
- et** Euroopa Innovatsiooninõukogu ja VKEd Rakendusamet (Eisma, Brüssel)
- el** Εκτελεστικός Οργανισμός για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας και τις ΜΜΕ (Eisma, Βρυξέλλες)
- en** European Innovation Council and SMEs Executive Agency (Eisma, Brussels)
- fr** Agence exécutive pour le Conseil européen de l'innovation et les PME (Eisma, Bruxelles)
- ga** Gníomhaireacht Feidhmiúcháin na Comhairle Nuálaíochta Eorpaí agus na bhFiontar Beag agus Meánmhéide (Eisma, an Bhruiséil)
- hr** Izvršna agencija za Europsko vijeće za inovacije i MSP-ove (Eisma, Bruxelles)
- it** Agenzia esecutiva del Consiglio europeo per l'innovazione e delle PMI (Eisma, Bruxelles)
- lv** Eiropas Inovācijas padomes un MVU izpildaģentūra (Eisma, Brisele)
- lt** Europos inovacijų tarybos ir MVĮ reikalų vykdomoji įstaiga (Eisma, Briuselis)
- hu** Európai Innovációs Tanács és Kkv-ügyi Végrehajtó Ügynökség (Eisma, Brüsszel)
- mt** l-Aġenzija Eżekuttiva Ewropea għall-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni u għall-SMEs (Eisma, Brussell)
- nl** Uitvoerend Agentschap Europese Innovatieraad en het mkb (Eisma, Brussel)
- pl** Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Innowacji i ds. MŚP (Eisma, Bruksela)
- pt** Agência de Execução do Conselho Europeu da Inovação e das PME (Eisma, Bruselas)
- ro** Agenția Executivă pentru Consiliul European pentru Inovare și IMM-uri (Eisma, Bruxelles)
- sk** Výkonná agentúra pre Európsku radu pre inováciu a MSP (Eisma, Brusel)
- sl** Izvajalska agencija Evropskega sveta za inovacije ter za mala in srednja podjetja (Eisma, Bruselj)
- fi** Euroopan innovaationeuvoston ja pk-yrityksioiden toimeenpanovirasto (Eisma, Bryssel)
- sv** Genomförandeorganet för Europeiska innovationsrådet samt för små och medelstora företag (Eisma, Bryssel)

Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu

- bg** Европейска изпълнителна агенция за климата, инфраструктурата и околната среда (CINEA, Брюксел)
- es** Agencia Ejecutiva Europea de Clima, Infraestructuras y Medio Ambiente (CINEA, Bruselas)
- cs** Evropská výkonná agentura pro klima, infrastrukturu a životní prostředí (CINEA, Brusel)
- da** Det Europæiske Forvaltningsorgan for Klima, Infrastruktur og Miljø (CINEA, Bruxelles)
- de** Europäische Exekutivagentur für Klima, Infrastruktur und Umwelt (CINEA, Brüssel)
- et** Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusamet (CINEA, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός για το Κλίμα, τις Υποδομές και το Περιβάλλον (CINEA, Βρυξέλλες)
- en** European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency (CINEA, Brussels)
- fr** Agence exécutive européenne pour le climat, les infrastructures et l'environnement (CINEA, Bruxelles)
- ga** an Ghníomhaireacht Feidhmiúcháin Eorpach um an Aeráid, onneagar agus Comhshaol (CINEA, an Bhruiséil)
- hr** Europska izvršna agencija za klimu, infrastrukturu i okoliš (CINEA, Bruxelles)
- it** Agenzia esecutiva europea per il clima, l'infrastruttura e l'ambiente (CINEA, Bruxelles)
- lv** Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra (CINEA, Brisele)
- lt** Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomoji įstaiga (CINEA, Briuselis)
- hu** Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökség (CINEA, Brüsszel)
- mt** l-Aġenzija Eżekuttiva Ewropea għall-Klima, għall-Infrastruttura u għall-Ambjent (CINEA, Brussell)
- nl** Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu (Cinea, Brussel)
- pl** Europejska Agencja Wykonawcza ds. Klimatu, Infrastruktury i Środowiska (CINEA, Bruksela)
- pt** Agência de Execução Europeia do Clima, das Infraestruturas e do Ambiente (CINEA, Bruxelas)
- ro** Agenția Executivă Europeană pentru Climă, Infrastructură și Mediu (CINEA, Bruxelles)
- sk** Európska výkonná agentúra pre klímu, infraštruktúru a životné prostredie (CINEA, Brusel)
- sl** Evropska izvajalska agencija za podnebje, infrastrukturo in okolje (CINEA, Bruselj)
- fi** Euroopan ilmasto-, infrastruktuuri- ja ympäristöasioiden toimeenpanovirasto (CINEA, Bryssel)
- sv** Europeiska genomförandeorganet för klimat, infrastruktur och miljö (Cinea, Bryssel)

Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur

- bg** Европейска изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA, Брюксел)
- es** Agencia Ejecutiva Europea de Educación y Cultura (EACEA, Bruselas)
- cs** Evropská výkonná agentura pro vzdělávání a kulturu (EACEA, Brusel)
- da** Det Europæiske Forvaltningsorgan for Uddannelse og Kultur (EACEA, Bruxelles)
- de** Europäische Exekutivagentur für Bildung und Kultur (EACEA, Brüssel)
- et** Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusamet (EACEA, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA, Βρυξέλλες)
- en** European Education and Culture Executive Agency (EACEA, Brussels)
- fr** Agence exécutive européenne pour l'éducation et la culture (EACEA, Bruxelles)
- ga** an Ghníomhaireacht Feidhmiúcháin Eorpach um Oideachas agus Cultúr (EACEA, an Bhruiséil)
- hr** Europska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA, Bruxelles)
- it** Agenzia esecutiva europea per l'istruzione e la cultura (EACEA, Bruxelles)
- lv** Eiropas Izglītības un kultūras izpildaģentūra (EACEA, Brisele)
- lt** Europos švietimo ir kultūros vykdomoji įstaiga (EACEA, Briuselis)
- hu** Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA, Brüsszel)
- mt** l-Aġenzija Eżekuttiva Ewropea għall-Edukazzjoni u għall-Kultura (EACEA, Brussell)
- nl** Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA, Brussel)
- pl** Europejska Agencja Wykonawcza ds. Edukacji i Kultury (EACEA, Bruksela)
- pt** Agência de Execução Europeia da Educação e da Cultura (EACEA, Bruxelas)
- ro** Agenția Executivă Europeană pentru Educație și Cultură (EACEA, Bruxelles)
- sk** Európska výkonná agentúra pre vzdelávanie a kultúru (EACEA, Brusel)
- sl** Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA, Bruselj)
- fi** Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanovirasto (EACEA, Bryssel)
- sv** Europeiska genomförandeorganet för utbildning och kultur (Eacea, Bryssel)

Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek

- bg** Европейска изпълнителна агенция за научни изследвания (REA, Брюксел)
- es** Agencia Ejecutiva Europea de Investigación (REA, Bruselas)
- cs** Evropská výkonná agentura pro výzkum (REA, Brusel)
- da** Det Europæiske Forvaltningsorgan for Forskning (REA, Bruxelles)
- de** Europäische Exekutivagentur für die Forschung (REA, Brüssel)
- et** Euroopa Teadusuuringute Rakendusamet (REA, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός Έρευνας (REA, Βρυξέλλες)
- en** European Research Executive Agency (REA, Brussels)
- fr** Agence exécutive européenne pour la recherche (REA, Bruxelles)
- ga** an Ghníomhaireacht Feidhmiúcháin Eorpach um Thaighde (REA, an Bhruiséil)
- hr** Europska izvršna agencija za istraživanje (REA, Bruxelles)
- it** Agenzia esecutiva europea per la ricerca (REA, Bruxelles)
- lv** Eiropas Pētniecības izpildaģentūra (REA, Brisele)
- lt** Europos mokslinių tyrimų vykdomoji įstaiga (REA, Briuselis)
- hu** Európai Kutatási Végrehajtó Ügynökség (REA, Brüsszel)
- mt** l-Aġenzija Eżekuttiva Ewropea għar-Riċerka (REA, Brussell)
- nl** Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek (REA, Brussel)
- pl** Europejska Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych (REA, Bruksela)
- pt** Agência de Execução Europeia da Investigação (REA, Bruxelas)
- ro** Agenția Executivă Europeană pentru Cercetare (REA, Bruxelles)
- sk** Európska výkonná agentúra pre výskum (REA, Brusel)
- sl** Evropska izvajalska agencija za raziskave (REA, Bruselj)
- fi** Euroopan tutkimuksen toimeenpanovirasto (REA, Bryssel)
- sv** Europeiska genomförandeorganet för forskning (REA, Bryssel)

Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid

- bg** Европейска изпълнителна агенция за здравеопазването и цифровизацията (HADEA, Брюксел)
- es** Agencia Ejecutiva Europea en los ámbitos de la Salud y Digital (HADEA, Bruselas)
- cs** Evropská výkonná agentura pro zdraví a digitální oblast (HADEA, Brusel)
- da** Det Europæiske Forvaltningsorgan for Sundhed og **det** Digitale Område (HADEA, Bruxelles)
- de** Europäische Exekutivagentur für Gesundheit und Digitales (HADEA, Brüssel)
- et** Euroopa Tervishoiu ja Digitaalvaldkonna Rakendusamet (HADEA, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός για την Υγεία και τον Ψηφιακό τομέα (HADEA, Βρυξέλλες)
- en** European Health and Digital Executive Agency (HADEA, Brussels)
- fr** Agence exécutive européenne pour la santé et le numérique (HADEA, Bruxelles)
- ga** an Ghníomhaireacht Feidhmiúcháin Eorpach um an tSláinte agus an Digitiú (HADEA, an Bhruiséil)
- hr** Europska izvršna agencija za zdravlje i digitalno gospodarstvo (HADEA, Bruxelles)
- it** Agenzia esecutiva europea per la salute e il digitale (HADEA, Bruxelles)
- lv** Eiropas Veselības un digitālā izpildaģentūra (HADEA, Brisele)
- lt** Europos sveikatos ir skaitmeninės ekonomikos vykdomoji įstaiga (HADEA, Briuselis)
- hu** Európai Egészségügyi és Digitális Végrehajtó Ügynökség (HADEA, Brüsszel)
- mt** l-Aġenzija Eżekuttiva Ewropea għas-Saħħa u għall-Qasam Digitali (HADEA, Brussell)
- nl** Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid (Hadea, Brussel)
- pl** Europejska Agencja Wykonawcza ds. Zdrowia i Cyfryzacji (HADEA, Bruksela)
- pt** Agência de Execução Europeia da Saúde e do Digital (HADEA, Bruxelas)
- ro** Agenția Executivă Europeană pentru Domeniile Sănătății și Digital (HADEA, Bruxelles)
- sk** Európska výkonná agentúra pre zdravie a digitalizáciu (HADEA, Brusel)
- sl** Evropska izvajalska agencija za zdravje in digitalno tehnologijo (HADEA, Bruselj)
- fi** Euroopan terveys- ja digitaaliasioiden toimeenpanovirasto (HADEA, Bryssel)
- sv** Europeiska genomförandeorganet för hälsofrågor och digitala frågor (Hadea, Bryssel)

Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving

- bg** Европейски център за мониторинг на наркотици и наркомании (ЕЦМНН, Лисабон)
- es** Observatorio Europeo de las Drogas y las Toxicomanías (OEDT, Lisboa)
- cs** Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA, Lisabon)
- da** Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug (EMCDDA, Lissabon)
- de** Europäische Beobachtungsstelle für Drogen und Drogensucht (EBDD, Lissabon)
- et** Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus (EMCDDA, Lissabon)
- el** Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ, Λισαβόνα)
- en** European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA, Lisbon)
- fr** Observatoire européen des drogues et des toxicomanies (OEDT, Lisbonne)
- ga** an Lárionad Faireacháin Eorpach um Dhrugaí agus um Andúil i nDrugaí (EMCDDA, Liospóin)
- hr** Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA, Lisabon)
- it** Osservatorio europeo delle droghe e delle tossicodipendenze (OEDT, Lisbona)
- lv** Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centrs (EMCDDA, Lisabona)
- lt** Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras (ENNSC, Lisabona)
- hu** A Kábítószer és a Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelőközpontja (EMCDDA, Lisszabon)
- mt** iċ-Ċentru Ewropew għall-Monitoraġġ tad-Droga u d-Dipendenza fuq id-Droga (EMCDDA, Liżbona)
- nl** Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving (EWDD, Lissabon)
- pl** Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA, Lizbona)
- pt** Observatório Europeu da Droga e da Toxicoddependência (OEDT, Lisboa)
- ro** Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (OEDT, Lisabona)
- sk** Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť (EMCDDA, Lisabon)
- sl** Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA, Lizbona)
- fi** Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EMCDDA, Lissabon)
- sv** Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (ECNN, Lissabon)

Europese Arbeidsautoriteit

- bg** Европейски орган по труда (EOT, Братислава)
- es** Autoridad Laboral Europea (ALE, Bratislava)
- cs** Evropský orgán pro pracovní záležitosti (—, Bratislava)
- da** Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed (—, Bratislava)
- de** Europäische Arbeitsbehörde (ELA, Bratislava)
- et** Euroopa Tööjõuamet (ELA, Bratislava)
- el** Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας (—, Μπρατισλάβα)
- en** European Labour Authority (ELA, Bratislava)
- fr** Autorité européenne du travail (AET, Bratislava)
- ga** an tÚdarás Eorpach Saothair (—, an Bhratasláiv)
- hr** Europsko nadzorno tijelo za rad (ELA, Bratislava)
- it** Autorità europea del lavoro (ELA, Bratislava)
- lv** Eiropas Darba iestāde (EDI, Bratislava)
- lt** Europos darbo institucija (—, Bratislava)
- hu** Európai Munkaügyi Hatóság (—, Pozsony)
- mt** l-Awtorità Ewropea tax-Xogħol (—, Bratislava)
- nl** Europese Arbeidsautoriteit (ELA, Bratislava)
- pl** Europejski Urząd ds. Pracy (—, Bratysława)
- pt** Autoridade Europeia do Trabalho (AET, Bratislava)
- ro** Autoritatea Europeană a Muncii (ELA, Bratislava)
- sk** Európsky orgán práce (ELA, Bratislava)
- sl** Evropski organ za delo (ELA, Bratislava)
- fi** Euroopan työviranomainen (ELA, Bratislava)
- sv** Europeiska arbetsmyndigheten (—, Bratislava)

Europese Autoriteit voor effecten en markten

- bg** Европейски орган за ценни книжа и пазари (ESMA, Париж)
- es** Autoridad Europea de Valores y Mercados (AEVM, París)
- cs** Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA, Paříž)
- da** Den Europæiske Værdipapir- og Markedstilsynsmyndighed (ESMA, Paris)
- de** Europäische Wertpapier- und Marktaufsichtsbehörde (ESMA, Paris)
- et** Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA, Pariis)
- el** Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA, Παρίσι)
- en** European Securities and Markets Authority (ESMA, Paris)
- fr** Autorité européenne des marchés financiers (AEMF, Paris)
- ga** an tÚdarás Eorpach um Urrúis agus Margaí (ESMA, Páras)
- hr** Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA, Pariz)
- it** Autorità europea degli strumenti finanziari e dei mercati (ESMA, Parigi)
- lv** Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (EVTI, Parīze)
- lt** Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (ESMA, Paryžius)
- hu** Európai Értékpapír-piaci Hatóság (ESMA, Párizs)
- mt** l-Awtorità Ewropea tat-Titoli u s-Swieq (ESMA, Parigi)
- nl** Europese Autoriteit voor effecten en markten (ESMA, Parijs)
- pl** Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA, Paryż)
- pt** Autoridade Europeia dos Valores Mobiliários e dos Mercados (ESMA, Paris)
- ro** Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe (ESMA, Paris)
- sk** Európsky orgán pre cenné papiere a trhy (ESMA, Paříž)
- sl** Evropski organ za vrednostne papirje in trge (ESMA, Pariz)
- fi** Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA, Pariisi)
- sv** Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma, Paris)

Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen

- bg** Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA, Франкфурт на Майн)
- es** Autoridad Europea de Seguros y Pensiones de Jubilación (AESPJ, Fráncfort del Meno)
- cs** Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA, Frankfurt nad Mohanem)
- da** Den Europæiske Tilsynsmyndighed for Forsikrings- og Arbejdsmarkedspensionsordninger (EIOPA, Frankfurt am Main)
- de** Europäische Aufsichtsbehörde für das Versicherungswesen und die betriebliche Altersversorgung (EIOPA, Frankfurt am Main)
- et** Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA, Frankfurt Maini ääres)
- el** Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (EIOPA, Φρανκφούρτη)
- en** European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA, Frankfurt am Main)
- fr** Autorité européenne des assurances et des pensions professionnelles (AEAPP, Francfort-sur-le-Main)
- ga** an tÚdarás Eorpach um Árachas agus Pinsin Cheirde (EIOPA, Frankfurt am Main)
- hr** Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA, Frankfurt na Majni)
- it** Autorità europea delle assicurazioni e delle pensioni aziendali e professionali (EIOPA, Francoforte sul Meno)
- lv** Eiropas Apmārošināšanas un aroda pensiju iestāde (EAAPI, Frankfurte pie Mainas)
- lt** Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija (EIOPA, Frankfortas prie Maino)
- hu** Európai Biztosítás- és Foglalkoztatóinyugdíj-hatóság (EIOPA, Frankfurt am Main)
- mt** l-Awtorità Ewropea tal-Assigurazzjoni u l-Pensjonijiet tax-Xogħol (EIOPA, Frankfurt am Main)
- nl** Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen (Eiopa, Frankfurt am Main)
- pl** Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (EIOPA, Frankfurt nad Menem)
- pt** Autoridade Europeia dos Seguros e Pensões Complementares de Reforma (EIOPA, Francoforte do Meno)
- ro** Autoritatea Europeană de Asigurări și Pensii Ocupaționale (EIOPA, Frankfurt pe Main)
- sk** Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov (EIOPA, Frankfurt nad Mohanom)
- sl** Evropski organ za zavarovanja in poklicne pokojnine (EIOPA, Frankfurt na Majni)
- fi** Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen (EIOPA, Frankfurt am Main)
- sv** Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa, Frankfurt am Main)

Europese Autoriteit voor voedselveiligheid

- bg** Европейски орган за безопасност на храните (ЕОБХ, Парма)
- es** Autoridad Europea de Seguridad Alimentaria (EFSA, Parma)
- cs** Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA, Parma)
- da** Den Europæiske Fødevarsesikkerhedsautoritet (EFSA, Parma)
- de** Europäische Behörde für Lebensmittelsicherheit (EFSA, Parma)
- et** Euroopa Toiduohutusamet (EFSA, Parma)
- el** Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA, Πάρμα)
- en** European Food Safety Authority (EFSA, Parma)
- fr** Autorité européenne de sécurité des aliments (EFSA, Parme)
- ga** an tÚdarás Eorpach um Shábháilteacht Bia (EFSA, Parma)
- hr** Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA, Parma)
- it** Autorità europea per la sicurezza alimentare (EFSA, Parma)
- lv** Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA, Parma)
- lt** Europos maisto saugos tarnyba (EFSA, Parma)
- hu** Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA, Parma)
- mt** l-Awtorità Ewropea dwar is-Sigurtà fl-Ikel (EFSA, Parma)
- nl** Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA, Parma)
- pl** Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA, Parma)
- pt** Autoridade Europeia para a Segurança dos Alimentos (EFSA, Parma)
- ro** Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară (EFSA, Parma)
- sk** Európsky úrad pre bezpečnosť potravin (EFSA, Parma)
- sl** Evropska agencija za varnost hrane (EFSA, Parma)
- fi** Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen (EFSA, Parma)
- sv** Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa, Parma)

Europese Bankautoriteit

- bg** Европейски банков орган (ЕБО, Париж)
- es** Autoridad Bancaria Europea (ABE, París)
- cs** Evropský orgán pro bankovníctví (EBA, Paříž)
- da** Den Europæiske Banktilsynsmyndighed (EBA, Paris)
- de** Europäische Bankenaufsichtsbehörde (EBA, Paris)
- et** Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA, Pariis)
- el** Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT, Παρίσι)
- en** European Banking Authority (EBA, Paris)
- fr** Autorité bancaire européenne (ABE, Paris)
- ga** an tÚdarás Baincéireachta Eorpach (ÚBE, Páras)
- hr** Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA, Pariz)
- it** Autorità bancaria europea (ABE, Parigi)
- lv** Eiropas Banku iestāde (EBI, Parīze)
- lt** Europos bankininkystės institucija (EBI, Paryžius)
- hu** Európai Bankhatóság (EBH, Párizs)
- mt** l-Awtorità Bankarja Ewropea (EBA, Parigi)
- nl** Europese Bankautoriteit (EBA, Parijs)
- pl** Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EUNB, Paryż)
- pt** Autoridade Bancária Europeia (EBA, Paris)
- ro** Autoritatea Bancară Europeană (ABE, Paris)
- sk** Európsky orgán pre bankovníctvo (EBA, Paríž)
- sl** Evropski bančni organ (EBA, Pariz)
- fi** Euroopan pankkiviranomainen (EPV, Pariisi)
- sv** Europeiska bankmyndigheten (EBA, Paris)

Europese Bestuurschool

- bg** Европейско училище по администрация (EUSA, Брюксел)
- es** Escuela Europea de Administración (EUSA, Bruselas)
- cs** Evropská správní škola (EUSA, Brusel)
- da** Den Europæiske Forvaltningsskole (EUSA, Bruxelles)
- de** Europäische Verwaltungsakademie (EUSA, Brüssel)
- et** Euroopa Haldusjuhtimise Kool (EUSA, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκή Σχολή Δημόσιας Διοίκησης (EUSA, Βρυξέλλες)
- en** European School of Administration (EUSA, Brussels)
- fr** École européenne d'administration (EUSA, Bruxelles)
- ga** an Scoil Riaracháin Eorpach (EUSA, an Bhruiséil)
- hr** Europska škola za javnu upravu (EUSA, Bruxelles)
- it** Scuola europea di amministrazione (EUSA, Bruxelles)
- lv** Eiropas Administrācijas skola (EUSA, Brisele)
- lt** Europos viešjojo administravimo mokykla (EUSA, Briuselis)
- hu** Európai Közigazgatási Iskola (EUSA, Brüsszel)
- mt** l-Iskola Ewropea tal-Amministrazzjoni (EUSA, Brussell)
- nl** Europese Bestuurschool (EUSA, Brussel)
- pl** Europejska Szkoła Administracji (EUSA, Bruksela)
- pt** Escola Europeia de Administração (EUSA, Bruxelas)
- ro** Școala Europeană de Administrație (EUSA, Bruxelles)
- sk** Európska škola verejnej správy (EUSA, Brusel)
- sl** Evropska šola za upravo (EUSA, Bruselj)
- fi** Euroopan unionin henkilöstökoulutuskeskus (EUSA, Bryssel)
- sv** Europeiska förvaltningsskolan (Eusa, Bryssel)

Europese Centrale Bank

- bg** Европейска централна банка (ЕЦБ, Франкфурт на Майн)
- es** Banco Central Europeo (BCE, Fráncfort del Meno)
- cs** Evropská centrální banka (ECB, Frankfurt nad Mohanem)
- da** Den Europæiske Centralbank (ECB, Frankfurt am Main)
- de** Europäische Zentralbank (EZB, Frankfurt am Main)
- et** Euroopa Keskpank (EKP, Frankfurt Maini ääres)
- el** Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ, Φρανκφούρτη)
- en** European Central Bank (ECB, Frankfurt am Main)
- fr** Banque centrale européenne (BCE, Francfort-sur-le-Main)
- ga** an Banc Ceannais Eorpach (BCE, Frankfurt am Main)
- hr** Europska središnja banka (ESB, Frankfurt na Majni)
- it** Banca centrale europea (BCE, Francoforte sul Meno)
- lv** Eiropas Centrālā banka (ECB, Frankfurte pie Mainas)
- lt** Europos Centrinis Bankas (ECB, Frankfortas prie Maino)
- hu** Európai Központi Bank (EKB, Frankfurt am Main)
- mt** il-Bank Ċentrali Ewropew (BĊE, Frankfurt am Main)
- nl** Europese Centrale Bank (ECB, Frankfurt am Main)
- pl** Europejski Bank Centralny (EBC, Frankfurt nad Menem)
- pt** Banco Central Europeu (BCE, Frankfurt am Main)
- ro** Banca Centrală Europeană (BCE, Frankfurt pe Main)
- sk** Európska centrálna banka (ECB, Frankfurt nad Mohanom)
- sl** Evropska centralna banka (ECB, Frankfurt na Majni)
- fi** Euroopan keskuspankki (EKP, Frankfurt am Main)
- sv** Europeiska centralbanken (ECB, Frankfurt am Main)

Europese Commissie

- bg** Европейска комисия (Брюксел)
- es** Comisión Europea (Bruselas)
- cs** Evropská komise (Brusel)
- da** Europa-Kommissionen (Bruxelles)
- de** Europäische Kommission (Brüssel)
- et** Euroopa Komisjon (Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Βρυξέλλες)
- en** European Commission (Brussels)
- fr** Commission européenne (Bruxelles)
- ga** an Coimisiún Eorpach (an Bhruiséil)
- hr** Europska komisija (Bruxelles)
- it** Commissione europea (Bruxelles)
- lv** Eiropas Komisija (Brisele)
- lt** Europos Komisija (Briuselis)
- hu** Európai Bizottság (Brüsszel)
- mt** il-Kummissjoni Ewropea (Brussell)
- nl** Europese Commissie (Brussel)
- pl** Komisja Europejska (Bruksela)
- pt** Comissão Europeia (Bruxelas)
- ro** Comisia Europeană (Bruxelles)
- sk** Európska komisia (Brusel)
- sl** Evropska komisija (Bruselj)
- fi** Euroopan komissio (Bryssel)
- sv** Europeiska kommissionen (Bryssel)

Europese Dienst voor extern optreden

- bg** Европейска служба за външна дейност (ЕСВД, Брюксел)
- es** Servicio Europeo de Acción Exterior (SEAE, Bruselas)
- cs** Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ, Brusel)
- da** Tjenesten for EU's Optræden Udadtil (Bruxelles)
- de** Europäischer Auswärtiger Dienst (EAD, Brüssel)
- et** Euroopa välisteenistus (Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ, Βρυξέλλες)
- en** European External Action Service (EEAS, Brussels)
- fr** Service européen pour l'action extérieure (SEAE, Bruxelles)
- ga** an tSeirbhís Eorpach Gníomhaíochta Seachtraí (SEGS, an Bhruiséil)
- hr** Europska služba za vanjsko djelovanje (ESVD, Bruxelles)
- it** Servizio europeo per l'azione esterna (SEAE, Bruxelles)
- lv** Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD, Brisele)
- lt** Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT, Briuselis)
- hu** Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ, Brüsszel)
- mt** is-Servizz Ewropew għall-Azzjoni Esterna (SEAE, Brussell)
- nl** Europese Dienst voor extern optreden (EDEO, Brussel)
- pl** Europejska Służba Działañ Zewnętrznych (ESDZ, Bruksela)
- pt** Serviço Europeu para a Ação Externa (SEAE, Bruxelas)
- ro** Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE, Bruxelles)
- sk** Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ, Brusel)
- sl** Evropska služba za zunanje delovanje (ESZD, Bruselj)
- fi** Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH, Bryssel)
- sv** Europeiska utrikestjänsten (Bryssel)

Europese gemeenschappelijke onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie

- bg** Европейско съвместно предприятие за „ITER“ и развитие на термоядрената енергия (F4E, Barcelona)
- es** Empresa Común Europea para el ITER y el Desarrollo de la Energía de Fusión (F4E, Barcelona)
- cs** společný evropský podnik pro ITER a rozvoj energie z jaderné syntézy (F4E, Barcelona)
- da** europæisk fællesforetagende for ITER og fusionsenergiudvikling (F4E, Barcelona)
- de** Europäisches gemeinsames Unternehmen für den ITER und die Entwicklung der Fusionsenergie (F4E, Barcelona)
- et** ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (F4E, Barcelona)
- el** Ευρωπαϊκή κοινή επιχείρηση για τον ITER και την ανάπτυξη της ενέργειας από σύντηξη (F4E, Βαρκελώνη)
- en** European Joint Undertaking for ITER and the Development of Fusion Energy (F4E, Barcelona)
- fr** entreprise commune européenne pour ITER et le développement de l'énergie de fusion (F4E, Barcelone)
- ga** an Comhghnóthas Eorpach um ITER agus um Fhuinneamh Comhleá a Fhorbairt (F4E, Barcelona)
- hr** Europsko zajedničko poduzeće za ITER i razvoj energije fuzije (F4E, Barcelona)
- it** Impresa comune europea per ITER e lo sviluppo dell'energia da fusione (F4E, Barcellona)
- lv** Eiropas Kopuzņēmums ITER un kodolsintēzes enerģētikas attīstības vajadzībām (F4E, Barcelona)
- lt** Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendroji įmonė (F4E, Barcelona)
- hu** Fúziósenergia-fejlesztési és ITER Európai Közös Vállalkozás (F4E, Barcelona)
- mt** l-Impriża Kongunta Ewropea għall-ITER u għall-Iżvilupp tal-Energija mill-Fużjoni (F4E, Barcellona)
- nl** Europese gemeenschappelijke onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E, Barcelona)
- pl** Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (F4E, Barcelona)
- pt** Empresa Comum Europeia para o ITER e o Desenvolvimento da Energia de Fusão (F4E, Barcelona)
- ro** întreprinderea comună europeană pentru ITER și pentru dezvoltarea energiei de fuziune (F4E, Barcelona)
- sk** Európsky spoločný podnik pre ITER a rozvoj energie jadrovej syntézy (F4E, Barcelona)
- sl** Evropsko skupno podjetje za ITER in razvoj fuzijske energije (F4E, Barcelona)
- fi** eurooppalainen yhteisyritys ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten (F4E, Barcelona)
- sv** det europeiska gemensamma företaget för Iter och utveckling av fusionsenergi (F4E, Barcelona)

Europese Investeringsbank

- bg** Европейска инвестиционна банка (ЕИБ, Люксембург)
- es** Banco Europeo de Inversiones (BEI, Luxemburgo)
- cs** Evropská investiční banka (EIB, Lucemburk)
- da** Den Europæiske Investeringsbank (EIB, Luxembourg)
- de** Europäische Investitionsbank (EIB, Luxemburg)
- et** Euroopa Investeeringispank (EIP, Luxembourg)
- el** Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ, Λουξεμβούργο)
- en** European Investment Bank (EIB, Luxembourg)
- fr** Banque européenne d'investissement (BEI, Luxembourg)
- ga** an Banc Eorpach Infheistíochta (BEI, Lucsamburg)
- hr** Europska investicijska banka (EIB, Luxembourg)
- it** Banca europea per gli investimenti (BEI, Lussemburgo)
- lv** Eiropas Investīciju banka (EIB, Luksemburga)
- lt** Europos investicijų bankas (EIB, Liuksemburgas)
- hu** Európai Beruházási Bank (EBB, Luxembourg)
- mt** il-Bank Ewropew tal-Investment (BEI, il-Lussemburgu)
- nl** Europese Investeringsbank (EIB, Luxemburg)
- pl** Europejski Bank Inwestycyjny (EBI, Luksemburg)
- pt** Banco Europeu de Investimento (BEI, Luxemburgo)
- ro** Banca Europeană de Investiții (BEI, Luxemburg)
- sk** Európska investičná banka (EIB, Luxemburg)
- sl** Evropska investicijska banka (EIB, Luxembourg)
- fi** Euroopan investointipankki (EIP, Luxemburg)
- sv** Europeiska investeringsbanken (EIB, Luxemburg)

Europese Ombudsman

- bg** Европейски омбудсман (Страсбург)
- es** Defensor del Pueblo Europeo (Estrasburgo)
- cs** evropský veřejný ochránce práv (Štrasburk)
- da** Den Europæiske Ombudsmand (Strasbourg)
- de** Europäischer Bürgerbeauftragter (Straßburg)
- et** Euroopa Ombudsman (Strasbourg)
- el** Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής (Στρασβούργο)
- en** European Ombudsman (Strasbourg)
- fr** Médiateur européen (Strasbourg)
- ga** an tOmbudsman Eorpach (Strasbourg)
- hr** Europski ombudsman (Strasbourg)
- it** Mediatore europeo (Strasburgo)
- lv** Eiropas Ombuds (Strasbūra)
- lt** Europos ombudsmenas (Strasbūras)
- hu** európai ombudsman (Strasbourg)
- mt** l-Ombudsman Ewropew (Strasburg)
- nl** Europese Ombudsman (Straatsburg)
- pl** Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich (Strasburg)
- pt** Provedor de Justiça Europeu (Estrasburgo)
- ro** Ombudsmanul European (Strasbourg)
- sk** európsky ombudsman (Štrasburg)
- sl** Evropski varuh človekovih pravic (Strasbourg)
- fi** Euroopan oikeusasiamies (Strasbourg)
- sv** Europeiska ombudsmannen (Strasbourg)

Europese Raad

- bg** Европейски съвет (Брюксел)
- es** Consejo Europeo (Bruselas)
- cs** Evropská rada (Brusel)
- da** Det Europæiske Råd (Bruxelles)
- de** Europäischer Rat (Brüssel)
- et** Euroopa Ülemkogu (Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Βρυξέλλες)
- en** European Council (Brussels)
- fr** Conseil européen (Bruxelles)
- ga** an Chomhairle Eorpach (an Bhruiséil)
- hr** Europsko vijeće (Bruxelles)
- it** Consiglio europeo (Bruxelles)
- lv** Eiropadome (Brisele)
- lt** Europos Vadovų Taryba (Briuselis)
- hu** Európai Tanács (Brüsszel)
- mt** il-Kunsill Ewropew (Brussell)
- nl** Europese Raad (Brussel)
- pl** Rada Europejska (Bruksela)
- pt** Conselho Europeu (Bruxelas)
- ro** Consiliul European (Bruxelles)
- sk** Európska rada (Brusel)
- sl** Evropski svet (Bruselj)
- fi** Eurooppa-neuvosto (Bryssel)
- sv** Europeiska rådet (Bryssel)

Europese Rekenkamer

- bg** Европейска сметна палата (Люксембург)
- es** Tribunal de Cuentas Europeo (Luxemburgo)
- cs** Evropský účetní dvůr (EÚD, Lucemburk)
- da** Den Europæiske Revisionsret (Luxembourg)
- de** Europäischer Rechnungshof (Luxemburg)
- et** Euroopa Kontrollikoda (Luxembourg)
- el** Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (Λουξεμβούργο)
- en** European Court of Auditors (ECA, Luxembourg)
- fr** Cour des comptes européenne (Luxembourg)
- ga** Cúirt Iniúcháirí na hEorpa (Lucsamburg)
- hr** Europski revizorski sud (Luxembourg)
- it** Corte dei conti europea (Lussemburgo)
- lv** Eiropas Revīzijas palāta (Luksemburga)
- lt** Europos Audito Rūmai (Liuksemburgas)
- hu** Európai Számvevőszék (Luxembourg)
- mt** il-Qorti Ewropea tal-Awdituri (QEA, il-Lussemburgu)
- nl** Europese Rekenkamer (Luxemburg)
- pl** Europejski Trybunał Obrachunkowy (Luksemburg)
- pt** Tribunal de Contas Europeu (TCE, (Luxemburgo)
- ro** Curtea de Conturi Europeană (Luxemburg)
- sk** Európsky dvor auditorov (Luxemburg)
- sl** Evropsko računsko sodišče (ERS, Luxembourg)
- fi** Euroopan tilintarkastustuomioistuin (Luxemburg)
- sv** Europeiska revisionsrätten (Luxemburg)

Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden

- bg** Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound, Дъблин)
- es** Fundación Europea para la Mejora de las Condiciones de Vida y de Trabajo (Eurofound, Dublín)
- cs** Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek (Eurofound, Dublin)
- da** Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene (Eurofound, Dublin)
- de** Europäische Stiftung zur Verbesserung der Lebens- und Arbeitsbedingungen (Eurofound, Dublin)
- et** Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Sihtasutus (Eurofound, Dublin)
- el** Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound, Δουβλίνο)
- en** European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Eurofound, Dublin)
- fr** Fondation européenne pour l'amélioration des conditions de vie et de travail (Eurofound, Dublin)
- ga** an Foras Eorpach chun Dálaí Maireachtála agus Oibre a Fheabhsú (Eurofound, Baile Átha Cliath)
- hr** Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta (Eurofound, Dublin)
- it** Fondazione europea per il miglioramento delle condizioni di vita e di lavoro (Eurofound, Dublino)
- lv** Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds (Eurofound, Dublina)
- lt** Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (Eurofound, Dublinas)
- hu** Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért (Eurofound, Dublin)
- mt** il-Fondazzjoni Ewropea għat-Titjib tal-Kondizzjonijiet tal-Ħajja u tax-Xogħol (Eurofound, Dublin)
- nl** Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden (Eurofound, Dublin)
- pl** Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy (Eurofound, Dublin)
- pt** Fundação Europeia para a Melhoria das Condições de Vida e de Trabalho (Eurofound, Dublin)
- ro** Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Eurofound, Dublin)
- sk** Európska nadácia pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok (Eurofound, Dublin)
- sl** Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer (Eurofound, Dublin)
- fi** Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö (Eurofound, Dublin)
- sv** Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (Eurofound, Dublin)

Europese Stichting voor opleiding

- bg** Европейска фондация за обучение (ETF, Torino)
- es** Fundación Europea de Formación (ETF, Turín)
- cs** Evropská nadace odborného vzdělávání (ETF, Turín)
- da** Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut (ETF, Torino)
- de** Europäische Stiftung für Berufsbildung (ETF, Turin)
- et** Euroopa Koolitusfond (ETF, Torino)
- el** Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ETF, Torino)
- en** European Training Foundation (ETF, Turin)
- fr** Fondation européenne pour la formation (ETF, Turin)
- ga** an Foras Eorpach Oiliúna (ETF, Torino)
- hr** Europska zaklada za osposobljavanje (ETF, Torino)
- it** Fondazione europea per la formazione (ETF, Torino)
- lv** Eiropas Izglītības fonds (ETF, Turīna)
- lt** Europos mokymo fondas (ETF, Turinas)
- hu** Európai Képzési Alapítvány (ETF, Torino)
- mt** il-Fondazzjoni Ewropea għat-Taħriġ (ETF, Turin)
- nl** Europese Stichting voor opleiding (ETF, Turijn)
- pl** Europejska Fundacja Kształcenia (ETF, Turyn)
- pt** Fundação Europeia para a Formação (ETF, Turim)
- ro** Fundația Europeană de Formare (ETF, Torino)
- sk** Európska nadácia pre odborné vzdelávanie (ETF, Turín)
- sl** Evropska fundacija za usposabljanje (ETF, Torino)
- fi** Euroopan koulutussäätiö (ETF, Torino)
- sv** Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen (ETF, Turin)

Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming

- bg** Европейски надзорен орган по защита на данните (ЕНОЗД, Брюксел)
- es** Supervisor Europeo de Protección de Datos (SEPD, Bruselas)
- cs** evropský inspektor ochrany údajů (EIOÚ, Brusel)
- da** Den Europæiske Tilsynsførende for Databeskyttelse (EDPS, Bruxelles)
- de** Europäischer Datenschutzbeauftragter (EDSB, Brüssel)
- et** Euroopa Andmekaitseinspektor (Brüssel)
- el** Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΑ, Βρυξέλλες)
- en** European Data Protection Supervisor (EDPS, Brussels)
- fr** Contrôleur européen de la protection des données (CEPD, Bruxelles)
- ga** an Maoirseoir Eorpach ar Chosaint Sonraí (MECS, an Bhriséal)
- hr** Europski nadzornik za zaštitu podataka (ENZP, Bruxelles)
- it** Garante europeo della protezione dei dati (GEPD, Bruxelles)
- lv** Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs (EDAU, Briesele)
- lt** Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas (EDAPP, Briuselis)
- hu** európai adatvédelmi biztos (Brüsszel)
- mt** il-Kontrollur Ewropew għall-Protezzjoni tad-Data (KEPD, Brussell)
- nl** Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (EDPS, Brussel)
- pl** Europejski Inspektor Ochrony Danych (EIOD, Bruksela)
- pt** Autoridade Europeia para a Proteção de Dados (AEPD, Bruxelas)
- ro** Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor (AEPD, Bruxelles)
- sk** európsky dozorný úradník pre ochranu údajov (EDPS, Brusel)
- sl** Evropski nadzornik za varstvo podatkov (ENVP, Bruselj)
- fi** Euroopan tietosuojavaltuutettu (Bryssel)
- sv** Europeiska datatillsynsmannen (Bryssel)

Europese Unie

- bg** Европейски съюз (EC)
- es** Unión Europea (UE)
- cs** Evropská unie (EU)
- da** Den Europæiske Union (EU)
- de** Europäische Union (EU)
- et** Euroopa Liit (EL)
- el** Ευρωπαϊκή Ένωση (EE)
- en** European Union (EU)
- fr** Union européenne (UE)
- ga** an tAontas Eorpach (AE)
- hr** Europska unija (EU)
- it** Unione europea (UE)
- lv** Eiropas Savienība (ES)
- lt** Europos Sąjunga (ES)
- hu** Európai Unió (EU)
- mt** l-Unjoni Ewropea (UE)
- nl** Europese Unie (EU)
- pl** Unia Europejska (UE)
- pt** União Europeia (UE)
- ro** Uniunea Europeană (UE)
- sk** Európska únia (EÚ)
- sl** Evropska unija (EU)
- fi** Euroopan unioni (EU)
- sv** Europeiska unionen (EU)

Europese Veiligheids- en defensieacademie

- bg** Европейски колеж по сигурност и отбрана (ЕККО, Брюксел)
- es** Escuela Europea de Seguridad y Defensa (EESD, Bruselas)
- cs** Evropská bezpečnostní a obranná škola (EBOŠ, Brusel)
- da** Det Europæiske Sikkerheds- og Forsvarsakademi (ESDC, Bruxelles)
- de** Europäisches Sicherheits- und Verteidigungskolleg (ESVK, Brüssel)
- et** Euroopa Julgeoleku- ja Kaitsekolledž (ESDC, Brüssel)
- el** Ευρωπαϊκή Ακαδημία Ασφάλειας και Άμυνας (EAAA, Βρυξέλλες)
- en** European Security and Defence College (ESDC, Brussels)
- fr** Collège européen de sécurité et de défense (CESD, Bruxelles)
- ga** Coláiste Eorpach um Shlándáil agus um Chosaint (ESDC, an Bhruiséil)
- hr** Europska akademija za sigurnost i obranu (EASO, Bruxelles)
- it** Accademia europea per la sicurezza e la difesa (AESD, Bruxelles)
- lv** Eiropas Drošības un aizsardzības koledža (EDAK, Brisele)
- lt** Europos saugumo ir gynybos koledžas (ESGK, Briuselis)
- hu** Európai Biztonsági és Védelmi Főiskola (EBVF, Brüsszel)
- mt** Il-Kulleġġ Ewropew ta' Sigurtà u ta' Difiza (KESD, Brussell)
- nl** Europese Veiligheids- en defensieacademie (EVDA, Brussel)
- pl** Europejskie Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony (EKBiO, Bruksela)
- pt** Academia Europeia de Segurança e Defesa (AESD, Bruxelas)
- ro** Colegiul European de Securitate și Apărare (CESA, Bruxelles)
- sk** Európska akadémia bezpečnosti a obrany (EABO, Brusel)
- sl** Evropska akademija za varnost in obrambo (EAVO, Bruselj)
- fi** Euroopan turvallisuus- ja puolustusakatemia (ETPA, Bryssel)
- sv** Europeiska säkerhets- och försvarsakademin (Esfa, Bryssel)

Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad

- bg** Единен съвет за реструктуриране (ЕСП, (Брюксел)
- es** Junta Única de Resolución (JUR, (Bruselas)
- cs** Jednotný výbor pro řešení krizí (SRB, (Brusel)
- da** Den Fælles Afviklingsinstans (SRB, (Bruxelles)
- de** Einheitlicher Abwicklungsausschuss (SRB, (Brüssel)
- et** Ühtne Kriisilahendusnõukogu (SRB, (Brüssel)
- el** Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (SRB, (Βρυξέλλες)
- en** Single Resolution Board (SRB, (Brussels)
- fr** Conseil de résolution unique (CRU, (Bruxelles)
- ga** an Bord Réitigh Aonair (BRA, (an Bhruiséil)
- hr** Jedinstveni sanacijski odbor (SRB, (Bruxelles)
- it** Comitato di risoluzione unico (SRB, (Bruxelles)
- lv** Vienotā noregulējuma valde (VNV, (Brisele)
- lt** Bendra pertvarkymo valdyba (BPV, (Briuselis)
- hu** Egységes Szanálási Testület (ESZT, (Brüsszel)
- mt** il-Bord Uniku ta' Riżoluzzjoni (SRB, (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Afwikkelingsraad (GAR, (Brussel)
- pl** Jednolita Rada ds. Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji (SRB, (Bruksela)
- pt** Conselho Único de Resolução (CUR, (Bruxelas)
- ro** Comitetul unic de rezoluție (SRB, (Bruxelles)
- sk** Jednotná rada pre riešenie krízových situácií (SRB, (Brusel)
- sl** Enotni odbor za reševanje (SRB, (Bruselj)
- fi** yhteinen kriisinratkaisuneuvosto (SRB, (Bryssel)
- sv** Gemensamma resolutionsnämnden (SRB, (Bryssel)

Gemeenschappelijke Onderneming “Chips”

- bg** Съвместно предприятие „Интегрални схеми“ (Брюксел)
- es** Empresa Común para los Chips (Bruselas)
- cs** společný podnik pro čipy (Brusel)
- da** fællesforetagendet for mikrochips (Bruxelles)
- de** Gemeinsames Unternehmen für Chips (Brüssel)
- et** kiipide ühisettevõtte (Brüssel)
- el** κοινή επιχείρηση «Μικροκυκλώματα» (Βρυξέλλες)
- en** Chips Joint Undertaking (CBE JUBrussels)
- fr** entreprise commune «Semi-conducteurs» (Bruxelles)
- ga** an Comhghnóthas um Shliseanna (an Bhruiséil)
- hr** Zajedničko poduzeće za čipove (Bruxelles)
- it** impresa comune «Chip» (Bruxelles)
- lv** kopuzņēmums “Mikroshēmas” (Brisele)
- lt** Lustų bendroji įmonė (Briuselis)
- hu** Csipekkel Foglalkozó Közös Vállalkozás (Brüsszel)
- mt** l-Impriza Kongunta taċ-Ċipep (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming “Chips” (Brussel)
- pl** Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Czipów (Bruksela)
- pt** Empresa Comum dos Circuitos Integrados (Bruxelas)
- ro** întreprinderea comună pentru cipuri (Bruxelles)
- sk** spoločný podnik pre čipy (Brusel)
- sl** Skupno podjetje za čipe (Bruselj)
- fi** siruyhteisyritys (Bryssel)
- sv** det gemensamma företaget för halvledare (Bryssel)

Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim”

- bg** Съвместно предприятие „Изследване на УВД в единното европейско небе 3“ (Брюксел)
- es** Empresa Común para la Investigación sobre ATM en el Cielo Único Europeo 3 (Bruselas)
- cs** společný podnik pro výzkum ATM jednotného evropského nebe 3 (Brusel)
- da** fællesforetagendet for forskning i lufttrafikstyring i det fælles europæiske luftrum 3 (Bruxelles)
- de** Gemeinsames Unternehmen SESAR3 (Brüssel)
- et** Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteemi arendav kolmas ühisettevõtte (Brüssel)
- el** κοινή επιχείρηση «Ερευνητικό πρόγραμμα ATM του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού 3» (Βρυξέλλες)
- en** Single European Sky ATM Research 3 Joint Undertaking (Brussels)
- fr** entreprise commune «Recherche sur la gestion du trafic aérien dans le ciel unique européen 3» (Bruxelles)
- ga** Comhghnóthas Taighde BAT 3 an Aerspáis Eorpaigh Aonair (an Bhruiséil)
- hr** Zajedničko poduzeće za istraživanja o upravljanju zračnim prometom na jedinstvenom europskom nebu 3 (Bruxelles)
- it** impresa comune «Ricerca ATM nel cielo unico europeo 3» (Bruxelles)
- lv** kopuzņēmums “Eiropas vienotās gaisa telpas ATM pētniecība 3” (Brisele)
- lt** Trečiosios bendro Europos dangaus oro eismo valdymo mokslinių tyrimų programos bendroji įmonė (Briuselis)
- hu** 3. „Egységes Európai Égbolt” Légiforgalmi Szolgálatási Kutatás Közös Vállalkozás (Brüsszel)
- mt** l-Impriza Kongunta Riċerka dwar il-Ġestjoni tat-Traffiku tal-Ajru Uniku Ewropew 3 (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Brussel)
- pl** Wspólne Przedsięwzięcie w celu Badań z zakresu Zarządzania Ruchem Lotniczym w Jednolitej Europejskiej Przestrzeni Powietrznej 3 (Bruksela)
- pt** Empresa Comum de Investigação sobre a Gestão do Tráfego Aéreo no Céu Único Europeu 3 (Bruxelas)
- ro** întreprinderea comună „Proiectul de cercetare privind ATM în contextul Cerului unic european” 3 (Bruxelles)
- sk** spoločný podnik pre výskum manažmentu letovej prevádzky jednotného európskeho neba 3 (Brusel)
- sl** Skupno podjetje za raziskave o upravljanju zračnega prometa enotnega evropskega neba 3 (Bruselj)
- fi** yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliiikenteen hallinnan kolmannen tutkimushankkeen yhteisyritys (Bryssel)
- sv** det gemensamma företaget Sesar 3 (Bryssel)

Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa”

- bg** Съвместно предприятие „Кръгова биотехнологична Европа“ (Брюксел)
- es** Empresa Común para una Europa Circular de Base Biológica (Bruselas)
- cs** společný podnik pro evropské oběhové biohospodářství (Brusel)
- da** fællesforetagendet for et cirkulært biobaseret Europa (Bruxelles)
- de** Gemeinsames Unternehmen für ein kreislauforientiertes biobasiertes Europa (Brüssel)
- et** bioressursipõhise ringmajandusega Euroopa ühisettevõtte (Brüssel)
- el** κοινή επιχείρηση «Μια Ευρώπη που βασιίζεται στην κυκλική βιοοικονομία» (Βρυξέλλες)
- en** Circular Bio-based Europe Joint Undertaking (Brussels)
- fr** entreprise commune «Une Europe fondée sur la bioéconomie circulaire» (Bruxelles)
- ga** an Comhghnóthas um Eoraip Bhithbhunaithe Chiorclach (an Bhruiséil)
- hr** Zajedničko poduzeće za Europu kao kružno biogospodarstvo (Bruxelles)
- it** impresa comune «Europa biocircolare» (Bruxelles)
- lv** kopuzņēmums “Apritīga biobāzēta Eiropa” (Brisele)
- lt** Europos žiedinės biožaliavinės ekonomikos bendroji įmonė (Briuselis)
- hu** Körforgásos és Bioalapú Európai Gazdaság Közös Vállalkozás (Brüsszel)
- mt** l-Impriza Kongunta Ewropa Ċirkolari b’Baži Bijoloġika (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa” (Brussel)
- pl** Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Biotechnologicznej Europy Opartej na Obiegu Zamkniętym (Bruksela)
- pt** Empresa Comum para uma Europa Circular de Base Biológica (Bruxelas)
- ro** întreprinderea comună pentru bioeconomia circulară în Europa (Bruxelles)
- sk** spoločný podnik pre európske obehové hospodárstvo využívajúce biologické materiály (Brusel)
- sl** Skupno podjetje za krožno Evropo na biološki osnovi (Bruselj)
- fi** Euroopan kiertotaloutta ja biopohjaisia ratkaisuja edistävä yhteisyritys (Bryssel)
- sv** det gemensamma företaget för ett cirkulärt, biobaserat Europa (Bryssel)

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing

- bg** Съвместно предприятие за европейски високопроизводителни изчислителни технологии (Съвместно предприятие EuroHPC, Люксембург)
- es** Empresa Común de Informática de Alto Rendimiento Europea (Empresa Común EuroHPC, Luxemburgo)
- cs** evropský společný podnik pro vysoce výkonnou výpočetní techniku (společný podnik EuroHPC, Lucemburk)
- da** fællesforetagendet for europæisk højtydende databehandling (fællesforetagendet EuroHPC, Luxembourg)
- de** Gemeinsames Unternehmen für europäisches Hochleistungsrechnen (Gemeinsames Unternehmen EuroHPC, Luxemburg)
- et** Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühissettevõte (ühissettevõte EuroHPC, Luxembourg)
- el** κοινή επιχείρηση για την ευρωπαϊκή υπολογιστική υψηλών επιδόσεων (κοινή επιχείρηση EuroHPC, Λουξεμβούργο)
- en** European High-Performance Computing Joint Undertaking (EuroHPC Joint Undertaking, Luxembourg)
- fr** entreprise commune pour le calcul à haute performance européen (entreprise commune EuroHPC, Luxembourg)
- ga** Comhghnóthas Ríomhaireachta Ardfheidhmíochta Eorpach (Comhghnóthas EuroHPC, Lucsamburg)
- hr** Zajedničko poduzeće za europsko računalstvo visokih performansi (Zajedničko poduzeće EuroHPC, Luxembourg)
- it** impresa comune per il calcolo ad alte prestazioni europeo (impresa comune EuroHPC, Lussemburgo)
- lv** Eiropas Augstas veiktspējas datošanas kopuzņēmums (kopuzņēmums EuroHPC, Luksemburga)
- lt** Europos našiosios kompiuterijos bendroji įmonė (bendroji įmonė „EuroHPC“, Liuksemburgas)
- hu** európai nagy teljesítményű számítástechnika közös vállalkozás (EuroHPC közös vállalkozás, Luxembourg)
- mt** l-Impriza Kongunta għall-Computing ta' Prestazzjoni Għolja Ewropew (l-Impriza Kongunta EuroHPC, il-Lussemburgu)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (Gemeenschappelijke Onderneming EuroHPC, Luxemburg)
- pl** Wspólne Przedsięwzięcie w dziedzinie Europejskich Obliczeń Wielkiej Skali (Wspólne Przedsięwzięcie EuroHPC, Luksemburg)
- pt** Empresa Comum para a Computação Europeia de Alto Desempenho (Empresa Comum EuroHPC, Luxemburgo)
- ro** întreprinderea comună pentru calculul european de înaltă performanță (întreprinderea comună EuroHPC, Luxemburg)
- sk** spoločný podnik pre európsku vysokovýkonnú výpočtovú techniku (spoločný podnik EuroHPC, Luxembourg)
- sl** Skupno podjetje za evropsko visokozmogljivostno računalništvo (Skupno podjetje EuroHPC, Luxembourg)
- fi** Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC-yhteisyritys, Luxemburg)
- sv** det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem (det gemensamma företaget EuroHPC, Luxemburg)

Gemeenschappelijke Onderneming “Europese spoorwegen”

- bg** Съвместно предприятие „Европейски железопътен транспорт“ (Брюксел)
- es** Empresa Común para el Ferrocarril Europeo (Bruselas)
- cs** společný podnik pro evropské železnice (Brusel)
- da** fællesforetagendet for Europas jernbaner (Bruxelles)
- de** Gemeinsames Unternehmen für Europas Eisenbahnen (Brüssel)
- et** Euroopa raudtee ühissettevõte (Brüssel)
- el** κοινή επιχείρηση «Ευρωπαϊκοί σιδηρόδρομοι» (Βρυξέλλες)
- en** Europe's Rail Joint Undertaking (Brussels)
- fr** entreprise commune «Système ferroviaire européen» (Bruxelles)
- ga** Comhghnóthas um Iarnród na hEorpa (an Bhruiséil)
- hr** Zajedničko poduzeće za europsku željeznicu (Bruxelles)
- it** impresa comune «Ferrovie europee» (Bruxelles)
- lv** kopuzņēmums “Eiropas dzelzceļš” (Brisele)
- lt** Europos geležinkelių bendroji įmonė (Briuselis)
- hu** Európai Vasút Közös Vállalkozás (Brüsszel)
- mt** l-Impriza Kongunta Sistema Ferrovjarja Ewropea (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming “Europese spoorwegen” (Brussel)
- pl** Wspólne Europejskie Przedsięwzięcie Kolejowe (Bruksela)
- pt** Empresa Comum do Setor Ferroviário Europeu (Bruxelas)
- ro** întreprinderea comună pentru căile ferate ale Europei (Bruxelles)
- sk** spoločný podnik pre európske železnice (Brusel)
- sl** Skupno podjetje za evropske železnice (Bruselj)
- fi** Euroopan rautatiet -yhteisyritys (Bryssel)
- sv** det gemensamma företaget för Europas järnvägar (Bryssel)

Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg”

- bg** Съвместно предприятие „Инициатива за иновативно здравеопазване“ (Брюксел)
- es** Empresa Común para la Iniciativa de Salud Innovadora (Bruselas)
- cs** společný podnik iniciativy pro inovativní zdravotnictví (Brusel)
- da** fællesforetagendet for initiativet om innovativ sundhed (Bruxelles)
- de** Gemeinsames Unternehmen „Initiative zu Innovation im Gesundheitswesen“ (Brüssel)
- et** innovatiivse tervishoiu algatuse ühissettevõte (Brüssel)
- el** κοινή επιχείρηση «Πρωτοβουλία για την καινοτομία στην υγεία» (Βρυξέλλες)
- en** Innovative Health Initiative Joint Undertaking (IHI JUBrussels)
- fr** entreprise commune «Initiative en matière de santé innovante» (Bruxelles)
- ga** Comhghnóthas an Tionscnaimh um Shláinte Nuálach (an Bhruiséil)
- hr** Zajedničko poduzeće za inicijativu za inovativno zdravlje (Bruxelles)
- it** impresa comune «Iniziativa per l'innovazione nel settore della salute» (Bruxelles)
- lv** kopuzņēmums “Inovācijas veselības aprūpes iniciatīva” (Brisele)
- lt** Novatoriškų sveikatos sprendimų iniciatyvos bendroji įmonė (Briuselis)
- hu** Innovatív Egészségügy Közös Vállalkozás (Brüsszel)
- mt** l-Impriza Kongunta Inizjattiva għal Saħħa Innovattiva (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” (Brussel)
- pl** Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Inicjatywy w dziedzinie Innowacji w Ochronie Zdrowia (Bruksela)
- pt** Empresa Comum da Iniciativa Saúde Inovadora (Bruxelas)
- ro** întreprinderea comună „Inițiativa pentru inovare în domeniul sănătății” (Bruxelles)
- sk** spoločný podnik pre iniciatívu Inovatívne zdravotníctvo (Brusel)
- sl** Skupno podjetje za pobudo za inovativno zdravje (Bruselj)
- fi** innovatiivisen terveydenhuollon aloitteen yhteisyritys (Bryssel)
- sv** det gemensamma företaget för initiativet för innovativ hälsa (Brysselph>)

Gemeenschappelijke Onderneming “Mondiale gezondheid EDCTP3”

- bg** Съвместно предприятие „Глобално здравеопазване EDCTP3“ (Брюксел)
- es** Empresa Común para la Salud Mundial EDCTP 3 (Bruselas)
- cs** společný podnik pro partnerství evropských a rozvojových zemí při klinických hodnoceních (EDCTP3) v oblasti globálního zdraví (Brusel)
- da** fællesforetagendet Global Health EDCTP3 (Bruxelles)
- de** Gemeinsames Unternehmen „Global Health EDCTP3“ (Brüssel)
- et** ülemaaailmse tervisealgatuse EDCTP3 ühisettevõtte (Brüssel)
- el** κοινή επιχείρηση «Παγκόσμιο πρόγραμμα για την υγεία EDCTP3» (Βρυξέλλες)
- en** Global Health EDCTP3 Joint Undertaking (Brussels)
- fr** entreprise commune «EDCTP3 pour la santé mondiale» (Bruxelles)
- ga** Comhghnóthas Shláinte Dhomhanda EDCTP3 (an Bhruiséil)
- hr** Zajedničko poduzeće za globalno zdravlje EDCTP3 (Bruxelles)
- it** impresa comune «Salute globale EDCTP3» (Bruxelles)
- lv** kopuzņēmums “Global Health EDCTP3” (Brisele)
- lt** Visuotinės sveikatos EDCTP3 bendroji įmonė (Briuselis)
- hu** Globális Egészségügyi EDCTP3 Közös Vállalkozás (Brüsszel)
- mt** l-Impriza Kongunta Saħħa Globali EDCTP3 (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming “Mondiale gezondheid EDCTP3” (Brussel)
- pl** Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Programu EDCTP3 w dziedzinie Globalnego Zdrowia (Bruksela)
- pt** Empresa Comum da Saúde Mundial EDCTP3 (Bruxelas)
- ro** întreprinderea comună EDCTP3 „Sănătatea la nivel mondial” (Bruxelles)
- sk** spoločný podnik Globálne zdravie EDCTP3 (Brusel)
- sl** Skupno podjetje za svetovno zdravje EDCTP3 (Bruselj)
- fi** globaalin terveyden EDCTP3-yhteisyritys (Bryssel)
- sv** det gemensamma företaget för global hälsa EDCTP3 (Bryssel)

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone luchtvaart”

- bg** Съвместно предприятие „Чисто въздухоплаване“ (Брюксел)
- es** Empresa Común para una Aviación Limpia (Bruselas)
- cs** společný podnik pro čisté letectví (Brusel)
- da** fællesforetagendet for ren luftfart (Bruxelles)
- de** Gemeinsames Unternehmen für saubere Luftfahrt (Brüssel)
- et** keskkonnahoidliku lennunduse ühisettevõtte (Brüssel)
- el** κοινή επιχείρηση «Καθαρές αερομεταφορές» (Βρυξέλλες)
- en** Clean Aviation Joint Undertaking (Brussels)
- fr** entreprise commune «Aviation propre» (Bruxelles)
- ga** an Comhghnóthas um Eitlíocht Ghlan (an Bhruiséil)
- hr** Zajedničko poduzeće za čisto zrakoplovstvo (Bruxelles)
- it** impresa comune «Aviazione pulita» (Bruxelles)
- lv** kopuzņēmums “Tīra aviācija” (Brisele)
- lt** Netaršios aviacijos bendroji įmonė (Briuselis)
- hu** Tiszta Légi Közlekedés Közös Vállalkozás (Brüsszel)
- mt** l-Impriza Kongunta Avjazzjoni Nadifa (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming “Schone luchtvaart” (Brussel)
- pl** Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Ekologicznego Lotnictwa (Bruksela)
- pt** Empresa Comum de Aviação Limpa (Bruxelas)
- ro** întreprinderea comună pentru o aviație curată (Bruxelles)
- sk** spoločný podnik pre čisté letectvo (Brusel)
- sl** Skupno podjetje za čisto letalstvo (Bruselj)
- fi** puhtaan ilmailun yhteisyritys (Bryssel)
- sv** det gemensamma företaget för ren luftfart (Bryssel)

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof”

- bg** Съвместно предприятие „Чист водород“ (Брюксел)
- es** Empresa Común para un Hidrógeno Limpio (Bruselas)
- cs** společný podnik pro čistý vodík (Brusel)
- da** fællesforetagendet for ren brint (Bruxelles)
- de** Gemeinsames Unternehmen für sauberen Wasserstoff (Brüssel)
- et** saastevaba vesiniku ühisettevõte (Brüssel)
- el** κοινή επιχείρηση «Καθαρό υδρογόνο» (Βρυξέλλες)
- en** Clean Hydrogen Joint Undertaking (Brussels)
- fr** entreprise commune «Hydrogène propre» (Bruxelles)
- ga** an Comhghnóthas um Hidrigín Ghlan (an Bhruiséil)
- hr** Zajedničko poduzeće za čisti vodik (Bruxelles)
- it** impresa comune «Idrogeno pulito» (Bruxelles)
- lv** kopuzņēmums “Tīrs ūdeņradis” (Brisele)
- lt** Švariojo vandenilio bendroji įmonė (Briuselis)
- hu** Tiszta Hidrogén Közös Vállalkozás (Brüsszel)
- mt** l-Impriża Kongunta Idroġenu Nadif (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof” (Brussel)
- pl** Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Czystego Wodoru (Bruksela)
- pt** Empresa Comum do Hidrogénio Limpo (Bruxelas)
- ro** întreprinderea comună pentru un hidrogen curat (Bruxelles)
- sk** spoločný podnik pre čistý vodík (Brusel)
- sl** Skupno podjetje za čisti vodik (Bruselj)
- fi** puhtaan vedyn yhteisyritys (Bryssel)
- sv** det gemensamma företaget för förnybar vätgas (Bryssel)

Gemeenschappelijke Onderneming “Slimme netwerken en diensten”

- bg** Съвместно предприятие „Интелигентни мрежи и услуги“ (Брюксел)
- es** Empresa Común para las Redes y los Servicios Inteligentes (Bruselas)
- cs** společný podnik pro inteligentní sítě a služby (Brusel)
- da** fællesforetagendet for intelligente net og tjenester (Bruxelles)
- de** Gemeinsames Unternehmen für intelligente Netze und Dienste (Brüssel)
- et** nutivõrkude ja -teenuste ühisettevõte (Brüssel)
- el** κοινή επιχείρηση «Εξυπνα δίκτυα και υπηρεσίες» (Βρυξέλλες)
- en** Smart Networks and Services Joint Undertaking (Brussels)
- fr** entreprise commune «Réseaux et services intelligents» (Bruxelles)
- ga** an Comhghnóthas um Líonraí agus Seirbhísí Cliste (an Bhruiséil)
- hr** Zajedničko poduzeće za pametne mreže i usluge (Bruxelles)
- it** impresa comune «Reti e servizi intelligenti» (Bruxelles)
- lv** kopuzņēmums “Viedie tīkli un pakalpojumi” (Brisele)
- lt** Pažangiųjų tinklų ir paslaugų bendroji įmonė (Briuselis)
- hu** Intelligens Hálózatok és Szolgáltatások Közös Vállalkozás (Brüsszel)
- mt** l-Impriża Kongunta Networks u Servizzi Intelligenti (Brussell)
- nl** Gemeenschappelijke Onderneming “Slimme netwerken en diensten” (Brussel)
- pl** Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Inteligentnych Sieci i Usług (Bruksela)
- pt** Empresa Comum de Redes e Serviços Inteligentes (Bruxelas)
- ro** întreprinderea comună „Rețele și servicii inteligente” (Bruxelles)
- sk** spoločný podnik pre inteligentné siete a služby (Brusel)
- sl** Skupno podjetje za pametna omrežja in storitve (Bruselj)
- fi** älykkäät verkot ja palvelut -yhteisyritys (Bryssel)
- sv** det gemensamma företaget för smarta nät och tjänster (Bryssel)

Gerecht

- bg** Общ съд (Люксембург)
- es** Tribunal General (Luxemburgo)
- cs** Tribunál (Lucemburk)
- da** Retten (Luxembourg)
- de** Gericht (Luxemburg)
- et** Üldkohus (Luxembourg)
- el** Γενικό Δικαστήριο (Λουξεμβούργο)
- en** General Court (Luxembourg)
- fr** Tribunal (Luxembourg)
- ga** an Chúirt Ghinearálta (Lucsamburg)
- hr** Opći sud (Luxembourg)
- it** Tribunale (Lussemburgo)
- lv** Vispārējā tiesa (Luksemburga)
- lt** Bendrasis Teismas (Liuksemburgas)
- hu** Törvényszék (Luxembourg)
- mt** il-Qorti Ġenerali (il-Lussemburgu)
- nl** Gerecht (Luxemburg)
- pl** Sąd (Luksemburg)
- pt** Tribunal Geral (Luxemburgo)
- ro** Tribunalul (Luxemburg)
- sk** Všeobecný súd (Luxemburg)
- sl** Splošno sodišče (Luxembourg)
- fi** unionin yleinen tuomioistuin (Luxemburg)
- sv** tribunalen (Luxemburg)

Gerecht voor ambtenarenzaken

- bg** Съд на публичната служба (Люксембург)
- es** Tribunal de la Función Pública (Luxemburgo)
- cs** Soud pro veřejnou službu (Lucemburk)
- da** Personaleretten (Luxembourg)
- de** Gericht für den öffentlichen Dienst (Luxemburg)
- et** Avaliku Teenistuse Kohus (Luxembourg)
- el** Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης (Λουξεμβούργο)
- en** Civil Service Tribunal (Luxembourg)
- fr** Tribunal de la fonction publique (Luxembourg)
- ga** Binse na Seirbhíse Sibhialta (Lucsamburg)
- hr** Službenički sud (Luxembourg)
- it** Tribunale della funzione pubblica (Lussemburgo)
- lv** Civildienesta tiesa (Luksemburga)
- lt** Tarnautojų teismas (Liuksemburgas)
- hu** Közzolgálati Törvényszék (Luxembourg)
- mt** it-Tribunal għas-Servizz Pubbliku (il-Lussemburgu)
- nl** Gerecht voor ambtenarenzaken (Luxemburg)
- pl** Sąd do spraw Służby Publicznej (Luksemburg)
- pt** Tribunal da Função Pública (Luxemburgo)
- ro** Tribunalul Funcției Publice (Luxemburg)
- sk** Súd pre verejnú službu (Luxemburg)
- sl** Sodišče za uslužbence (Luxembourg)
- fi** Euroopan unionin virkamiestuomioistuin (Luxemburg)
- sv** personaldomstolen (Luxemburg)

Hof van Justitie van de Europese Unie

- bg** Съд на Европейския съюз (Люксембург)/Съд
- es** Tribunal de Justicia de la Unión Europea (TJUE/Luxemburgo) / Tribunal de Justicia
- cs** Soudní dvůr Evropské unie (SD, Lucemburk) / Soudní dvůr
- da** Den Europæiske Unions Domstol (Luxembourg)/Domstolen
- de** Gerichtshof der Europäischen Union (EuGH, Luxemburg)/Gerichtshof
- et** Euroopa Liidu Kohus / Euroopa Kohus (Luxembourg)
- el** Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ, Λουξεμβούργο) / Δικαστήριο
- en** Court of Justice of the European Union (CJEU, Luxembourg)/Court of Justice
- fr** Cour de justice de l'Union européenne (CJUE, Luxembourg)/Cour de justice
- ga** Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh (CBAE, Lucsamburg)/an Chúirt Bhreithiúnais
- hr** Sud Europske unije (SEU, Luxembourg)/Sud
- it** Corte di giustizia dell'Unione europea (CGUE, Lussemburgo)/Corte di giustizia
- lv** Eiropas Savienības Tiesa (EST, Luksemburga) / Tiesa
- lt** Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT, Liuksemburgas) / Teisingumo Teismas
- hu** Az Európai Unió Bírósága (Luxembourg)/Bíróság
- mt** il-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea (QĠUE, il-Lussemburgu)/il-Qorti tal-Ġustizzja
- nl** Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ, Luxemburg)/Hof van Justitie
- pl** Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE, Luksemburg) / Trybunał Sprawiedliwości
- pt** Tribunal de Justiça da União Europeia (TJUE, Luxemburgo)/Tribunal de Justiça
- ro** Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE, Luxemburg)/Curtea de Justiție
- sk** Súdny dvor Európskej únie (SD, Luxemburg)/Súdny dvor
- sl** Sodišče Evropske unije (SEU, Luxembourg) / Sodišče
- fi** Euroopan unionin tuomioistuim (Luxemburg) / unionin tuomioistuim
- sv** Europeiska unionens domstol (Luxemburg)/domstolen

Hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid

- bg** Върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност (Брюксел)
- es** Alto Representante de la Unión para Asuntos Exteriores y Política de Seguridad (Bruselas)
- cs** vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (Brusel)
- da** Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik (Bruxelles)
- de** Hoher Vertreter der Union für Außen- und Sicherheitspolitik (Brüssel)
- et** liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (Brüssel)
- el** Υπάτος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (Βρυξέλλες)
- en** High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy (Brussels)
- fr** haut représentant de l'Union pour les affaires étrangères et la politique de sécurité (Bruxelles)
- ga** Ardionadaí an Aontais do Ghnóthaí Eachtracha agus don Bheartas Slándála (an Bhruiséil)
- hr** Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku (Bruxelles)
- it** alto rappresentante dell'Unione per gli affari esteri e la politica di sicurezza (Bruxelles)
- lv** Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos (Brisele)
- lt** Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai (Briuselis)
- hu** az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője (Brüsszel)
- mt** ir-Rappreżentant Għoli tal-Unjoni għall-Affarijiet Barranin u l-Politika ta' Sigurtà (Brussell)
- nl** hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (Brussel)
- pl** Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa (Bruksela)
- pt** Alto Representante da União para os Negócios Estrangeiros e a Política de Segurança (Bruxelas)
- ro** Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate (Bruxelles)
- sk** vysoký predstaviteľ Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku (Brusel)
- sl** visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko (Bruselj)
- fi** unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja (Bryssel)
- sv** unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik (Bryssel)

Instituut voor veiligheidsstudies van de Europese Unie

- bg** Институт на Европейския съюз за изследване на сигурността (ИЕСИС, Париж)
- es** Instituto de Estudios de Seguridad de la Unión Europea (IESUE, París)
- cs** Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti (EUISS, Paříž)
- da** Den Europæiske Unions Institut for Sikkerhedsstudier (EUISS, Paris)
- de** Institut der Europäischen Union für Sicherheitsstudien (EUISS, Paris)
- et** Euroopa Liidu Julgeoleku-uuringute Instituut (EUISS, Pariis)
- el** Ινστιτούτο Μελετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για Θέματα Ασφάλειας (ΙΜΕΕΘΑ, Παρίσι)
- en** European Union Institute for Security Studies (EUISS, Paris)
- fr** Institut d'études de sécurité de l'Union européenne (IESUE, Paris)
- ga** Institiúid an Aontais Eorpaigh um Staidéar Slándála (EUISS, Páras)
- hr** Institut Europske unije za sigurnosne studije (EUISS, Pariz)
- it** Istituto dell'Unione europea per gli studi sulla sicurezza (IUESS, Parigi)
- lv** Eiropas Savienības Drošības izpētes institūts (EUISS, Parīze)
- lt** Europos Sąjungos saugumo studijų institutas (ESSSI, Paryžius)
- hu** Az Európai Unió Biztonságpolitikai Kutatóintézete (EUISS, Párizs)
- mt** l-Istitut tal-Unjoni Ewropea għall-Istudji fuq is-Sigurtà (EUISS, Parigi)
- nl** Instituut voor veiligheidsstudies van de Europese Unie (IVSEU, Parijs)
- pl** Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (IUESB, Paryż)
- pt** Instituto de Estudos de Segurança da União Europeia (IESUE, Paris)
- ro** Institutul pentru Studii de Securitate al Uniunii Europene (ISSUE, Paris)
- sk** Inštitút Európskej únie pre bezpečnostné štúdie (EUISS, Paříž)
- sl** Inštitut Evropske unije za varnostne študije (EUISS, Pariz)
- fi** Euroopan unionin turvallisuustutkimuslaitos (EUTT, Pariisi)
- sv** Europeiska unionens institut för säkerhetsstudier (EUISS, Paris)

Raad van de Europese Unie

- bg** Съвет на Европейския съюз (Брюксел)
- es** Consejo de la Unión Europea (Bruselas)
- cs** Rada Evropské unie (Brusel)
- da** Rådet for Den Europæiske Union (Bruxelles)
- de** Rat der Europäischen Union (Brüssel)
- et** Euroopa Liidu Nõukogu (Brüssel)
- el** Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βρυξέλλες)
- en** Council of the European Union (Brussels)
- fr** Conseil de l'Union européenne (Bruxelles)
- ga** Comhairle an Aontais Eorpaigh (an Bhrúiséal)
- hr** Vijeće Europske unije (Bruxelles)
- it** Consiglio dell'Unione europea (Bruxelles)
- lv** Eiropas Savienības Padome (Brisele)
- lt** Europos Sąjungos Taryba (Briuselis)
- hu** Az Európai Unió Tanácsa (Brüsszel)
- mt** il-Kunsill tal-Unjoni Ewropea (Brussell)
- nl** Raad van de Europese Unie (Brussel)
- pl** Rada Unii Europejskiej (Bruksela)
- pt** Conselho da União Europeia (Bruxelas)
- ro** Consiliul Uniunii Europene (Bruxelles)
- sk** Rada Európskej únie (Brusel)
- sl** Svet Evropske unije (Bruselj)
- fi** Euroopan unionin neuvosto (Bryssel)
- sv** Europeiska unionens råd (Bryssel)

Satellietcentrum van de Europese Unie

- bg** Сателитен център на Европейския съюз (Satcen, Торехон де Ардоз)
- es** Centro de Satélites de la Unión Europea (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- cs** Satelitní středisko Evropské unie (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- da** EU-Satellitcentret (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- de** Satellitenzentrum der Europäischen Union (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- et** Euroopa Liidu Satelliidikeskus (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- el** Δορυφορικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Satcen, Τορεχόν ντε Αρντόθ)
- en** European Union Satellite Centre (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- fr** Centre satellitaire de l'Union européenne (CSUE, Torrejón de Ardoz)
- ga** Lárionad Satailítí an Aontais Eorpaigh (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- hr** Satelitski centar Europske unije (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- it** Centro satellitare dell'Unione europea (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- lv** Eiropas Savienības Satelītcentrs (Satcen, Torehona de Ardosas)
- lt** Europos Sąjungos palydovų centras (SATCEN, Torechon de Ardosas)
- hu** Az Európai Unió Műholdközpontja (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- mt** iċ-Ċentru Satelitari tal-Unjoni Ewropea (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- nl** Satellietcentrum van de Europese Unie (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- pl** Centrum Satelitarne Unii Europejskiej (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- pt** Centro de Satélites da União Europeia (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- ro** Centrul Satelitar al Uniunii Europene (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- sk** Satelitné stredisko Európskej únie (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- sl** Satelitski center Evropske unije (Satcen, Torrejón de Ardoz)
- fi** Euroopan unionin satelliittikeskus (EUSK, Torrejón de Ardoz)
- sv** Europeiska unionens satellitcentrum (Satcen, Torrejón de Ardoz)

Spoorwegbureau van de Europese Unie

- bg** Агенция за железопътен транспорт на Европейския съюз (ERA, Лил-Валенсиен)
- es** Agencia Ferroviaria de la Unión Europea (AFE, Lille-Valenciennes)
- cs** Agentura Evropské unie pro železnice (ERA, Lille-Valenciennes)
- da** Den Europæiske Unions Jernbaneagentur (ERA, Lille-Valenciennes)
- de** Eisenbahnagentur der Europäischen Union (ERA, Lille-Valenciennes)
- et** Euroopa Liidu Raudteeamet (ERA, Lille-Valenciennes)
- el** Οργανισμός Σιδηροδρόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ERA, Λίλλη-Βαλανσιέν)
- en** European Union Agency for Railways (ERA, Lille-Valenciennes)
- fr** Agence de l'Union européenne pour les chemins de fer (AFE, Lille-Valenciennes)
- ga** Gníomhaireacht Iarnróid an Aontais Eorpaigh (ERA, Lille-Valenciennes)
- hr** Agencija Europske unije za željeznice (ERA, Lille-Valenciennes)
- it** Agenzia dell'Unione europea per le ferrovie (ERA, Lille-Valenciennes)
- lv** Eiropas Savienības Dzelzceļu aģentūra (ERA, Lille-Valansjēna)
- lt** Europos Sąjungos geležinkelių agentūra (ESGA, Lilis ir Valansjenas)
- hu** Az Európai Unió Vasúti Ügynöksége (ERA, Lille/Valenciennes)
- mt** l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għall-Ferroviji (ERA, Lille-Valenciennes)
- nl** Spoorwegbureau van de Europese Unie (ERA, Lille en Valenciennes)
- pl** Agencja Kolejowa Unii Europejskiej (ERA, Lille, Valenciennes)
- pt** Agência Ferroviária da União Europeia (AFE, Lille-Valenciennes)
- ro** Agenția Uniunii Europene pentru Căile Ferate (ERA, Lille-Valenciennes)
- sk** Železničná agentúra Európskej únie (ERA, Lille-Valenciennes)
- sl** Agencija Evropske unije za železnice (ERA, Lille-Valenciennes)
- fi** Euroopan unionin rautatievirasto (ERA, Lille-Valenciennes)
- sv** Europeiska unionens järnvägsbyrå (ERA, Lille-Valenciennes)

Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad

- bg** Изпълнителна агенция на Европейския научноизследователски съвет (ERCEA, Брюксел)
- es** Agencia Ejecutiva del Consejo Europeo de Investigación (ERCEA, Bruselas)
- cs** Výkonná agentura Evropské rady pro výzkum (ERCEA, Brusel)
- da** Forvaltningsorganet for Det Europæiske Forskningsråd (ERCEA, Bruxelles)
- de** Exekutivagentur des Europäischen Forschungsrats (ERCEA, Brüssel)
- et** Euroopa Teadusnõukogu Rakendusamet (ERCEA, Brüssel)
- el** Εκτελεστικός Οργανισμός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERCEA, Βρυξέλλες)
- en** European Research Council Executive Agency (ERCEA, Brussels)
- fr** Agence exécutive du Conseil européen de la recherche (ERCEA, Bruxelles)
- ga** Gníomhaireacht Feidhmiúcháin na Comhairle Eorpaí um Thaighde (ERCEA, an Bhruiséil)
- hr** Izvršna agencija Europskog istraživačkog vijeća (ERCEA, Bruxelles)
- it** Agenzia esecutiva del Consiglio europeo della ricerca (ERCEA, Bruxelles)
- lv** Eiropas Pētniecības padomes izpildaģentūra (ERCEA, Brisele)
- lt** Europos mokslinių tyrimų tarybos vykdomoji įstaiga (ERCEA, Briuselis)
- hu** Az Európai Kutatási Tanács Végrehajtó Ügynöksége (ERCEA, Brüsszel)
- mt** l-Aġenzija Eżekuttiva Ewropea għall-Kunsill Ewropew tar-Riċerka (ERCEA, Brussell)
- nl** Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad (ERCEA, Brussel)
- pl** Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERCEA, Bruksela)
- pt** Agência de Execução do Conselho Europeu de Investigação (ERCEA, Bruxelas)
- ro** Agenția Executivă a Consiliului European pentru Cercetare (ERCEA, Bruxelles)
- sk** Výkonná agentúra Európskej rady pre výskum (ERCEA, Brusel)
- sl** Izvajalska agencija Evropskega raziskovalnega sveta (ERCEA, Bruselj)
- fi** Euroopan tutkimusneuvoston toimeenpanovirasto (ERCEA, Bryssel)
- sv** Genomförandeorganet för Europeiska forskningsrådet (Ercea, Bryssel)

Vertaalbureau voor de organen van de Europese Unie

- bg** Център за преводи за органите на Европейския съюз (CdT, Люксембург)
- es** Centro de Traducción de los Órganos de la Unión Europea (CdT, (Luxemburgo)
- cs** Překladačské středisko pro instituce Evropské unie (CdT, (Lucemburk)
- da** Oversættelsescentret for Den Europæiske Unions Organer (CdT, (Luxembourg)
- de** Übersetzungszentrum für die Einrichtungen der Europäischen Union (CdT, (Luxemburg)
- et** Euroopa Liidu Asutuste Tõlkekeskus (CdT, (Luxembourg)
- el** Μεταφραστικό Κέντρο των Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CdT, (Λουξεμβούργο)
- en** Translation Centre for the Bodies of the European Union (CdT, (Luxembourg)
- fr** Centre de traduction des organes de l'Union européenne (CdT, (Luxembourg)
- ga** Ionad Aistriúcháin Chomhlachtaí an Aontais Eorpaigh (CdT, (Lucsamburg)
- hr** Prevoditeljski centar za tijela Europske unije (CdT, (Luxembourg)
- it** Centro di traduzione degli organismi dell'Unione europea (CdT, (Lussemburgo)
- lv** Eiropas Savienības iestāžu Tulkošanas centrs (CdT, (Luksemburga)
- lt** Europos Sąjungos įstaigų vertimo centras (CdT, (Liuksemburgas)
- hu** Az Európai Unió Szerveinek Fordítóközpontja (CdT, (Luxembourg)
- mt** iċ-Centru tat-Traduzzjoni għall-Korpi tal-Unjoni Ewropea (CdT, (il-Lussemburgu)
- nl** Vertaalbureau voor de organen van de Europese Unie (CdT, (Luxemburg)
- pl** Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej (CdT, (Luksemburg)
- pt** Centro de Tradução dos Organismos da União Europeia (CdT, (Luxemburgo)
- ro** Centrul de Traduceri pentru Organismele Uniunii Europene (CdT, (Luxemburg)
- sk** Prekladateľské stredisko pre orgány Európskej únie (CdT, (Luxemburg)
- sl** Prevajalski center za organe Evropske unije (CdT, (Luxembourg)
- fi** Euroopan unionin elinten käännöskeskus (CdT, (Luxemburg)
- sv** Översättningscentrum för Europeiska unionens organ (CdT, (Luxemburg)

Voorzieningsagentschap van Euratom

- bg** Агенция за снабдяване към Евратом (Люксембург)
- es** Agencia de Abastecimiento de Euratom (AAE, Luxemburgo)
- cs** Zásobovací agentura Euratomu (Lucemburk)
- da** Euratoms Forsyningsagentur (ESA, Luxembourg)
- de** Euratom-Versorgungsagentur (ESA, Luxemburg)
- et** Euratomi Tarneagentuur (Luxembourg)
- el** Οργανισμός Εφοδιασμού Ευρατόμ (Λουξεμβούργο)
- en** Euratom Supply Agency (ESA, Luxembourg)
- fr** Agence d’approvisionnement d’Euratom (AAE, Luxembourg)
- ga** Gníomhaireacht Soláthair Euratom (GSE,Lucsamburg)
- hr** Agencija za opskrbu Euratoma (Luxembourg)
- it** Agenzia di approvvigionamento dell’Euratom (ESA, Lussemburgo)
- lv** Euratom Apgādes aģentūra (Luksemburga)
- lt** Euratomo tiekimo agentūra (Liuksemburgas)
- hu** Euratom Ellátási Ügynökség (Luxembourg)
- mt** l-Aġenzija Fornitriċi tal-Euratom (il-Lussemburgu)
- nl** Voorzieningsagentschap van Euratom (Luxemburg)
- pl** Agencja Dostaw Euratomu (Luksemburg)
- pt** Agência de Aprovisionamento da Euratom (Luxemburgo)
- ro** Agenția de Aprovizionare a Euratom (Luxemburg)
- sk** Agentúra Euratomu pre zásobovanie (ESA, Luxemburg)
- sl** Agencija za oskrbo Euratom) (ESA, Luxembourg)
- fi** Euratomin hankintakeskus (Luxemburg)
- sv** Euratoms försörjningsbyrå (Luxemburg)

Voorzitter van de Europese Raad

- bg** Председател на Европейския съвет (Брюксел)
- es** Presidente del Consejo Europeo (Bruselas)
- cs** předseda Evropské rady (Brusel)
- da** Formanden for Det Europæiske Råd (Bruxelles)
- de** Präsident des Europäischen Rates (Brüssel)
- et** Euroopa Ülemkogu eesistuja (Brüssel)
- el** Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Βρυξέλλες)
- en** President of the European Council (Brussels)
- fr** président du Conseil européen (Bruxelles)
- ga** Uachtarán na Comhairle Eorpaí (an Bhruiséil)
- hr** Predsjednik Europskog vijeća (Bruxelles)
- it** presidente del Consiglio europeo (Bruxelles)
- lv** Eiropadomes priekšsēdētājs (Brisele)
- lt** Europos Vadovų Tarybos pirmininkas (Briuselis)
- hu** az Európai Tanács elnöke (Brüsszel)
- mt** il-President tal-Kunsill Ewropew (Brussell)
- nl** voorzitter van de Europese Raad (Brussel)
- pl** Przewodniczący Rady Europejskiej (Bruksela)
- pt** Presidente do Conselho Europeu (Bruxelas)
- ro** Președintele Consiliului European (Bruxelles)
- sk** predseda Európskej rady (Brusel)
- sl** predsednik Evropskega sveta (Bruselj)
- fi** Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja (Bryssel)
- sv** Europeiska rådets ordförande (Bryssel)

Bijlage A10 Regio's

Deze lijst bevat de Nederlandse vertaling (voor zover bestaand) van regio's in de EU-lidstaten, gebaseerd op de niveaus 1 en 2 van de NUTS 2021-nomenclatuur; zie [Gedelegeerde Verordening \(EU\) 2019/1755 van de Commissie](#) ⁽¹⁾ en Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/overview>). Wordt er echter naar de NUTS-regio's als zodanig verwezen, dan worden deze niet vertaald. De vertalingen mogen alleen in andere contexten worden gebruikt.

Code	NUTS-benaming (in de oorspronkelijke taal)	Benaming in het Nederlands
België		
BE1, BE10	Région de Bruxelles-Capitale/ Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
BE2	Vlaams Gewest	Vlaams Gewest
BE21	Prov. Antwerpen	provincie Antwerpen
BE22	Prov. Limburg (BE)	provincie Limburg
BE23	Prov. Oost-Vlaanderen	provincie Oost-Vlaanderen
BE24	Prov. Vlaams-Brabant	provincie Vlaams-Brabant
BE25	Prov. West-Vlaanderen	provincie West-Vlaanderen
BE3	Région wallonne	Waals Gewest
BE31	Prov. Brabant wallon	provincie Waals-Brabant
BE32	Prov. Hainaut	provincie Henegouwen
BE33	Prov. Liège	provincie Luik
BE34	Prov. Luxembourg (BE)	provincie Luxemburg
BE35	Prov. Namur	provincie Namen
Bulgarije		
BG3	Северна и Югоизточна България	Noord- en Zuidoost-Bulgarije
BG31	Северозападен	Noordwest-Bulgarije
BG32	Северен централен	Noord-Centraal-Bulgarije
BG33	Североизточен	Noordoost-Bulgarije
BG34	Югоизточен	Zuidoost-Bulgarije
BG4	Югозападна и Южна централна България	Zuidwest- en Zuid-Centraal-Bulgarije
BG41	Югозападен	Zuidwest-Bulgarije
BG42	Южен централен	Zuid-Centraal-Bulgarije
Tsjechië		
CZ0	Česko	Tsjechië
CZ01	Praha	Praag
CZ02	Střední Čechy	Centraal-Bohemen
CZ03	Jihozápad	Zuidwest-Tsjechië
CZ04	Severozápad	Noordwest-Tsjechië
CZ05	Severovýchod	Noordoost-Tsjechië
CZ06	Jihovýchod	Zuidoost-Tsjechië
CZ07	Střední Morava	Centraal-Moravië

⁽¹⁾ Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/1755 van de Commissie van 8 augustus 2019 tot wijziging van de bijlagen bij Verordening (EG) nr. 1059/2003 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de opstelling van een gemeenschappelijke nomenclatuur van territoriale eenheden voor de statistiek (NUTS) ([PB L 270 van 24.10.2019, blz. 1](#)). Zij moet van toepassing zijn voor de indiening van gegevens bij de Commissie (Eurostat) met ingang van 1 januari 2021.

(vervolg)

Code	NUTS-benaming (in de oorspronkelijke taal)	Benaming in het Nederlands
CZ08	Moravskoslezsko	Moravië-Silezië
Denemarken		
DK0	Danmark	Denemarken
DK01	Hovedstaden	Hoofdstad
DK02	Sjælland	Seeland
DK03	Syddanmark	Zuid-Denemarken
DK04	Midtjylland	Midden-Jutland
DK05	Nordjylland	Noord-Jutland
Duitsland		
DE1	Baden-Württemberg	Baden-Württemberg
DE11	Stuttgart	Stuttgart
DE12	Karlsruhe	Karlsruhe
DE13	Freiburg	Freiburg
DE14	Tübingen	Tübingen
DE2	Bayern	Beieren
DE21	Oberbayern	Oberbayern
DE22	Niederbayern	Niederbayern
DE23	Oberpfalz	Oberpfalz
DE24	Oberfranken	Oberfranken
DE25	Mittelfranken	Mittelfranken
DE26	Unterfranken	Unterfranken
DE27	Schwaben	Schwaben
DE3, DE30	Berlin	Berlijn
DE4, DE40	Brandenburg	Brandenburg
DE5, DE50	Bremen	Bremen
DE6, DE60	Hamburg	Hamburg
DE7	Hessen	Hessen
DE71	Darmstadt	Darmstadt
DE72	Gießen	Giessen
DE73	Kassel	Kassel
DE8, DE80	Mecklenburg-Vorpommern	Mecklenburg-Voorpommeren
DE9	Niedersachsen	Nedersaksen
DE91	Braunschweig	Braunschweig
DE92	Hannover	Hannover
DE93	Lüneburg	Lüneburg
DE94	Weser-Ems	Weser-Ems
DEA	Nordrhein-Westfalen	Noordrijn-Westfalen
DEA1	Düsseldorf	Düsseldorf
DEA2	Köln	Keulen
DEA3	Münster	Münster
DEA4	Detmold	Detmold
DEA5	Arnsberg	Arnsberg
DEB	Rheinland-Pfalz	Rijnland-Palts

(vervolg)

Code	NUTS-benaming (in de oorspronkelijke taal)	Benaming in het Nederlands
DEB1	Koblenz	Koblenz
DEB2	Trier	Trier
DEB3	Rheinhessen-Pfalz	Rheinhessen-Palts
DEC, DEC0	Saarland	Saarland
DED	Sachsen	Saksen
DED2	Dresden	Dresden
DED4	Chemnitz	Chemnitz
DED5	Leipzig	Leipzig
DEE, DEE0	Sachsen-Anhalt	Saksen-Anhalt
DEF, DEF0	Schleswig-Holstein	Sleeswijk-Holstein
DEG, DEG0	Thüringen	Thüringen
Estland		
EEO, EE00	Eesti	Estland
Ierland		
IE0	Ireland	Ierland
IE04	Northern and Western	Noord- en West-Ierland
IE05	Southern	Zuid-Ierland
IE06	Eastern and Midland	Oost-Ierland en Midland
Griekenland		
EL3, EL30	Αττική	Attika
EL4	Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	Egeïsche Eilanden, Kreta
EL41	Βόρειο Αιγαίο	Noord-Egeïsche Eilanden
EL42	Νότιο Αιγαίο	Zuid-Egeïsche Eilanden
EL43	Κρήτη	Kreta
EL5	Βόρεια Ελλάδα	Noord-Griekenland
EL51	Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	Oost-Macedonië en Thracië
EL52	Κεντρική Μακεδονία	Midden-Macedonië
EL53	Δυτική Μακεδονία	West-Macedonië
EL54	Ήπειρος	Epirus
EL6	Κεντρική Ελλάδα	Midden-Griekenland
EL61	Θεσσαλία	Thessalië
EL62	Ιόνια Νησιά	Ionische Eilanden
EL63	Δυτική Ελλάδα	West-Griekenland
EL64	Στερεά Ελλάδα	Continental-Griekenland
EL65	Πελοπόννησος	Peloponnesos
Spanje		
ES1	Noroeste	Noordwest-Spanje
ES11	Galicia	Galicië
ES12	Principado de Asturias	Asturië
ES13	Cantabria	Cantabrië
ES2	Noreste	Noordoost-Spanje
ES21	País Vasco	Baskenland
ES22	Comunidad Foral de Navarra	Navarra

(vervolg)

Code	NUTS-benaming (in de oorspronkelijke taal)	Benaming in het Nederlands
ES23	La Rioja	La Rioja
ES24	Aragón	Aragon
ES3, ES30	Comunidad de Madrid	regio Madrid
ES4	Centro (ES)	Midden-Spanje
ES41	Castilla y León	Castilië en Leon
ES42	Castilla-La Mancha	Castilië-La Mancha
ES43	Extremadura	Extremadura
ES5	Este	Oost-Spanje
ES51	Cataluña	Catalonië
ES52	Comunitat Valenciana	regio Valencia
ES53	Illes Balears	Balearen
ES6	Sur	Zuid-Spanje
ES61	Andalucía	Andalusië
ES62	Región de Murcia	regio Murcia
ES63	Ciudad de Ceuta	Ceuta
ES64	Ciudad de Melilla	Melilla
ES7, ES70	Canarias	Canarische Eilanden
Frankrijk		
FR1, FR10	Île-de-France	Île-de-France
FRB, FRB0	Centre-Val de Loire	Centre-Val de Loire
FRC	Bourgogne-Franche-Comté	Bourgondië-Franche-Comté
FRC1	Bourgogne	Bourgondië
FRC2	Franche-Comté	Franche-Comté
FRD	Normandie	Normandië
FRD1	Basse-Normandie	Basse-Normandie
FRD2	Haute-Normandie	Haute-Normandie
FRE	Hauts-de-France	Hauts-de-France
FRE1	Nord-Pas de Calais	Nord-Pas de Calais
FRE2	Picardie	Picardië
FRF	Grand Est	Grand Est
FRF1	Alsace	Elzas
FRF2	Champagne-Ardenne	Champagne-Ardenne
FRF3	Lorraine	Lotharingen
FRG, FRG0	Pays de la Loire	regio Loire
FRH, FRH0	Bretagne	Bretagne
FRI	Nouvelle-Aquitaine	Nieuw-Aquitanië
FRI1	Aquitaine	Aquitanië
FRI2	Limousin	Limousin
FRI3	Poitou-Charentes	Poitou-Charentes
FRJ	Occitanie	Occitanië

(vervolg)

Code	NUTS-benaming (in de oorspronkelijke taal)	Benaming in het Nederlands
FRJ1	Languedoc-Roussillon	Languedoc-Roussillon
FRJ2	Midi-Pyrénées	Midi-Pyrénées
FRK	Auvergne-Rhône-Alpes	Auvergne-Rhône-Alpes
FRK1	Auvergne	Auvergne
FRK2	Rhône-Alpes	Rhône-Alpes
FRL, FRL0	Provence-Alpes-Côte d’Azur	Provence-Alpes-Côte d’Azur
FRM, FRM0	Corse	Corsica
FRY	RUP FR - régions ultrapériphériques françaises	Franse ultraperifere gebieden
FRY1	Guadeloupe	Guadeloupe
FRY2	Martinique	Martinique
FRY3	Guyane	Frans-Guyana
FRY4	La Réunion	Réunion
FRY5	Mayotte	Mayotte
Kroatië		
HRO	Hrvatska	Kroatië
HR02	Panonska Hrvatska	Adriatisch-Kroatië
HR03	Jadranska Hrvatska	
HR05	Grad Zagreb	
HR06	Sjeverna Hrvatska	
Italië		
ITC	Nord-Ovest	Noordwest-Italië
ITC1	Piemonte	Piemonte
ITC2	Valle d’Aosta/Vallée d’Aoste	Aostadal
ITC3	Liguria	Ligurië
ITC4	Lombardia	Lombardije
ITF	Sud	Zuid-Italië
ITF1	Abruzzo	Abruzzen
ITF2	Molise	Molise
ITF3	Campania	Campanië
ITF4	Puglia	Apulië
ITF5	Basilicata	Basilicata
ITF6	Calabria	Calabrië
ITG	Isole	Eilanden
ITG1	Sicilia	Sicilië
ITG2	Sardegna	Sardinië
ITH	Nord-Est	Noordoost-Italië
ITH1	Provincia Autonoma di Bolzano/Bozen	autonome provincie Bolzano/Bozen
ITH2	Provincia Autonoma di Trento	autonome provincie Trento
ITH3	Veneto	Veneto
ITH4	Friuli-Venezia Giulia	Friuli-Venezia Giulia
ITH5	Emilia-Romagna	Emilia-Romagna
ITI	Centro (IT)	Midden-Italië
ITI1	Toscana	Toscane

(vervolg)

Code	NUTS-benaming (in de oorspronkelijke taal)	Benaming in het Nederlands
ITI2	Umbria	Umbrië
ITI3	Marche	Marche
ITI4	Lazio	Latium
Cyprus		
CY0 , CY00	Κύπρος	Cyprus
Letland		
LV0 , LV00	Latvija	Letland
Litouwen		
LT0	Lietuva	Litouwen
LT01	Sostinės regionas	hoofdstedelijke regio
LT02	Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas	centrale en westelijke regio
Luxemburg		
LU0 , LU00	Luxembourg	Luxemburg
Hongarije		
HU1	Közép-Magyarország	Midden-Hongarije
HU11	Budapest	Boedapest
HU12	Pest	Pest
HU2	Dunántúl	Transdanubië
HU21	Közép-Dunántúl	Midden-Transdanubië
HU22	Nyugat-Dunántúl	West-Transdanubië
HU23	Dél-Dunántúl	Zuid-Transdanubië
HU3	Alföld és Észak	Grote Laagvlakte en Noord
HU31	Észak-Magyarország	Noord-Hongarije
HU32	Észak-Alföld	Noordelijke Grote Laagvlakte
HU33	Dél-Alföld	Zuidelijke Grote Laagvlakte
Malta		
MT0 , MT00	Malta	Malta
Nederland		
NL1	Noord-Nederland	Noord-Nederland
NL11	Groningen	Groningen
NL12	Friesland (NL)	Friesland
NL13	Drenthe	Drenthe
NL2	Oost-Nederland	Oost-Nederland
NL21	Overijssel	Overijssel
NL22	Gelderland	Gelderland
NL23	Flevoland	Flevoland
NL3	West-Nederland	West-Nederland
NL31	Utrecht	Utrecht
NL32	Noord-Holland	Noord-Holland
NL33	Zuid-Holland	Zuid-Holland
NL34	Zeeland	Zeeland
NL4	Zuid-Nederland	Zuid-Nederland
NL41	Noord-Brabant	Noord-Brabant

(vervolg)

Code	NUTS-benaming (in de oorspronkelijke taal)	Benaming in het Nederlands
NL42	Limburg (NL)	Limburg
Oostenrijk		
AT1	Ostösterreich	Oost-Oostenrijk
AT11	Burgenland	Burgenland
AT12	Niederösterreich	Neder-Oostenrijk
AT13	Wien	Wenen
AT2	Südösterreich	Zuid-Oostenrijk
AT21	Kärnten	Karinthië
AT22	Steiermark	Stiermarken
AT3	Westösterreich	West-Oostenrijk
AT31	Oberösterreich	Opper-Oostenrijk
AT32	Salzburg	Salzburg
AT33	Tirol	Tirol
AT34	Vorarlberg	Vorarlberg
Polen		
PL2	makroregion południowy	Zuid-Polen
PL21	Małopolskie	Klein-Polen
PL22	Śląskie	Silezië
PL4	makroregion północno-zachodni	Noordwest-Polen
PL41	Wielkopolskie	Groot-Polen
PL42	Zachodniopomorskie	West-Pommeren
PL43	Lubuskie	Lubusz
PL5	makroregion południowo-zachodni	Zuidwest-Polen
PL51	Dolnośląskie	Neder-Silezië
PL52	Opolskie	Opole
PL6	makroregion północny	Noord-Polen
PL61	Kujawsko-pomorskie	Kujavië-Pommeren
PL62	Warmińsko-mazurskie	Ermland-Mazurië
PL63	Pomorskie	Pommeren
PL7	makroregion centralny	Midden-Polen
PL71	Łódzkie	Łódź
PL72	Świętokrzyskie	Święty Krzyż
PL8	makroregion wschodni	Oost-Polen
PL81	Lubelskie	Lublin
PL82	Podkarpackie	Subkarpaten
PL84	Podlaskie	Podlachië
PL9	makroregion województwo mazowieckie	woiwoodschap Mazovië
PL91	Warszawski stołeczny	Warschau-hoofdstad
PL92	Mazowiecki regionalny	regio Mazovië
Portugal		
PT1	Continente	Continental-Portugal
PT11	Norte	Noord-Portugal
PT15	Algarve	Algarve

(vervolg)

Code	NUTS-benaming (in de oorspronkelijke taal)	Benaming in het Nederlands
PT16	Centro (PT)	Midden-Portugal
PT17	Área Metropolitana de Lisboa	grootstedelijk gebied Lissabon
PT18	Alentejo	Alentejo
PT2, PT20	Região Autónoma dos Açores	autonome regio Azoren
PT3, PT30	Região Autónoma da Madeira	autonome regio Madeira
Roemenië		
R01	Macroregiunea Unu	Macroregio I
RO11	Nord-Vest	Noordwest-Roemenië
RO12	Centru	Midden-Roemenië
R02	Macroregiunea Doi	Macroregio II
RO21	Nord-Est	Noordoost-Roemenië
RO22	Sud-Est	Zuidoost-Roemenië
R03	Macroregiunea Trei	Macroregio III
RO31	Sud-Muntenia	Zuid-Roemenië (Muntenië)
RO32	București-Ilfov	Boekarest-Ilfov
R04	Macroregiunea Patru	Macroregio IV
RO41	Sud-Vest Oltenia	Zuidwest-Roemenië (Oltenië)
RO42	Vest	West-Roemenië
Slovenië		
SI0	Slovenija	Slovenië
SI03	Vzhodna Slovenija	Oost-Slovenië
SI04	Zahodna Slovenija	West-Slovenië
Slowakije		
SK0	Slovensko	Slowakije
SK01	Bratislavský kraj	District Bratislava
SK02	Západné Slovensko	West-Slowakije
SK03	Stredné Slovensko	Midden-Slowakije
SK04	Východné Slovensko	Oost-Slowakije
Finland		
FI1	Manner-Suomi	Continental-Finland
FI19	Länsi-Suomi	West-Finland
FI1B	Helsinki-Uusimaa	Helsinki-Uusimaa
FI1C	Etelä-Suomi	Zuid-Finland
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	Noord- en Oost-Finland
FI2, FI20	Åland	Åland
Zweden		
SE1	Östra Sverige	Oostelijk Zweden
SE11	Stockholm	Stockholm
SE12	Östra Mellansverige	Oostelijk Centraal-Zweden
SE2	Södra Sverige	Zuidelijk Zweden
SE21	Småland med öarna	Småland en eilanden
SE22	Sydsverige	Zuid-Zweden
SE23	Västsverige	West-Zweden

(vervolg)

Code	NUTS-benaming (in de oorspronkelijke taal)	Benaming in het Nederlands
SE3	Norra Sverige	Noordelijk Zweden
SE31	Norra Mellansverige	Noordelijk Centraal-Zweden
SE32	Mellersta Norrland	Centraal-Norrland
SE33	Övre Norrland	Noord-Norrland

Bijlage B1   Latijnse nummering

---

bis (2)

ter (3)

quater (4)

quinqües (5)

sexies (6)

septies (7)

octies (8)

nonies (9)

decies (10)

undecies (11)

duodecies (12)

terdecies (13)

quaterdecies (14)

quindecies (15)

sexdecies (16)

septdecies (17)

octodecies (18)

novodecies (19)

vicies (20)

unvicies (21)

duovicies (22)

tervicies (23)

quatervicies (24)

quinvicies (25) enz.

Bijlage B2 Diversen (Publicatieblad)

1. Vaststaande formuleringen in het Publicatieblad

Onder de titel

(codificatie)

(herschikking)

(Kennisgeving geschied onder nummer C(jiji) 1234)

(Slechts de tekst in de Nederlandse taal is authentiek)

(Slechts de teksten in de Nederlandse en de Franse taal zijn authentiek)

(Slechts de teksten in de Duitse, de Engelse, de Franse en de Nederlandse taal zijn authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

In de voetnoot

Advies van [datum].

Advies van het Europees Parlement van [datum] (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

Goedkeuring gegeven op [datum]. (Consent given on [date] (EP)

Goedkeuring van [datum] (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad). (EP)

Instemming betuigd op [datum]. (Assent of [date].) (EP)

Voorstel ingediend op [datum] (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

Zie bladzijde ... van dit Publicatieblad.

2. Concordantietabel

BIJLAGE

CONCORDANTIETABEL

Verordening (EEG) nr. 2930/86	De onderhavige verordening
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2, punten 1 en 2	Artikel 2, leden 1 en 2
Artikel 3	Artikel 3
Artikel 4, lid 1, punt a), i) en ii)	—
Artikel 4, lid 1, punt b)	Artikel 4, lid 1
Artikel 4, lid 1, punt c)	Artikel 4, lid 2, en artikel 10
Artikel 4, lid 1, punt d), tweede alinea	—
Artikel 4, lid 1, punten e) en f)	—
Artikel 4, lid 2	Artikel 4, lid 3
Artikel 5	Artikel 5 en bijlage IV
Artikel 6	Artikel 6
—	Artikel 7
—	Artikel 8
Artikel 7, lid 1	Artikel 9 t/m 12

Verordening (EEG) nr. 2930/86	De onderhavige verordening
Artikel 7, lid 2	—
Bijlage	Bijlage I
—	Bijlage II
—	Bijlage III

Bijlage B3 Rectificaties

Zie hier een aantal standaardformuleringen die worden gebruikt bij rectificaties van handelingen en andere documenten:

Rectificatie van [titel] + <i>(Publicatieblad van de Europese Unie ...)</i>   In de inhoudsopgave, op bladzijde ... in de titel, en op bladzijde ... in de slotformule: [Verordening (EU) jiii/1234] komt als volgt te luiden:
Deze rectificatie betreft alleen de [Duitse] versie.   Deze rectificatie betreft alleen de [Duitse], de [...] en de [...] versie.   Deze rectificatie betreft niet de Nederlandse versie.
Dit Publicatieblad annuleert en vervangt <i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> [L/C] ... van [datum]. <i>(Deze tekst annuleert en vervangt de tekst die is bekendgemaakt in Publicatieblad van de Europese Unie [L/C] ... van [datum], blz. ...)</i>
De bekendmaking van [Verordening (EU) jiii/1234] dient als nietig te worden beschouwd.   [De tekst/De bekendmaking] van [Verordening (EU) jiii/1234] van [de instelling], bekendgemaakt in <i>Publicatieblad van de Europese Unie</i> L/C ... van dd.mm.jiii, bladzijde ..., dient als nietig te worden beschouwd.   [Besluit van het Gemengd Comité van de EER nr. 1234/jiii] wordt vóór de vaststelling ervan ingetrokken en dient derhalve als nietig te worden beschouwd.   Voor de opstelling van een rectificatie wordt te allen tijde uitgegaan van het volgende basismodel, voor zowel de L- als de C-serie:

RECTIFICATIES

Rectificatie van [Beschikking/Besluit/Richtlijn/Verordening/...] ... (1) van [de instelling] van [datum] ... (2)

(Publicatieblad van de Europese Unie L... van dd maand jiii) (3)

Bladzijde xxx = ...: (4)

in plaats van: “...” (5),

lezen: “...” (6).

Bladzijde xxx = ...: (4)

in plaats van: “...” (5),

lezen: “...” (6).

RECTIFICATIES

Rectificatie van Aanbeveling ... (7) van [de instelling] van [datum] ... (2)

(Publicatieblad van de Europese Unie C... van dd maand jiii) (3)

(jiii/C .../...)

Bladzijde xxx = ...: (4)

in plaats van: “...” (5),

lezen: “...” (6).

Bladzijde xxx = ...: (4)

in plaats van: “...” (5),

lezen: “...” (6).

(1) Gevolgd door het nummer, of: van **het** ... (bv. kaderbesluit/richtsnoer/... (zonder nummer)).

(2) Volledige en exacte titel zoals bekendgemaakt in het Publicatieblad.

(3) Geen bladzijde vermelden.

(4) Hanteer een duidelijke, eenvoudige structuur, bv.:

1) Bladzijde ..., artikel ..., lid ..., punt ...:

2) Bladzijde ..., bijlage ..., deel ..., punt ... (ev. + “titel”), [tweede] streepje:

3) Bladzijde ..., (in) de titel:

4) In de inhoudsopgave, op bladzijde ... in de titel, en op bladzijde ... in de slotformule:

5) In de inhoudsopgave en op bladzijde ..., onder (rubriek):

6) Bladzijde ..., in de tabel, kolom ..., [derde en vierde] vermelding:

(5) Kort en bondig (tekst zoals bekendgemaakt in het Publicatieblad): bv. “... 20 mei **2016** ...”.

(6) Bv.: “... 20 mei **2020** ...”.

(7) Gevolgd door het nummer, of: van **de** (bv. aanbeveling/mededeling/... (zonder nummer)).

Enkele voorbeelden van rectificaties

Rectificatie van Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU

(Publicatieblad van de Europese Unie L 173 van 12 juni 2014)

Bladzijde 421, artikel 34, lid 9, eerste alinea:

in plaats van: “ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaardformulieren, templates en procedures voor de toezending van de informatie overeenkomstig de leden 3, 4, 5 en 7.”,

lezen: “ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaardformulieren, templates en procedures voor de toezending van de informatie overeenkomstig de leden 2, 3, 4, 5 en 7.”.

Bladzijde 423, artikel 35, lid 12, eerste alinea:

in plaats van: “ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaardformulieren, templates en procedures voor de toezending van de informatie overeenkomstig de leden 3, 4, 5 en 7.”,

lezen: “ESMA ontwikkelt ontwerpen van technische uitvoeringsnormen met het oog op de vaststelling van de standaardformulieren, templates en procedures voor de toezending van de informatie overeenkomstig de leden 2, 3, 4, 5 en 7.”.

Rectificatie van de mededeling van de Commissie overeenkomstig artikel 16, lid 4, van Verordening (EG) nr. 1008/2008 van het Europees Parlement en de Raad inzake gemeenschappelijke regels voor de exploitatie van luchtdiensten in de Gemeenschap

Aanbesteding met betrekking tot de exploitatie van geregelde luchtdiensten overeenkomstig openbaardienstverplichtingen

(Publicatieblad van de Europese Unie C 171 van 12 mei 2016)

(2016/C 276/05)

Bladzijde 4, vermelding voor “Uiterste datum voor de indiening van de offertes”:

in plaats van: “27 juni 2016, 10:00 uur CET”,

lezen: “15 augustus 2016, 10.00 uur CET”.

Rectificatie van de kennisgeving aan de betrokkenen op wie de beperkende maatregelen van Verordening (EU) nr. 36/2012 van de Raad, als uitgevoerd bij Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1983 van de Raad betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Syrië van toepassing zijn

(Publicatieblad van de Europese Unie C 398 van 28 oktober 2016)

(2016/C 418/06)

In de inhoudsopgave en op bladzijde 5, in de titel:

in plaats van: “... Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1983 ...”,

lezen: “... Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1893 ...”.

Rectificatie van de staat van ontvangsten en uitgaven van de Gemeenschappelijke Onderneming Sesar (Sesar 2020) voor het begrotingsjaar 2017

(Publicatieblad van de Europese Unie C 84 van 17 maart 2017)

(2017/C 94/12)

Bladzijden 247 en 248, in de kopjes in de tabellen:

in plaats van, respectievelijk: “2020”, “2019” en “2018”,

lezen, respectievelijk: “2017”, “2016” en “2015”.

Rectificatie van Verordening (EG) nr. 2136/1999 van de Commissie van 7 oktober 1999 inzake de stopzetting van de visserij op koolvis door vaartuigen die de vlag van Zweden voeren

(Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen L 262 van 8 oktober 1999)

De bekendmaking van Verordening (EG) nr. 2136/1999 dient als nietig te worden beschouwd.

(The publication of Regulation (EC) No 2136/1999 should be considered (as null and) void.

La publication du règlement (CE) n° 2136/1999 est à considérer comme nulle et non avenue.)

Rectificatie van de uitnodigingen tot het indienen van voorstellen met betrekking tot het werkprogramma voor subsidies op het gebied van trans-Europese telecommunicatienetwerken in het kader van de Connecting Europe Facility voor de periode 2014-2020

(Uitvoeringsbesluit C(2016) 1225 van de Commissie, zoals gewijzigd bij C(2016) 5768)

(Deze tekst annuleert en vervangt de tekst die is bekendgemaakt in Publicatieblad C 336 van 13 september 2016, blz. 4)

(2016/C 344/14)

[...]

Opmerking: In dit geval worden er geen aanhalingstekens gebruikt!

Rectificatie van Besluit van de Europese Centrale Bank van 16 september 2010 inzake echtheids- en geschiktheidscontroles en het opnieuw in omloop brengen van eurobankbiljetten (ECB/2010/14)

(Deze tekst annuleert en vervangt de tekst die is bekendgemaakt in Publicatieblad van de Europese Unie L 267 van 9 oktober 2010, blz. 1)

BESLUIT VAN DE EUROPESE CENTRALE BANK

van 16 september 2010

inzake echtheids- en geschiktheidscontroles en het opnieuw in omloop brengen van eurobankbiljetten

(ECB/2010/14)

(2010/597/EU)

DE RAAD VAN BESTUUR VAN DE EUROPESE CENTRALE BANK,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, inzonderheid artikel 128, lid 1,

[...]

Opmerking: In dit geval worden er geen aanhalingstekens gebruikt!

Rectificatie van Beschikking 2006/971/EG van de Raad van 19 december 2006 betreffende het specifieke programma “Samenwerking” tot uitvoering van het zevende kaderprogramma van de Europese Gemeenschap voor activiteiten op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie (2007-2013)

(Publicatieblad van de Europese Unie L 400 van 30 december 2006)

Beschikking 2006/971/EG komt als volgt te luiden:

BESCHIKKING VAN DE RAAD

van 19 december 2006

betreffende het specifieke programma “Samenwerking” tot uitvoering van het zevende kaderprogramma van de Europese Gemeenschap voor activiteiten op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie (2007-2013)

(Voor de EER relevante tekst)

(2006/971/EG)

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 166, lid 4,

[...]

Opmerking: In dit geval worden er geen aanhalingstekens gebruikt!

Rectificatie van het besluit van de directeur van Europol van 18 april 2014 houdende toepassing van het besluit van de raad van bestuur van Europol van 16 november 1999 houdende instemming met de door Europol vastgestelde voorwaarden en procedures betreffende de belasting op door Europol aan zijn personeelsleden betaalde salarissen en emolumenten

(Publicatieblad van de Europese Unie C 211 van 5 juli 2014)

(2014/C 222/11)

Bladzijde 13, voetnoot 6 wordt als volgt gelezen:

- (⁶) Bericht inzake de aanpassing van de salarissen en vergoedingen van personeelsleden van Europol die onder het personeelsstatuut van Europol vallen overeenkomstig artikel 57, lid 5, van het besluit van de Raad met ingang van 1 juli 2009 en 1 juli 2010 (zie bladzijde 15 van dit Publicatieblad).".

Rectificatie van het ontwerp voor een strategie inzake Europese e-justitie 2014-2018

(Publicatieblad van de Europese Unie C 376 van 21 december 2013)

(2014/C 8/09)

Op bladzijde 7 wordt de titel als volgt gelezen:

in plaats van: "Ontwerp voor een strategie inzake Europese e-justitie 2014-2018",
lezen: "Strategie inzake Europese e-justitie 2014-2018".

Lijst van in bepaalde gebieden voortgebrachte kwaliteitswijnen

(Gepubliceerd krachtens artikel 54, lid 4, van Verordening (EG) nr. 1493/1999 van de Raad)

(2009/C 178/08)

Wegens technische redenen wordt bovengenoemde lijst bekendgemaakt in PB C 187 van 8 augustus 2009.

Rectificatie van Verordening (EU) 2015/477 van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2015 inzake de maatregelen die de Unie kan nemen naar aanleiding van een rapport van het orgaan voor geschillenbeslechting van de WTO betreffende antidumping- en antisubsidiemaatregelen

(Publicatieblad van de Europese Unie L 83 van 27 maart 2015)

In de inhoudsopgave en op bladzijde 11, de titel:

in plaats van: "Verordening (EU) 2015/477 van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2015 inzake de maatregelen die de Unie kan nemen naar aanleiding van een rapport van het orgaan voor geschillenbeslechting van de WTO betreffende antidumping- en antisubsidiemaatregelen",
lezen: "Verordening (EU) 2015/477 van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2015 inzake de maatregelen die de Unie kan nemen ten aanzien van het gecombineerde effect van antidumping- of antisubsidiemaatregelen en vrijwaringsmaatregelen".

Onder de originele titel staat "**(codificatie)**":

VERORDENING (EU) 2015/477 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 11 maart 2015

inzake de maatregelen die de Unie kan nemen naar aanleiding van een rapport van het orgaan voor geschillenbeslechting van de WTO betreffende antidumping- en antisubsidiemaatregelen

(codificatie)

Opmerking: De woorden (herschikking) of (codificatie) onder de titel van een handeling worden in geval van rectificatie van die handeling nooit herhaald, daar ze niet tot de titel behoren. Hier geldt dezelfde regel als voor verwijzingen naar een handeling (zie de opmerking (NB) in [punt 2.1](#)).

Rectificatie van Richtlijn (EU) 2016/1164 van de Raad van 12 juli 2016 tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt

(Publicatieblad van de Europese Unie L 193 van 19 juli 2016)

(Gerectificeerde versie in PB L 234 van 31 augustus 2016)

De onderstaande referenties hebben betrekking op de publicatie in PB L 234 van 31.8.2016.

1. De term “hybride mismatches” wordt in de geschikte grammaticale vorm vervangen door “hybridemismatches” in de gehele richtlijn.
2. De termen “openbare infrastructuurproject” en “openbaar infrastructuurproject” worden in de geschikte grammaticale vorm vervangen door “openbare-infrastructuurproject” in de gehele richtlijn.
3. De term “zakelijkheidsbeginsel (arm’s length principle)” wordt in de geschikte grammaticale vorm vervangen door “zakelijkheidsbeginsel (“arm’s length principle”)” in de gehele richtlijn.
4. Bladzijde 27, overweging 6, eerste zin:
in plaats van: “... zijn groepsmaatschappijen door middel van ...”,
lezen: “... zijn groepen van vennootschappen door middel van ...”.

[...]

10. Bladzijde 31, artikel 2, punt 1:

in plaats van: “..., gekapitaliseerde rente opgenomen in de balanswaarde van een gerelateerd actief, of de afschrijving van gekapitaliseerde rente, bedragen bepaald door verwijzing naar een financieringsopbrengst onder verrekenprijsregels waar van toepassing, notionele rentebedragen in het kader van ...”,
lezen: “..., gekapitaliseerde rente opgenomen in de balanswaarde van een gerelateerd actief, of de amortisatie van gekapitaliseerde rente, bedragen bepaald door verwijzing naar een financieringsopbrengst onder verrekenprijsregels waar van toepassing, notionele rentebedragen in het kader van ...”.

11. Bladzijde 33, artikel 4, lid 1, eerste alinea:

in plaats van: “Een financieringskostensurplus kan worden afgetrokken in het belastingtijdvak waarin het is ontstaan, ten belope van maximaal 30 percent van de winst vóór rente, belastingen, waardeverminderingen en afschrijvingen (ebitda) van de belastingplichtige.”,
lezen: “Een financieringskostensurplus kan worden afgetrokken in het belastingtijdvak waarin het is ontstaan, ten belope van maximaal 30 percent van de winst vóór rente, belastingen, afschrijvingen en amortisatie (ebitda) van de belastingplichtige.”.

12. Bladzijde 33, artikel 4, lid 2, eerste zin:

in plaats van: “De ebitda wordt berekend door de voor belastingen gecorrigeerde bedragen van het financieringskostensurplus en de voor belastingen gecorrigeerde bedragen van waardeverminderingen en afschrijvingen op te tellen bij de winst...”,
lezen: “De ebitda wordt berekend door de voor belastingen gecorrigeerde bedragen van het financieringskostensurplus en de voor belastingen gecorrigeerde bedragen van afschrijvingen en amortisatie op te tellen bij de winst...”.

13. Bladzijde 37, artikel 7, lid 2, punt b), tweede alinea:

in plaats van: “..., welke een relevante rol vervullen bij ...”,
lezen: “..., welke een essentiële rol vervullen bij ...”.

Bijlage C   Diversen

Onderwerp	Opmerkingen
aanhef en beleefdheidsformules	Ministers, permanent vertegenwoordigers, ambassadeurs: Excellentie, Voorzitters van de instellingen: Mijnheer/Mevrouw de voorzitter, Secretarissen-generaal: Mijnheer/Mevrouw de secretaris-generaal, Particulieren: (Zeer) geachte heer/mevrouw (<i>plus naam indien bekend</i>), Geachte heer, geachte mevrouw (<i>meerdere personen</i>), In alle gevallen kunnen we “Hoogachtend,” gebruiken. Daarnaast treffen we formelere formules aan, zoals “Inmiddels verblijf ik met gevoelens mijner bijzondere hoogachting,” “Met bijzondere hoogachting,” en “Met de meeste hoogachting,” en voor informele briefwisseling het informele “(Met) vriendelijke groet(en),”.
CdR/CvdR	zie documenten
CES/CESE	zie documenten
COM	zie documenten

Onderwerp	Opmerkingen
documenten	Voor documenten van de Commissie (COM, JOIN, SEC en SWD) vanaf 1 januari 2012 worden verwijzingen als volgt weergegeven: doc. COM(2012) 558 final van 7 november 2012 doc. JOIN(2012) 558 final van 7 november 2012 doc. SEC(2012) 558 final van 7 november 2012 doc. SWD(2012) 558 final van 7 november 2012 Voor verwijzingen naar oudere COM- en SEC-documenten geldt: — tot 1998 van het jaartal alleen de laatste twee cijfers; vanaf 1998 het jaartal voluit; — tot 2000 achter het documentnummer de afkorting “def.”; van 2000 tot en met 2011 “definitief” voluit: doc. COM(97) 558 def. van 7 november 1997 doc. COM(2011) 558 definitief van 7 november 2011 doc. SEC(97) 558 def. van 7 november 1997 doc. SEC(2011) 558 definitief van 7 november 2011 NB: 1) Het gebruik van “doc.” in verwijzingen is facultatief. 2) Op de documenten zelf wordt het documentnummer zonder “doc.” vermeld. Zolang het document nog niet door het SG is goedgekeurd, wordt het gevolgd door “draft”, na goedkeuring door “final”. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de afkortingen EESC en CES/CESE. EESC is de afkorting die wordt gebruikt voor het Europees Economisch en Sociaal Comité (wijziging van de benaming, nieuw intern reglement van het EESC van juli 2002). Voor verwijzingen naar documenten wordt echter de afkorting CES gebruikt tot en met 2002 en CESE vanaf 2003. Voor het Europees Comité van de Regio's is de afkorting CvdR. Voor verwijzingen naar documenten wordt echter de afkorting CdR gebruikt: CES 1132/99 (t/m 1999) CES 871/2002 (t/m 2002) CESE 1394/2003 (vanaf 2003) CdR 267/2008 Rubricering van documenten: voor vertrouwelijke documenten gelden de volgende geheimhoudingsgraden (Besluit 2001/844/EG, EGKS, Euratom): (in alle taalversies te gebruiken, steeds in hoofdletters) RESTREINT UE CONFIDENTIEL UE SECRET UE EU TOP SECRET (de rubricering “EU TOP SECRET” in het Engels). Als in een lopende tekst naar de rubriceringen wordt verwezen, gebruiken wij in het Nederlands de officiële rubricering zoals hierboven beschreven (met eventueel tussen haakjes de Nederlandse vertaling “BEPERKTE VERSPREIDING”, “VERTROUWELIJK”, “GEHEIM” resp. “ZEER GEHEIM”).
EUR/€ in combinatie met het minteken (Alt 0150)	Bij negatieve bedragen: – 12 EUR (<i>minteken, vaste spatie, getal, vaste spatie, code</i>) €– 12 (<i>symbool, minteken, vaste spatie, getal</i>) Bij kortingen: – 12 EUR (<i>minteken, vaste spatie, getal, vaste spatie, code</i>) – €12 (<i>minteken, vaste spatie, symbool, getal</i>)

Onderwerp	Opmerkingen
handeling (wijzigingen)	Tot en met 31 augustus 2008 werden verwijzingen naar de (laatste) wijziging van een handeling in de voetnoot bij de eerste aanhaling van de titel van een handeling opgenomen, na de verwijzing naar het Publicatieblad: Gezien Beschikking 90/424/EEG van de Raad van 26 juni 1990 betreffende bepaalde uitgaven op veterinair gebied ⁽¹⁾, en met name artikel 37 en artikel 37 bis, [...] [...] ⁽¹⁾ PB L 224 van 18.8.1990, blz. 19. Beschikking laatstelijk gewijzigd bij Beschikking 2006/965/EG (PB L 397 van 30.12.2006, blz. 22). Voor sommige, kort voor de uitbreidingen van 1 mei 2004 en 1 januari 2007 gepubliceerde PB's, was de opmaak niet volmaakt. Deze zijn later gerectificeerd en volledig opnieuw gepubliceerd. Tot en met 31 augustus 2008 was het gebruikelijk deze herpublicaties te vermelden. Er zijn verschillende mogelijkheden om een overzichtelijk beeld te krijgen van wetgevingshandelingen die een aantal malen zijn gewijzigd: — codificatie (<i>codification</i>) houdt in dat er zónder een substantiële wijziging een nieuwe tekst wordt goedgekeurd, waarin de oorspronkelijke basistekst en de daaropvolgende wijzigingen zijn opgenomen. De nieuwe tekst vervangt de oude, die daarmee komt te vervallen (IATE nr. 838265); — herschikking (<i>refonte, recast</i>) bestaat in de aanneming van een nieuwe handeling, waarbij de materiële wijzigingen van een vorige handeling en de ongewijzigde bepalingen van die handeling in één enkele tekst worden samengebracht. De vorige handeling wordt door de nieuwe handeling vervangen en ingetrokken (IATE nr. 788076); — consolidatie (<i>consolidation</i>) houdt in dat de geldende bepalingen van een bepaalde handeling die over de oorspronkelijke handeling en in de daaropvolgende wijzigingen zijn verspreid, in één tekst worden ondergebracht. De nieuwe tekst heeft, in tegenstelling tot het resultaat van een codificatie, niet de status van wetgevingshandeling (IATE nr. 754347).
handeling (zinsniveau)	Wetgevingshandelingen moeten tot op zinsniveau in alle talen parallel lopen. Daarom geldt de volgende regel: Splits bij de vertaling van wetgevingshandelingen lange zinnen niet (gebruik eventueel een puntkomma) en voeg korte zinnen niet samen.
rubricering	zie documenten
SEC	zie documenten
streepjes	Er zijn verschillende soorten streepjes: “-” = koppelteken op het toetsenbord; “—” = minteken (<i>Alt 0150</i>); “—” = gedachtestreepje (<i>Alt 0151</i>) (wordt bij het drukken ook gebruikt voor opsommingen).
SWD	zie documenten
wiskundige symbolen	Wiskundige symbolen niet zelf creëren (bv. ± maken door eerst een plus te tikken en die dan te onderstrepen), maar invoegen met insert symbol of met een Alt-combinatie. Enkele Alt-combinaties: ± <i>Alt 241</i> , ≤ <i>Alt 8804</i> , ≥ <i>Alt 8805</i> , × <i>Alt 0215</i> .

Index

[A](#) | [B](#) | [C](#) | [D](#) | [E](#) | [F](#) | [G](#) | [H](#) | [I](#) | [J](#) | [K](#) | [L](#) | [M](#) | [N](#) | [O](#) | [P](#) | [R](#) | [S](#) | [T](#) | [U](#) | [V](#) | [W](#) | [Z](#)

A

aanbevelingen [18](#), [19](#), [22](#), [25](#), [30](#), [32](#), [36](#), [41](#)
 aaneenschrijven [164](#)
 aanhalingen [36](#), [43](#), [48](#), [56](#), [76](#)
   aanhaling van een handeling [50](#)
     in een aanhaling [51](#)
     in een artikel [51](#)
     in een bijlage [51](#)
     in een overweging [51](#)
     in een titel [50](#)
 aanhalingstekens [60](#), [74](#), [100](#), [106](#), [110](#), [157](#)
 aanhangsel [43](#)
 aanhef [43](#), [58](#)
 aanvraag voor uitgave [69](#)
 accenten op hoofdletters [74](#)
 adressen [133](#), [161](#)
   in Brussel [133](#)
   landencodes [133](#)
   structuur [133](#)
 adviesorganen, hoofdletters [158](#)
 afbreken van woorden [74](#)
 afkortingen [22](#), [24](#), [35](#), [48](#), [60](#), [106](#), [163](#), [169](#), [188](#)
   agentschappen [146](#), [228](#)
   derde landen [118](#)
   directoraten-generaal [150](#)
   eenheden en maten [188](#)
   handelingen [22](#), [35](#), [36](#), [48](#)
   instellingen en organen [143](#), [228](#)
   kandidaat-lidstaten of toetredende landen [118](#)
   landen [118](#), [120](#), [199](#), [215](#)
     in adressen [133](#)
   lidstaten [118](#)
   munteenheden [126](#), [127](#), [129](#), [219](#)
   talen [122](#), [227](#)
   titels [188](#)
   verdragen [22](#)
 agentschappen (gedecentraliseerde instanties)
   hoofdletters [159](#)
   ISBN [78](#)
   officiële benaming [146](#), [228](#)
 akkoord voor afdrukken [69](#), [70](#)
 alinea's, nummering [97](#)
 ambten, hoofdletters [161](#)
 anderstalige benamingen [161](#), [190](#)
 apostrof [74](#)
 Arabische cijfers [74](#), [97](#), [99](#)
 artikelen
   in een handeling [38](#), [51](#)
   in het Verdrag [102](#)
   onderverdelingen in de handelingen [43](#), [52](#)
 artistic material [96](#)
 asterisk [74](#), [131](#)
 auteur [78](#), [84](#), [87](#), [97](#), [106](#)

auteurscode
     auteurscode [78](#)
 auteurscorrecties [70](#)
 auteursrecht [88, 90](#)
 author's rights [90, 92, 96](#)

B

begrotingen [22, 24](#)
 bekendmakingen [30, 32](#)
 beleidsinstrumenten, hoofdletters [162](#)
 beletselteken [110](#)
 benadrukken [100](#)
 bericht aan de lezer [96](#)
 beschikking [25](#)
 besluiten [19, 22, 24, 35, 38, 41, 48, 60](#)
     EER-EVA [29](#)
     Europees Parlement en Raad [24](#)
     GBVB en JBZ [29](#)
 bestelbon [69](#)
 bibliografie [97, 106](#)
 bijlagen (PB) [42, 43, 51, 52, 53, 59](#)
 blanco bladzijde [76](#)
 breuken [171](#)
 buigings-e [171](#)
 bureaus, hoofdletters [143, 159, 190, 228](#)

C

camera-ready document [76](#)
 catalogusnummer [69, 82, 84](#)
 cent (centime) [126](#)
 centra, hoofdletters [162](#)
 cijfers [74, 99, 116](#)
     indeling van de tekst [97](#)
     nummering van de voetnoten [74, 131](#)
 cijferwoorden [164](#)
 citaten [76, 110](#)
     aanhalingstekens [74, 110](#)
     beletselteken [110, 156](#)
     dubbelepunt [110](#)
     punt [110](#)
     vierkante haken [110](#)
 codering [72, 74](#)
 codes
     landen [118, 199, 215](#)
     in adressen [133](#)
     munteenheden [126, 127, 129](#)
     talen [122, 227](#)
 collectie [77](#)
     monografisch [77](#)
 comités
     hoofdletters [159, 190](#)
 commissies, hoofdletters [159](#)
 concordantie [70, 76](#)
 coproductie [78](#)
 copyright
     agencies [90](#)
     artistic material [96](#)
     institutions and bodies [90](#)
     note on the year [90](#)

correctietekens [114](#)
cursief [45](#), [96](#), [100](#), [106](#), [131](#), [157](#)

D

databanken, hoofdletters [162](#), [190](#)
datums [41](#), [50](#), [170](#)
decimale nummering [97](#)
deel [43](#)
derde landen
    afkortingen [118](#)
    protocolaire volgorde [118](#)
diagrammen [111](#)
dienstonderdelen, hoofdletters [160](#)
directoraten-generaal (Europese Commissie) [150](#)
dispositief [38](#), [43](#)
documenten
    classificatie [76](#)
    COM, JOIN, SEC, SWD, CES/CESE en CdR [292](#)
documenten (C-serie)
    indeling [30](#)
    nummering [31](#)
DOI [69](#), [70](#), [77](#), [78](#), [81](#)
doorlopende bron [76](#), [77](#), [77](#), [78](#)
dubbelepunt [99](#), [110](#), [142](#), [156](#)
dunne spatie [116](#), [116](#), [142](#)

E

e-mailadres [141](#)
ECLI (Europese identificatiecode voor jurisprudentie) [82](#), [103](#)
ecu [126](#)
eenheden [188](#)
EG/EEG/EU [22](#), [24](#), [56](#), [102](#)
eigennamen [158](#), [164](#)
Eircode [137](#), [139](#)
elektronische adressen [141](#)
elektronische manuscripten [74](#), [114](#)
    correctie [114](#)
    opmaak [74](#)
    richtlijnen voor tikken [74](#)
    structuur [72](#)
    titelwaarden [74](#)
embleem van de uitgever [84](#), [180](#)
ENA (Europese artikelnummering) [78](#)
enkelvoudige opsomming [99](#)
euro [126](#), [129](#)
    benaming, ISO-code of symbool [126](#), [129](#)
    grafisch symbool [126](#), [129](#)
    in samenstellingen [164](#)
    ISO-code [126](#)
    munteenheid [126](#), [127](#), [129](#)
Europees Comité van de Regio's [143](#), [180](#), [228](#)
Europees Economisch en Sociaal Comité [143](#), [180](#), [228](#)
Europees embleem [84](#), [176](#)
    vierkleurendruk [176](#)
    zwart-wit [176](#)
Europees Parlement [143](#), [180](#), [228](#)
Europese Commissie [143](#), [180](#), [228](#)
    directoraten-generaal, officiële benamingen [150](#)
Europese identificatiecode voor jurisprudentie (ECLI) [82](#), [103](#)

Europese Rekenkamer [143](#), [228](#)
Eurostat [180](#)
eurozone [126](#)

F

fax [142](#)
fondsen, hoofdletters [159](#)
formaat [72](#)
formattering [72](#)
foto's [111](#)
functies, hoofdletters [161](#)

G

Gaelisch/Iers [122](#), [125](#)
GBVB en JBZ [22](#), [24](#), [35](#), [48](#), [190](#)
gedachtestreep [74](#), [110](#), [157](#)
gemeenschappelijk standpunt [31](#)
Gerecht [103](#), [143](#), [180](#), [228](#)
Gerecht voor ambtenarenzaken van de Europese Unie [143](#), [228](#)
getallen [74](#), [116](#), [170](#)
    in cijfers [116](#), [171](#)
    in woorden [171](#)
    tikregels [74](#)
gewone spatie [116](#)
gezamenlijke titel [77](#)
grafieken [74](#), [97](#), [111](#)
grafische ontwerpers [70](#), [72](#)
grafische vormgeving [70](#), [72](#), [86](#)

H

haakjes [100](#), [156](#), [157](#)
halfvette punten [97](#), [99](#)
handelingen (L-serie)
    aanhaling [50](#)
    indeling [19](#)
    nummering [22](#), [31](#), [61](#)
    onderverdelingen [43](#), [52](#)
    opbouw [35](#)
    opsommingen [60](#)
    plaats en datum [41](#)
    vermelden [43](#), [52](#), [101](#)
    verwijzing [48](#)
handtekeningen (handelingen) [35](#), [41](#), [48](#)
handvesten, hoofdletters [162](#)
harde spatie [74](#), [116](#)
Harmonisatiebureau voor de interne markt (merken, tekeningen en modellen) [143](#), [180](#), [228](#)
herdruk [87](#)
heruitgave [87](#)
Hof van Justitie [103](#), [143](#), [157](#), [180](#), [228](#)
hoofdletters [97](#), [112](#), [157](#)
    in citaten [110](#)
    richtlijnen voor het tikken [74](#)
hoofdsteden [199](#)

I

identificatienummer van de uitgever [77](#), [78](#)
Iers/Gaelisch [122](#), [125](#)

illustraties [74](#), [97](#), [111](#)
     kleuren [111](#)
     onderschriften [111](#)
 illustrations
     copyright/reproduction rights [96](#)
 indeling van de tekst [97](#)
 index [70](#), [97](#)
 informatie [30](#), [32](#)
 inhoudsopgave [70](#), [74](#), [84](#), [97](#)
 initiaalwoorden [169](#)
 inleiding [96](#)
 instanties
     EU [150](#), [228](#)
     hoofdletters [158](#)
     instellingen (EU)
         courante en verkorte benamingen [143](#)
         hoofdletters [158](#), [228](#)
         logo's [180](#)
         volgorde van vermelden [57](#), [143](#)
     instemmingen van de Raad [31](#)
     integrerende bron [78](#)
     interlinie [74](#), [76](#)
     internationale overeenkomsten [19](#), [25](#), [60](#)
     internetadres [141](#)
     interpunctie [116](#)
         in citaten [110](#)
         richtlijnen voor het tikken [116](#)
         spaties [74](#), [116](#)
     ISBD [76](#)
     ISBN [69](#), [70](#), [76](#), [77](#), [78](#), [84](#), [88](#)
         streepjescode [78](#)
     ISBN voor de gehele serie [78](#)
     ISO-code [118](#), [122](#), [126](#), [127](#), [129](#), [133](#), [215](#), [219](#)
     ISSN [69](#), [70](#), [76](#), [77](#), [80](#), [80](#), [84](#)

J

jaar
     — van uitgave [84](#), [88](#), [106](#)
     periode [157](#)
     verkoopseizoen [157](#)
 jaarboek [77](#)
 jaartallen [170](#)
 jurisprudentie, Europese identificatiecode (ECLI) [82](#), [103](#)

K

kandidaat-lidstaten of toetredende landen [118](#), [122](#), [127](#), [219](#)
 kleine letters [74](#), [97](#), [157](#)
     opsommingen [99](#)
     tikregels [74](#)
 kleuren
     Europees embleem [176](#)
     illustraties [111](#)
     omslagen [86](#)
 komma [58](#), [99](#), [101](#), [116](#), [155](#)
 kopijvoorbereiding [70](#)
 kopjes in tabellen [112](#)
 koppeltaken [74](#), [101](#), [157](#), [164](#)

L

landen

- adjectief [199](#)
- afkortingen in adressen [133](#)
- code [118](#), [120](#), [199](#), [215](#)
  - in adressen [133](#)
- hoofdstad [199](#)
- inwoneraanduiding [199](#)
- officiële benaming [199](#)
- protocolaire volgorde [118](#), [120](#)

Latijnse nummering [284](#)leestekens [70](#), [155](#)

- aanhalingstekens [157](#)
- beletseltken [110](#), [156](#)
- dubbelepunt [43](#), [58](#), [60](#), [99](#), [110](#), [141](#), [156](#)
- gedachtestreep [74](#), [110](#), [157](#)
  - in opsommingen [97](#), [99](#)
- haakjes [100](#), [156](#)
  - in citaten [110](#), [156](#)
  - in getallen [116](#)
- komma [36](#), [48](#), [99](#), [101](#), [116](#), [155](#), [157](#)
  - in getallen [74](#), [116](#)
- koppeltken [74](#), [101](#), [157](#), [164](#), [292](#)
- punt [53](#), [74](#), [110](#), [155](#)
- puntkomma [36](#), [58](#), [99](#), [156](#)
- regelgeving van de Europese Unie [101](#)
- richtlijnen voor het tikken [116](#)
- schuine streep [142](#), [157](#)
- spaties [74](#), [116](#)
- vierkante haken [110](#), [156](#)

legal notice (author) [94](#)LegisWrite [13](#)letterwoorden [155](#), [157](#), [164](#), [169](#), [190](#)

- alfabetische lijst [190](#)
- interpunctie [155](#)

lidstaten

- afkortingen [118](#)
- officiële benaming [118](#)
- protocolaire volgorde [118](#)

lijnen

- in noten [131](#)
- in tabellen [112](#)

logo

- agentschappen [180](#)
- Bureau voor publicaties [84](#)
- instellingen en organen [180](#)
- interinstitutionele diensten [180](#)

lopende integrerende bron [77](#)LSO (tussen lidstaten ondertekende overeenkomsten) [22](#)

M

- manuscripten [69](#), [70](#), [71](#)
  - aanduiding van de titelwaarden [97](#)
  - benadrukken [100](#)
  - concordantie [70](#)
  - correctie [70](#), [114](#), [114](#), [114](#)
  - elektronische manuscripten [74](#), [114](#)
  - opstellen van — [74](#)
    - camera-readydocumenten [76](#)
    - tabellen [112](#)
  - paginering [70](#), [71](#), [76](#)
  - typografische voorbereiding [69](#), [70](#)
  - voetnoten [131](#)
- maten, afkortingen [188](#)
- materiële uitgever [88](#)
- mededelingen [30](#), [32](#)
- meertalige publicaties [112](#)
- meertalige tabellen [112](#)
- meervoud [171](#)
- meervoudige opsomming [99](#)
- metagegevens [78](#)
- miljoen/miljard (afkortingen) [129](#)
- modelbladzijden [72](#)
- monografieën [77](#), [77](#), [77](#)
- munteenheden [219](#)
  - euro [126](#), [129](#)
  - ISO-codes [126](#), [127](#), [129](#), [219](#)
  - kandidaat-lidstaten of toetredende landen [128](#), [219](#)
  - volgorde [127](#)

N

- NB [112](#), [131](#)
- netwerken, hoofdletters [162](#)
- niet-wegevingshandelingen [19](#), [25](#), [36](#)
- noten
  - verwijzingstekens [70](#), [110](#), [116](#), [131](#)
  - voetnoten [45](#), [53](#), [70](#), [74](#), [112](#), [116](#), [131](#)
    - asterisk [74](#), [131](#)
    - nummering [74](#), [131](#)
    - volgorde [131](#)
- nummer
  - catalogusnummer [69](#), [84](#)
  - van deel [84](#), [87](#)
  - van periodieke publicatie [84](#)
  - van uitgave [87](#), [106](#)
  - volgnummer in serie [84](#), [87](#)
- nummering
  - decimale — [97](#)
  - dubbele — [22](#)
  - Latijnse — [284](#)
  - van alinea's [97](#)
  - van artikelen [38](#)
  - van bladzijden [70](#), [71](#), [74](#), [76](#), [97](#), [97](#)
  - van de documenten (C-serie) [31](#)
  - van de handelingen (L-serie) [22](#), [43](#)
  - van publicatiebladen [45](#)
  - van voetnoten [74](#), [131](#)
- NUTS [275](#)

O

- omslag [70](#), [84](#)
  - catalogusnummer [82](#)
  - componenten [84](#)
  - kleuren [86](#)
  - reeksen en periodieke publicaties [84](#)
- onderstrepen [100](#)
- ondertekening (handelingen) [35](#), [41](#), [48](#)
- ondertitels [72](#), [74](#), [76](#), [84](#), [87](#)
- opbouw van een handeling [35](#)
  - aanhalingen en overwegingen [36](#)
  - artikelen [38](#)
  - slotformule [41](#)
  - titel [35](#)
- opdracht [96](#)
- opmaak [70](#), [70](#), [72](#), [74](#)
  - elektronische manuscripten [74](#)
  - index [97](#)
- opsommingen [76](#), [97](#), [99](#), [156](#), [156](#), [157](#)
  - enkelvoudige — [99](#)
  - in Publicatieblad
    - interpunctie [59](#)
    - van handelingen [60](#)
  - meervoudige — [99](#)
- opstellen van manuscripten [72](#)
- organen, courante en verkorte benamingen [143](#), [228](#)
- overeenkomsten, hoofdletters [162](#)
- overheidsopdrachten [52](#), [53](#)
- overwegingen [37](#), [43](#), [51](#)
  - met nummering [37](#)
  - zonder nummering [37](#)

P

- pagina's
  - blanco pagina [76](#)
  - rechterpagina [76](#)
  - titelpagina [76](#), [84](#), [86](#), [87](#), [88](#), [97](#)
- paginering [70](#), [74](#), [76](#), [97](#)
- papier [89](#)
- periodieke publicatie [69](#), [70](#), [80](#), [84](#), [87](#), [97](#), [106](#)
- plaats van uitgifte [88](#), [106](#)
- POD [69](#)
- preambule [36](#), [43](#)
  - aanhalingen [36](#)
  - overwegingen [36](#)

procedures voor publicatie
overige publicaties [69](#)
Publicatieblad [13](#)
Commissie [13](#)
Europees Comité van de Regio's [13](#)
Europees Economisch en Sociaal Comité [13](#)
Europees Parlement [13](#)
Europese Centrale Bank [13](#)
Europese Investeringsbank [13](#)
Europese Ombudsman [13](#)
Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming [13](#)
Gerecht [13](#)
Gerecht voor ambtenarenzaken [13](#)
Hof van Justitie [13](#)
hoge vertegenwoordiger [13](#)
Raad [13](#)
Rekenkamer [13](#)
productiebegeleiding [70](#)
programma's, hoofdletters [162](#), [190](#)
protocollaire volgorde
derde landen [118](#), [120](#)
instellingen en organen [143](#)
lidstaten [118](#)
protocollen [60](#)
publicatie
elektronisch [78](#)
losbladig [78](#)
monografisch [78](#)
online [78](#)
seriële [77](#), [77](#), [84](#), [97](#), [106](#)
Publicatieblad [13](#), [18](#), [35](#), [45](#)
algemene structuur [18](#)
nummering [45](#)
nummering van de documenten [31](#)
nummering van de handelingen [22](#)
onderverdelingen inde handelingen [43](#), [52](#)
opbouw van een handeling [35](#)
opdrachtgevende instellingen, organen en instanties [13](#)
procedures voor publicatie [13](#)
series [18](#)
C-serie [18](#), [30](#)
L-serie [18](#), [19](#)
S-serie [18](#)
Serie C ... A [18](#)
Serie C ... E [18](#)
slotformules [41](#)
vermelden van de Verdragen [56](#)
verwijzingen [45](#), [48](#), [100](#)
voetnoten [45](#), [53](#)
volgorde van bekendmaking [57](#)
publicaties
identificatie [76](#)
meertalige [112](#)
structuur [72](#), [84](#)
punt [53](#), [74](#), [110](#), [131](#), [155](#)
puntkomma [36](#), [58](#), [99](#), [156](#)

R

Raad van de Europese Unie [143](#), [180](#), [228](#)
rangtelwoorden [170](#)

rechterpagina [76](#)
rectificaties (PB) [18](#), [22](#), [25](#), [32](#), [36](#), [41](#), [287](#)
reeksen
    publicaties [84](#), [86](#), [97](#)
regelgeving van de Europese Unie [101](#)
regio's [275](#)
resoluties [30](#), [32](#)
richtlijnen [19](#), [24](#), [25](#)
    Europees Parlement en Raad [24](#)
richtlijnen voor het tikken
    camera-readydocumenten [76](#)
    elektronische manuscripten [74](#)
    interpunctie [116](#)
    titelwaarden [74](#)
richtsnoeren [19](#), [25](#)
Romeinse cijfers [97](#)
rubrieken in tabellen [112](#)

S

samenstellingen [164](#)
schuine streep [142](#), [157](#)
seriële publicaties [77](#), [77](#)
series
    Publicatieblad van de Europese Unie [18](#), [45](#)
SGML [72](#)
slotartikel (PB) [38](#)
slotformule (PB) [41](#)
spaties [116](#)
    dunne spatie [116](#), [116](#), [131](#), [131](#), [142](#)
    harde spatie [74](#), [116](#)
spreekende hoofdregel [97](#)
stelsels, hoofdletters [162](#)
stippellijn [97](#)
streepjes, in opsommingen [97](#), [99](#)
streepjescode [78](#), [84](#)
structuur van een publicatie [72](#), [84](#)
structuur van het Publicatieblad [18](#)
structuurfondsen [159](#)
symbolen [188](#)

T

tabellen [74](#), [97](#), [112](#)
    lijnen [112](#)
    meertalige [112](#)
talen
    afkortingen [122](#)
    van publicatie [70](#), [120](#)
    volgorde [124](#), [285](#)
    volgorde van verschillende taalversies [122](#)
tekeningen [96](#), [111](#)
tekens [188](#)
telefoonnummers [142](#)
tijdgebonden procedures en evenementen [163](#)

titel [35](#), [38](#), [43](#), [48](#), [50](#), [72](#), [74](#), [76](#), [100](#), [155](#), [157](#), [157](#)
    gezaamenlijk [77](#)
    hiërarchie [97](#)
    identificatienummer [78](#)
    inhoudsopgave [97](#)
    lettergrootte [84](#)
    ondertitels [74](#), [76](#), [84](#), [87](#)
    op de rug [84](#)
    van een handeling [35](#)
    van een publicatie [70](#), [84](#), [87](#), [97](#), [106](#)
    van een reeks [84](#), [87](#), [97](#)
titelpagina [76](#), [84](#), [86](#), [87](#), [88](#), [97](#)
titels, academische [161](#), [188](#)
titelwaarde [74](#), [97](#)

U

uitgever [78](#), [84](#), [87](#), [88](#), [106](#)
    embleem [84](#), [180](#)
    identificatienummer [78](#)
    materiële uitgever [88](#)
    vestigingsplaats [87](#), [88](#)
uitvoerende agentschappen [149](#), [228](#)

V

verdragen
    afkortingen [56](#)
    hoofdletters [162](#)
    Verdrag betreffende de Europese Unie [22](#), [24](#), [36](#), [102](#)
    Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie [19](#), [22](#), [36](#)
    Verdrag van Maastricht [102](#)
    volgorde [56](#), [57](#)
verklaringen, hoofdletters [162](#)
verkoopkantoren [84](#)
verkoopprijs [69](#), [84](#), [126](#)
verordeningen [19](#), [24](#), [25](#)
Vertaalbureau voor de organen van de Europese Unie [146](#), [180](#), [228](#)
verwijzingen [70](#), [100](#)
    bibliografische verwijzingen [106](#)
    naar de jurisprudentie [103](#)
    naar de Verdragen [102](#)
    naar handelingen [48](#), [101](#)
    naar het Publicatieblad [45](#), [143](#)
    naar onderverdelingen van een handeling [52](#)
    naar regelgeving van de Europese Unie [101](#)
    naar wijzigingen van een handeling [53](#)
    structuur [101](#)
verwijzingstekens [116](#)
vet [100](#)
vierkante haken [110](#), [156](#)
vierkleurendruk
    Europees embleem [176](#)
voetnoten [70](#), [116](#)
    richtlijnen voor het tikken [74](#)
    verwijzingen [70](#), [116](#)
volgnummer
    van de uitgave [87](#)
    van een deel [84](#), [97](#)

volgorde van vermelden
instellingen [57](#), [143](#)
landen [58](#), [120](#)
lidstaten [118](#), [120](#)
munteenheden [58](#), [127](#)
organen en instanties [57](#), [143](#)
talen [58](#), [124](#)
Verdragen [56](#)
verschillende taalversies [112](#), [122](#)
voorbereidende handelingen [30](#), [32](#)
voorwoord [96](#)

W

werkgroepen, hoofdletters [162](#)
wetgevingshandelingen [19](#), [24](#), [36](#)
wetgevingsprocedure
    bijzondere wetgevingsprocedure [19](#), [24](#), [36](#)
    gewone wetgevingsprocedure [18](#), [19](#), [24](#), [31](#), [36](#)
wijzigingsbepalingen [53](#), [101](#)

Z

zaken van het Gerecht [103](#)
zaken van het Hof van Justitie [103](#)

